

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1968—69 (1969)

OVERSICHT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1968 — MAJ 1969

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Kommissionær: Munksgaard
København 1969

DET KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB udgiver følgende publikationsrækker:

THE ROYAL DANISH ACADEMY OF SCIENCES AND LETTERS *issues the following series of publications:*

Bibliographical Abbreviation

Oversigt over Selskabets Virksomhed (8°)
(*Annual in Danish*)

Overs. Dan. Vid. Selsk.

Historisk-filosofiske Meddelelser (8°)
Historisk-filosofiske Skrifter (4°)
(*History, Philology, Philosophy,
Archeology, Art History*)

Hist. Filos. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk.

Matematisk-fysiske Meddelelser (8°)
Matematisk-fysiske Skrifter (4°)
(*Mathematics, Physics, Chemistry,
Astronomy, Geology*)

Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Mat. Fys. Skr. Dan. Vid. Selsk.

Biologiske Meddelelser (8°)
Biologiske Skrifter (4°)
(*Botany, Zoology, General
Biology*)

Biol. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk.

Selskabets sekretariat og postadresse: Dantes Plads 5, 1556 København V.

The address of the secretariate of the Academy is:

*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab,
Dantes Plads 5, 1556 København V, Denmark.*

Selskabets kommissionær: MUNKSGAARD's Forlag, Prags Boulevard 47,
2300 København S.

The publications are sold by the agent of the Academy:

MUNKSGAARD, *Publishers,*
47 Prags Boulevard, 2300 København S, Denmark.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1968–69 (1969)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1968 – MAJ 1969

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

Kommissionær: Munksgaard
København 1969

Redigeret af Selskabets sekretariat
ved Asger Lomholt.

Redaktionen sluttet den 31. maj 1969.
Færdig fra trykkeriet den 9. oktober 1969.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over Selskabets medlemmer juni 1969	1- 34
Selskabets tillidshverv	35- 46
Beretning om møderne	47- 82
Mindeord:	
KNUD SAND, ved C. C. Barker Jørgensen	83- 91
FRITHIOF BRANDT, ved F. J. Billeskov Jansen	93-100
EIGIL NIELSEN, ved Christian Poulsen	101-108
EINAR LUNDSGAARD, ved Christian Crone	109-119
Uddrag af regnskab for 1968.....	120-123
Budget for 1969	124-127
Beretninger og betænkninger:	
I. Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie. Beretning om virk- somheden i 1968.....	128-136
II. »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabs- mand.« Beretning for 1968.....	137-138
III. »Emil Herborgs Legat.« Beretning for 1968.....	139
IV. »Niels Bohr Legatet.« Uddrag af regnskab for 1968 ...	140
V. »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.« Beretning for 1968 -69 og regnskab for 1968.....	141-142
VI. Kommissionen for »Ducange«. Beretning for 1968.....	143
VII. Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum. Beretning for 1968-69	144
VIII. Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae By- zantinae«. Beretning for 1968-69	145-147
IX. Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«. Beret- ning for 1968-69	148-151
X. Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie. Beretning for 1968-69 ..	151-153
XI. Kommissionen for forskningsarealer. Beretning for 1968.	153-164
XII. Selskabets sekretariat. Beretning for 1968-69	165-172
XIII. Union Académique Internationale. Beretning om mødet i Bukarest 1968	173-177
XIV. International Geological Congress og International Union of Geological Sciences, Prag 1968. Beretning	177-182
XV. International Council of Scientific Unions, i Paris 1968. Beretning	182-189

Fortegnelse over publikationer udgivet af Selskabet fra juli 1968 til juni 1969.....	190-191
Résumé en français.....	192-200
Sag- og navnefortegnelse.....	201-211

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1967-68.....	1-77, I-VIII

HENVISNINGER

Selskabets vedtægter	Overs. 1961-62, side 201-209.
» forretningsorden.....	Overs. 1961-62, side 210-225.
Selskabets bytteforbindelser	Overs. 1966-67, side 153-177.
Selskabets publikationer 1742-1930	Overs. 1929-30, side 175-365.
» » 1930-1935	Overs. 1935-36, side 291-308.
» » 1936-1940	Overs. 1940-41, side 235-250.
» » 1941-1945	Overs. 1945-46, side 123-139.
» » 1946-1950	Overs. 1950-51, side 140-153.
» » 1917-1956	Særlig publ. side 1- 98.
» » 1957-1962	Overs. 1961-62, side 226-242.
» » 1963-1968	Overs. 1967-68, side 199-214.
» » prisliste 1967..	Overs. 1966-67, side 179-213.
Legat- og dotationsbestemmelser.....	Overs. 1939-40, side 121-153.
Fundats for »Niels Bohr Legatet«	Overs. 1945-46, side 39- 40.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1956-57, side 50.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1962-63, side 61.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1964-65, side 75.
Beslutning vedr. »Niels Bohr Legatet« ..	Overs. 1965-66, side 64- 65.
Fundats for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat«	Overs. 1946-47, side 41- 43.
Tillæg 1955 til fundats for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Viden- skabmand«	Overs. 1954-55, side 41- 42.
Tillæg 1966 til fundats for samme	Overs. 1965-66, side 62.
Tillæg 1965 til dotationsskrivelse for »J.P. Suhr & Søns Legat«	Overs. 1964-65, side 75- 76.

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

JUNI 1969

PROTEKTOR:

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK IX

Præsident: Professor, dr. theol. & phil. JOHS. PEDERSEN.

Fra 1. oktober 1969: professor, dr. phil. BENGT STRÖMGREN.

Formand for den historisk-filosofiske klasse: Professor, dr. jur. & phil. FRANZ BLATT.

Formand for den matematisk-naturvidenskabelige klasse: Professor, dr. med. & phil. HANS H. USSING.

Sekretær: Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER.

Redaktør: Professor, dr. phil. & litt. L. L. HAMMERICH.

Kasserer: Professor, dr. med. & phil. HEINZ HOLTER.

INDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER, (f. $\frac{7}{11}$ 1883), dr. theol. & phil., fh. professor i semitisk-østerlandsk filologi ved Københavns Universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. — Selskabets præsident fra 1963. — Bjerregårdsvej 13, 2500 Valby. ($\frac{11}{4}$ 24.)

JOHANSEN, KNUD FRIIS, (f. $\frac{1}{11}$ 1887), dr. phil., fh. professor i arkæologi ved Københavns Universitet. Kmd. af Dbg., Dbmd. Egernvej 27, 2000 Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 28.)

- BRØNDUM-NIELSEN, JOHANNES, (f. $\frac{2}{12}$ 1881), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Rungstedvej 97, 2960 Rungsted Kyst. ($\frac{5}{4}$ 29.)
- HAMMERICH, LOUIS LEONOR, (f. $\frac{31}{7}$ 1892), dr. phil. & litt., fh. professor i germansk filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Selskabets redaktør. — Solbakkevej 66, 2820 Gentofte. ($\frac{3}{4}$ 36.)
- RUBOW, PAUL VIKTOR, (f. $\frac{9}{1}$ 1896), dr. phil., fh. professor i alm. litteraturvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Store Kannikestræde 11, 1169 Kbh. K. ($\frac{10}{4}$ 42.)
- JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN, (f. $\frac{15}{8}$ 1892), dr. phil., fh. professor i musikvidenskab ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Lyngvej 13, 8240 Risskov. ($\frac{2}{4}$ 43.)
- BLINKENBERG, ANDREAS PETER DAMSGAARD, (f. $\frac{13}{2}$ 1893), dr. phil. & litt., fh. professor i romansk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Strandvænget 7, 8240 Risskov. ($\frac{14}{4}$ 44.)
- BARR, KAJ, (f. $\frac{26}{6}$ 1896), fh. professor extraord. i iransk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Dantes Plads 3, 1556 Kbh. V. ($\frac{20}{4}$ 45.)
- ELLING, CHRISTIAN THORVALD, (f. $\frac{14}{11}$ 1901), dr. phil., fh. professor i kunsthistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kristianiagade 22, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{2}{4}$ 48.)
- BLATT, FRANZ, (f. $\frac{31}{8}$ 1903), dr. jur. & phil., professor i klassisk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. — Formand for den historisk-filosofiske klasse. — Sandbakken 7, 8270 Højbjerg. ($\frac{22}{4}$ 49.)
- BIRKET-SMITH, KAJ, (f. $\frac{20}{1}$ 1893), dr. phil. & scient., fh. overinspektør ved Nationalmuseet, fh. lektor i etnografi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., F. M. 2. Drosselvej 25, 2000 Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- KROGH, TORBEN THORBERG, (f. $\frac{21}{4}$ 1895), dr. phil., fh. professor i teatrets æstetik og historie ved Københavns Universitet, af R. Dbg.¹. Gothersgade 8, 1123 Kbh. K. ($\frac{13}{4}$ 51.)

HJELHOLT, HOLGER, (f. $\frac{12}{11}$ 1887), dr. phil., fh. overarkivar i Rigsarkivet, R. af Dbg., Dbmd. Markvej 15, 2400 Kbh. NV. ($\frac{4}{4}$ 52.)

RHS, POUL JØRGEN, (f. $\frac{26}{5}$ 1910), dr. phil., professor i klassisk arkæologi ved Københavns Universitet. Roskildevej 102, 2500 Valby. ($\frac{10}{4}$ 53.)

TOPSØE-JENSEN, HELGE GOTTLIEB, (f. $\frac{15}{12}$ 1896), dr. phil., fh. overbibliotekar ved Universitetsbibliotekets 1. afd., R. af Dbg.¹. Søstien, 3460 Birkerød. ($\frac{10}{4}$ 53.)

HELGASON, JÓN, (f. $\frac{30}{6}$ 1899), dr. phil., fh. professor i islandsk sprog og litteratur ved Københavns Universitet. Kjørstrupevej 33, 2500 Valby. ($\frac{9}{4}$ 54.)

JØRGENSEN, PETER, (f. $\frac{12}{9}$ 1899), dr. phil., fh. professor i tysk filologi ved Københavns Universitet. Jydeholmen 42, 2720 Vanløse. ($\frac{9}{4}$ 54.)

POULSEN, VAGN HÄGER, (f. $\frac{25}{8}$ 1909), dr. phil., direktør for Ny Carlsberg Glyptotek. Vagtelvej 10, 2000 Kbh. F. ($\frac{9}{4}$ 54.)

STEENSBERG, AXEL, (f. $\frac{1}{6}$ 1906), dr. phil., professor i materiel folkekultur med særligt henblik på Norden, ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Cæciliavej 30, 2500 Valby. ($\frac{9}{4}$ 54.)

STEN, HOLGER KONRAD, (f. $\frac{19}{6}$ 1907), dr. phil., professor i romansk sprog og litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. St. Thomas Allé 3, 1824 Kbh. V. ($\frac{6}{4}$ 56.)

JANSEN, FREDERIK JULIUS BILLESKOV, (f. $\frac{30}{9}$ 1907), dr. phil., professor i dansk litteratur ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg. Frydendalsvej 20, 1809 Kbh. V. ($\frac{12}{4}$ 57.)

SKAUTRUP, JENS PETER ANDREAS, (f. $\frac{21}{1}$ 1896), dr. phil., fh. professor i nordiske sprog ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Stationsgade 23, 8240 Risskov. ($\frac{12}{4}$ 57.)

- HANSEN, AAGE KRISTIAN, (f. $\frac{3}{9}$ 1894), dr. phil., Slotsvej 16, 2920 Charlottenlund. ($\frac{11}{4}$ 58.)
- LARSEN, JENS PETER, (f. $\frac{14}{6}$ 1902), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Bernstorffs Vej 244, 2920 Charlottenlund. ($\frac{8}{4}$ 60.)
- BECKER, CARL JOHAN, (f. $\frac{3}{9}$ 1915), dr. phil., professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Egernevej 23, 2000 Kbh. F. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- GLOB, PETER VILHELM, (f. $\frac{20}{2}$ 1911), dr. phil., rigsantikvar, fh. professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Århus Universitet. Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- HALD, KRISTIAN, (f. $\frac{9}{9}$ 1904), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet. Grundtvigs Vej 8 A, 1864 Kbh. V. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- TOGEBY, KNUD DAG NIELSEN, (f. $\frac{28}{1}$ 1918), dr. phil., professor i romansk sprog og litteratur ved Københavns Universitet. Agervang 3, 2800 Lyngby. ($\frac{7}{4}$ 61.)
- BAGGE, POVL, (f. $\frac{30}{11}$ 1902), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Kastanievej 8, 2840 Holte. ($\frac{6}{4}$ 62.)
- BECH, GUNNAR, (f. $\frac{23}{3}$ 1920), dr. phil., professor i germansk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Jens Munks Gade 16, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{6}{4}$ 62.)
- JENSEN, POVL JOHANNES, (f. $\frac{3}{5}$ 1911), dr. phil., professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Rungsted Strandvej 67, 2960 Rungsted Kyst. ($\frac{6}{4}$ 62.)
- SCHIØRRING, NILS, (f. $\frac{8}{4}$ 1910), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Forchhammers Vej 2, 1920 Kbh. V. ($\frac{6}{4}$ 62.)
- ARNHOLTZ, ARTHUR, (f. $\frac{28}{11}$ 1901), dr. phil., professor extraord. i foredragslære og metrik ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Jernbanevej 19, 2800 Lyngby. ($\frac{9}{4}$ 65.)

- SKRUBBELTRANG, FRIDLEV SØRENSEN, (f. $\frac{5}{8}$ 1900), dr. phil., lektor i landbohistorie ved Københavns Universitet. Hulsøvang 18, 2960 Rungsted Kyst. ($\frac{9}{4}$ 65.)
- HAMMERSHAIMB, ERLING, (f. $\frac{3}{3}$ 1904), dr. phil., professor i semitisk filologi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Jens Munks Vej 25, 8200 Århus N. ($\frac{1}{4}$ 66.)
- THOMSEN, RUDI, (f. $\frac{21}{7}$ 1918), dr. phil., professor i oldtidens historie ved Århus Universitet. Funch Thomsens Gade 4, 8200 Århus N. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- ANDERSEN, POUL MAX HENRIK, (f. $\frac{8}{6}$ 1901), dr. phil., professor i dansk dialektologi ved Københavns Universitet. Markvej 11, 2400 Kbh. NV. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- CHRISTENSEN, AKSEL ERHARD, (f. $\frac{11}{9}$ 1906), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Blyts Vej 8, 2000 Kbh. F. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- FISCHER-JØRGENSEN, ELI, (f. $\frac{11}{2}$ 1911), professor i fonetik ved Københavns Universitet. Kongestien 45, 2830 Virum. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- GLAMANN, KRISTOF, (f. $\frac{26}{8}$ 1923), dr. phil., professor i historie ved Københavns Universitet. Frederiksberg Bredegade 13 A, 2000 Kbh. F. ($\frac{5}{4}$ 68.)

DEN MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE KLASSE

fys. betegner den matematisk-fysiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $\frac{26}{10}$ 1885), dr. phil., scient., ing. & agro., fh. professor i matematik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Geodætisk Institut, Stk. af Dbg., Dbmd., F. M. 1. — Selskabets præsident 1927—33. — Malmøgade 6, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{28}{4}$ 16 — fys.)
- JESSEN, KNUD, (f. $\frac{29}{11}$ 1884), dr. phil. & scient., fh. professor i botanik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Botanisk Have, Kmd. af Dbg., Dbmd. Åbrinken 56, 2830 Virum. ($\frac{5}{4}$ 29 — biol.)

- † CHRISTIANSEN, JENS ANTON, (f. $\frac{6}{9}$ 1888), dr. phil., fh. professor i kemi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Sundvænget 9, 2900 Hellerup. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- KRISTENSEN, MARTIN KRISTIAN, (f. $\frac{6}{5}$ 1888), dr. med., fh. overlæge ved Statens Seruminstitut, Kmd. af Dbg. Svinget 18, 2300 Kbh. S. ($\frac{3}{4}$ 36 — biol.)
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, (f. $\frac{19}{6}$ 1907), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Dantes Plads 3, 1556 Kbh. V. ($\frac{14}{4}$ 39 — fys.)
- STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL, (f. $\frac{21}{1}$ 1908), dr. phil., extraord. professor i astronomi (astrofysik) ved Københavns Universitet, fh. professor i astronomi ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J., R. af Dbg.¹. — Selskabets præsident fra 1. oktober 1969. — Æresboligen Gl. Carlsberg, 2500 Valby. (Indenl. medl. $\frac{14}{4}$ 39 — fys., udenl. medl. $\frac{6}{2}$ 59, indenl. medl. 1968.)
- THOMSEN, NIELS MATHIAS PETER, (f. $\frac{9}{10}$ 1896), dr. phil., fh. professor i zoologi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Kmd. af Dbg., Dbmd. Sankt Kjelds Gade 14, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{14}{4}$ 39 — biol.)
- ØRSKOV, JEPPE, (f. $\frac{2}{3}$ 1892), dr. jur. & med., fh. direktør for Statens Seruminstitut,¹ Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Maglemosevej 1, 2900 Hellerup. ($\frac{14}{4}$ 39 — biol.)
- MØLLER, CHRISTIAN, (f. $\frac{22}{12}$ 1904), dr. phil., professor extraord. i matematisk fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. — Selskabets sekretær. — Frølichs Vej 42 A, 2920 Charlottenlund. ($\frac{2}{4}$ 43 — fys.)
- HOLTER, HEINZ, (f. $\frac{5}{6}$ 1904), dr. med. & phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets fysiologiske afdeling, R. af Dbg. — Selskabets kasserer. — Gl. Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. ($\frac{14}{4}$ 44 — fys.)
- NIELSEN, NIELS, (f. $\frac{3}{10}$ 1893), dr. phil. & litt., fh. professor i geografi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Strandvejen 227 B, 2920 Charlottenlund.

- REHBERG, POUL KRISTIAN BRANDT, (f. $\frac{29}{3}$ 1895), dr. med., phil. & med. vet., fh. professor i zoofysiologi ved Københavns Universitet. Grüners Vej 19 B, 2840 Holte. ($\frac{14}{4}$ 44 — biol.)
- BUCHTHAL, FRITZ, (f. $\frac{19}{8}$ 1907), dr. med., professor i neurofysiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Søbredden 24, 2820 Gentofte. (Udenl. medl. $\frac{12}{4}$ 46 — biol., indenl. medl. 1947.)
- FENCHEL, MORITZ WERNER, (f. $\frac{3}{5}$ 1905), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Sønderengen 110, 2860 Søborg. (Udenl. medl. $\frac{12}{4}$ 46 — fys., indenl. medl. 1948.)
- JENSEN, KAI ADOLF, (f. $\frac{16}{7}$ 1894), dr. med. & med. vet., fh. professor i almindelig patologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Malmøgade 2, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{12}{4}$ 46 — biol.)
- BJERRUM, JANNIK, (f. $\frac{5}{4}$ 1909), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Regensen, St. Kannikestræde 2, 1169 Kbh. K. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- DAM, CARL PETER HENRIK, (f. $\frac{21}{2}$ 1895), dr. phil., fh. professor i biologisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Jagtvej 229, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- DEGERBØL, MAGNUS ANTON, (f. $\frac{8}{7}$ 1895), dr. phil., fh. professor extraord. i kvartærzoologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Fuglevadsvej 4, 2800 Lyngby. ($\frac{2}{4}$ 48 — biol.)
- JENSEN, KAI ARNE, (f. $\frac{27}{3}$ 1908), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Bøgehøj 64, 2900 Hellerup. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- ROSENKRANTZ, ALFRED JOHANNES, (f. $\frac{11}{11}$ 1898), dr. phil., fh. professor i geologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg. Amagerbrogade 66, 2300 Kbh. S. ($\frac{2}{4}$ 48 — fys.)
- OLSEN, CARSTEN, (f. $\frac{1}{3}$ 1891), dr. phil., fh. amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet. Søndre Fasanvej 61, 2000 Kbh. F. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)

- PEDERSEN, KAI JULIUS, (f. $31/3$ 1899), dr. phil., fh. docent i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg. Genforeningsplads 44, 2400 Kbh. NV. ($13/4$ 51 — fys.)
- JENSEN, ARSEL TOVBORG, (f. $8/2$ 1911), dr. phil., professor i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg.¹. Bjerregårdsvej 11, 2500 Valby. ($4/4$ 52 — fys.)
- POULSEN, CHRISTIAN HENRIK OTTO, (f. $8/3$ 1896), dr. phil., fh. professor i historisk geologi og palæontologi ved Københavns Universitet. Egebjergvej 69, 2750 Ballerup. ($4/4$ 52 — biol.)
- FAURHOLT, THEODOR CARL, (f. $1/2$ 1890), dr. phil., fh. professor i kemi ved Danmarks farmaceutiske Højskole, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Strandvejen 229 B, 2920 Charlottenlund. ($10/4$ 53 — fys.)
- IVERSEN, JOHANNES, (f. $27/12$ 1904), dr. phil. & scient., statsgeolog ved Danmarks geologiske Undersøgelse, R. af Dbg. Rørskærvej 10, 2820 Gentofte. ($10/4$ 53 — biol.)
- BERG, KAJ, (f. $13/5$ 1899), dr. phil., professor i ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Christian IV's Vej 8, 3400 Hillerød. ($9/4$ 54 — biol.)
- BØGGILD, JØRGEN KRUSE, (f. $30/7$ 1903), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet og inspektør ved Niels Bohr Institutet. Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. ($9/4$ 54 — fys.)
- † EINARSON, LÁRUS, (f. $5/6$ 1902), dr. med., professor i anatomi ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Universitetsparken, 8000 Århus C. ($9/4$ 54 — biol.)
- NOE-NYGAARD, ARNE, (f. $30/7$ 1908), dr. phil., professor i geologi med særligt henblik på dynamisk geologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Lundehave, Nordre Strandvej 26, 3000 Helsingør. ($9/4$ 54 — fys.)
- BANG, THØGER SOPHUS VILHELM, (f. $27/6$ 1917), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Vagtelvej 8, 2000 Kbh. F. ($15/4$ 55 — fys.)
- BOHR, AAGE NIELS, (f. $19/6$ 1922), dr. phil. & scient., professor i fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Granhøjen 10, 2900 Hellerup. ($15/4$ 55 — fys.)

- THORSON, GUNNAR AXEL WRIGHT-, (f. $\frac{31}{12}$ 1906), dr. phil., professor i marinbiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., F. M. 2. Nationernes Allé 28, 3000 Helsingør. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)
- USSING, HANS HENRIKSEN, (f. $\frac{30}{12}$ 1911), dr. med. & phil., professor i biokemi ved Københavns Universitet. R. af Dbg.¹. — Formand for den matematisk-naturvidenskabelige klasse. — Bredgade 71, 1260 Kbh. K. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)
- VEIBEL, STIG ERIK, (f. $\frac{19}{4}$ 1898), dr. phil., fh. professor i organisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Enghedsvej 4, 2920 Charlottenlund. ($\frac{15}{4}$ 55 — fys.)
- WESTERGAARD, MOGENS CHRISTIAN WANNING, (f. $\frac{12}{6}$ 1912), dr. phil., fh. professor i genetik ved Københavns Universitet. Abildgaards Vej 91, 2830 Virum. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)
- ANDERSEN, EINAR ANTON, (f. $\frac{16}{9}$ 1905), dr. phil., professor i geodæsi ved Københavns Universitet, direktør for Geodætisk Institut, Kmd. af Dbg. Serridslevvej 8, 2100 Kbh. Ø. ($\frac{11}{4}$ 58 — fys.)
- BAK, BØRGE NIELSEN, (f. $\frac{31}{12}$ 1912), dr. phil., professor extraord. i molekylspektroskopi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Søager 18, 2820 Gentofte. ($\frac{11}{4}$ 58 — fys.)
- LASSEN, NIELS OVE, (f. $\frac{18}{5}$ 1914), dr. phil., professor i eksperimentalfysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Søndervej 43, 2830 Virum. ($\frac{11}{4}$ 58 — fys.)
- NIELSEN, HALFDAN EINER STEEMANN, (f. $\frac{13}{6}$ 1907), dr. phil., professor i ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet. R. af Dbg.¹, F. M. 2. Engbakken 6, 2830 Virum. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)
- SØRENSEN, THORVALD JULIUS, (f. $\frac{4}{7}$ 1902), dr. phil., professor i botanik ved Københavns Universitet, direktør for Botanisk Have. R. af Dbg.¹, F. M. 2. Gothersgade 140, 1123 Kbh. K. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)
- TEILUM, GUNNAR, (f. $\frac{18}{8}$ 1902), dr. med., professor i patologisk anatomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Vagtelvej 42, 2000 Kbh. F. ($\frac{11}{4}$ 58 — biol.)

- ZEU THEN, ERIK, (f. $15/11$ 1914), dr. phil., professor ved Carlsbergfondets biologiske Institut. Vangeleddet 71, 2830 Virum. ($11/4$ 58 — biol.)
- LUND, HAKON, (f. $2/2$ 1898), dr. phil., fh. professor i kemi ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg. Skolevangs Allé 20, 8240 Risskov. ($3/4$ 59 — fys.)
- REIZ, SVEN ANDERS TORSTEN, (f. $7/6$ 1915), fil. dr., professor i astronomi ved Københavns Universitet. Østervoldgade 3, 1350 Kbh. K. ($3/4$ 59 — fys.)
- WINGSTRAND, KARL GEORG, (f. $2/3$ 1919), fil. dr., professor i sammenlignende anatomi og morfologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Slettevej 16, 2860 Søborg. ($3/4$ 59 — biol.)
- MAALØE, OLE URBAN, (f. $15/8$ 1914), dr. med., professor i mikrobiologi ved Københavns Universitet. Ahlmanns Allé 38, 2900 Hellerup. ($8/4$ 60 — biol.)
- OTTESEN, MARTIN, (f. $14/12$ 1920), dr. phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets kemiske afdeling. Gl. Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. ($8/4$ 60 — fys.)
- SCHOU, AXEL VILLIAM, (f. $18/8$ 1902), dr. phil., professor i geografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Strandboulevarden 112, 2100 Kbh. Ø. ($8/4$ 60 — fys.)
- TORNEHAVE, HANS MARIUS NIELSEN, (f. $24/4$ 1915), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Tornebakken 45, 2830 Virum. ($8/4$ 60 — fys.)
- HALD, ANDERS HJORTH, (f. $3/6$ 1913), dr. phil., professor i matematisk statistik ved Københavns Universitet. Furesøvej 83, 2830 Virum. ($7/4$ 61 — fys.)
- HUUS, TORBEN, (f. $5/12$ 1919), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Vordingborggade 11, 2100 Kbh. Ø. ($7/4$ 61 — fys.)
- NIELSEN, CHRISTIAN OVERGAARD, (f. $16/1$ 1918), dr. phil., professor i zoologi med særligt henblik på almen zoologi ved Københavns Universitet. Ravsnæsvej 72, 3460 Birkerød. ($7/4$ 61 — biol.)

- RUDKJØBING, MOGENS HEGELUND, (f. $\frac{6}{9}$ 1915), dr. phil., professor i astronomi ved Århus Universitet. Ole Rømer-Observatoriet, 8000 Århus C. ($\frac{7}{4}$ 61 — fys.)
- TROELS-SMITH, JØRGEN ANDREAS, (f. $\frac{7}{6}$ 1916), dr. phil., overinspektør ved Nationalmuseet, lektor i mosegeologi ved Københavns Universitet. Grønnemose Allé 103, 2860 Søborg. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- WEIS-FOGH, TORSEL, (f. $\frac{25}{3}$ 1922), dr. phil., fh. professor extraord. i zoofysiologi ved Københavns Universitet. p. t. Cambridge, England. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- ANDERSEN, ERIK ALBRECHT SPARRE, (f. $\frac{29}{12}$ 1919), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Søbredden 14, 2820 Gentofte. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- ASMUSSEN, ERLING, (f. $\frac{6}{8}$ 1907), dr. phil., professor i gymnastikteori ved Københavns Universitet. Kollegievej 17, 2920 Charlottenlund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- ASMUSSEN, JOHANNES ROBERT WIRENFELDT, (f. $\frac{26}{3}$ 1903), dr. phil., professor i kemi ved Danmarks tekniske Højskole, Kmd. af Dbg. Sølvgade 83, 1307 Kbh. K. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- KAUFFMANN, FRITZ JOSUA, (f. $\frac{15}{1}$ 1899), dr. med., professor, overlæge ved Statens Serum Institut, R. af Dbg.¹. Amagerfælledvej 27, 2300 Kbh. S. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- KJÆR, ANDERS CLAUSEN, (f. $\frac{10}{8}$ 1919), dr. phil., professor i organisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole, R. af Dbg. Opnæsgård 45, 2970 Hørsholm. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- LINDHARD, JENS, (f. $\frac{26}{2}$ 1922), professor i teoretisk fysik ved Århus Universitet. J. F. Willumsens Vej 4, 8270 Højbjerg. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- MØLLER, KNUD OVE, (f. $\frac{21}{6}$ 1896), dr. med., fh. professor i farmakologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Marienlyst Allé 30, 3000 Helsingør. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- SYRACH-LARSEN, CARL, (f. $\frac{6}{7}$ 1898), dr. jur. phil., & agro., fh. arboretforstander ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles arboret i Charlottenlund, Kmd. af Dbg., Dbmd. Bregnegårdsvej 2, 2920 Charlottenlund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)

- BAK, THOR ANDERS, (f. $2\frac{8}{4}$ 1929), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet. Egernvej 65, 2000 Kbh. F. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- BALLHAUSEN, CARL JOHAN, (f. $\frac{4}{4}$ 1926), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Johannevej 1 D, 2920 Charlottenlund. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- JØRGENSEN, CARL CHRISTIAN BARKER, (f. $\frac{11}{8}$ 1915), dr. phil., professor i zoofysiologi med særligt henblik på sammenlignende fysiologi ved Københavns Universitet. Slettevej 8, 2860 Søborg. ($\frac{9}{4}$ 65 — biol.)
- KOFOED-HANSEN, OTTO MOGENS, (f. $2\frac{5}{4}$ 1921), dr. phil., professor i reaktor fysik ved Danmarks tekniske Højskole. Langagervej 10, 4000 Himmelev pr. Roskilde. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- SKOU, JENS CHRISTIAN, (f. $\frac{8}{10}$ 1918), dr. med., professor i fysiologi ved Århus Universitet. Skovagervej 31, 8240 Risskov. ($\frac{9}{4}$ 65 — biol.)
- SORGENFREI, THEODOR, (f. $\frac{8}{12}$ 1915), dr. phil., professor i teknisk geologi ved Danmarks tekniske Højskole, R. af Dbg. Kvædevej 71, 2830 Virum. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- VON WETTSTEIN, DITER HOLGER (WETTSTEIN RITTER VON WESTERSHEIM), (f. $\frac{20}{9}$ 1929), fil. dr., dr. rer. nat., professor i genetik ved Københavns Universitet. Åsevej 13, 3500 Lille Værløse. ($\frac{9}{4}$ 65 — biol.)
- LARSEN, POUL LAURITZ, (f. $\frac{30}{10}$ 1909), dr. phil., professor i plantefysiologi ved Århus Universitet, fh. professor i plante-fysiologi ved universitetet i Bergen. Bredkær Rende 20, 8250 Egå (v. Århus). (Udenl. medl. $\frac{3}{4}$ 59 — biol., indenl. medl. 1968.)
- PETERS, BERNARD, (f. $\frac{22}{12}$ 1910), dr. phil., professor, bestyrer af Dansk Rumforskningsinstitut, Ionosferelaboratoriet, Danmarks tekniske Højskole. Onsgårdsvej 10, 2900 Hellerup. (Udenl. medl. $\frac{7}{4}$ 61 — fys., indenl. medl. 1968.)

- SIMONSEN, MORTEN, (f. $31/3$ 1921), dr. med., professor i transplanterings- og immunbiologi ved Københavns Universitet, fh. direktør for the McIndoe Memorial Research Unit, East Grinstead, England. Nørre Allé 71, 2100 Kbh. Ø. (Udenl. medl. $9/4$ 65 — biol., indenl. medl. 1968.)
- CRONE, ULRIC CHRISTIAN, (f. $1/2$ 1926), dr. med., professor i fysiologi ved Københavns Universitet. Toldbodgade 79, 1253 Kbh. K. ($5/4$ 68 — biol.)
- FRYDENBERG, OVE, (f. $13/12$ 1929), dr. phil., professor i genetik ved Århus Universitet. Orla Lehmanns Allé 3, 8000 Århus C. ($5/4$ 68 — biol.)
- FUGLEDE, BENT, (f. $8/10$ 1925), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Trongårdsparken 67, 2800 Lyngby. ($5/4$ 68 — fys.)
- VON MAGNUS, PREBEN CHRISTIAN ALEXANDER, (f. $25/2$ 1912), dr. med., direktør for Statens Serum Institut, R. af Dbg. Amager Boulevard 82, 2300 Kbh. S. ($5/4$ 68 — biol.)
- MOHR, JAN, (f. $10/1$ 1921), dr. med., professor i medicinsk genetik ved Københavns Universitet. Skodsborgparken 62, 2942 Skodsborg. ($5/4$ 68 — biol.)
- MØLLER, CHRISTIAN KNAKKEGÅRD, (f. $4/7$ 1920), dr. phil., professor i kemi ved Odense Universitet. Hjallesvej 230, 5000 Odense. ($5/4$ 68 — fys.)
- STEN-KNUDSEN, OVE, (f. $14/3$ 1919), dr. med., professor i biofysik ved Københavns Universitet. Smakkegårdsvej 8, 2820 Gentofte. ($5/4$ 68 — biol.)
- WINTHER, AAGE, (f. $8/5$ 1926), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved Københavns Universitet. Dyssegårdsvej 39, 2860 Søborg. ($5/4$ 68 — fys.)
-

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- KARLGREN, KLAS BERNHARD JOHANNES, (f. $\frac{5}{10}$ 1889), dr., fh. professor i østasiatisk sprogvidenskab og kultur, fh. direktør for Östasiatiska samlingarne, Stockholm. ($\frac{3}{4}$ 36.)
- GÖTZE, ALBRECHT, (f. $\frac{11}{1}$ 1897), dr., professor i assyriologi og babylonsk litteratur ved Yale University, New Haven, Conn. ($\frac{8}{4}$ 38.)
- NORDAL, SIGURÐUR, (f. $\frac{14}{9}$ 1886), dr., fh. professor i islandsk filologi og kulturhistorie ved universitetet i Reykjavík. Stk. af Dbg. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- NYBERG, HENRIK SAMUEL, (f. $\frac{28}{12}$ 1889), dr., fh. professor i semitiske sprog ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 40.)
- ANGLÈS, HIGINI, (f. $\frac{1}{1}$ 1888), dr., professor, præsident for Pontificio Istituto di Musica Sacra, Rom. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BAILEY, SIR HAROLD WALTER, (f. $\frac{16}{12}$ 1899), dr., professor i sanskrit ved universitetet i Cambridge, England. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BEAZLEY, SIR JOHN DAVIDSON, (f. $\frac{13}{9}$ 1885), dr., fh. professor i klassisk arkæologi og kunst ved universitetet i Oxford. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BENVENISTE, ÉMILE, (f. $\frac{27}{5}$ 1902), dr., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- BOËTHIUS, CARL AXEL, (f. $\frac{18}{7}$ 1889), dr., fh. professor i klassisk arkæologi (fornkunskap och antikens historia) ved Göteborgs Universitet. Kmd. af Dbg.¹. (Rom.) ($\frac{12}{4}$ 46.)
- L'ORANGE, HANS PETER, (f. $\frac{2}{3}$ 1903), dr., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- MORGENSTIERNE, GEORG VALENTIN VON MUNTHE AV, (f. $\frac{3}{1}$ 1892), dr., fh. professor i indisk filologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 46.)
- WELLESZ, EGON JOSEPH, (f. $\frac{21}{10}$ 1888), dr., reader i byzantinsk musik ved universitetet i Oxford. ($\frac{12}{4}$ 46.)

- ALBRIGHT, WILLIAM FOXWELL, (f. $\frac{24}{5}$ 1891), dr., fh. professor i semitiske sprog ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md. ($\frac{11}{4}$ 47.)
- HOLMBERG, AXEL OLOF (OLLE), (f. $\frac{20}{10}$ 1893), dr., fh. professor i litteraturhistorie og poetik ved universitetet i Lund (Djurs-holm). ($\frac{11}{4}$ 47.)
- KURYŁOWICZ, JERZY, (f. $\frac{26}{8}$ 1895), fh. professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Kraków. ($\frac{11}{4}$ 47.)
- ALFÖLDI, ANDRÁS, (f. $\frac{27}{8}$ 1895), dr., fh. professor i gl. historie ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($\frac{22}{4}$ 49.)
- JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ (f. $\frac{11}{10}$ 1896), dr., professor i slavisk sprog og litteratur ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($\frac{22}{4}$ 49.)
- SAHLGREN, GUSTAF FREDRIK JÖRAN, (f. $\frac{8}{4}$ 1884), dr., fh. professor i stednavneforskning ved universitetet i Uppsala. ($\frac{22}{4}$ 49.)
- WESSÉN, ELIAS GUSTAF ADOLF, (f. $\frac{15}{4}$ 1889), dr., fh. professor i nordiske sprog ved universitetet i Stockholm. ($\frac{22}{4}$ 49.)
- GIBB, SIR HAMILTON ALEXANDER ROSSKEEN, (f. $\frac{2}{1}$ 1895), dr., fh. professor i arabisk ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- GRABAR, ANDRÉ, (f. $\frac{26}{7}$ 1896), dr., fh. professor i byzantisk arkæologi ved Collège de France, Paris. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- HASSELROT, CARL GUNNAR BENGT BERNDTSSON, (f. $\frac{12}{8}$ 1910), dr., professor i romanske sprog ved universitetet i Uppsala. R. af Dbg. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- LINDQVIST, SUNE, (f. $\frac{20}{3}$ 1887), dr., fh. professor i forhistorisk arkæologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- LOMBARD, ALF, (f. $\frac{8}{7}$ 1902), dr., professor i romanske sprog ved universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 51.)
- SNELL, BRUNO KARL JOHANNES RICHARD, (f. $\frac{18}{6}$ 1896), dr., fh. professor i klassisk filologi ved universitetet i Hamburg. ($\frac{13}{4}$ 51.)

- SYME, SIR RONALD, (f. $^{11}/_3$ 1903), professor i antikkens historie ved universitetet i Oxford. ($^{13}/_4$ 51.)
- JACOBSEN, THORKILD PETER RUDOLPH, (f. $^{7}/_6$ 1904), dr., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($^{4}/_4$ 52.)
- THOMPSON, STITH, (f. $^{7}/_3$ 1885), dr., fh. professor i engelsk og folkløse ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($^{4}/_4$ 52.)
- ANDERSSON, CARL INGVAR, (f. $^{19}/_3$ 1899), dr., rigsarkivar, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($^{10}/_4$ 53.)
- DEVOTO, GIACOMO, (f. $^{19}/_7$ 1897), dr., fh. professor i lingvistik ved universitetet i Firenze. ($^{10}/_4$ 53.)
- ERNOUT, ALFRED GEORGES, (f. $^{30}/_{10}$ 1879), dr., fh. professor i latinsk filologi ved Collège de France i Paris. ($^{10}/_4$ 53.)
- GILSON, ÉTIENNE, (f. $^{13}/_6$ 1884), dr., fh. professor i den middelalderlige filosofis historie ved Collège de France i Paris, nu ved Institute of Mediaeval Studies, Toronto. ($^{10}/_4$ 53.)
- GJERSTAD, ERIK PAUL EINAR, (f. $^{30}/_{10}$ 1897), dr., fh. professor i klassisk fornkunskap och antikkens historia ved universitetet i Lund. ($^{10}/_4$ 53.)
- MALONE, KEMP (f. $^{14}/_3$ 1889), dr., fh. professor i engelsk ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md., R. af Dbg. ($^{10}/_4$ 53.)
- MARTINET, ANDRÉ, (f. $^{12}/_4$ 1908), dr., professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Paris. ($^9/_4$ 54.)
- RÄSÄNEN, ARVO MARTTI OKTAVIANUS, (f. $^{25}/_6$ 1893), dr., fh. professor i tyrkisk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($^9/_4$ 54.)
- SELMER, ERNST WESTERLUND, (f. $^{23}/_4$ 1890), dr., fh. professor i tysk filologi og almen fonetik ved universitetet i Oslo. ($^9/_4$ 54.)
- DÜRING, HANS INGEMAR, (f. $^{2}/_9$ 1903), dr., professor i klassisk filologi (græsk sprog og litteratur) ved Göteborgs Universitet. ($^6/_4$ 56.)
- HANELL, KRISTER, (f. $^8/_8$ 1904), dr., professor i klassisk fornkunskap och antikkens historia ved universitetet i Lund. ($^6/_4$ 56.)

- SVEINSSON, EINAR ÓLAFUR, (f. $12/12$ 1899), dr., professor i islandsk litteratur ved universitetet i Reykjavík. ($6/4$ 56.)
- CLARK, SIR GEORGE NORMAN, (f. $27/2$ 1890), dr., fh. professor i nyere historie ved universiteterne i Oxford og Cambridge, Provost of Oriel College, Oxford. ($12/4$ 57.)
- INGHOLT, KAI HARALD, (f. $11/3$ 1896), dr., fh. professor i arkæologi ved Yale University, New Haven. R. af Dbg. ($12/4$ 57.)
- STRÖMBÄCK, DAG ALVAR, (f. $13/8$ 1900), dr., professor i nordisk och jämförande folklivsforskning ved universitetet i Uppsala. ($12/4$ 57.)
- VOGT, HANS KAMSTRUP, (f. $1/6$ 1903), dr., professor i almindelig sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($12/4$ 57.)
- WEIBULL, CURT HUGO JOHANNES, (f. $19/8$ 1886), dr., fh. professor i historie ved universitetet i Göteborg. ($12/4$ 57.)
- ÖHMANN, EMIL, (f. $25/1$ 1894), dr., fh. professor i germansk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($12/4$ 57.)
- BULL, FRANCIS, (f. $4/10$ 1887), dr., fh. professor i nordisk litteratur ved universitetet i Oslo. Kmd. af Dbg. ($11/4$ 58.)
- SCHAEFFER, CLAUDE-FRÉDÉRIC-ARMAND, (f. $6/3$ 1898), dr., fh. professor i arkæologi ved Collège de France og Directeur de recherches au Centre National de la Recherche scientifique, Paris. ($3/4$ 59.)
- BENEDIKTSSON, SIGURÐUR JAKOB, (f. $20/7$ 1907), dr., hovedredaktør af den islandske ordbog, Reykjavík. ($7/4$ 61.)
- COLLINDER, ERIK ALFRED TORBJÖRN (BJÖRN), (f. $22/7$ 1894), dr., fh. professor i finsk-ugriske sprog ved universitetet i Uppsala. ($7/4$ 61.)
- DE ROMILLY, JACQUELINE, née DAVID, (f. $26/3$ 1913), dr., professor i græsk ved universitetet i Paris. ($7/4$ 61.)
- VINOGRADOV, VICTOR VLADIMIROVICH, (f. $12/1$ 1895), dr., fh. professor i russisk sprog ved Lomonossow-Universitetet i Moskva. ($6/4$ 62.)

- KUNZE, EMIL, (f. $18/_{12}$ 1901), dr., professor, førstedirektør ved Deutsches Archäologisches Institut i Athen (München). ($5/_{4}$ 63.)
- BERGSLAND, KNUT, (f. $7/_{3}$ 1914), dr., professor i finsk-ugriske sprog ved universitetet i Oslo. ($3/_{4}$ 64.)
- CLARK, JOHN GRAHAME DOUGLAS, (f. $28/_{7}$ 1907), dr., professor i arkæologi ved universitetet i Cambridge, Engl. Kmd. af Dbg. ($3/_{4}$ 64.)
- NORBERG, DAG LUDVIG, (f. $31/_{7}$ 1909), professor i latinsk sprog og litteratur ved universitetet i Stockholm. ($3/_{4}$ 64.)
- AMUNDSEN, LEIV, (f. $30/_{5}$ 1898), dr., professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. ($9/_{4}$ 65.)
- BENDZ, CLAES GERHARD MORTIMER, (f. $16/_{10}$ 1908), fil. & med. dr., professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet. Islands Brygge 15, 2300 Kbh. S. ($9/_{4}$ 65.)
- FILIP, JAN, (f. $25/_{12}$ 1900), dr., professor i forhistorisk og tidlig-historisk arkæologi ved universitetet i Prag, direktør for akademiets arkæologiske institut. ($9/_{4}$ 65.)
- STEEN, SVERRE, (f. $1/_{8}$ 1898), dr., professor i historie ved universitetet i Oslo. ($9/_{4}$ 65.)
- FIRTH, RAYMOND WILLIAM, (f. $25/_{3}$ 1901), dr., professor i antropologi ved London School of Economics. ($1/_{4}$ 66.)
- LÖNNROTH, NILS ERIK MAGNUS, (f. $1/_{8}$ 1910), dr., professor i historie ved universitetet i Göteborg. ($1/_{4}$ 66.)
- SKARD, EILIV, (f. $19/_{10}$ 1898), dr., professor i antik åndshistorie ved universitetet i Oslo. ($1/_{4}$ 66.)
- STRUNK, OLIVER, (f. $22/_{3}$ 1901), dr., fh. professor i musikvidenskab ved universitetet i Princeton (nu i Grottaferrata). ($1/_{4}$ 66.)
- ALSDORF, LUDWIG WILHELM, (f. $8/_{8}$ 1904), dr., professor i indologi ved universitetet i Hamburg. ($14/_{4}$ 67.)

- POLOTSKY, HANS JAKOB, (f. $\frac{13}{9}$ 1905), dr., professor i ægyptologi ved universitetet i Jerusalem. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- WEBSTER, THOMAS BERTRAM LONSDALE, (f. $\frac{3}{7}$ 1905), dr., professor i græsk sprog ved University College, London. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- ZHIRMUNSKY, VICTOR M., (f. $\frac{2}{8}$ 1891), fh. professor i lingvistik ved universitetet i Leningrad. ($\frac{14}{4}$ 67.)
- BLUME, FRIEDRICH HERMANN, (f. $\frac{5}{1}$ 1893), dr., fh. professor i musikvidenskab ved universitetet i Kiel. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- ERDMANN, KARL DIETRICH, (f. $\frac{29}{4}$ 1910), dr., professor i historie ved universitetet i Kiel. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- KUIPER, FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS, (f. $\frac{7}{7}$ 1907), dr., professor i sanskrit og indisk oldtidskundskab ved universitetet i Leiden. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- MEIER, HARRI ERNST HINRICH FRIEDRICH, (f. $\frac{8}{1}$ 1905), dr., professor i romansk filologi ved universitetet i Bonn. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- MOBERG, CARL-ALLAN, (f. $\frac{5}{6}$ 1896), dr., fh. professor i musikforskning ved universitetet i Uppsala. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- STANG, CHRISTIAN SCHWEIGAARD, (f. $\frac{15}{3}$ 1900), dr., professor i slaviske sprog ved universitetet i Oslo. ($\frac{5}{4}$ 68.)
- BISCHOFF, BERNHARD, (f. $\frac{20}{12}$ 1906), dr., professor i latinsk middelalderfilologi ved universitetet i München. ($\frac{11}{4}$ 69.)
- FEHRMAN, CARL ABRAHAM DANIEL, (f. $\frac{3}{2}$ 1915), dr., professor i litteraturhistorie ved universitetet i Lund. ($\frac{11}{4}$ 69.)
- JANSSON, ERIK VALTER, (f. $\frac{22}{5}$ 1907), dr., professor i svensk sprog ved universitetet i Uppsala. ($\frac{11}{4}$ 69.)
- SÄFLUND, LARS GÖSTA, (f. $\frac{1}{3}$ 1903), dr., professor i klassisk sprogvidenskab og kulturforskning ved universitetet i Stockholm. ($\frac{11}{4}$ 69.)

DEN MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE KLASSE
fys. betegner den matematisk-fysiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- WARBURG, OTTO HEINRICH, (f. $\frac{8}{10}$ 1883), dr., fh. professor, direktør for Max Planck Institut für Zellphysiologie, Berlin-Dahlem. ($\frac{8}{4}$ 27 — biol.)
- v. FRISCH, KARL Ritter, (f. $\frac{20}{11}$ 1886), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i München. ($\frac{10}{4}$ 31 — biol.)
- SIEGBAHN, KARL MANNE GEORG, (f. $\frac{3}{12}$ 1886), dr., fh. professor, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens Forskningsinstitut for experimentel Fysik, Stockholm. ($\frac{21}{4}$ 33 — fys.)
- NEUGEBAUER, OTTO EDUARD HERMANN, (f. $\frac{26}{5}$ 1899), dr., professor i matematikens historie ved Brown University, Providence, R. I. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- STENSIÖ, ERIK HELGE OSVALD, (f. $\frac{2}{10}$ 1891), dr., fh. professor, Naturhistoriska Riksmuseum, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($\frac{6}{4}$ 34 — biol.)
- STERN, OTTO, (f. $\frac{17}{2}$ 1888), fh. professor i fysik, Berkeley, Cal. ($\frac{3}{4}$ 36 — fys.)
- ROUS, FRANCIS PEYTON, (f. $\frac{5}{10}$ 1879), dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($\frac{8}{4}$ 38 — biol.)
- CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ, (f. $\frac{25}{9}$ 1904), dr., fh. professor i gymnastikteori ved Københavns Universitet, professor i kropsovelsernes fysiologi og hygiejne ved Kungl. gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. (Indenl. medl. $\frac{12}{4}$ 40 — biol., udenl. medl. 1965.)
- AHLMANN, HANS JAKOB KONRAD WILHELMSSON, (f. $\frac{14}{11}$ 1889), dr., fh. professor i geografi ved universitetet i Stockholm. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)
- DE BROGLIE, LOUIS-VICTOR-PIERRE-RAYMOND, Prince, (f. $\frac{15}{8}$ 1892), dr., fh. professor i teoretisk fysik ved universitetet i Paris. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)
- CHADWICK, SIR JAMES, (f. $\frac{20}{10}$ 1891), dr., fh. professor i fysik, Master of Gonville and Caius College, Cambridge, England. ($\frac{12}{4}$ 46 — fys.)

- HAMMARSTEN, EINAR, (f. $4/1$ 1889), dr., fh. professor i kemi og farmaci ved Karolinska medico-kirurgiska Institutet i Stockholm. ($12/4$ 46 — biol.)
- HANSTRÖM, BERTIL, (f. $20/11$ 1891), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. ($12/4$ 46 — biol.)
- HILL, ARCHIBALD VIVIAN, (f. $26/9$ 1886), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i London. ($12/4$ 46 — biol.)
- KAPITZA, PJOTR LEONIDOVICH, (f. $26/6/8/7$ 1894), dr., fh. professor, direktør for det fysiske forskningsinstitut ved akademiet i Moskva. ($12/4$ 46 — fys.)
- KLEIN, OSKAR BENJAMIN, (f. $15/9$ 1894), dr., fh. professor i mekanik ved universitetet i Stockholm. ($12/4$ 46 — fys.)
- NORDHAGEN, ROLF, (f. $21/10$ 1894), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($12/4$ 46 — biol.)
- RIESZ, MARCEL, (f. $16/11$ 1886), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Lund. ($12/4$ 46 — fys.)
- BORN, MAX, (f. $11/12$ 1882), dr., fh. professor i fysik ved universitetet i Edinburgh. (Bad Pyrmont.) ($11/4$ 47 — fys.)
- OORT, JAN HENDRIK, (f. $28/4$ 1900), dr., professor, direktør for observatoriet i Leiden. ($11/4$ 47 — fys.)
- SIEGEL, CARL LUDWIG, (f. $31/12$ 1896), fh. professor i matematik ved universitetet i Göttingen. ($11/4$ 47 — fys.)
- SVEDBERG, THEODOR, (f. $30/8$ 1884), dr., fh. professor i fysisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($11/4$ 47 — fys.)
- VINOGRADOV, IVAN MATVEEVITCH, (f. $14/9$ 1891), fh. professor, matematiker, Moskva. ($11/4$ 47 — fys.)
- KALCKAR, HERMAN MORITZ, (f. $26/3$ 1908), dr., professor i biologisk kemi ved Harvard University, Medical School, Boston, Mass. (Indenl. medl. $2/4$ 48 — biol., udenl. medl. 1959.)
- LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR, (f. $9/6$ 1885), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($2/4$ 48 — fys.)

- MELIN, JOHANNES BOTVID ELIAS, (f. $^{28}/_7$ 1889), dr., fh. professor i fysiologisk botanik og anatomi ved universitetet i Uppsala. Kmd. af Dbg. ($^2/4$ 48 — biol.)
- RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL MAURITZ, (f. $^{17}/_6$ 1888), dr., fh. professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved universitetet i Stockholm. ($^2/4$ 48 — biol.)
- COURANT, RICHARD, (f. $^8/1$ 1888), dr., fh. professor i matematik ved New York University, N. Y. ($^{22}/_4$ 49 — fys.)
- HOLTEDAHL, OLAF, (f. $^{24}/_6$ 1885), dr., fh. professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($^{22}/_4$ 49 — fys.)
- LIPMANN, FRITZ ALBERT, (f. $^{12}/_6$ 1899), dr., professor i biokemi ved Rockefeller University, New York, N. Y. ($^{22}/_4$ 49 — biol.)
- SOLBERG, HALVOR SKAPPEL, (f. $^5/2$ 1895), dr., fh. professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. ($^{22}/_4$ 49 — fys.)
- ADRIAN of CAMBRIDGE, EDGAR DOUGLAS, Baron, (f. $^{30}/_{11}$ 1889), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^{13}/_4$ 51 — biol.)
- BEURLING, ARNE KARL-AUGUST, (f. $^3/2$ 1905), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($^{13}/_4$ 51 — fys.)
- BROWN, Sir GEORGE LINDOR, (f. $^9/2$ 1903), dr., professor i fysiologi ved University Laboratory of Physiology, Oxford. ($^{13}/_4$ 51 — biol.)
- CLAUSEN, JENS CHRISTIAN, (f. $^{11}/_3$ 1891), dr., fh. afdelingsleder ved Carnegie Institution of Washington, Stanford, Cal. ($^{13}/_4$ 51 — biol.)
- DARLINGTON, CYRIL DEAN, (f. $^{19}/_{12}$ 1903), dr., professor i botanik ved universitetet i Oxford, Engl. ($^{13}/_4$ 51 — biol.)
- DOBZHANSKY, THEODOSIUS, (f. $^{25}/_1$ 1900), dr., professor i genetik ved Rockefeller University i New York, N. Y. ($^{13}/_4$ 51 — biol.)
- GAMOW, GEORGE ANTONY, (f. $^4/3$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved University of Colorado, Boulder, Col. ($^{13}/_4$ 51 — fys.)

- GUGGENHEIM, EDWARD ARMAND, (f. $11/8$ 1901), dr., fh. professor i kemi ved universitetet i Reading, Engl. ($13/4$ 51 — fys.)
- HASTINGS, ALBERT BAIRD, (f. $20/11$ 1895), dr., fh. professor i biokemi ved Scripps Clinic and Research Foundation, La Jolla, Cal. ($13/4$ 51 — biol.)
- HEDVALL, JOHAN ARVID, (f. $18/1$ 1888), dr., fh. professor i kemisk teknologi ved Chalmers tekniska Högskola, Göteborg. ($13/4$ 51 — fys.)
- HEISENBERG, WERNER KARL, (f. $5/12$ 1901), dr., professor i teoretisk fysik ved universitetet i München. ($13/4$ 51 — fys.)
- HULTHÉN, ERIK VILHELM, (f. $19/9$ 1891), dr., fh. professor i fysik ved universitetet i Stockholm. (Snekkersten.) ($13/4$ 51 — fys.)
- HÖRSTADIUS, SVEN OTTO, (f. $18/2$ 1898), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($13/4$ 51 — biol.)
- MYRBERG, PEKKA JUHANA, (f. $30/12$ 1892), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($13/4$ 51 — fys.)
- ROSENFELD, LÉON HENRI CONSTANT, (f. $14/8$ 1904), dr., professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($13/4$ 51 — fys.)
- TISELIUS, ARNE VILHELM KAURIN, (f. $10/8$ 1902), dr., professor i biokemi ved universitetet i Uppsala. ($13/4$ 51 — fys.)
- WIGGLESWORTH, SIR VINCENT BRIAN, (f. $17/4$ 1899), dr., fh. professor i biologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($13/4$ 51 — biol.)
- ZECHMEISTER, LÁSZLÓ, (f. $14/5$ 1889), dr., fh. professor i kemi ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($13/4$ 51 — fys.)
- BEADLE, GEORGE WELLS, (f. $22/10$ 1903), dr., fh. professor i biologi ved og fh. præsident for universitetet i Chicago, Ill. ($4/4$ 52 — biol.)
- MANTON, IRENE, (f. $17/4$ 1904), dr., professor i botanik ved universitetet i Leeds. ($10/4$ 53 — biol.)

- THEORELL, AXEL HUGO TEODOR, (f. $\frac{6}{7}$ 1903), dr., professor, forstander for Karolinska medico-kirurgiska Institutets Nobelinstitut i Stockholm. ($\frac{10}{4}$ 53 — biol.)
- COLLANDER, PAUL RUNAR, (f. $\frac{1}{5}$ 1894), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Helsingfors. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)
- BARTH, THOMAS FREDRIK WEIBYE, (f. $\frac{18}{5}$ 1899), dr., professor i krystallografi, mineralogi og petrografi ved universitetet i Oslo. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- BEST, CHARLES HERBERT, (f. $\frac{27}{2}$ 1899), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Toronto. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- BRACHET, JEAN-LOUIS-AUGUSTE, (f. $\frac{19}{3}$ 1909), dr., professor i almindelig biologi ved Université libre i Bruxelles. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- BRONK, DETLEV WULF, (f. $\frac{13}{8}$ 1897), dr., fh. præsident for Rockefeller University, New York. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- CORI, CARL FERDINAND, (f. $\frac{5}{12}$ 1896), dr., fh. professor i biokemi ved Washington University, St. Louis, Miss. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- EDLÉN, BENGT, (f. $\frac{2}{11}$ 1906), dr., professor i fysik ved universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- EPHRUSSI, BORIS, (f. $\frac{9}{5}$ 1901), dr., fh. professor i genetik ved Western Reserve University, Cleveland, Ohio. (Essonne, Frankrig.) ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- GRANIT, RAGNAR ARTHUR, (f. $\frac{30}{10}$ 1900), dr., professor i neurofysiologi ved Kungl. Karolinska medico-kirurgiska Institutet, Medicinska Nobelinstitutets Avdelning för Neurofysiologi, Stockholm. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- GUSTAFSON, TORSTEN VALDEMAR, (f. $\frac{8}{5}$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)
- HARRINGTON, SIR CHARLES ROBERT, (f. $\frac{1}{8}$ 1897), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($\frac{6}{4}$ 56 — biol.)
- HASSEL, ODD, (f. $\frac{17}{5}$ 1897), dr., fh. professor i fysisk kemi ved universitetet i Oslo. ($\frac{6}{4}$ 56 — fys.)

- HÄGG, GUNNAR, (f. $^{14}/_{12}$ 1903), dr., professor i uorganisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{6}/_{4}$ 56 — fys.)
- KAHLSON, GEORG SIGFRID, (f. $^{23}/_{9}$ 1901), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Lund. ($^{6}/_{4}$ 56 — biol.)
- KIHARA, HITOSHI, (f. $^{21}/_{10}$ 1893). dr., fh. professor i genetik ved universitetet i Kyoto. ($^{6}/_{4}$ 56 — biol.)
- MAYR, ERNST, (f. $^{5}/_{7}$ 1904), dr., professor i zoologi ved Harvard College, direktør ved Museum of Comparative Zoology, Cambridge, Mass. ($^{6}/_{4}$ 56 — biol.)
- NEVANLINNA, ROLF HERMAN, (f. $^{22}/_{10}$ 1895), dr., fh. professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($^{6}/_{4}$ 56 — fys.)
- SCHWARZENBACH, GEROLD, (f. $^{15}/_{3}$ 1904), dr., professor i uorganisk og analytisk kemi ved universitetet i Zürich. ($^{6}/_{4}$ 56 — fys.)
- VAN SLYKE, DONALD DEXTER, (f. $^{29}/_{3}$ 1883), dr., Senior Scientist ved Brookhaven National Laboratory, Upton, Long Island, N. Y. ($^{6}/_{4}$ 56 — biol.)
- YONGE, SIR CHARLES MAURICE, (f. $^{9}/_{12}$ 1899), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i Glasgow. ($^{6}/_{4}$ 56 — biol.)
- HEIDELBERGER, MICHAEL, (f. $^{29}/_{4}$ 1888), dr., fh. professor i biokemi ved Columbia University, New York. ($^{12}/_{4}$ 57 — biol.)
- THORARINSSON, SIGURDUR, (f. $^{8}/_{1}$ 1912), dr., direktør for Islands naturhistoriske Museum, Reykjavík. ($^{12}/_{4}$ 57 — fys.)
- DELBRÜCK, MAX, (f. $^{4}/_{9}$ 1906), dr., professor i biologi ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- MOTTELSON, BEN ROY, (f. $^{9}/_{7}$ 1926), dr., professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($^{11}/_{4}$ 58 — fys.)
- MÜNTZING, ARNE, (f. $^{2}/_{3}$ 1903), dr., fh. professor i genetik ved universitetet i Lund. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- STØRMER, LEIF, (f. $^{1}/_{7}$ 1905), dr., professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- HARRIS, THOMAS MAXWELL, (f. $^{8}/_{1}$ 1903), dr., professor i botanik ved universitetet i Reading. ($^{8}/_{4}$ 60 — fys.)

- RUSSELL, SIR FREDERICK STRATTEN, (f. $\frac{3}{11}$ 1897), dr., sekretær i Marine Biological Association of the United Kingdom og fh. direktør ved Plymouth Laboratory, Plymouth. ($\frac{7}{4}$ 61 — biol.)
- BELL, RONALD PERCY, (f. $\frac{24}{11}$ 1907), professor i kemi ved universitetet i Stirling, Scotland. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- CARTAN, HENRI-PAUL, (f. $\frac{8}{7}$ 1904), professor i matematik ved universitetet i Paris. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- DIRAC, PAUL ADRIEN MAURICE, (f. $\frac{8}{8}$ 1902), professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- VON EULER-CHELPIN, ULF SVANTE, (f. $\frac{7}{2}$ 1905), dr., professor i fysiologi ved Kungl. Karolinska Institutet i Stockholm. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- GODWIN, HARRY, (f. $\frac{9}{5}$ 1901), dr., professor i botanik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- JACOB, FRANÇOIS, (f. $\frac{17}{6}$ 1920), dr., Institut Pasteur, Paris. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- LEVAN, JOHAN ALBERT, (f. $\frac{8}{3}$ 1905), dr., professor, Genetiska Institutionen, universitetet i Lund. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- NANFELDT, JOHAN AXEL FRITHIOF, (f. $\frac{18}{1}$ 1904), professor i botanik ved universitetet i Uppsala. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- ROSSELAND, SVEIN, (f. $\frac{31}{3}$ 1894), dr., fh. professor i astronomi ved universitetet i Oslo, direktør for universitetets institut for teoretisk astrofysik, Oslo. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- RUUD, JOHAN TIDEMAND, (f. $\frac{27}{6}$ 1903), dr., professor i marin biologi ved universitetet i Oslo. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- SUOMALAINEN, PAAVO, (f. $\frac{28}{10}$ 1907), dr., professor i fysiologisk zoologi ved universitetet i Helsinki. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)
- TARDI, PIERRE-ANTOINE-ERNEST, (f. $\frac{4}{6}$ 1897), dr., fh. professor i astronomi ved Ecole Polytechnique i Paris, Directeur du Bureau Central de l'Association Internationale de Géodésie, Paris. ($\frac{6}{4}$ 62 — fys.)
- WATSON, JAMES DEWEY, (f. $\frac{6}{4}$ 1928), dr., professor i biologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($\frac{6}{4}$ 62 — biol.)

- WEISSKOPF, VICTOR FREDERICK, (f. $19/9$ 1908), dr., professor i fysik ved Institute of Technology, Cambridge, Mass., fh. generaldirektør for CERN (European Center for Nuclear Research), Genève. ($6/4$ 62 — fys.)
- GÅRDING, LARS JAKOB, (f. $7/3$ 1919), dr., professor i matematik ved universitetet i Lund. ($5/4$ 63 — fys.)
- SZAFER, WŁADYSŁAW, (f. $23/7$ 1886), dr., fh. professor i botanik ved universitetet i Krakow. ($5/4$ 63 — biol.)
- WERGELAND, HARALD NICOLAI STORM, (f. $14/3$ 1912), dr., professor i fysik ved Norges tekniske Høgskole, Trondheim. ($5/4$ 63 — fys.)
- ZOTTERMAN, GULLE YNGVE, (f. $20/9$ 1898), dr., fh. professor i fysiologi ved Kungliga Veterinärskolan i Stockholm. ($5/4$ 63 — biol.)
- BUSEMANN, HERBERT, (f. $12/5$ 1905), dr., professor i matematik ved University of Southern California, Los Angeles, Cal. ($3/4$ 64 — fys.)
- FLOOD, HÅKON, (f. $25/9$ 1905), dr., professor i kemi ved Norges tekniske Høgskole, Trondheim. ($3/4$ 64 — fys.)
- GARD, SVEN, (f. $3/11$ 1905), dr., professor i virologi ved Karolinska Institutet i Stockholm. ($3/4$ 64 — biol.)
- HODGKIN, ALAN LLOYD, (f. $5/2$ 1914), Foulerton Research Professor of the Royal Society, Physiological Laboratory, Cambridge, Engl. ($3/4$ 64 — biol.)
- HUXLEY, ANDREW FIELDING, (f. $22/11$ 1917), professor i fysiologi ved University College, London. ($3/4$ 64 — biol.)
- RAMBERG, HANS, (f. $15/3$ 1917), dr., professor i petrografi ved universitetet i Uppsala. ($3/4$ 64 — fys.)
- ANFINSEN, CHRISTIAN BOEHMER, (f. $26/3$ 1916), dr., National Institutes of Health, Bethesda, Maryland, U.S.A. ($9/4$ 65 — biol.)
- BRAARUD, TRYGGVE, (f. $15/9$ 1903), dr., professor i botanisk marinbiologi ved universitetet i Oslo. ($9/4$ 65 — biol.)

- DORF, ERLING, (f. $19/7$ 1905), dr., professor i geologi ved Princeton University, N.J. ($9/4$ 65 — biol.)
- FELLER, WILLIAM, (f. $7/7$ 1906), dr., professor i matematik ved Princeton University, N.J. ($9/4$ 65 — fys.)
- FOCK, VLADIMIR ALEXANDROVITCH, (f. $22/12$ 1898), fh. professor i teoretisk fysik ved statsuniversitetet i Leningrad. ($9/4$ 65 — fys.)
- FREDGA, ARNE, (f. $18/7$ 1902), dr., professor i organisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($9/4$ 65 — fys.)
- GLICK, DAVID, (f. $3/5$ 1908), dr., professor i Department of Pathology og forstander for Division of Histochemistry ved Stanford University, Palo Alto, Cal. ($9/4$ 65 — biol.)
- GROSHEV, LEONID VASILIEVITCH, (f. $18/3$ 1907), professor, Institut for Atomenergi, Moskva ($9/4$ 65 — fys.)
- HULTÉN, ERIC OSKAR GUNNAR, (f. $18/3$ 1894), dr., fh. professor, forstander ved Naturhistoriska Riksmuseets botaniske afdeling, Stockholm. ($9/4$ 65 — biol.)
- JØRGENSEN, AXEL CHRISTIAN KLIXBÜLL, (f. $18/4$ 1931), dr., chef for den teoretisk-uorganiske gruppe ved Cyanamid European Research Institute, Genève. ($9/4$ 65 — fys.)
- LAURITSEN, THOMAS, (f. $16/11$ 1915), dr., professor i fysik ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($9/4$ 65 — fys.)
- NICOLAYSEN, RAGNAR, (f. $9/8$ 1902), dr., professor i ernæringsforskning ved universitetet i Oslo. ($9/4$ 65 — biol.)
- NIELSEN, HARALD HERBORG, (f. $25/1$ 1903), dr., professor, bestyrer af laboratoriet for fysik og astronomi ved Ohio State University, Columbus, Ohio, R. af Dbg. ($9/4$ 65 — fys.)
- ŠORM, FRANTIČEK, (f. $28/2$ 1913), dr., professor i kemi ved Karls Universitetet i Prag, direktør for akademiets kemiske institut. ($9/4$ 65 — fys.)
- STRAND, KAJ AAGE GUNNAR, (f. $27/2$ 1907), dr., professor, videnskabelig direktør for U.S. Naval Observatory, Washington, D.C. ($9/4$ 65 — fys.)

- TROLL, CARL, (f. $\frac{24}{12}$ 1899), dr., professor i geografi ved universitetet i Bonn, direktør for universitetets geografiske institut. ($\frac{9}{4}$ 65 — fys.)
- WILSON, DOUGLAS PATRICK, (f. $\frac{7}{8}$ 1902), dr., Senior Principal Scientific Officer ved Marine Biological Laboratory, Plymouth. ($\frac{9}{4}$ 65 — biol.)
- HODGE, SIR WILLIAM VALLANCE DOUGLAS, (f. $\frac{17}{6}$ 1903), professor i astronomi og geometri ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{1}{4}$ 66 — fys.)
- PONTECORVO, GUIDO PELLEGRINO ARRIGO, (f. $\frac{29}{11}$ 1907), professor, director, Imperial Cancer Research Fund, London. ($\frac{1}{4}$ 66 — biol.)
- AGRELL, IVAR PER SIGURD, (f. $\frac{2}{7}$ 1912), dr., professor i zoofysiologi ved universitetet i Lund. ($\frac{14}{4}$ 67 — biol.)
- BASTIANSEN, OTTO CHRISTIAN ASTRUP, (f. $\frac{5}{9}$ 1918), dr., professor i teoretisk kemi ved universitetet i Oslo. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- BROWN, GERALD EDWARD, (f. $\frac{22}{7}$ 1926), dr., professor i teoretisk atomfysik ved universitetet i Princeton, N. J. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- GUSTAFSSON, CARL ÅKE TORSTEN, (f. $\frac{8}{4}$ 1908), dr., professor i genetik ved universitetet i Lund. ($\frac{14}{4}$ 67 — biol.)
- HAMILTON, JAMES, (f. $\frac{29}{1}$ 1918), fh. professor i fysik ved University College, London, professor ved Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik, København. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- HARRIS, GEOFFREY WINGFIELD, (f. $\frac{4}{6}$ 1913), dr., professor i anatomi ved universitetet i Oxford. ($\frac{14}{4}$ 67 — biol.)
- MORGAN, WILLIAM WILSON, (f. $\frac{3}{1}$ 1906), dr., professor i astronomi ved universitetet i Chicago, Ill. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- RUSSELL, RICHARD JOEL, (f. $\frac{16}{11}$ 1895), fh. professor i geografi ved Louisiana State University, Baton Rouge, Louis. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)
- SELBERG, ATLE, (f. $\frac{14}{6}$ 1917), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($\frac{14}{4}$ 67 — fys.)

- ALFVÉN, HANNES OLOF GÖSTA, (f. $30/5$ 1908), professor i plasmafysik ved Stockholms tekniska Högskola. ($5/4$ 68 — fys.)
- AUERBACH, CHARLOTTE, (f. $14/5$ 1899), dr., fh. professor i genetik ved universitetet i Edinburgh. ($5/4$ 68 — biol.)
- BÉNARD, JACQUES, (f. $21/12$ 1912), dr., professor i fysisk kemi ved universitetet i Paris. ($5/4$ 68 — fys.)
- BERGSTEN, KARL ERIK, (f. $27/7$ 1909), dr., professor i geografi ved universitetet i Lund. ($5/4$ 68 — fys.)
- BURSTRÖM, HANS GEORG, (f. $27/5$ 1906), dr., professor i plante-fysiologi ved universitetet i Lund. ($5/4$ 68 — biol.)
- CRAMÉR, CARL HARALD, (f. $25/9$ 1893), dr., fh. professor i forsikringsmatematik og matematisk statistik ved universitetet i Stockholm. ($5/4$ 68 — fys.)
- FOLKOW, BJØRN UNO GOTTFRID, (f. $13/10$ 1921), dr., professor i fysiologi ved universitetet i Göteborg. ($5/4$ 68 — biol.)
- HOWARD, RICHARD ALDEN, (f. $1/7$ 1917), dr., professor i botanik og dendrologi ved Harvard University, Jamaica Plain, Mass. ($5/4$ 68 — biol.)
- JACOBSON, DORA ELISABETH, (f. $1/3$ 1908), dr., professor i endokrinologi ved universitetet i Lund. ($5/4$ 68 — biol.)
- JERNE, NIELS KAJ, (f. $23/12$ 1911), dr., professor i eksperimentel terapi ved J. W. Goethe universitetet og direktør for Paul Ehrlich Institut, Frankfurt a/M. ($5/4$ 68 — biol.)
- KATZ, BERNHARD, (f. $26/3$ 1911), dr., professor i biofysik ved University College, London. ($5/4$ 68 — biol.)
- KOBA, ZIRO, (f. $7/3$ 1915), dr., fh. professor ved universiteterne i Osaka og Kyoto, lektor i teoretisk højenergifysik ved Københavns Universitet. ($5/4$ 68 — fys.)
- LOWRY, OLIVER HOWE, (f. $18/7$ 1910), dr., professor og forstander for Department of Pharmacology, Washington University, St. Louis. ($5/4$ 68 — biol.)
- MAC LANE, SAUNDERS, (f. $4/8$ 1909), dr., professor i matematik ved universitetet i Chicago. ($5/4$ 68 — fys.)

- VAN NIEL, CORNELIS BERNARDUS, (f. $4/_{11}$ 1897), fh. professor i mikrobiologi ved Stanford University, Stanford, Cal. ($5/4$ 68 — biol.)
- RYLE, SIR MARTIN, (f. $27/9$ 1918), professor i radio-astronomi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($5/4$ 68 — fys.)
- SUOMALAINEN, ESKO, (f. $11/6$ 1910), dr., professor i genetik ved universitetet i Helsingfors. ($5/4$ 68 — biol.)
- VÄISÄLÄ, YRJÖ, (f. $6/9$ 1891), fh. professor i fysik og astronomi ved universitetet i Turku. ($5/4$ 68 — fys.)
- WILKINSON, GEOFFREY, (f. $14/7$ 1921), professor i uorganisk kemi ved Imperial College ved universitetet i London. ($5/4$ 68 — fys.)
- COULOMB, JEAN-MARIE-FRANÇOIS-JOSEPH, (f. $7/_{11}$ 1904), dr., professor i geofysik ved universitetet i Paris. ($11/4$ 69 — fys.)
- EDSALL, JOHN TILESTON, (f. $3/_{11}$ 1902), professor i biokemi ved Harvard University, Boston, Mass. ($11/4$ 69 — biol.)
- FLEROV, GEORGI NIKOLAEVITCH, (f. $2/3$ 1913), dr., professor, direktør for laboratoriet for kernereaktioner i Dubna (Moskva). ($11/4$ 69 — fys.)
- HÖRMANDER, LARS VALTER, (f. $24/1$ 1931), professor i matematik ved universitetet i Lund. ($11/4$ 69 — fys.)
- REGNÉLL, OTTO GERHARD, (f. $19/6$ 1915), dr., professor i geologi ved universitetet i Lund. ($11/4$ 69 — biol.)
- ROUGHTON, FRANCIS JOHN WORSLEY, (f. $6/6$ 1899), fh. professor i Colloid Science ved universitetet i Cambridge, England. ($11/4$ 69 — fys.)
- SCHWARZSCHILD, MARTIN, (f. $31/5$ 1912), professor i astronomi ved Princeton University, N. J. ($11/4$ 69 — fys.)
-

INDENLANDSKE MEDLEMMER (122)

hist.-filos. klasse: 40 (kursiv).
mat.-naturv. klasse: 42 mat.-fys. gruppe, 40 biol. gruppe.

Alfabetisk fortegnelse.

Andersen, E.	Faurholt.	Kofoed-Hansen.	<i>Rubow.</i>
Andersen, E.	Fenchel.	Kristensen, M.	Rudkjøbing.
Sparre.	<i>Fischer-Jørgen-</i>	<i>Krogh.</i>	<i>Schiørring.</i>
<i>Andersen, P.</i>	<i>sen.</i>	<i>Larsen, J. P.</i>	Schou.
<i>Arnholtz.</i>	Frydenberg.	Larsen, Poul.	Simonsen.
Asmussen, E.	Fuglede.	Lassen, N. O.	<i>Skautrup.</i>
Asmussen, R. W.	<i>Glamann.</i>	Lindhard, J.	Skou, J. C.
<i>Bagge.</i>	<i>Glob.</i>	Lund, Hakon.	<i>Skrubbeltrang.</i>
Bak, Borge.	Hald, A.	v. Magnus.	Sorgenfrei.
Bak, Thor.	<i>Hald, Kr.</i>	Mohr.	<i>Steensberg.</i>
Ballhausen.	<i>Hammerich.</i>	Møller, C.	<i>Sten.</i>
Bang.	<i>Hammershaimb.</i>	Møller, Knakker-	Sten-Knudsen.
<i>Barr.</i>	<i>Hansen, Aage.</i>	gård.	Strömgen.
<i>Bech.</i>	<i>Helgason.</i>	Møller, Knud O.	Syrach-Larsen.
<i>Becker.</i>	<i>Hjelholt.</i>	Maaloe.	Sørensen, Th.
Berg.	Holter.	Nielsen, Niels.	Teilum.
<i>Birket-Smith.</i>	Huus.	Nielsen, Over-	Thomsen, Math.
Bjerrum.	Iversen, J.	gaard.	<i>Thomsen, Rudi.</i>
<i>Blatt.</i>	<i>Jansen, Bille-</i>	Nielsen, Stee-	Thorson.
<i>Blinkenberg.</i>	<i>skov.</i>	mann.	<i>Togeby.</i>
Bohr.	Jensen, Tovborg.	Noe-Nygaard.	<i>Topsøe-Jensen.</i>
<i>Brøndum-Niel-</i>	Jensen, K. Ad.	Nørlund.	Tornehave.
<i>sen.</i>	Jensen, K. Arne.	Olsen, C.	Troels-Smith.
Buchthal.	<i>Jensen, P. Johs.</i>	Ottesen.	Ussing.
Bøggild.	<i>Jeppesen, K.</i>	<i>Pedersen, Johs.</i>	Veibel.
<i>Christensen,</i>	Jessen, B.	Pedersen, Kai	Weis-Fogh.
<i>A. E.</i>	Jessen, K.	Peters.	Westergaard.
† Christiansen,	<i>Johansen, Friis.</i>	Poulsen, Chr.	v. Wettstein.
J. A.	Jørgensen, Bar-	<i>Poulsen, Vagn.</i>	Wingstrand.
Crone.	ker.	Rehberg,	Winther.
Dam.	<i>Jørgensen,</i>	Brandt.	Zeuthen.
Degerbøl.	<i>Peter.</i>	Reiz.	Ørskov.
† Einarson.	Kauffmann.	<i>Riis.</i>	
<i>Elling.</i>	Kjær.	Rosenkrantz.	

UDENLANDSKE MEDLEMMER (236)

hist.-filos. klasse: 78 (kursiv).
 mat.-naturv. klasse: 80 mat.-fys. gruppe, 78 biol. gruppe.

Alfabetisk fortegnelse.

Adrian.	Chadwick.	<i>Gjerstad.</i>	<i>Jakobson.</i>
Agrell.	Christensen,	Glick.	<i>Jansson.</i>
Ahlmann.	Hohwü.	Godwin.	Jerne.
<i>Albright.</i>	<i>Clark, G. N.</i>	<i>Grabar.</i>	Jørgensen, Klix-
Alfvén.	<i>Clark, J. G. D.</i>	Granit.	büll.
<i>Alföldi.</i>	Clausen.	Groshev.	Kahlson.
<i>Alsdorf.</i>	Collander.	Guggenheim.	Kalckar.
<i>Amundsen.</i>	<i>Collinder.</i>	Gustafson.	Kapitza.
<i>Andersson.</i>	Cori.	Gustafsson.	<i>Karlgren.</i>
Anfinsen.	Coulomb.	<i>Götze.</i>	Katz.
<i>Anglès.</i>	Courant.	Gårding.	Kihara.
Auerbach.	Cramér.	Hamilton.	Klein.
<i>Bailey.</i>	Darlington.	Hammarsten.	Koba.
Barth.	Delbrück.	<i>Hanell.</i>	<i>Kuiper.</i>
Bastiansen.	<i>Devoto.</i>	Hanström.	<i>Kunze.</i>
Beadle.	Dirac.	Harington.	<i>Kuryłowicz.</i>
<i>Beazley.</i>	Dobzhansky.	Harris, G. W.	Lauritsen, Th.
Bell.	Dorf.	Harris, T. M.	Levan.
Bénard.	<i>Düring.</i>	Hassel,	<i>Lindqvist.</i>
<i>Bendz.</i>	Edlén.	<i>Hasselrot.</i>	Lipmann.
<i>Benediktsson.</i>	Edsall.	Hastings.	Littlewood.
<i>Benveniste.</i>	Ephrussi.	Hedvall.	<i>Lombard.</i>
<i>Bergsland.</i>	<i>Erdmann.</i>	Heidelberger.	<i>L'Orange.</i>
Bergsten.	<i>Ernout.</i>	Heisenberg.	Lowry.
Best.	v. Euler-Chelpin,	Hill.	<i>Lönnroth.</i>
Beurling.	U.	Hodge.	Mac Lane.
<i>Bischoff.</i>	<i>Fehrman.</i>	Hodgkin.	<i>Malone.</i>
<i>Blume.</i>	Feller.	<i>Holmberg.</i>	Manton.
<i>Boëthius.</i>	<i>Filip.</i>	Holtedahl.	<i>Martinet.</i>
Born.	<i>Firth.</i>	Howard.	Mayr.
Brachet.	Flerov.	Hultén.	<i>Meier.</i>
de Broglie.	Flood.	Hulthén.	Melin.
Bronk.	Fock.	Huxley.	<i>Moberg.</i>
Brown, G. E.	Folkow.	Hägg.	Morgan.
Brown, G. L.	Fredga.	Hörmander.	<i>Morgenstierne.</i>
Braarud.	v. Frisch.	Hörstadius.	Mottelson.
<i>Bull.</i>	Gamow.	<i>Ingholt.</i>	Müntzing.
Burström.	Gard.	Jacob.	Myrberg.
Busemann.	<i>Gibb.</i>	<i>Jacobsen.</i>	Nannfeldt.
Cartan.	<i>Gilson.</i>	Jacobsohn.	Neugebauer.

Nevanlinna.	Russell, F. S.	Stern.	<i>Vinogradov, V. V.</i>
Nicolaysen.	Russell, R. J.	Strand.	<i>Vogt.</i>
van Niel.	Ruud.	<i>Strunk.</i>	Väisälä.
Nielsen, H. H.	Ryle.	<i>Strömbäck.</i>	Warburg.
<i>Norberg.</i>	<i>Räsänen.</i>	Störmer.	Watson.
<i>Nordal.</i>	<i>Sahlgren.</i>	Suomalainen, E.	<i>Webster.</i>
Nordhagen.	<i>Schaeffer.</i>	Suomalainen, P.	<i>Weibull, Curt.</i>
<i>Nyberg.</i>	Schwarzenbach.	Svedberg.	Weisskopf.
Oort.	Schwarzschild.	<i>Sveinsson.</i>	<i>Wellesz.</i>
<i>Polotsky.</i>	Selberg.	<i>Syme.</i>	Wergeland.
Pontecorvo.	<i>Selmer.</i>	Szafer.	<i>Wessén.</i>
Ramberg.	Siegbahn.	<i>Säflund.</i>	Wigglesworth.
Regnéll.	Siegel.	Tardi.	Wilkinson.
Riesz.	<i>Skard.</i>	Theorell.	Wilson.
<i>de Romilly.</i>	<i>Snell.</i>	<i>Thompson.</i>	Yonge.
Rosenfeld.	Solberg.	Thorarinsson.	Zechmeister.
Rosseland.	Šorm.	Tiselius.	<i>Zhirmunsky.</i>
Roughton.	<i>Stang.</i>	Troll.	Zotterman.
Rous.	<i>Steen.</i>	Van Slyke.	<i>Öhmann.</i>
Runnström.	Stensiö.	Vinogradov, I. M.	

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1969

Præsident:

- JOHS. PEDERSEN, valgt 8. februar 1963, genvalgt 1968.
 BENGT STRÖMGREN, valgt den 9. maj 1969, valget gælder fra
 1. oktober 1969 til april 1975

Klasseformænd:

- FRANZ BLATT, for den historisk-filosofiske klasse, valgt 8.
 marts 1963, genvalgt 1966 og 1969, valget
 gælder til april 1972
 HANS H. USSING, for den matematisk-naturvidenskabelige
 klasse, valgt 31. januar 1969, valget gælder
 til april 1972

Sekretær:

- CHRISTIAN MØLLER, valgt 27. november 1959, genvalgt 1965,
 valget gælder til april 1970

Redaktør:

- L. L. HAMMERICH, valgt 18. april 1941, genvalgt 1946, 1951,
 1956, 1961 og 1966, valget gælder til april 1971

Kasserer:

- HEINZ HOLTER, valgt 13. marts 1953, genvalgt 1958, 1963
 og 1968, valget gælder til april 1973

Kassekommissionen:

- AKSEL TOVBORG JENSEN (formand), valgt 31. oktober 1958,
 genvalgt 1961, 1965 og 1969, valget gælder
 til april 1973
 EINAR ANDERSEN, valgt 3. april 1959, genvalgt 1963 og 1967,
 valget gælder til april 1971
 AXEL STEENSBERG, valgt 8. april 1960, genvalgt 1964 og
 1968, valget gælder til april 1972
 P. J. RIIS, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1966, valget gælder
 til april 1970

Revisorer:

- WERNER FENCHEL, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, 1964
 og 1968, valget gælder til april 1972

C. J. BECKER, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1966, valget
gælder til april..... 1970

Revisorsuppleanter:

JOHS. IVERSEN, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, 1964 og
1968, valget gælder til april..... 1972

NILS SCHIØRRING, valgt 7. februar 1964, genvalgt 1966, valget
gælder til april..... 1970

Repræsentationsudvalget:

Præsidenten, klasseformændene, sekretæren, redaktøren og kasse-
kommissionens formand.

*Medlemmer af Kommissionen
for registrering af litterære kilder til dansk historie,
valgt af Selskabet:*

Valgt

16. oktober 1959: H. TOPSØE-JENSEN.

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie:*

Valgt 19. oktober 1951: fh. prof., dr. TROELS FINK.

28. april 1967: POVL BAGGE (formand), RUDI THOMSEN,
KR. GLAMANN.

Komiteen for Union Académique Internationale (UAI):

Valgt 29. marts 1946: L. L. HAMMERICH.

6. marts 1959: FRANZ BLATT (formand).

15. december 1961: KAJ BARR.

Komiteen for Association Internationale des Études Byzantines:

Valgt 15. december 1961: KAJ BARR. Suppleanter: dr. phil.

JØRGEN RAASTED, dr. phil. CHR. THODBERG.

17. maj 1963: prof. KNUD HANNESTAD.

Komiteen for International Council of Scientific Unions (ICSU):

Valgt 21. januar 1955: N. E. NØRLUND.

9. december 1955: EINAR ANDERSEN (formand).

11. december 1959: C. MØLLER.

23. februar 1962: prof., dr. FRANK LUNDQUIST, ARNE NOE-
NYGAARD, FR. BUCHTHAL.

3. maj 1963: AAGE BOHR.
 7. februar 1964: NIELS NIELSEN.
 30. oktober 1964: L. ROSENFELD.
 marts 1965: OLE MAALØE.
 juni 1967: BENGT STRÖMGREN.
 januar 1969: ERLING ASMUSSEN.

Komiteer for de af Selskabet tiltrådte unioner under
 International Council of Scientific Unions
International Astronomical Union (IAU).

- Valgt 9. maj 1924: N. E. NØRLUND.
 17. november 1939: BENGT STRÖMGREN (formand).
 18. oktober 1957: MOGENS RUDKJØBING.
 17. oktober 1958: ANDERS REIZ (sekretær).
 4. april 1964: observator, dr. KJELD GYLDENKERNE.
 26. januar 1968: observator SVEND LAUSTSEN og lektor OLE
 MØLLER.

International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP).

- Valgt 13. december 1946: C. MØLLER.
 juni 1951: prof., dr. F. H. B. INGERSLEV.
 1. februar 1957: AAGE BOHR (formand), J. K. BØGGILD, prof.
 H. HØJGAARD JENSEN, dr. S. ROZENTAL (sekretær).
 18. oktober 1963: prof. VERNER FRANK, TORBEN HUUS,
 JENS LINDHARD, prof., dr. MOGENS PIHL, prof.,
 dr. R. E. H. RASMUSSEN.

International Union of Geodesy and Geophysics (IUGG).

- Valgt 11. april 1924: N. E. NØRLUND.
 1. marts 1946: ARNE NOE-NYGAARD.
 31. oktober 1947: EINAR ANDERSEN (formand).
 2. april 1948: NIELS NIELSEN.
 28. oktober 1955: statsgeodæt, dr. OVE SIMONSEN.
 18. oktober 1957: direktør for Meteorologisk Institut K. O.
 ANDERSEN.
 5. maj 1961: statsmeteorolog VIGGO LAURSEN.
 18. oktober 1963: prof., dr. E. ELIASSEN, prof., dr. HENRY
 JENSEN.
 28. februar 1969: prof., dr. NILS JERLOV, statsgeodæt ELVIN
 KEJLSØ, AXEL SCHOU.

International Union of Biological Sciences (IUBS).

Valgt 17. januar 1947: MATHIAS THOMSEN.

1. december 1950: afd.leder, dr. H. LEMCHE.

1. november 1963: prof., dr. T. W. BØCHER, OLE MAALØE (formand), C. OVERGAARD NIELSEN, dr. FINN SALOMONSEN, E. STEEMANN NIELSEN, dr. S. L. TUXEN, D. VON WETTSTEIN, dr. TORBEN WOLFF.

International Geographical Union (IGU).

Valgt 29. november 1963: prof., dr. C. G. FEILBERG, prof., dr. JOHS. HUMLUM, NIELS NIELSEN (formand), AXEL SCHOU (sekretær), viceadmiral, dr. A. H. VEDEL, doc., dr. AAGE AAGESEN.

18. oktober 1968: Einar Andersen.

International Mathematical Union (IMU).

Valgt 17. november 1951: prof., dr. A. F. ANDERSEN, prof., dr. FR. FABRICIUS-BJERRE, WERNER FENCHEL (sekretær), prof., dr. DAVID FOG, A. HALD, BØRGE JESSEN, N. E. NØRLUND (formand), prof. W. SIMONSEN.

2. maj 1952: prof., dr. SVEND LAURITZEN, prof. SVEND BUNDEGAARD, prof. KAJ RANDE BUCH.

20. marts 1959: amanuensis CHRISTIAN ANDERSEN, E. SPARRER ANDERSEN, THØGER BANG, prof., dr. ERLING FØLNER, prof. P. O. NEERUP, HANS TØRNEHAVE.

29. oktober 1965: prof. BENT CHRISTIANSEN, BENT FUGLEDE, prof., dr. ERIK BENT HANSEN, prof., dr. ARNE JENSEN, prof. VILH. TH. JØRGENSEN, prof., dr. LEIF KRISTENSEN, prof. EBBE THUE POULSEN.

International Union of Biochemistry (IUB).

Komité nedsat 1960. Formanden i Biologisk Selskab (p.t. D. VON WETTSTEIN); formanden i Biokemisk Forening (p.t. prof., dr. N. O. KJELDGAARD); formanden i Dansk Selskab for klinisk Kemi og Fysiologi (p. t. overlæge, dr. STEN MÜLLERTZ); formanden i

Jydsk Biologisk Selskab (p. t. lektor, dr. JENS A. LARSEN); repræs. for Vidensk. Selskab (HEINZ HOLTER), og prof., dr. FRANK LUNDQUIST, perm. sekretær og formand.

International Union of Physiological Sciences (IUPS).

- Valgt 28. oktober 1955: P. BRANDT REHBERG, F. BUCHTHAL, C. BARKER JØRGENSEN og J. CHR. SKOU.
 31. januar 1969: ERLING ASMUSSEN (formand), CHR. CRONE, prof., dr. POUL KRUHØFFER, prof., dr. STIG LARSSON, OVE STEN-KNUDSEN og prof., dr. NIELS A. THORN.

International Union of Geological Sciences (IUGS).

- Valgt 24. februar 1961: direktør K. ELLITSGAARD-RASMUSSEN (sekretær), JOHS. IVERSEN, ARNE NOE-NYGAARD (formand), CHR. POULSEN, A. ROSENKRANTZ, TH. SORGENFREI (kasserer), J. TROELS-SMITH, og direktør, dr. H. ØDUM.
 20. oktober 1961: prof., dr. A. BERTHELSEN.
 6. marts 1964: EINAR ANDERSEN, prof., dr. HENNING SØRENSEN og prof., dr. HANS PAULY.
 29. april 1966: direktør, dr. OLE BERTHELSEN og prof. SVEND SAXOV.
 juni 1967: prof., dr. TOVE BIRKELUND.

International Union of History and Philosophy of Science (IUHPS).

- Valgt 15. maj 1964: KAJ BARR, prof., dr. JOHNNY CHRISTENSEN, bibl., dr. A. G. DRACHMANN, dr. AXEL GARBOE, prof., dr. JUSTUS HARTNACK, A. TOVBORG JENSEN, observator AXEL V. NIELSEN, prof., dr. OLAF PEDERSEN, prof., dr. MOGENS PIHL, prof., dr. E. RANCKE-MADSEN, L. ROSENFELD (formand), dr. G. SCHERZ, prof., dr. OLAF SCHMIDT (sekretær), STIG VEIBEL og prof., dr. J. WITT-HANSEN.

*International Union of Pure and Applied
Biophysics (IUPAB).*

Valgt 3. november 1961: prof., dr. JØRGEN BICHEL, FR. BUCHTHAL (formand), prof., dr. MOGENS FABER, prof., dr. JØRGEN KOCH, J. C. SKOU, O. STEN-KNUDSEN (sekretær), HANS H. USSING, TORSEL WEISFOGH.

Valgt 31. januar 1969: prof., dr. JACK LOWY.

*Scientific Committee on Oceanographic Research (SCOR).
Dansk Nationalråd for Oceanologi.*

Valgt 3. april 1959: direktør, dr. ERIK BERTELSEN, dr. POUL M. HANSEN, kommandør, direktør HENRIK MADSEN, E. STEEMANN NIELSEN, statsmeteorolog HELGE THOMSEN, GUNNAR THORSON og viceadmiral, dr. A. H. VEDEL.

7. februar 1964: prof. NILS JERLOV (formand) og dr. TØR-
BEN WOLFF (sekretær).

14. februar 1969: EINAR ANDERSEN, direktør dr., OLE BER-
THELSEN, prof., dr. N. KINGO JACOBSEN, prof., dr.
H. LUNDGREN, prof., dr. S. SAXOV, TH. SORGEN-
FRI og afd. chef, mag. sc. MILAN THAMSBORG.

Committee on Space Research (COSPAR).

Valgt 26. februar 1965: EINAR ANDERSEN (formand), B. PETERS
og prof. JØRGEN RYBNER.

Komiteen for biologisk oceanografi.

Valgt 30. november 1962: direktør, dr. ERIK BERTELSEN, E. STEE-
MANN NIELSEN og GUNNAR THORSON.

Commission Interunions de l'Enseignement des Sciences (CIES).

Korrespondent for Danmark valgt af Selskabet:

Valgt 20. marts 1964: prof., dr. MOGENS PIHL.

Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen, Bucarest.

Selskabets tilslutning hertil, nov. 1963.

Pacific Science Association.

Selskabet valgt til »Representative Institution for Denmark«,
marts 1965.

*Komiteen for International Association for Quaternary Research
(INQUA).*

Valgt 19. april 1968: M. DEGERBØL, statsgeolog, dr. SIGURD HANSEN (formand), A. ROSENKRANTZ, AXEL SCHOU, J. TROELS-SMITH og dr. ANKERWEIDICK (sekretær).

*Komiteen for Council for International Organizations
of Medical Sciences (CIOMS).*

Medlemmer valgt af Selskabet:

Valgt 5. maj 1961: † LÁRUS EINARSON, K. AD. JENSEN og GUNNAR TEILUM.

31. januar 1969: CHR. CRONE.

Medlemmer valgt af Dansk medicinsk Selskab:

Prof., dr. N. BLIXENKRONE-MØLLER, overlæge, dr. E. ROELSEN, prof., dr. E. STRÖMGREN, prof., dr. PREBEN B. PLUM.

Medlem af den danske Unesco-nationalkommission:

ANDREAS BLINKENBERG, valgt 24. januar 1964, genvalgt 1967,
valgt gælder til 28. februar..... 1970

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«:

Valgt 28. februar 1947: KAJ BARR (formand).

19. maj 1961: FRANZ BLATT.

Kommissionen for den nye Ducange:

Valgt 17. november 1933: FRANZ BLATT (formand).

19. maj 1961: KAJ BARR.

17. maj 1963: POVL JOHS. JENSEN.

Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:

Valgt 12. april 1946: KNUD JEPPESEN.

19. maj 1961: FRANZ BLATT (formand), JENS PETER LARSEN.
 11. maj 1962: KAJ BARR.
 19. oktober 1962: OLIVER STRUNK.
 4. marts 1966: POVL JOHS. JENSEN.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:

- Valgt 28. oktober 1955: KAJ BARR, L. L. HAMMERICH (formand).
 1. december 1967: E. HAMMERSHAIMB.

Kommissionen for den oldrussisk-nedertyske håndbog:

- Valgt 21. april 1961: L. L. HAMMERICH, ROMAN JAKOBSON, Cambridge, Mass.
 17. maj 1963: PETER JØRGENSEN og prof., dr. HANS CHR. SØRENSEN.

Carlsbergfondets direktion:

..... (formand)

- AKSEL TOVBORG JENSEN, valgt 20. april 1956, genvalgt 1966,
 valget gælder til 30. september 1976
 FRANZ BLATT, valgt 1. marts 1957, genvalgt 1962, valget gæl-
 der til 30. september 1972
 POUL BRANDT REHBERG, valgt 27. november 1959, genvalgt
 1964, valget gælder til 30. september..... 1974
 ARNE NOE-NYGAARD, valgt 3. maj 1963, valget gælder til
 30. september 1970

Medlem af Frederiksborg-Museets bestyrelse:

.....

Medlem af bestyrelsen for »Carlsbergs Mindelegat for

Brygger J. C. Jacobsen«,

valgt af Selskabets præsident:

- C. MØLLER, valgt fra 1. oktober 1963, genvalgt 1967, valget
 gælder til den 30. september 1973

Tilforordnede til Carlsberg Laboratoriets bestyrelse:

- K. GEORG SØRENSEN, cand. pharm., direktør ved Carlsberg
Bryggerierne, valgt 30. oktober 1964, gen-
valgt 1965, valget gælder til 30. september 1970
- E. HOFF-JØRGENSEN, dr. phil., professor ved Københavns
Tandlægehøjskole, valgt 9. april 1965, val-
get gælder til 30. september 1970

Medlemmer af Rask-Ørsted Fondets bestyrelse,

valgt af Selskabet:

- C. MØLLER, valgt 1. december 1961, genvalgt 1963 og 1967,
valget gælder til 31. oktober 1971
- KAJ BARR, valgt 18. oktober 1963, genvalgt 1967, valget
gælder til 31. oktober 1971

Medlemmer af Statens Forskningsråd,

valgt af Selskabet:

Statens humanistiske Forskningsråd:

- F. J. BILLESKOV JANSEN, valgt oktober 1968, genvalgt 1969,
valget gælder til 30. september 1974

Statens naturvidenskabelige Forskningsråd:

- HEINZ HOLTER, valgt oktober 1968, valget gælder til 30. sep-
tember 1973

*Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk
Videnskabsmand« (Lundehave):*

- TH. KNUDTZON, højesteretssagfører, valgt 3. november 1939,
genvalgt 1943, 1949, 1955, 1961 og 1967,
valget gælder til april 1973
- WERNER FENCHEL, valgt 9. april 1954, genvalgt 1955, 1961 og
1967, valget gælder til april 1973
- L. L. HAMMERICH (formand), valgt 12. april 1957, genvalgt
1961 og 1967, valget gælder til april 1973
- P. J. RIIS, valgt 20. oktober 1961, genvalgt 1967, valget
gælder til april 1973

Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat til unge, danske, mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd«:

Valgene gælder til april i de nedenfor nævnte år.

N. E. NØRLUND, valgt 2. maj 1941, genvalgt 1948, 1956 og 1964.....	1972
MATHIAS THOMSEN, valgt 1. marts 1946, genvalgt 1949, 1957 og 1965.....	1973
P. BRANDT REHBERG, valgt 9. april 1954, genvalgt 1962...	1970
ARNE NØE-NYGAARD, valgt 15. april 1955, genvalgt 1958 og 1966.....	1974
FR. BUCHTHAL, valgt 23. februar 1962, genvalgt 1968.....	1976
JANNIK BJERRUM, valgt 23. februar 1962, genvalgt 1969.....	1977
THORVALD SØRENSEN, valgt 27. april 1962, genvalgt 1967..	1975
C. MØLLER (formand), valgt 30. november 1962, genvalgt 1963.....	1971

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat«:

J. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, 1953, 1956, 1959, 1962, 1965 og 1968, valget gælder til april.....	1971
L. L. HAMMERICH (formand), valgt 3. april 1959, genvalgt 1962, 1965 og 1968, valget gælder til april	1971
THORVALD SØRENSEN, valgt 6. april 1962, genvalgt 1965 og 1968, valget gælder til april.....	1971

Bestyrelsen for »Niels Bohr Legatet«:

N. E. NØRLUND, valgt 18. januar 1946, genvalgt 1966.
C. MØLLER, valgt 11. december 1959, genvalgt 1966.
JOHS. PEDERSEN (formand), valgt 22. marts 1963, genvalgt 1966.
AAGE BOHR, valgt 22. marts 1963, genvalgt 1966.
A. TOVBORG JENSEN, valgt februar 1964, genvalgt 1966.

Bestyrelsen for »Lægen, professor ved Københavns Universitet, dr. med. & chir. Knud Sand's Legat«:

L. L. HAMMERICH, valgt 25. april 1969.
A. TOVBORG JENSEN, valgt 25. april 1969.
C. MØLLER, valgt 25. april 1969.

*Medlem af bestyrelsen for »Danmarks Akvarium«, Charlottenlund,
valgt af Selskabet:*

GUNNAR THORSON, valgt 10. december 1965, valget gælder
til 31. december 1970

*Medlem af bestyrelsen for »Dansk Bilharziose
Laboratorium«,
valgt af Selskabet:*

KAJ BERG, valgt 29. november 1963, genvalgt 1968, valget
gælder til 1973

*Medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer Medaillen«,
valgt af Selskabet:*

BENGT STRÖMGREN, valgt 5. april 1968, valget gælder til 31.
oktober 1974

*Medlem af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom,
valgt af Selskabet:*

.....

*Medlem af bestyrelsen for »Kaj Linderstrøm-Langs
Guldmedaillefond«,
valgt af Selskabet:*

HEINZ HOLTER, valgt 20. marts 1964.

*Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes
og agerstrukturernes historie:*

Valgt 28. oktober 1966: L. L. HAMMERICH (sekretær), FR. SKRUB-
BELTRANG, AXEL STEENSBERG (formand) og J.
TROELS-SMITH.

Kommissionen for forskningsarealer.

Valgt 5. april 1968: JOHS. IVERSEN, CHR. OVERGAARD NIELSEN,
A. NOE-NYGAARD og J. TROELS-SMITH.

Udvalget for »The European Science Exchange Programme«.
 Valgt 10. januar 1968: AAGE BOHR, C. MØLLER, OLE MAALØE og
 STIG VEIBEL.

»Foundation Albert Schweitzer Prize«.
National Advisory Committee for Denmark.
 Valgt 26. januar 1968: prof., dr. SØREN HOLM, JENS PETER LAR-
 SEN og GUNNAR TEILUM.
 25. april 1969: POVL JOHS. JENSEN.

Beboer af Gl. Carlsbergs Hovedbygning (Æresboligen).
 Valgt 1. april 1966: BENGT STRÖMGREN.

*Beboer af Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk
 Videnskabsmand, Lundehave.*
 Valgt 17. maj 1963: ARNE NOE-NYGAARD.

Selskabets sekretariat: Dantes Plads 5, 1556 København
 V. Telf. 11 32 40.

Arkivar: ASGER LOMHOLT, (f. $\frac{2}{8}$ 1901), cand. theol., R. af Dbg.,
 Normasvej 32, 2500 Valby. Telf. Valby 2163. — ($\frac{1}{9}$ 1925.)

Assistent: Fru ELLEN ERICHSEN, (f. $\frac{12}{7}$ 1897), B. M. 2 m. Kr. —
 ($\frac{1}{1}$ 1932.)

Medhjælp: Fru KAREN BENTE GOUDSMIT, (f. $\frac{23}{8}$ 1936), cand.
 mag. — ($\frac{1}{9}$ 1967.)

Selskabets mødelokaler: H. C. Andersens Boulevard 35,
 1553 København V. Telf. 11 89 80.

BERETNING OM MØDERNE 1968–69

226.–227. selskabsår.

1. Mødet den 18. oktober 1968

Til stede var 51 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Blinkenberg, Holter, Barr, Buchthal, Bjerrum, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Kai Pedersen, Hjelholt, Faurholt, Iversen, Berg, Bøggild, Peter Jørgensen, Ussing, Veibel, Sten, Billeskov Jansen, Skautrup, Einar Andersen, N. O. Lassen, Teilum, Reiz, Wingstrand, Jens P. Larsen, Tornehave, Huus, Overgaard Nielsen, Rudkjøbing, J. R. W. Asmussen, Bagge, Kauffmann, Lindhard, Ballhausen, Barker Jørgensen, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Aksel E. Christensen, Crone, Fischer-Jørgensen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlem Mottelson, og som gæster docent, dr. Ivo Fišer (Prag) og stud. mag. N. Warmdahl, begge medarbejdere ved Påljordbogen.

Præsidenten bød medlemmerne velkommen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet fem udenlandske medlemmer, nemlig: dr. THEODOR FRINGS, fh. professor i tysk sprog og litteratur ved universitetet i Leipzig, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 8. april 1938, død den 6. juni 1968; dr. ALF TOR NYMAN, fh. professor i filosofi ved universitetet i Lund, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 15. april 1955, død den 27. juni 1968; dr. ERNEST GOTTHELF MARCUS, fh. professor i zoologi ved universitetet i São Paulo, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 11. april 1947, død den 30. juni 1968; dr. OTTO HAHN, fh. professor i kemi ved universitetet i Berlin, fh. præsident for Max Planck Gesellschaft i Göttingen, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 6. april 1956, død den 28. juli 1968; og dr. ANDERS OLOF GUNNAR KÄLLÉN, professor i teo-

retisk fysik ved universitetet i Lund, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 1. april 1966, død den 13. oktober 1968.

Endvidere var professor AAGE EINAR BRETING, medlem af nationalkomiteen for den internationale geodætiske og geofysiske union, afgået ved døden den 3. juli 1968.

I anledning af Martin Kristensens 80-års dag den 6. maj 1968 havde klasseformanden Einar Lundsgaard overbragt Selskabets lykønskning, og der var sendt en blomsterdekoration.

C. BARKER JØRGENSEN talte mindeord om KNUD SAND.
Trykt side 83–91.

L. L. HAMMERICH gav en meddelelse: *Laryngalteorien*.

Af perturbationer i kendte planeters baner bestemte astronomer teoretisk eksistensen af for det blotte øje usynlige planeter, – og kikkertobservationer beviste antagelsens rigtighed.

Af uregelmæssigheder i det indoeuropæiske lydssystem sluttede F. de SAUSSURE og HERM. MØLLER i 1878, at der måtte have været nogle i alle de kendte indoeuropæiske sprog forsvundne sproglyde, hvis fonetiske karakter Herm. Møller bestemte som laryngaler (strubelyd) af samme art som de fra semitiske sprog kendte.

Med væsentlig undtagelse af A. CUNY og HOLGER PEDERSEN blev teorien enten afvist eller forbigået i tavshed, indtil J. KURYLOWICZ i 1926 påviste, at der i Hittitisk, som HROZNY et tiår tidligere havde bevist var et indoeuropæisk sprog, i nogle grammatiske former fandtes en spirant (glidelydskonsonant) just dér, hvor Herm. Møller havde formodet en laryngal.

Siden denne bekræftende iagttagelse er »laryngalteorien« blevet ivrig diskuteret – med store udsving bort fra Herm. Møllers grundlag – og kan siges at være næsten alment accepteret. I de seneste år har man på forskellig vis samlet, hvilket resultat man er nået til. En sådan statusopgørelse forsøgte.

Beretninger fra de af Selskabet i 1963 nedsatte udvalg til drøftelse af Selskabets virksomhed: 1. møder, 2. publikationer, 3. evt. udvidet virksomhed, som tidligere var fremlagt i mødet den 3. maj 1968, blev atter fremlagt med anmodning om medlemmernes bemærkninger i det følgende møde.

»International Union of Nutritional Sciences« (IUNS) havde genoptaget sin tidligere i 1965 fremsatte anmodning til Selskabet

om støtte til unionens optagelse i »International Council of Scientific Unions« (ICSU). Sagen havde i sommerens løb været genstand for drøftelse. Der blev ikke fra Selskabets side indtaget noget klart standpunkt; men ved ICSU's generalforsamling i Paris den 26. september – 3. oktober 1968, hvor Einar Andersen repræsenterede Selskabet, blev IUNS optaget som scientific member af ICSU.

Undervisningsministeriet havde efter afslutningen af Selskabets mødesæson i maj d.å. tilstillet Selskabet en anmodning om at ville indstille to repræsentanter til medlemmer af Statens humanistiske Forskningsråd og to til medlemmer af det naturvidenskabelige forskningsråd. Undervisningsministeren ville heraf beskikke een repræsentant til hvert af de to forskningsråd for perioden 1. oktober 1968 – 30. september 1973. Med oprettelsen af forskningsrådene skulle Statens almindelige Videnskabsfond ophøre.

Ved en skriftlig afstemning havde Selskabet til ministeriet indstillet C. J. Becker og F. J. Billeskov Jansen til det humanistiske forskningsråd og Heinz Holter og Ben Mottelson til det naturvidenskabelige.

L. L. Hammerich foreslog en drøftelse af proceduren ved valget i et følgende møde. J. R. W. Asmussen meddelte, at der ikke i fremtiden ville være problemer ved valg, som skete efter tur.

Ved et møde den 30. maj 1968, indkaldt af Forskningens Fællesudvalg (FFU) til drøftelse af gennemførelsen af forskningsråd, havde Heinz Holter repræsenteret Selskabet. Fællesudvalget havde tilstillet Selskabet en beretning om dette møde.

Nordisk Råd havde tilstillet Selskabet et medlemsforslag om nordisk samarbejde mellem forskningsrådene i de nordiske lande.

Det norske Videnskabs-Akademi i Oslo havde sendt kopi af en proklamation fra akademiet i Prag vedrørende den politiske situation i Tjekkosllovakiet samt kopi af det norske akademi's svar herpå. Selskabet havde ikke modtaget denne proklamation. Repræsentationsudvalget havde drøftet denne sag og foreslog, at sagen måtte drøftes i plenum, hvis der skete henvendelse fra akademiet i Prag. Det skulle meddeles det norske akademi, at Selskabet ikke havde modtaget nogen henvendelse.

Efter forslag af nationalkomiteen for »International Geographical Union« valgtes Einar Andersen til medlem af komiteen.

Selskabet havde modtaget beretninger fra følgende:

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie. Beretning for 1967. Trykt i Oversigt 1967–68, side 148–57.

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes Historie. Beretning for 1967–68. Trykt i Oversigt 1967–68, side 172–74.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«. Beretning for 1965–68. Trykt i Oversigt 1967–68, side 169–71.

Kommissionen for »Ducange«. Beretning for 1967. Trykt i Oversigt 1967–68, side 164.

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«. Beretning for 1967–68. Trykt i Oversigt 1967–68, side 165.

Administrationskomiteen for »Monumenta Musicae Byzantinae«. Beretning for 1967–68. Trykt i Oversigt 1967–68, side 166–68.

Selskabets sekretariat. Beretning for 1967. Trykt i Oversigt 1967–68, side 175–82.

Franz Blatt og L. L. Hammerich havde sendt beretning om mødet i »Union Académique Internationale« den 18. – 24. juni 1967 i Oslo. Trykt i Oversigt 1967–68, side 182–83.

Selskabet havde endvidere modtaget følgende beretninger:

Trykt beretning fra »International Union of Biological Sciences« om generalforsamlingen den 14.–17. september 1967 i Montreux, hvor Chr. Overgaard Nielsen havde repræsenteret Selskabet.

Beretning fra »International Union of Pure and Applied Biophysics« om councilmøde i Rom den 16.–17. oktober 1967, hvor Danmark var repræsenteret ved Fr. Buchthal.

Trykt beretning fra »Committee on Space Research« (COSPAR) om mødet i Tokyo den 9.–21. maj 1968, hvor Selskabet ikke var repræsenteret.

Kaj Birket-Smith havde sendt beretning om sin deltagelse i den 38. internationale amerikanistkongres i Stuttgart og München den 11.–18. august 1968.

L. Rosenfeld havde sendt beretning om sin deltagelse i mødet i »International Union of History and Philosophy of Science, Division of History of Science« i Paris den 26.–31. august 1968. I beretningen fremhævedes det ønskelige i, at selve ICSU's styrelse tog initiativet til at opstille strammere retningslinier for at opnå en mere tidssvarende organisation af de store kongresser, der organiseres af de forskellige unioner. Aftryk af beretningen var rundsendt til Selskabets medlemmer.

Foreløbig beretning fra »International Council of Scientific Unions« om generalforsamlingen i Paris den 28. september–2. oktober 1968, hvor Selskabet var repræsenteret ved Einar Andersen. Mødet, som var fastsat til den 22.–27. juni 1968, var på grund af urolighederne i Paris blevet udsat.

Ved 50-års jubilæet i Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund den 15. juni 1968 var Selskabet repræsenteret ved Johs. Brøndum-Nielsen i stedet for Johs. Pedersen, der var forhindret. Der blev overrakt en lykønskningsskrivelse fra Selskabet.

Ved festen i Kirkwall den 18.–24. august 1968 i anledning af 500-året for Orkneyøernes pantsættelse ved kong Christian I havde Selskabet ikke været repræsenteret.

Selskabet vedtog bytteforbindelse med følgende:

Botanical Institute of the Polish Academy, Kraków. Der sendes Biol. Medd. og Skrifter.

Biblioteca della Facoltà di Lettere e Filosofia, Università di Bari. Der sendes Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Institut de Géologie du Bassin d'Aquitaine, Université de Bordeaux. Der sendes Biol. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelsen med Polska Akademia Nauk, Warszawa, er udvidet med et andet sæt af Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde meddelt, at Selskabets andel i stiftelsens overskud for det sidste år havde udgjort 8.664 kr. 42 øre.

Selskabets kommissionær, Munksgaards Forlag A/S, havde meddelt, at Selskabets indtægt ved salget af publikationer i året 1967 havde udgjort 80.783 kr. 78 øre.

Kassekommissionen havde bevilget regulering af lønninger til sekretariatets personale fra 1. april 1968.

J. A. Christiansen havde indsendt en afhandling »A Hypothesis on the Interaction between Permanent Molecular Quadrupoles and Polarized Photons«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **37**, 1.

Gunnar Bech havde indsendt en afhandling »Das germanische reduplizierte Präteritum«. Trykt i Hist. Filos. Medd. **44**,1.

I sommerens løb var følgende afhandlinger optaget:

Mag. scient. Ole J. Heilmann: »Mathematical Polymers I«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **37**,2.

Professor Asger Aaboe, New Haven: »A Computed List of New Moons for 319 B.C. to 316 B.C. from Babylon: B.M. 40094«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **37**,3.

Dr. phil. Klaus Alpers, Hamburg: »Bericht über Stand und Methode der Ausgabe des Etymologicum Genuinum (mit einer Ausgabe des Buchstaben Λ)«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **44**,3.

Universitetslektor, mag. art. Herman Kølln, Prag: »Oppositions of Voice in Greek, Slavic and Baltic«. Trykt i Hist. Filos. Medd. **43**,4.

Dr. Firoze M. P. Kotwal, Bombay: »The Supplementary Texts to the Šāyest nē-šāyest«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **44**,2.

Selskabet havde afsluttet en kontrakt med Munksgaards Forlag A/S om genoptrykning af udsolgte hæfter af publikationerne.

Selskabet havde sluttet kontrakt med G. E. C. Gad's Forlag om udgivelsen af »Atlas over Borups agre«, tekst og atlas.

Af det af Einar Andersen udgivne arbejde »Thomas Bugge. Et mindeskrift« havde selskabet købt et oplag på 400 eksemplarer til favorpris til uddeling til medlemmer og andre.

»The Nominating Committee for the International Union of Geological Sciences« havde holdt møde i Selskabets lokaler den 11. maj 1968.

Selskabet havde indbudt deltagerne i det 3. »Pugwash Symposium« til en frokost, der afholdtes på Carlsberg Bryggerierne den 17. juli 1968.

»The Alfred Benzon's Biochemical Symposium on the Role of Nucleotides for the Function and Conformation of Enzymes« havde under ledelse af Herman M. Kalckar været holdt i Selskabets lokaler den 9.–11. september 1968.

De danske og en del udenlandske medarbejdere ved Pæliordbogen havde holdt møde i Selskabets lokaler den 19.–20. september 1968. L. L. Hammerich meddelte nogle oplysninger herom.

Overfredningsnævnet havde sendt to kendelser vedrørende vejforlægningen ved Hald egeskov.

Redaktøren fremlagde de i sommerens løb udkomne publikationer:

Hist. Filos. Medd. **42**,5, Paul V. Rubow.

Mat. Fys. Medd. **36**,14, J. A. Christiansen; **36**,15, Esko Suhonen.

Mat. Fys. Skrifter **3**,6, Svend Laustsen.

Biol. Skrifter **16**,1, K. Perch-Nielsen; **16**,2 Marie Hammer.

Endvidere uden for Selskabets publikationer:

Einar Andersen: Thomas Bugge. Et mindeskrift.

Axel Steensberg: Atlas over Borups agre, tekst og atlas.

Endelig nævnte redaktøren udgivelsen af:

F. H. Kjølens: »Rokokogreven Pierre d'Esneval og Christian VI's etiopiske project«.

Sekretæren nævnte, at Selskabets første møde i efterårssæsonen fremtidig ville blive henlagt til den anden uge af oktober måned, efter at universiteterne havde indført efterårsferie i hele den tredje uge.

2. Mødet den 1. november 1968

Til stede var 59 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Strömngren, Holter, Niels Nielsen,

Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Bjerrum, Degerbøl, Fenchel, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Chr. Poulsen, Faurholt, Riis, Topsøe-Jensen, Bøggild, Bang, Veibel, Westergaard, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Zeuthen, Hakon Lund, Reiz, Maa-løe, Schou, Tornehave, Becker, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, J. R. W. Asmussen, Bagge, Bech, Povl Johs. Jensen, Kauffmann, Schjørring, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Crone, Frydenberg, Mohr, Møller, *sekretær*, Kai Arne Jensen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Jens Clausen (Stanford, Cal.), Krister Hanell (Lund), C. Klixbüll Jørgensen (Geneve), Oskar Klein (Stockholm), L. Rosenfeld, og som gæst amanuensis, mag. scient. Lene Rasmussen (Århus).

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. FRITHIOF BRANDT, fh. professor i filosofi ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 2. april 1948, død den 20. oktober 1968.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. LISE MEITNER, fh. professor ved Kungliga Vetenskapsakademins Forskningsinstitut for fysik i Stockholm, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 12. april 1946, død den 27. oktober 1968.

P. J. RUS gav en meddelelse: *De tidligste vidnesbyrd om grækere i Levanten.*

Studiet af grækerne i Levanten bragtes i 1936–37 ind i helt nye baner ved Sir LEONARD WOOLLEYS fund af en omkring 800 f. C. grundlagt handelsplads ved Al-Mina nær Suwaidiya på Nordsyriens kyst. Andre tidliggræske fund er gjort flere steder længere mod syd og i baglandet. På Tall Sukas, hvor Carlsbergfondets Fønikienekspedition arbejdede 1958–63, afdækkedes således et 7–6 års. tempel af græsk type; den endelige bearbejdelse af denne ekspeditions materiale har bragt en række enkeltheder frem, som muliggør en fyldigere og sikrere forestilling om helligdommen og dens historie.

Efter en kortfattet redegørelse for hovedtrækkene i Sukas-helligdommens udvikling søgtes et helhedsbillede dannet af forholdene omkring den tidligste græske bosættelse i Syrien og Palestina. Der toges stilling til spørgsmålet om mykensk kolonisation samt til den skriftlige overlevering om grækere i Levanten, og det sammenfattedes, hvad der af de arkæologiske og historiske kilder kan udtrages om græsk-levantisk samhandel i den homeriske tidsalder.

CHR. KLIXBÜLL JØRGENSEN gav en meddelelse: *Palladium (II) kemi; et bindeled mellem første overgangsrække og platinmetallerne.*

Det er vanskeligt at bestemme dannelseskonstanter for palladium (II) komplekser, fordi den diamagnetiske tetra-aqua ion tidligere var svært tilgængelig, og fordi ligevægtene indstiller sig langsomt. I samarbejde med LENE RASMUSSEN, Århus Universitet, er det første problem løst bl. a. ved anvendelsen af PdSO_4 , og efter de nødvendige ændringer af JANNIK BJERRUMS teknik er det fundet for ammoniak $\log K_1=9,6$, $\log K_2=8,9$, $\log K_3=7,5$ og $\log K_4=6,8$, og for ethylendiamin $\log K_1$ væsentligt over 20 og $\log K_2=18,4$. Det er de største kendte konstanter for disse to ligander. Fortsatte undersøgelser over diethylentriamin- og pyridin-komplekser viser interessante forhold, ligesom additionen af H^+ og Ag^+ der bl. a. synes at danne $\text{Pd}(\text{den})_2\text{Ag}^{+3}$. Oplosningernes absorptionspektre blev nærmere diskuteret.

Stig Veibel aflagde mundtlig beretning om sin deltagelse i mødet vedrørende »European Science Exchange Programme« i London den 25. oktober 1968.

Undervisningsministeriet havde sendt meddelelse om valgene af medlemmer til Statens humanistiske og naturvidenskabelige Forskningsråd. Til Selskabets repræsentanter i de to forskningsråd var valgt henholdsvis F. J. Billeskov Jansen og Heinz Holter for perioden 1. oktober 1968–30. september 1973.

»International Council for Philosophy and Humanistic Studies« (CIPSH) havde sendt trykt beretning for årene 1966 og 1967.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde sendt beretning for året 1967.

3. Mødet den 15. november 1968

Til stede var 63 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Blinkenberg, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Bjerrum, Degerbøl, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Noe-Nygaard, Steensberg, Bang, Billeskov Jansen, Skautrup, Einar An-

dersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Reiz, Jens Peter Larsen, Maaløe, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Troels-Smith, Sparre Andersen, E. Asmussen, Bagge, Povl Johs. Jensen, Kauffmann, Lindhard, Arnholtz, Ballhausen, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Crone, Fischer-Jørgensen, Frydenberg, Fuglede, Simonsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer K. E. Bergsten (Lund), Mottelson og Rosenfeld.

I anledning af præsidenten Johs. Pedersens 85-års fødselsdag den 7. november 1968 havde en delegation fra Selskabet, klasseformanden (Lundsgaard), sekretæren, redaktøren og kassekommissionens formand, overbragt Selskabets lykønskning og afleveret en gave, et glas med indgravering og blomster.

C. J. BECKER gav en meddelelse: *Bronzealder-huse fra Ristoft, Vestjylland.*

Medens man fra Danmarks ældre jernalder kender talrige fund af huse og landsbyer, har der gennem hele bronzealderen hidtil været savnet sikker dokumentation for boligens udseende.

Ved de af Carlsbergfondet bekostede undersøgelser af gravpladser fra yngre stenalder i Torsted sogn, Vestjylland, fandtes der i sommeren 1967 tilfældig også tomterne af tre store langhuse fra yngste bronzealder (ca. 6. årh. f. Kr.). Fundet har ikke blot betydning for spørgsmålet om bronzealderens hustype, men giver tillige et vigtigt bidrag til de netop nu aktuelle forskninger omkring de kun ca. hundrede år senere huse fra den tidligste jernalder.

D. v. WETTSTEIN gav en meddelelse: *Planternes regnfrakke – et objekt for biokemisk genetik.*

Planternes regnfrakke består af vokskrystaller, som udskilles af epidermisceller og aflejres på overfladen af plantens organer. At det drejer sig om en regnfrakke, kan påvises ved hjælp af de såkaldte eceriferum mutanter hos byg, der har et stærkt reduceret eller forandret vokslag.

Vokskrystallernes struktur kan studeres i elektronmikroskopet ved anvendelse af kulaftrykteknikken. Hos bygplanten dannes vokset på bladene som plader og stave, medens vokset på stængelen får formen af nåle. Denne morfologiske forskel genspejles i voksets kemiske sammensætning, idet pladerne indeholder langkædede primære alkoholer som hovedkomponent og nålene karbonyler.

Vokset består af ca. 50 forskellige langkædede alifatiske substanser. Vi kender nu 44 eceriferum gener spredt over byggenes 7 kromosomer, som kontrollerer dannelsen af vokskomponenterne. Mutationer i disse loci fø-

rer til organspecifikke ændringer i vokssammensætningen og i vokskrySTALLERNES struktur. Det blev diskuteret, hvordan disse eceriferum mutanter kan benyttes til analyse af de langkædede lipidmolekylers biosyntese.

Disse undersøgelser udføres i samarbejde med dr. PENNY VON WETTSTEIN-KNOWLES, fru UDDA LUNDQVIST, stud. scient. BODIL SØGAARD og cand. scient. TORSTEN FESTER.

Th. Sorgenfrei gav en beretning om den afbrudte internationale geologkongres i august 1968 i Prag, hvori han deltog, medens Selskabets delegerede Arne Noe-Nygaard ikke var til stede.

C. Møller havde indsendt en afhandling »The Thermodynamic Potentials in the Theory of Relativity and their Statistical Interpretation«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **37**,4.

Redaktøren fremlagde:

Fortegnelse over Selskabets Publikationer 1963–1968. Tillæg B til Fortegnelse 1917–1956, udarbejdet af Asger Lømholt.

Ved aftenbordet efter mødet lykønskede E. Hammershaimb Johs. Pedersen i anledning af 85-års dagen, og medlemmerne hilste på præsidenten, der derefter takkede for Selskabets opmærksomhed på forskellig måde.

4. Mødet den 29. november 1968

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Strömngren, Math. Thomsen, Blinkenberg, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Bjerrum, Degerbøl, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Riis, Topsøe-Jensen, Berg, Bøggild, Einarson, Steensberg, Bohr, Einar Andersen, N. O. Lassen, Hakon Lund, Reiz, Wingstrand, Maaløe, Becker, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Trøels-Smith, Kauffmann, Lindhard, Ballhausen, Barker Jørgensen, Skrubbeltang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Poul Andersen, Aksel E. Christensen, Crone, Fischer-Jørgensen, Fuglede, Mohr, Møller, *sekretær*, Simonsen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz, Gustafson (Lund), Hamilton, Mottelson og Rosenfeld.

AKSEL E. CHRISTENSEN gav en meddelelse: *Artlenburgbrevet af 1161. Traktat eller privilegium?*

Foredraget behandlede et afsluttende led i den omvurdering af ældre nordisk historie, som fremkomsten af Trelleborg'ene har givet anledning til (jfr. Mellem Vikingetid og Valdemarstid i Hist. Tdskr. 12. r. II, 1966).

Ifølge ældre, evolutionistisk opfattelse (KR. ERSLEV og E. ARUP; D. SCHÄFER, A. HOFMEISTER og FR. RÖRIG) betød grundlæggelsen af Lübeck 1158/59 en umiddelbar højnelse af nordisk handelsliv. Dokumentation herfor hviler i første række på tolkningen af hertug HENRIK LØVE's brev til gotlænderne fra 1161, der ifølge tysk tolkning regulerer forholdet mellem tyske og indfødte handlende på Gotland.

En diplomatisk analyse med skelnen mellem oprindelig diplomtekst og teksten i en kopi fra 1225-30 giver et andet resultat.

L. ROSENFELD gav en meddelelse: *Fysikkens erkendelsesteoretiske problemer i psykologisk belysning.*

Ved belysning af de erkendelsesteoretiske problemer, der fremkommer inden for fysikken, viser det sig at være af betydning at tage hensyn til den belæring, som man kan drage af eksperimentelle undersøgelser af psykologisk karakter. Især blev problemerne vedrørende kausaliteten og partiklernes identitet i fysikken sat i forbindelse med MICHOTTE's undersøgelser af den såkaldte perceptive kausalitet og lignende psykologiske fænomener.

De tidligere udsendte beretninger fra udvalgene om Selskabets møder, Selskabets publikationer og Selskabets eventuelt udvidede virksomhed var fremlagt til drøftelse. Johs. Pedersen og L. L. Hammerich udtalte sig om enkelte punkter i beretningerne. Ingen andre havde ordet, og beretningerne blev taget til efterretning.

Efter forslag fra udvalget for tildeling af »Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat« vedtog Selskabet at tildele Axel Steensberg den for regnskabsåret 1. oktober 1967-30. september 1968 ledige portion af legatet, 2 000 kroner, til delvis dækning af brugen af egne midler til trykningsomkostninger, specielt til arbejdet om Borupris.

Det vedtoges at oprette bytteforbindelse med The Departments of the Biological Sciences of the Universities of Athen and Salonica og at sende Biol. Medd. og Skrifter.

Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet havde meddelt, at der den 25. september 1969 efter Selskabets anmodning ville blive udsendt et særfrimærke til minde om 300-året for udgivelsen af Nicolaus Stenonis geologiske hovedværk.

Redaktøren fremlagde:

Oversigt over Selskabets Virksomhed 1967–68.

Mat. Fys. Medd. **36**,17, A. Reiz m.fl.; **37**,1, J. A. Christiansen.

Biol. Skrifter **16**,3, Tyge W. Böcher & Ole B. Lyshede.

5. Mødet den 13. december 1968

Til stede var 46 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Brøndum-Nielsen, Hammerich, Martin Kristensen, Borge Jessen, Strömngren, Holter, Niels Nielsen, Barr, Bjerrum, Degerbøl, Fenchel, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Iversen, Riis, Bøggild, Einarson, Bohr, Thorson, Veibel, Westergaard, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Hakon Lund, Reiz, Wingstrand, Maaløe, Tornehave, Huus, Rudkjøbing, J. R. W. Asmussen, Kauffmann, Sorgenfrei, v. Wettstein, Rudi Thomsen, Crone, Peters, Møller, *sekretær*, Math. Thomsen, K. Arne Jensen, Ussing, Ottesen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Hamilton, Mottelson og Rosenfeld.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. EIGIL HANS AAGE NIELSEN, afdelingsleder ved Københavns Universitets mineralogisk-geologiske Museum, lektor ved universitetet, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 9. april 1965, død den 8. december 1968.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig: dr. BENNO LANDSBERGER, fh. professor, Oriental Institute, University of Chicago, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 13. april 1951, død den 26. april 1968.

C. MØLLER gav en meddelelse: *De termodynamiske potentialer i relativitetsteorien og deres statistiske interpretation.*

Den i foredragsholderens sidste foredrag i Selskabet omtalte opdagelse af H. ORR, at de gamle arbejder over relativistisk termodynamik indeholdt visse fejl, nødvendiggjorde en reformulering af denne disciplin, som nu i det væsentlige kan betragtes som afsluttet.

I foredraget omtales visse træk af den nye formulering med særligt henblik på den relativistiske generalisation af de klassiske termodynamiske potentialer — de såkaldte frie energier — af HELMHOLTZ og GIBBS.

MOGENS WESTERGAARD gav en meddelelse: *Nukleoler og komplekser hos Jomfruhår-Bægersvamp — med nogle indledende bemærkninger om åleslim.*

Den sæksporede svamp »Jomfruhår-Bægersvamp« (*Neottiella rutilans* (Fr.) Dennis) har for svampe usædvanligt store cellekerner, der gør den særlig velegnet til såvel lys- som elektronmikroskopiske undersøgelser. Forsøg med farvning med ammoniakalsk sølvnitrat viser en pH afhængig specificitet. Efter saltsyrehydrolyse og farvning ved stærkt alkalisk pH farves cellekernens kromatin kraftigt ved udfældning af frit sølv, og dette må anses for at være en DNA specifik reaktion. Ved lavere pH udfældes frit sølv fortrinsvis i cellekernernes nukleoler og i de såkaldte »synaptinemale kompleksers« laterale komponenter. Disse komplekser, der kun dannes under reduktionsdelingens profase under den homologe kromosomparring (synapsis) kan kun iagttages elektronmikroskopisk. De formodes at indgå i den serie af processer, der under reduktionsdelingens profasestadier cytologisk fører til dannelsen af chiasmata, og genetisk til intrakromosomal rekombination (genetisk overkrydsning). Disse iagttagelser, sammenstillet med andre forsøg hvor svampens cellekerner har været fordøjet med forskellige enzymer (DNase, RNase og trypsin), gør det muligt at drage visse slutninger med hensyn til de synaptinemale kompleksers molekulære struktur.

Indledningsvis diskuteredes — med en hjertelig tak til KNUD TOGEBY for sproglig assistance — et lille prioritetsproblem: Hvem har først beskrevet cellekerner og nukleoler i dyre- og planteriget?

Arbejdet var udført i samarbejde med DITER VON WETTSTEIN.

Kassekommissionen forelagde ved Einar Andersen forslag til budget for året 1969. Dette vedtoges. Trykt side 124–27.

Herunder bevilgedes bl.a. 2 000 kr. for året 1969 til Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie. Endvidere forhøjelse af de årlige kontingenter til »International Council of Scientific Unions« fra \$ 2 400 til \$ 2 560 (p.gr. af optagelsen af »Intern. Union of Nutritional Sciences«); til »Union Académique Internationale« fra 20 000 til 25 000 fr. belg.; til »International Union of Biochemistry« fra \$ 300 til \$ 450; til »International Union of Geodesy and Geophysics« fra £ 320 til \$ 896; til »International Union of History and Philosophy of Science« fra \$ 100 til \$ 200; til »Thesaurus Linguae Latinae« fra

\$ 100 til 1 000 D.M. Endelig et nyt kontingent til »Council for International Organizations of Medical Sciences« \$ 250.

Der førtes forhandling om gennemførelsen af oprettelsen af »Knud Sands Legat«.

Den testamenterede villa i Gentofte ville være åben for besøgende den 20. og 21. december.

I anledning af Hans Majestæt Kongens 70-års dag den 11. marts 1969 besluttede Selskabet som gave at lade fremstille en guldmedalje med portræt af Kong Frederik IX på aversen og Kong Christian VI på reversen og en latinsk inskription på randen.

»International Union of Biological Sciences« havde sendt beretning om mødet i eksekutivkomiteen den 11.–12. oktober 1968 i Seattle.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af professor H. Højgaard Jensen og P. Hedebøl Nielsen: »Particle Aspects of Phonons«. Trykt i Mat. Fys. Medd. **37**,5.

Magnus Degerbøl havde indsendt en afhandling i samarbejde med Bent Fredskild: »The Urus (*Bos primigenius* Bojanus) and Neolithic Domesticated Cattle (*Bos taurus domesticus* Linnée) in Denmark. With a Revision of Bos-remains from the Kitchenmiddens. A Zoological and Palynological Investigation«. Vil blive trykt i Biol. Skrifter **17**,1.

6. Mødet den 17. januar 1969

Til stede var 42 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Martin Kristensen, Børge Jessen, Ørskov, Blinkenberg, Niels Nielsen, Barr, Fenchel, Blatt, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Chr. Poulsen, Topsøe-Jensen, Bøggild, Steensberg, Bang, Bohr, Veibel, Einar Andersen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Hakon Lund, Reiz, Maaløe, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Troels-Smith, Povl Johs. Jensen, Lindhard, Ballhausen, Skrubbeltang, Sorgenfrei, Poul Andersen, Crone, Glamann, Winther, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bergsten (Lund) og Rosenfeld.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. med. & scient. EINAR LUNDSGAARD, fh. professor i fysiologi ved Københavns Universitet, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 8. april 1938, formand for klassen fra 1962 til sin død den 18. december 1968.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig ANDRÉ AUGUSTE MAZON, fh. professor i slaviske sprog og litteraturer ved Collège de France, præsident for Institut d'Etudes Slaves, Paris, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 12. april 1957, død den 13. juli 1967.

I anledning af højesteretssagfører Th. Knudtzons 85-års dag den 3. januar 1969 havde Selskabet og bestyrelsen for Lundehave sendt en blomsterdekoration. Th. Knudtzon har været medlem af bestyrelsen for Lundehave siden 1939.

H. TOPSØE-JENSEN gav en meddelelse: *Bemærkninger til H. C. Andersens eventyr »Ole Lukøie«*.

»Ole Lukøie« er skrevet i vinteren og forsommeren 1840 og udkom december 1841 i »Eventyr fortalte for Børn«, ny samling, tredje hefte (1842).

Efter en indledning om tilblivelseshistorien vistes det, hvorledes figuren først hos H. C. Andersen får »Skikkelse og Characteer«; hans arbejde med teksten belystes ud fra det bevarede manuskriptmateriale, og der omtales enkelte indslag af personlig og privat karakter, som det har mere ham at få anbragt i sin digtning.

AXEL STEENSBERG gav en meddelelse: *Agerstrukturer og landbrugsredskaber i Asien og Australien*.

Der berettedes om deltagelse i den 8. internationale kongre sfør etnologi og antropologi i Tokyo, september 1968, som repræsentant for Videnskaberne Selskab, om to små konferencer med japanske videnskabsmænd, der er specialister i ældre tiders landbrug i Kina og Japan, om et ophold i Australien og New Guinea efter indbydelse fra det nationale australske universitet i Canberra (jfr. Politikens kronik 5. januar 1969), om studiet af pløjemetoder og agerstrukturer i Indien samt om resultatet af en fornyet undersøgelse af jorddykningsredskaber fra Syriens bronzealder i museet i Aleppo.

Beretningen ledsagedes af lysbilleder. Rejsen er bekostet af Københavns Universitet og Carlsbergfondet.

»Union Académique Internationale« havde sendt trykt beretning om mødet den 11.–17. juni 1968 i Bucarest, hvor Selskabet var repræsenteret ved Franz Blatt og L. L. Hammerich (unionens præsident).

»International Council of Scientific Unions« havde sendt trykt beretning om generalforsamlingen den 28. september til 2. oktober 1968 i Paris, hvor Selskabet var repræsenteret ved Einar Andersen.

Einar Andersen havde sendt beretning om sin deltagelse i forannævnte møde i ICSU. I mødet valgtes Einar Andersen til medlem af eksekutivkomiteen. Trykt side 182–89.

Axel Steensberg havde sendt beretning om sin deltagelse i »Le VIIIe Congrès des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques« den 3.–10. september 1968 i Tokyo og Kyoto, samt om sin videre rejse til Australien, New Guinea, Indien, Syrien og Rom.

»International Union of Physiological Sciences« havde sendt beretning om »The 24th International Congress of Physiological Sciences« den 25.–31. august 1968 i Washington, D.C., hvor Selskabet ikke var repræsenteret.

Selskabet havde sendt et lykønskningstelegram til American Council of Learned Societies, New York, i anledning af 50-års jubilæet den 17. januar 1969. L. L. Hammerich, som for tiden var i New York, ville overvære mødet.

»Les tables de constantes«, Paris, havde anmodet om ophævelse af bytteforbindelsen.

Rask-Ørsted Fondet havde bevilget følgende beløb:

85 000 kr. til opretholdelsen af Selskabets internationale forbindelser i 1969.

13 000 kr. som Danmarks bidrag i januar kvartal 1969 til »The European Science Exchange Programme«.

1 875 kr. som Danmarks kontingent for 1968 til »Council for International Organizations of Medical Sciences«.

Kassekommissionen havde bevilget regulering af lønninger for sekretariatets personale fra 1. oktober 1968.

L. L. Hammerich og arkivar A. Lomholt havde på bånd indtalt et interview på engelsk om Selskabets historie og virksomhed til udsendelse den 26. december 1968 over Danmarks Radio's kortbølgesender.

Den fung. redaktør fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **36**,16, C. Møller; **37**,2, Ole J. Heilmann; **27**,15, J. Lindhard & M. Scharff (2. udg.); **33**,10, J. Lindhard, V. Nielsen, M. Scharff & P. V. Thomsen (2. udg.); **33**,14, J. Lindhard, M. Scharff & H. E. Schiøtt (2. udg.).

A Critical Pāli Dictionary Vol. II, fasc. 5.

7. Mødet den 31. januar 1969

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Martin Kristensen, Strömngren, Math. Thomsen, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Fenchel, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Bøggild, Vagn Poulsen, Steensberg, Bohr, Thorson, Ussing, Veibel, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Teilum, Reiz, Maaløe, Ottesen, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Overgaard Nielsen, Troels-Smith, E. Asmussen, Kauffmann, Syrach-Larsen, Arnholtz, Barker Jørgensen, Skrubbeltang, Poul Andersen, Crone, Fuglede, Glamann, Sten-Knudsen, Møller, *sekretær*, Blatt. – Desuden Selskabets udenlandske medlem Mottelson.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet to udenlandske medlemmer, nemlig dr. ALBERT HUGH SMITH, professor i engelsk sprog og litteratur ved University College, London, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 3. april 1964, død den 11. maj 1967; og Baron HOWARD WALTER FLOREY, dr., Provost of the Queens College of the University of Oxford, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 12. april 1946, død den 21. februar 1968.

CHRISTIAN POULSEN talte mindeord om EIGIL NIELSEN. Trykt side 101–08.

HOLGER HJELHOLT gav en meddelelse: *Det engelske kongehus og den danske tronfølgeordning (august 1851–maj 1852)*.

Ved Warschau-protokollen 5/6 1851 var Danmark og Rusland blevet enige om tronfølgen i det danske monarki ved FREDERIK VII's død. I

august anmodede kongen de statsoverhoveder, hvis regeringer havde underskrevet London-protokollen 2/8 1850, samt Preussens konge om at udvirke europæisk anerkendelse af nævnte trønfølgeordning. Som den sidste svarede dronning VICTORIA – efter PALMERSTON's fald – i januar 1852 med krav om, at det tyske forbund forinden skulle samtykke.

En omtale af denne episode i det engelske kongehuses kamp mod successionsordningen, der dog bekræftedes ved traktaten 8/5 1852, blev givet.

Selskabet vedtog at supplere nationalkomiteen for »International Union of Physiological Sciences« med følgende: Erling Asmussen, Chr. Crone, prof. Poul Kruhöffer, prof. Stig Larsson, Ove Steen-Knudsen, og prof. Niels A. Thorn.

Ligeledes suppleredes nationalkomiteen for »International Union of Pure and Applied Biophysics« med prof. Jack Lowy, Århus, og nationalkomiteen for »Council for International Organizations of Medical Sciences« med Chr. Crone.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af cand. scient. Christian Berg: »Corps convexes et potentiels sphériques«. Vil blive trykt i Mat. Fys. Medd. **37**,6.

Den fung. redaktør fremlagde:

Hist. Filos. Medd. **43**,1, Schuyler Jones; **43**,2, Per Øhrgaard.

Klassemøder.

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye udenlandske medlemmer i Selskabet.
2. Eventuelt.

Den matematisk-naturvidenskabelige klasse holdt møde med dagsorden:

1. Valg af ny klasseformand.
2. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye udenlandske medlemmer i Selskabet.
3. Eventuelt.

8. Mødet den 14. februar 1969

Til stede var 49 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Hammerich, Martin Kristensen, Børge Jessen, Ström-gren, Holter, Niels Nielsen, Barr, Bjerrum, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iversen, Riis, Bøggild, Einarson, Iuul, Bang, Bohr, Thorson, Veibel, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Reiz, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Overgaard Nielsen, Rudkjøbing, Troels-Smith, E. Asmussen, J. R. W. Asmussen, Povl Johs. Jensen, Kauffmann, Lindhard, Sorgenfrei, Rudi Thomsen, Simonsen, Møller, *sekretær*. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz, Hamilton, Mottelson, Rosenfeld og som gæst prof. L. A. Radicati (Pisa).

E. STEEMANN NIELSEN gav en meddelelse: *Kobber som giftstof for eencellede alger*.

Man har tidligere undersøgt kobberets indvirkning på fotosyntesen ved at anbringe grønalgen *Chlorella* i rene opløsninger af CuSO_4 . Efter at have fjernet kobberet målttes fotosyntesen. Man fandt indflydelse både på dennes lys- og mørkeprocesser. Ved at sætte Cu til selve forsøgsmediet er det fundet, at det tager timer, førend en virkning mærkes hos denne alge, og kun ved højere lysstyrker. Vækstforsøg viste, at algens deling blev hæmmet. Først når cellen er fyldt op med fotosynteseprodukter, reduceres fotosyntesen. I en balanceret opløsning trænger Cu reelt ikke ind i cellen. Det bindes til cellevæg og cellemembran. Cellekoncentrationen har derfor betydning.

Diatomeer forholder sig anderledes end *Chlorella* over for kobber. De udskiller store mængder organisk materiale, hvorved metallet bindes og afgiftes.

Kobberet i søer – ca. $20\mu\text{g/l}$ – er ugiftigt, da det er chelateret. Oceanisk dybdevand – ca. $5\mu\text{g Cu/l}$ – er derimod giftigt, da kobberet her er i jonform.

Cand. pharm. L. KAMP-NIELSEN og stud. scient. S. WIUM-ANDERSEN har assisteret ved undersøgelserne.

POVL JOHS. JENSEN gav en meddelelse: *Sokrates*.

Der gaves en oversigt over overleveringen om Sokrates: Aristophanes, de sokratiske logoi og den hellenistiske videnskab. Tendenserne i den nyeste forskning over de sokratiske logoi karakteriseredes kort. Mere indgående vurderedes muligheden for at danne sig en opfattelse af Sokrates' forhold til Apollons orakel i Delphoi, af hans daimonion og i det hele af den religiøse baggrund for den anklage for asebeia (gudløshed), der førte til hans domfældelse.

Sekretæren meddelte, at den matematisk-naturvidenskabelige klasse i sit møde den 31. januar 1969 havde valgt Hans H. Ussing til klasseformand. Valget gælder for tre år fra 1. april at regne til april 1972 med ikrafttræden straks.

Selskabet vedtog at udvide »Dansk Nationalråd for Oceanologi« med følgende medlemmer: Einar Andersen (geodæsi), direktør Ole Berthelsen (marin geologi), prof. N. Kingo Jacobsen (vadehav), prof. H. Lundgren (hydrodynamik), prof. S. Saxov (geofysik, geologi), Th. Sorgenfrei (marin geologi) og afdelingschef Milan Thamsborg (Søkortarkivet).

L. L. Hammerich havde sendt beretning om en rejse i U.S.A. fra 12. januar til 2. februar 1969 for deltagelse i 50-års jubilæet i American Council of Learned Societies og i bureau møde i »Union Académique Internationale« i New York, samt for at holde gæsteforelæsningsforelæsninger.

Det vedtoges at oprette bytteforbindelse med universitetsbiblioteket i Tammerfors, Finland, og at sende Oversigt, Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Statens naturvidenskabelige Forskningsråd havde efter ansøgning bevilget Selskabet kr. 40 670.— som Danmarks bidrag til »The European Science Exchange Programme« for perioden april til december 1969.

Kassekommissionen havde besluttet, at det fra nationalkomiteen for »International Association for Quaternary Research« (INQUA) ansøgte beløb \$ 100 som kontingent for 1969 ikke kunne bevilges, da det ikke havde været søgt før budgettets vedtagelse. Derimod kunne beløbet optages på Selskabets budget for 1970.

Kassekommissionen havde vedtaget ikke at godkende noget trykkeritilbud på indsendte manuskripter, hvis de forventedes færdige fra trykkeriet i 1969, med mindre Selskabet kunne opnå bevilling til forhøjelse af udgiftsposten for udgivelsen af publikationer eller til trykning af bestemte manuskripter. Grunden hertil var, at Selskabet for tiden havde så mange arbejder under trykning, at

det for året 1969 i budgettet fastsatte udgiftsbeløb for publikationerne allerede var nået.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af afdelingsleder, dr. phil. Bent Elbek og P. O. Tjøm: »A Study of Energy Levels in Odd-Mass Erbium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions« i Mat. Fys. Medd. Trykningen måtte udsættes.

Redaktøren fremlagde:

Hist. Filos. Medd. **17**,1, A. Blinkenberg (3. udg.); **20**,1, A. Blinkenberg (3. udg.); **38**,1, A. Blinkenberg (2. udg.).

9. Mødet den 28. februar 1969

Til stede var 49 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Hammerich, Martin Kristensen, Strömngren, Blinkenberg, Holter, Niels Nielsen, Buchthal, Dam, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Riis, Berg, Bøggild, Vagn Poulsen, Steensberg, Bang, Einar Andersen, N. O. Lassen, Hakon Lund, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, Glob, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, E. Asmussen, J. R. W. Asmussen, Kauffmann, Lindhard, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Crone, Peters, Simonsen, Winther, Møller, *sekretær*, Barr. – Desuden Selskabets udenlandske medlem Rosenfeld.

HENRIK DAM gav en meddelelse: *Undersøgelser over galdestensdannelse, særlig med henblik på ernæringsmæssig fremkaldelse og forebyggelse af galdesten, og forandring af galdens sammensætning hos forsøgsdyr.*

Foredraget var en oversigt over forsøg udført af foredragsholderen og medarbejdere siden 1951, og som stadig fortsættes.

Galdesten bestående af kolesterol fremkaldes let hos unge hamstre, går diætens kulhydrat er en sukkerart, der hurtigt optages fra tarmen, og diæten samtidig er fri for eller fattig på polyumættede fedtsyrer. Visse variationer af diæten begunstiger fremkomsten af amorfe, pigmenterede kaldesten, som ikke indeholder kolesterol, men har et højt indhold af oalciumphosphat og calciumsalte af glycin-konjugerede galdesyre. Andre diæter forhindrer helt dannelsen af galdesten. Blæregalden hos hamstre, der opdrættes på en kolesterol-galdesten fremkaldende diæt, har højere

noncentration af kolesterol og lavere koncentrationer af fosfolipid og galdesyrer end blæregalde hos hamstre på normal diæt. Biosyntesen af kolesterol udfra acetat er mere intens hos hamstre, der får en kolesterol-galdesten fremkaldende diæt med glucose som kulhydrat, end hos hamstre, der får en diæt med stivelse som kulhydrat, hvorved tendensen til galdestensdannelse næsten er helt ophævet. Tilførsel af kolesterol med føden under forhold, som tillader optagelse af kolesterol fra tarmen, fremmer dannelsen af amorfe galdesten, men ikke dannelsen af kolesterol-galdesten. Mus og kyllinger får ikke galdesten, når de opdrættes på diæter, der fremkalder galdesten hos hamstre. Menneskers føde ligner mest føder, der hos hamstre enten ikke fremkalder galdesten eller fremkalder amorfe pigmenterede galdesten. Ikke desmindre er galdesten med højt kolesterolindhold meget hyppige hos mennesker. Igangværende undersøgelser over den menneskelige galdes sammensætning og muligheden af at påvirke den gennem ernæringen omtaltes kort.

P. V. GLOB gav en meddelelse: *Bronzealderens billedverden*.

Efter en mærkværdig billedløs yngre stenalder følger bronzealderens rige billedverden, der kendes både som helleristninger, som små skulpturer af bronze og indpunslet på bronzesager. Dette materiale er en kilde af særegen art til oplysning om bronzealderens religiøse forestillinger og afspejler kult og myter, der har været fælleseje over store dele af Europa, det østlige Middelhavsområde og tilgrænsende egne.

Selskabet vedtog at supplere nationalkomiteen for »International Union of Geodesy and Geophysics« med følgende: prof. Nils Jerlov, statsgeodæt, lektor Elvin Kejlsøe og Axel Schou.

Nationalkomiteen for »International Union of Physiological Sciences« havde valgt Erling Asmussen til formand i stedet for afd. Einar Lundsgaard.

Direktionen for Det Classenske Fideicommis havde sendt beretning for regnskabsåret 1. juli 1967 til 30. juni 1968.

10. Mødet den 14. marts 1969

Til stede var 63 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hammerich, Martin Kristensen, Ström-gren, Math. Thomsen, Rubow, Niels Nielsen, Barr, Buchthal, Bjerrum, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen,

Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Bøggild, Helgason, Iuul, Noe-Nygaard, Bang, Ussing, Veibel, Westergaard, Billeskov Jansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Reiz, Jens Peter Larsen, Ottesen, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Troels-Smith, Bagge, Kauffmann, Lindhard, Schjørring, Syrach-Larsen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Rudi Thomsen, Poul Andersen, Fuglede, Glamann, Mohr, Winther, Møller, *sekretær*, Bohr, Fischer-Jørgensen. – Desuden Selskabets udenlandske medlem Rosenfeld.

C. J. BECKER gav en meddelelse: »Mosepotter« fra dansk jernalder.

Blandt de fundgrupper fra Danmarks oldtid, der ofte tolkes efter kultiske retningslinier, udgør de såkaldte mosepotter den hyppigst forekommende. Ved denne betegnelse forstår man lerkar, der har været nedsat i sø eller mose, og som formodes at have indeholdt offergaver af forskellig art.

Lignende fund kendes fra Sydsverige og Nordtyskland, og der foreligger en del nyere litteratur om disse. De langt almindeligere danske fund har hidtil ikke været behandlet i sammenhæng. Der kan nu gives en oversigt over hele fundgruppen og en diskussion af dens mulige fortolkning.

D. VON WETTSTEIN gav en meddelelse: *At tømme nåletræer til genetiske forsøg — et fytotron projekt.*

I naturen tager det sædvanligvis 20–30 år, inden en frøplante af gran kommer til blomstring. Med henblik på effektivt arbejde med granens genetik og forædling er det derfor nødvendigt eksperimentelt at reducere dens generationstid og opnå en tidlig blomstring. En mulig løsning af dette problem består i, at man forsøger at akkumulere de 20–30 tilvækstperioder på så kort tid som mulig.

Forsøg i Stockholm-fytotronen har vist, at man kan kontrollere den vegetative tilvækstcyklus ved en serie foto- og termoperiodiske betingelser: optimal tilvækst opnås ved langdag. Induktionen af terminalknoppen kan opnås ved kortdagbehandling. Fotoperioden og temperaturen under knopmodning bestemmer tidspunktet for knopbrydning og højdetilvækst i den kommende vækstperiode. En optimal vegetativ cyklus kan opnås på ca. 15 uger. I løbet af ét kalenderår kan man således opnå $3\frac{1}{2}$ tilvækstperiode, hvilket skulle kunne reducere generationstiden til 7–8 år.

Forskellige granøkotyper har hver sin kritiske natlængde for terminalknopdannelse. En arktisk økotype afslutter sin tilvækst, hvis natten er 4 timer eller længere. En centraleuropæisk økotype vil vokse kontinuerligt selv ved en nat på 9 timer. Klimaøkotyper hos gran viser sig således

at være populationer, der er adapteret efter latitude og altitude ved en genetisk fikseret, kritisk daglængde for kontinuerlig tilvækst. Det blev diskuteret, hvordan man kan benytte disse økotyper til en analyse af den genetiske baggrund for planternes evne til at måle daglængde. Fytotrorens installationer blev demonstreret med lysbilleder.

Undersøgelserne udføres i samarbejde med fil. lic. I. DORMLING og prof. Å. GUSTAFSSON.

I anledning af Selskabets protektor, Hans Majestæt Kongens 70-års dag den 11. marts havde Selskabet overbragt kongen en guldmedaille, ledsaget af et kalligraferet brev fra præsidenten.

Brevet havde følgende ordlyd:

»Deres Majestæt.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab bringer herved Deres Majestæt sin hjertelige og ærbødige lykønskning i anledning af Deres Majestæts halvfjerds års fødselsdag.

Siden vort Selskabs stiftelse under Kong Christian den Sjette har den regerende konge stedse indtaget stillingen som Selskabets protektor. Vi ser heri en allerhøjeste anerkendelse af vort Selskabs betydning i vort lands kulturliv som repræsentant for dansk videnskab.

Vi kan da også med fortrostheden henvide til, at der i alle epoker af Selskabets virksomhed er fremkommet betydelige bidrag til den internationale videnskabs vækst både på det humanistiske og det naturvidenskabelige område. Der kan således henvises til den fremragende indsats, der i dette sekels begyndelse blev gjort på det sprogvidenskabelige område og til den betydning, som vort Selskab fik i den nyeste tid som et internationalt centrum for de fysiske videnskaber.

Det er ikke tilfældigt, at brygger J. C. Jacobsen, da han stiftede Carlsbergfondet, overdrog Videnskabernes Selskab blandt sine medlemmer at udvælge lederne af dette fond, der har haft og stadig har en afgørende betydning for dansk videnskabs trivsel.

Selskabet udtaler sin dybe taknemmelighed for den velvilje Deres Majestæt viser det ved at fortsætte traditionen som dets høje protektor. Vi har ønsket at vise denne taknemmelighed ved at overrække Deres Majestæt en medaille, der giver udtryk for Selskabets nære forhold til kongemagten fra den første begyndelse til Deres Majestæts egen tid.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab udtaler et hjerteligt ønske om en lykkelig fremtid for Deres Majestæt og det kongelige hus.

København den 11. marts 1969

Allerunderdanigst

Johs. Pedersen, præsident.«

Guldmedaillen, der var projekteret af fh. medaillør Harald Salomon og fremstillet af Den kongelige Mønt, har på aversen et portræt af Kong Frederik IX med inskriptionen »Fredericus IX Rex Dan. – Illius sub umbra 1969«, og på reversen et portræt af Kong Christian VI med inskriptionen »Christianus VI Rex Dan. – Societatem condidit 1742«. I medaillens kant er graveret »Regia Societas Scientiarum Danica«.

Et eksemplar i sølv er fremstillet til opbevaring i Selskabets arkiv.

Til Selskabets delegerede ved mødet i »Union Académique Internationale« den 10.–14. juni 1969 i Paris valgtes Franz Blatt og L. L. Hammerich.

Redaktøren fremlagde:

Hist. Filos. Medd. **43**,3, Karl-G. Prasse; **43**,4, Herman Kolln; **35**,3 Kaj Birket-Smith (2. udg.).

Mat. Fys. Medd. **37**,3, Asger Aaboe.

Klassemøder.

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Valg, eventuelt genvalg, af klassens formand.
2. Forhandling om og afstemning over forslag om valg af nye udenlandske medlemmer.
3. Eventuelt.

Den matematisk-naturvidenskabelige klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om valg af nye udenlandske medlemmer.
 2. Eventuelt.
-

11. Mødet den 28. marts 1969

Til stede var 35 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Martin Kristensen, Borge Jessen, Fenchel, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, Kai Pedersen, Hjelholt, Chr. Poulsen, Iversen, Bøggild, Einarson, Ussing, Einar Andersen, N. O. Lassen, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Overgaard Nielsen, Troels-Smith, Sparre Andersen, Kauffmann, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Crone, Møller, *sekretær*, Barr, Becker. – Desuden Selskabets udenlandske medlem, Mottelson, og som gæster læge Ole Greisen (Århus) og prof. Herbert Frölich (Liverpool).

LÁRUS EINARSON gav en meddelelse: *Om farvning af nucleinsyrer med gallocyaninkromlakforbindelser.*

Gallocyanin bundet ved ringdannelse (chelation) til $\text{CrK}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12 \text{H}_2\text{O}$ eller $\text{Cr}_2(\text{SO}_4)_3 \cdot 15\text{H}_2\text{O}$ giver ved pH 1,7 og pH 1,5 meget rene, intense farvninger af RNA og DNA. Sandsynligvis bindes den dannede farve-metal kation også til nucleinsyrerne ved chelation. Farvningen er udsøgt specifik, hvilket fremgår af behandling med RNase eller DNase. – Farvningen er selvregulerende og selvafsluttende og egner sig derfor fuldtud til relativ-kvantitativ vurdering af indholdet af RNA og DNA på fotometrisk grundlag. Et særdeles praktisk og velegnet cytofotometer er for 12 år siden bygget i vort institut, og på dets princip Leitz mikroskop-fotometer MPE.

LÁRUS EINARSON forelagde en afhandling: *DNA-indholdet i bronchialcarcinomer med specielt henblik på polyploide celler* – af læge OLE GREISEN.

Undersøgelsen omfatter en microspectrophotometrisk bestemmelse af DNA-indholdet i forskellige typer af bronchialcarcinomer. DNA-bestemmelsen er foretaget efter behandling af vævet med ribonuclease og farvning med gallocyanin-chromalun a.m. Einarson.

Forekomsten og hyppigheden af polyploide celler i forskellige typer af bronchogene carcinomer og den mulige betydning for det kliniske forløb diskuteredes.

J. TROELS-SMITH gav en meddelelse: *Oversigt over kombinerede vegetationshistoriske, mosegeologiske og arkæologiske undersøgelser i Schweiz gennem de sidste 20 år.*

Særlig to problemer var blevet undersøgt.

Det første drejer sig om, hvorvidt de schweiziske »pælebygninger« har stået i de daværende søer eller været anlagt på land, på tørlagt mose- eller søbund.

Det andet problem handler om, hvorledes det ældste schweiziske agerbrug har indvirket på den samtidige urskov. Hidtil har man hovedsagelig været henvist til pollenanalytiske undersøgelser (statistiske undersøgelser af det blomsterstøv der forekommer i tørv og sødynd). Ved undersøgelserne i Schweiz har det været muligt at få yderligere oplysninger gennem artsbestemmelser af det tommer, der har været anvendt til huse, hegn og plankeveje. Endvidere har fundet af en med bebyggelsen samtidig ager oplyst, hvilke træer der blev ryddet.

Herefter kan der foretages en sammenligning mellem de faktiske indgreb i urskoven og den registrering, de samtidige pollendiagrammer giver. Herved bliver det klart, at pollendiagrammerne må tolkes væsentlig anderledes end hidtil.

Hans Majestæt Kongen havde sendt en personlig takkeskrivelse til Selskabets præsident for modtagelsen af den i anledning af 70-års dagen prægede guldmedaille.

Sekretæren meddelte, at den historisk-filosofiske klasse i sit møde den 14. marts havde genvalgt Franz Blatt til klasseformand for 3 år til april 1972.

Sekretæren gav meddelelse om klassernes valg af udenlandske medlemmer.

Efter indstilling af bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« vedtog Selskabet følgende bevillinger:

Til studiet af dansk sprog: undervisningsass. Jesper Hermann 1 000 kr.; stud. mag. Mariane Overgaard 1 000 kr.; cand. mag. Svend Eegholm-Pedersen 1 500 kr.; – og til studiet af dansk flora: prof., dr. phil. Johan Lange 1 000 kr.; stud. mag. scient. Per Onsborg 500 kr.; seminarielektor Anfred Pedersen 1 000 kr.; lic. agro. Lise Tillge 1 000 kr., i alt 7 000 kr.

Selskabets kommission for forskningsarealer havde efter bemyndigelse af Selskabet udpeget lektor, afdelingsleder, dr. phil. Hans Lind til Selskabets repræsentant i den af Ministeriet for kulturelle Anliggender nedsatte nationalkomité til varetagelse af forberedelserne til og koordineringen af de danske arrangementer i naturfredningsåret 1970.

Selskabet vedtog bytteforbindelse med Institut for videnskabelig Information, Akademia Nauk SSSR, Moskva. Der sendes Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Bestyrelsen for »Niels Bohr Legatet« havde bevilget midler til trykningen af en afhandling af dr. Bent Elbek og P. O. Tjøm, til hvis trykning Selskabet foreløbig ikke havde midler.

Børge Bak havde indsendt en afhandling i samarbejde med Jens Jørgen Led og Erik Jonas Pedersen: »Reversible Chemical Changes of Polypeptides in CF_3COOH as seen by Nuclear Magnetic Resonance Spectra« til optagelse i Mat. Fys. Medd. Trykningen heraf udsættes.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af professor, dr. phil. David Favrhøldt: »Bevidsthedsproblemet i Harald Høffdings filosofi« i Hist. Filos. Medd. Trykningen heraf udsættes.

12. Mødet den 11. april 1969

Til stede var 46 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Børge Jessen, Math. Thomsen, Niels Nielsen, Barr, Bjerrum, Fenchel, Kai Arne Jensen, Rosenkrantz, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Faurholt, Riis, Topsøe-Jensen, Berg, Bøggild, Iuul, Nøe-Nygaard, Vagn Poulsen, Bang, Bohr, Ussing, Veibel, Einar Andersen, N. O. Lassen, Reiz, Jens Peter Larsen, Maaløe, Schou, Tornehave, Kr. Hald, Huus, Troels-Smith, Sparre Andersen, J. R. W. Asmussen, Syrach-Larsen, Sorgenfrei, Poul Andersen, Simonsen, Hammerich, *fung. sekretær*, Blatt. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz og Mottelson.

Den fung. sekretær meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. OTTHMAR KÜHN, fh. professor i geologi og palæontologi ved universitetet i Wien, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 5. april 1968, død den 26. marts 1969.

KAI ARNE JENSEN gav en meddelelse: *Mendeleev og grundstoffernes periodiske system.*

I anledning af 100-året for *Mendeleev's* opstilling af grundstoffernes periodiske system gaves en kritisk oversigt over dette systems historie.

Som formand for den internationale kommission for uorganisk-kemisk nomenklatur havde foredragsholderen beskæftiget sig med forsøg på stan-

dardisering af det periodiske systems form; men disse forsøg er hidtil ikke blevet kronet med held, fordi man i de fleste lande konventionsmæssigt hænger ved opstillinger, der i virkeligheden er uhensigtsmæssige eller direkte fejlagtige.

Det periodiske systems dybtgående indflydelse på den kemiske forskning og undervisning, den omstridte definition på begrebet »overgangsgruppe« og transuranernes indplacering i det periodiske system blev diskuteret.

Der foretoges skriftlig afstemning over de fra klasserne indbragte forslag til optagelse af nye udenlandske medlemmer.

Følgende medlemmer blev valgt:

I den historisk-filosofiske klasse: dr. BERNHARD BISCHOFF, professor i latinsk middelalderfilologi ved universitetet i München, dr. CARL ABRAHAM DANIEL FEHRMAN, professor i litteraturhistorie ved universitetet i Lund, dr. ERIK VALTER JANSSON, professor i svensk sprog ved universitetet i Uppsala og dr. LARS GÖSTA SÄFLUND, professor i klassisk sprogvidenskab og kulturforskning ved universitetet i Stockholm.

I den matematisk-naturvidenskabelige klasse: dr. JEAN-MARIE-FRANÇOIS-JOSEPH COULOMB, professor i geofysik ved universitetet i Paris, dr. GEORGI NIKOLAEVITCH FLEROV, professor, direktør for laboratoriet for kernereaktioner i Dubna (Moskva), LARS VALTER HÖRMANDER, professor i matematik ved universitetet i Lund, JOHN TILESTON EDSALL, professor i biokemi ved Harvard University, Boston, Mass., FRANCIS JOHN WORSLEY ROUGHTON, fh. professor i Colloid Science ved universitetet i Cambridge, Engl., MARTIN SCHWARZSCHILD, professor i astronomi ved Princeton University, N.J., og OTTO GERHARD REGNÉLL, professor i geologi ved universitetet i Lund.

Til medlem af kassekommissionen genvalgte Aksel Tovborg Jensen for årene 1969–73.

Til medlem af bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« genvalgte Jannik Bjerrum for årene 1969–77.

Redaktøren fremlagde:

Hist. Filos. Medd. 44,1, Gunnar Bech.

13. Mødet den 25. april 1969

Til stede var 49 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Børge Jessen, Strömngren, Holter, Buchthal, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Iversen, Riis, Topsøe-Jensen, Berg, Bøggild, Iuul, Noe-Nygaard, Vagn Poulsen, Ussing, Veibel, Billeskov Jansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Reiz, Maaløe, Schou, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Rudkjøbing, Troels-Smith, Sparre Andersen, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Crone, Fuglede, Møller, *sekretær*, Fischer-Jørgensen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Bendz, Gustafson (Lund) og Bergsten (Lund).

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig Sir HENRY HALLETT DALE, fh. direktør for National Institute for Medical Research, London, optaget i den matematisk-naturvidenskabelige klasse den 9. april 1926, død den 23. juli 1968.

F. J. BILLESKOV JANSEN talte mindeord om FRITHIOF BRANDT. Trykt side 93–100.

GERHARD BENDZ gav en meddelelse: *Vergil i Sperlonga*.

År 1957 opdagedes i forbindelse med et vejbyggeri ved Sperlonga, en lille fiskerby ved den italienske kyst halvvejs mellem Rom og Neapel, den grotte, hvor kejser TIBERIUS ifølge antikke kilder med nød og næppe undgik at blive begravet ved en sammenstyrtning. Et bassin i grottens midte viste sig at indeholde sønderlåede dele af statuer af meget høj kunstnerisk kvalitet. En inskription på et af de større brudstykker oplyste, at kunstnerne havde samme navn som dem, som PLINIUS d. æ. nævner som Laokoongruppens mestre.

At sammenføje og tolke de spredte statuefragmenter har voldt megen møje, og en sikker løsning har man endnu ikke fundet frem til. At det drejer sig om odysseiske motiver, en Polyfemgruppe og en Skyllagruppe, synes dog klart. I bassinet fandtes også en sønderlået marmortavle med en vergilianiseret hexametrisk indskrift, hvis rette fortolkning er af en vis vægt for forståelsen af grottens skulpturelle indhold og for dateringen af dens udsmykning.

Carlsbergfondets direktion forelagde ved formanden beretning om fondets virksomhed i året 1. oktober 1967–30. september 1968. Trykt sidst i Oversigten med særlig paginering.

Der foretoges første behandling af valg af Selskabets præsident.

Johs. Pedersen meddelte, at han på grund af alder ønskede at træde tilbage som præsident. Han nævnte den uskrevne tradition, at præsidenthvervet skiftede mellem de to klasser. Efter at han havde forhørt sig til flere sider om emne for en ny præsident, havde han henvendt sig til Bengt Strömgren, der havde erklæret sig villig til at modtage valget. Dette forslag støttedes af N. E. Nørlund, Hans H. Ussing og Franz Blatt. Der fremkom ikke andre forslag.

Efter indstilling af repræsentationsudvalget vedtog Selskabet følgende:

Til generalforsamlingen i »Committee on Space Research« (COSPAR) den 11.–24. maj 1969 i Prag sendtes ingen delegeret.

Til kongressen »Shetland and the Outside World« den 15.–24. august 1969 i Lerwick sendtes ingen delegeret.

Til »The XIth International Botanical Congress« den 24. august–2. september 1969 i Seattle sendtes ingen delegeret.

Til »The 3rd International Biophysics Congress of The International Union of Biophysics« den 29. august–3. september 1969 i Cambridge, Mass. delegeredes Fritz Buchthal og Hans H. Ussing.

Til »Fünfter Internationaler Kongress für Altertumswissenschaft« den 1.–6. september 1969 i Bonn delegeredes Franz Blatt.

Til »The 37th Session of the International Statistical Institute« den 3.–11. september 1969 i London delegeredes Anders Hald.

Til møde i »Societas Linguistica Europaea« den 5.–6. september 1969 i Wien delegeredes L. L. Hammerich.

Til »10. Internationaler Kongress für Namenforschung« den 8.–13. september 1969 i Wien delegeredes Kristian Hald.

Til møde i »Groupement des Mathématiciens d'Expression Latine« den 17.–24. september 1969 i Bucarest sendtes ingen delegeret.

Til 100-års jubilæum i Académie Bulgare des Sciences, Sofia, i begyndelsen af oktober 1969 i Sofia skulle sendes et telegram.

Til Jahresversammlung i Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina den 30. oktober–2. november 1969 i Halle sendtes ingen delegeret.

Efter forslag af repræsentationsudvalget vedtog Selskabet at nedsætte en permanent bestyrelse til varetagelse af sager vedrø-

rende »Knud Sands Legat«. Til medlemmer heraf valgtes C. Møller, L. L. Hammerich, A. Tovborg Jensen og Stig Juul.

Til medlem af Statens humanistiske Forskningsråd genvalgtes F. J. Billeskov Jansen for perioden 1. oktober 1969–30. september 1974.

Efter Frithiof Brandts død vedtog Selskabet at supplere den af Selskabet nedsatte »National Advisory Committee for Denmark« for »Foundation Albert Schweitzer Prize« med et andet medlem inden for emnet »Cultural Philosophy«. Hertil valgtes Povl Johs. Jensen.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der for finansåret 1969–70 var bevilget Selskabet et statstilskud på 200 000 kroner til delvis dækning af udgifterne ved Selskabets virksomhed.

P. J. Riis havde indsendt en afhandling med titel »Publications of the Carlsberg Expedition to Phoenicia 1, Sukas I. The North-East Sanctuary and the First Settling of Greeks in Syria and Palestine« til optagelse i Hist. Filos. Skrifter. Trykningsudgifterne ville blive betalt af Carlsbergfondet.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af lektor, cand. mag. Tyge Christensen: »Vaucheria Collections from Vaucher's Region« i Biol. Skrifter. Trykningen måtte udsættes.

14. Mødet den 9. maj 1969

Til stede var 55 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *præsident*, Nørlund, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Børge Jessen, Ström-gren, Holter, Niels Nielsen, Bjerrum, Degerbøl, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Kai Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iversen, Riis, Vagn Poulsen, Ussing, Veibel, Aage Hansen, N. O. Lassen, Zeuthen, Hakon Lund, Reiz, Jens Peter Larsen, Tornehave, Becker, Kr. Hald, Huus, Rudkjøbing, Sparre Andersen, E. Asmussen, J. R. W. Asmussen, Povl Johs. Jensen, Kauffmann, Lindhard, Barker Jørgensen, Skrubbeltrang, Sorgenfrei, v. Wettstein, Hammershaimb, Rudi Thomsen, Poul Andersen, Crone, Peters, Sten-Knudsen, Hamme-

rich, *fung. sekretær*, Knakkegård Møller, Simonsen. – Desuden Selskabets udenlandske medlemmer Rosenfeld og Harald Nielsen og som gæster prof. Harboe (Oslo) og prof. Perlmann (Stockholm).

CHR. CRONE talte mindeord om EINAR LUNDSGAARD.
Trykt side 109–19.

BENGT STRÖMGREN gav en meddelelse: *Bestemmelse af stjerners kemiske sammensætning på grundlag af kvantitativ spektralklassifikation.*

Ved undersøgelser af stjerners absorptionsliniespektre har man kunnet gennemføre bestemmelser af stjerneatmosfærens kemiske sammensætning, og på grundlag af teoretiske beregninger vedrørende stjerners indre opbygning er disse resultater delvis blevet generaliseret til at gælde stjernerne som helhed.

De pågældende undersøgelser er imidlertid tidsrøvende, og det har vist sig muligt og fordelagtigt at gennemføre kemisk analyse af stjerner på grundlag af spektralklassifikation, idet man bygger på den erfaring, at antallet af relevante kemiske parametre, som varierer fra stjerne til stjerne, er stærkt begrænset.

Der gjordes rede for en til formålet egnet kvantitativ klassifikationsmetode, ved hvilken der benyttes fotoelektrisk præcisions-fotometri i seks udvalgte bølgelængdeområder, og tillige for resultater, som er opnået på grundlag af observationer udført på Kitt Peak National Observatory. Disse resultater belyser spørgsmål vedrørende vort mælkevejssystemets kemiske udviklingshistorie.

Kassekommissionen forelagde ved formanden, A. Tovborg Jensen, Selskabets reviderede regnskab for året 1968. Uddrag heraf er trykt side 120–23.

Der foretoges anden behandling af valg af Selskabets præsident. Ved den skriftlige afstemning valgtes Bengt Strömgregen enstemmigt for perioden 1. oktober 1969–april 1975.

Johs. Pedersen lykønskede til valget, og Bengt Strömgregen takkede for Selskabets tillid.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand«, Lundehave, havde sendt beretning og regnskabsoversigt for året 1968. Regnskabet var revideret af undersyningsministeriet. Trykt side 137–38.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« havde sendt beretning og revideret regnskab for året 1968. Selskabet gav decharge for regnskabet. Trykt side 139.

Bestyrelsen for »Niels Bohr Legatet« havde sendt revideret regnskab for året 1968. Trykt side 140.

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« havde sendt beretning for året 1968–69 og revideret regnskab for året 1968. Trykt side 141–42.

Selskabets sekretariat havde afgivet beretning for 1968–69. Trykt side 165–72.

Bytteforbindelse med Beaudette Foundation for Biological Research, Carmel, Cal., var ophævet.

»The Scientific Program Committee of European Southern Observatory« havde under forsæde af Bengt Strömngren holdt møde i Selskabets lokaler den 6. maj 1969.

L. L. Hammerich meddelte, at han ønskede at fratræde som Selskabets redaktør med udgangen af 1969.

Den fung. sekretær meddelte, at selskabet i mødesæsonen 1968–69 havde holdt 14 møder, i hvilke 11 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse havde givet 12 meddelelser, nemlig: Becker 2, Bendz, Aksel E. Christensen, Glob, Hammerich, Hjelholt, Billeskov Jansen (mindeord), Povl Johs. Jensen, Riis, Steensberg og Topsøe-Jensen, – og 14 medlemmer af den matematisk-naturvidenskabelige klasse havde givet 16 meddelelser, nemlig: Crone (mindeord), Dam, Einarson 2, Kai Arne Jensen, Barker Jørgensen (mindeord), Klixbüll Jørgensen, Møller, Steemann Nielsen, Chr. Poulsen (mindeord), Rosenfeld, Strömngren, Troels-Smith, Westergaard og v. Wettstein 2.

Hermed sluttede mødesæsonen 1968–69.

Efter mødesæsonens afslutning har Selskabet mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. jur. STIG ASGERSSØN IUUL, professor i retsvidenskab ved Københavns Universitet, formand i Carlsbergfondets direktion siden 1963, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 9. april 1954, død den 28. maj 1969.

Knut Auld

MINDEORD

I.

KNUD SAND

9. februar 1887–30. januar 1968.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 18. oktober 1968.

Af **C. C. Barker Jørgensen.**

Knud Sand blev født i Randers hvor hans far var overlærer ved den lærde skole. Herfra blev han student kun 17 år gammel. Han tog medicinsk embedsexamen i 1911, 24 år gammel. De følgende år uddannede han sig særlig indenfor kirurgien og retsmedicinen, dels i forbindelse med forskellige ansættelser herhjemme, dels på omfattende studierejser i Europa. Særlig gentagne ophold i Paris ved Institut medico-légal og Collège de France indenfor årene 1922–25 har været betydningsfulde for de to hovedområder i Sands virke, retsmedicinen og den experimentelle biologi.

Sand var assistent ved Københavns universitets retsmedicinske institut 1914–16, han vendte tilbage til Institutet i 1925 som professor i retsmedicin. Under hans 32 årige funktionsperiode udbyggedes faget retsmedicin kraftigt og han fik oprettet afdelingslederstillinger ved Institutet i retspatologi, blodtypeserologi, biokemi og antropologi.

Sand var medlem af en række kommissioner og udvalg og kom herigennem til at præge adskillige love, fx. lov om sterilisation og kastration, lægeloven, svangerskabsloven og lov om retslægerådet. Han var medlem af retslægerådet fra 1925 til 1959, fra 1929 som formand. Han var desuden medstifter af Académie Internationale de Médecine Légale et Sociale, i 1938. Han blev selskabets første præsident fra 1938 til 1947. Han udnævntes derefter til ærespræsident.

Knud Sand modtog mange æresbevisninger og valgtes til medlem af en række udenlandske videnskabelige selskaber, bl.a. Kungl. Fysiografiska Sällskapet i Lund, 1937, og Kungl. Vetenskapsakademien, 1940.

Knud Sands videnskabelige produktion har sit tyngdepunkt indenfor den del af endokrinologien der behandler kønskirtlernes hormonsekretion og disse hormoners betydning for organismens kønspræg, dvs. for udviklingen af såvel de legemlige som de psykiske sekundære køns karakterer.

Studiet af kønskirtlernes endokrine funktion har haft et interessant forløb med en yderst langsom optakt efterfulgt af en bemærkelsesværdig hurtig indsættende blomstring og kulmination, hvor Sand var blandt pionererne i denne opblomstringsperiode.

At fjernelse af kønskirtlerne medfører betydelige både legemlige og psykiske ændringer er selvfølgelig kendt langt tilbage i menneskehedens historie, så længe kastration har været bragt i anvendelse på mennesker eller dyr. Men det ser ikke ud til at iagttagelserne førte til antagelsen at kastrationsvirkningerne kunne skyldes ophør af en sekretion fra kønskirtlerne til blodet.

De første transplantationer af kønskirtler synes foretaget på hønse omkring 1770. De udførtes af den engelske kirurg, anatom og fysiolog John Hunter som med held transplanterede testes både til haner og høner. Vort kendskab til disse forsøg er ufuldstændigt, men der foreligger intet oplyst om at Hunter skulle have forestillet sig at køns karaktererne opretholdes af blodbårne stoffer, dvs. det vi idag kalder hormoner, afgivet fra testis. Hans umiddelbare formål var at vise at udtagne organer kunne hele ind igen selv når de anbragtes på andre end deres normale steder i organismen.

Transplantationsforsøg med kønskirtler synes først at være blevet gentaget omkring 80 år senere af A. A. Berthold (1849). Han ønskede at supplere Hunters forsøg og at undersøge hvilke ændringer de transplanterede testes undergik. Berthold viste at en testis transplanteret til en kastreret hane vedligeholder det normale kønspræg, selv når testis voxer fast et unormalt sted. Han anses almindeligt som den første der har påvist testis endokrine funktion, og dermed overhovedet den første endokrine funktion af noget organ.

Det kan dog indvendes at man med denne antagelse vurderer Bertholds indsats ud fra vor egen tids opfattelse af endokrinologiens indhold. Berthold har vist ikke selv betragtet sine resultater som banebrydende. Hans forsøg og deres tolkning skal snarere ses i lyset af de gældende forestillinger på hans tid om en »con-

sensus partium«, dvs. et samspil mellem legemets forskellige dele. Dette samspil antoges at blive formidlet af de to systemer som man havde fundet forbinder legemets dele, nervesystemet og blodkredsløbet. Berthold synes at have betragtet den fungerende transplanterede hanetestis som en experimentel påvisning af et enkelt eksempel på en consensus formidlet via blodet – og ikke nervesystemet, hvis betydning for spillet mellem legemets dele var langt bedre udforsket på Bertholds tid.

Til alt uheld forsøgte Bertholds højtansete kollega i Göttingen, Rudolph Wagner, to år senere at eftergøre transplantationsforsøgene, men med negativt resultat. Det er senere blevet hævdet at Wagners autoritet var grunden til at studiet af den transplanterede testis blev lagt på hylden igen, denne gang dog kun for ca. 50 år. Først omkring århundredskiftet kom studiet af kønskirtlernes endokrine funktion rigtig igang.

På dette tidspunkt var endokrinologien ved at blive etableret som en gren af fysiologien. Dens vigtigste experimentelle hjælpemidler var 1) fjernelse, eller anden form for eliminering, af det formodede endokrine organ og iagttagelse af eventuelle bortfaldssymptomer, 2) transplantation af organet for at se om den normale tilstand blev genoprettet, og 3) normalisering ved behandling med ekstrakter af organet. Først på et langt senere tidspunkt kom hertil isolering og kemisk identificering af det virksomme stof, dvs. hormonet.

Da Sand i 1914 begyndte sine undersøgelser var organextirpationen i forbindelse med transplantation af organet stadig endokrinologiens vigtigste experimentelle redskab. Transplantationsforsøg med ovarier og testes var dog endnu kun få i tal og resultaterne ofte ufuldstændige eller modstridende.

Sand lagde bevidst sine undersøgelser bredt an. Han studerede mulighederne for transplantation og påvisning af hormonsekretion både fra transplanterede testes og ovarier, og forsøgene blev foretaget på flere forskellige pattedyr, dog særlig rotter og marsvin. Transplantationerne foretoges dels på samme individ som kirtlen stammede fra, dels mellem forskellige individer, som så igen kunne være af samme eller af forskelligt køn.

Resultaterne fra det store forsøgsmateriale fremlagdes detaljeret på dansk i disputatsen fra 1918: »Experimentelle Studier over Køns karakterer hos Pattedyr«. Resultaterne publiceredes desuden

i kort form i forskellige europæiske og amerikanske tidsskrifter, men den indflydelse Sands hovedværk fik på endokrinologiens udvikling ville utvivlsomt være blevet væsentlig større hvis selve disputatsen var fremkommet på et hovedsprog.

Sand kunne i sine forsøg bekræfte at testes og ovarier lader sig transplantere, men at overlevelse og funktion af transplantatet lykkedes bedst ved autotransplantation, dvs. ved transplantation tilbage til det samme individ hvorfra organet var fjernet. Men også ved homotransplantationer af kønskirtler, dvs. overførsel til andre individer af samme art, kunne organerne hele ind og overleve.

Sand viste på overbevisende måde at den transplanterede testis opretholdt det normale kønspræg hvis modtageren var en kastreret han, medens en maskulinisering af organismen blev resultatet hvis modtageren var en kastreret hun. Det var således vist at den transplanterede testis udskiller kønshormoner og at sekundære hanlige køns karakterer lader sig fremkalde i den hunlige organisme under påvirkning af de hanlige kønshormoner. Tilsvarende resultater opnåedes i forsøgsserier med transplantation af ovarier. Sand fremhæver dog det vigtige forhold at ovariefunktionen i reglen kun bliver ufuldstændig i den hanlige organisme, idet der næsten kun forekommer follikelvæxt i ovariet, men sjældent ægløsning og dannelse af det gule legeme (corpus luteum) som i en normal ovariecyklus. Sand var ikke i stand til at forklare denne forskel i funktion af det transplanterede ovarie i den hanlige og den hunlige organisme. Først i de seneste år er det blevet vist at forklaringen må søges i de forskellige sekretionsmønstre af overordnede kønshormoner fra hypofysen hos de to køn.

Som bekendt forekommer hanlige og hunlige køns karakterer undertiden forenet i samme individ. Hermafroditismen var naturligvis kendt og beskrevet fra gammel tid. På Sands tid var man nået til at forestille sig at hermafroditiske tilstande kunne bero på samtidig tilstedeværelse af hanlige og hunlige kønshormoner i organismen, men uden endeligt bevis. Sand undersøgte spørgsmålet experimentelt ved at søge at fremstille kunstige hermafroditter. Særlig gode resultater opnåede han ved at implantere ovarier i selve testis, og han kunne vise at begge køns køns karakterer kunne udvikles hos de kunstige hermafroditter. Særlig over-

bevisende resultater opnåedes i forsøgene på marsvin som kunne fortsætte med at fungere som normale hanner, samtidig med at mælkekirtelvævet bragtes til udvikling og producerede mælk. Også i adfærd var dyrene bisexuelle.

Steinachs navn må nævnes sammen med Sands når talen er om udforskningen af kønskirtlernes endokrine funktion og de sekundære køns karakterer. Steinachs første transplantationsforsøg blev publiceret 1910 og Steinachs første publikationer har vel været den væsentligste inspirationskilde for Sand til at tage sådanne undersøgelser op. Steinachs og Sands studier kom i de følgende år på mange punkter til at forløbe parallelt, selv om Steinach ret konstant kom først med hensyn til publikationstidspunktet. Deres resultater er stort set overensstemmende, men der er væsentlige forskelle mellem deres forskerpersonligheder. Steinachs publikationer bærer ofte et subjektivt præg der efterhånden er blevet sjældnere i videnskabelige afhandlinger. Sin argumentation støtter han med forkærlighed på udvalgte eksempler og han angiver gerne tal i procent i stedet for i absolutte tal, så det kan være vanskeligt at vurdere hans forsøgsmateriales bærekraft. Sand giver fuld dokumentation for sine forsøgsresultater og tolker dem nøgternt og kritisk.

Steinach og Sand afveg på et væsentlig punkt i tolkningen af deres forsøgsresultater. De fandt begge at transplantation af en kønskirtel til et andet individ lykkedes bedst hvis dette individ var kastreret. Særlig vanskeligt havde det været at overføre en kønskirtel til et ikke-kastreret individ af modsat køn.

Steinach forklarede dette ved at antage en antagonisme mellem de to slags kirtler. Han beskriver dramatisk antagonismen hvor testis og ovarievæv var transplanteret i kontakt med hinanden og senere undersøgt histologisk. »Der Eindruck dass hier ein Kampf zwischen den Geweben tobt, is geradezu packend. Solche Transplante verzehren sich auch früher als die von einander getrennt vorgenommenen Einpflanzungen«.

Sand kunne ikke iagttage en sådan antagonisme i sine forsøg, hvor han jo netop fandt at transplantation af ovarie til handyr med fordel kunne ske til selve testisvævet. For at forklare at en transplanteret kønskirtel klarede sig dårligere i en organisme der allerede indeholdt normale kønskirtler opstillede han den teori at organismen indeholder begrænsede mængder af specielle stof-

fer som er nødvendige for kønskirtlernes væxt og funktion. En implanteret overtallig kønskirtel vil derfor klare sig dårligt på grund af konkurrencen om det specifikke stof fra de allerede tilstedeværende kønskirtler. Sand formulerede sin teori i disputatsen i følgende ord: »I enhver organisme findes visse for kønskirtlerne nødvendige stoffer, som disse i videst muligt omfang drager til sig. De normalt lejrede, ikke transplanterede gonader har bedst chance for at optage disse stoffer, hvorfor heterologe – måske også homologe – gonader, der transplanteres på normale organismer ikke kan få tilstrækkeligt af disse uundværlige stoffer og derfor går til grunde. Homologe og heterologe gonader, der samtidig transplanteres på samme (kastrede) organisme, kan begge voxe ind, da de har nogenlunde samme mulighed for at tilvende sig stofferne«.

Sand betegnede fænomenet som »atreptisk immunitet«, dvs. at overlevelse af transplantatet forhindredes på grund af mangel på et trofisk stof. Teorien opererer altså med det vi i dag betegner som gonadotropin, dvs. det overordnede kønshormon.

Sand vendte også i sine følgende arbejder tilbage til teorien om den atreptiske immunitet som han kunne vise stemte bedre med senere fund end Steinachs antagonismeteori. Det er derfor misvisende, og beklageligt, at Sand i standardværket: Marshall's Physiology of Reproduction, i udgaven fra 1966 (Bind 3, p. 8), placeres side om side med Steinach blandt ophavsmændene »to the idea of sex antagonism, which haunted the literature for many years and provoked much controversy«.

Sand kunne ikke udtale sig om hvor i organismen hans »gonadotrope stoffer« dannedes. Først i midten af tyverne påvistes den gonadestimulerende faktor, gonadotropinet, i hypofysen. Man kan sige at den kritiske efterprøvning af Sands teori om den atreptiske immunitet udførtes i 1929 af E. T. Engle som fandt at daglige implanteringer af hypofyse kunne forbedre betingelserne for et ovarie der transplanteredes til en ikke-kastret hanrotte. Engle konkluderer at »the factor which has prevented any high degree of success in ovarian grafting in the normal male has been due, not to an antagonism of the sex hormones, but to an inadequate supply of the gonadal-stimulating factor«. Engle formulerer således Sands teori, men uden at omtale den.

I begyndelsen af tyverne indledte Sand et flerårig videnskabe-

ligt samarbejde med A. Pézard og F. Caridroit ved Station physiologique du Collège de France, i Paris. Pézard var kendt for sine transplantationsforsøg på fugle. Han var blandt de første der i begyndelsen af århundredet (1911) igen udførte vellykkede testis-transplantationer på haner. Pézard, Sand og Caridroit publicerede en anelig række kortere artikler om deres undersøgelser i årene 1923 til 1926.

I deres afhandlinger viste de at også hos høns kan et ovarie der implanteres i testis hos en normal hane indhele og secernere hunlige kønshormoner. Disses virkning lader sig særlig dramatisk påvise hos høns og andre fugle hvor hannens fjerdragt er ret uafhængig af de hanlige kønshormoner. Hanen bibeholder altså sin fjerdragt omtrent uændret efter kastrationen, medens den ovariectomerede høne vil anlægge hanefjerdragt ved det næstfølgende fjerskifte. Sekretionen af hunligt kønshormon fra et ovarie der blev implanteret i testis kunne derfor påvises ved at den ovariebærende hanes fjerdragt skiftede til hønetypen ved den følgende fældning. Forsøgene viste således at der heller ikke hos høns eksisterer nogen gonade- eller kønshormonantagonisme, samt at visse af organismens væv har evnen til alt efter de tilstedeværende hormonpåvirkninger at udformes i hanlig eller hunlig retning.

Samarbejdet mellem Sand, Pézard og Caridroit udmærker sig iøvrigt ved fantasifulde eksperimenter i en mangfoldighed af korte forsøgsrækker og ved mange interessante enkeltiagttagelser.

Som læge havde Sand en nærliggende interesse i de medicinske og sociale aspekter af den seksualbiologiske forskning som han drev. Det gælder den experimentelle hermafroditismes betydning for forståelsen af en række seksuelle afvigelser hos mennesket. Det gælder også hans interesse for vasoligaturen (underbindingen af sædgangene) og dens formodede foryngende virkning hos gamle dyr og mennesker.

Behandlingen indførtes af Steinach i 1920, men havde et experimentelt fundament som Sand selv på væsentlig måde havde bidraget til. Sand havde i sine testistransplantationer på rotter og marsvin fundet at de sædproducerende dele af testis regelmæssigt degenererede i transplantaterne og at det var det interstitielle væv mellem sædrørene som overlevede. Da transplantatet oprettholder de sekundære køns karakterer kunne han således med stor sikkerhed henlægge dannelsen af hanligt kønshormon til det

interstitielle væv og derved experimentelt bekræfte den hypotese herom som særligt var udviklet af Bouin & Ancel ved århundredets begyndelse.

I andre dyreforsøg fandt Sand at sædrørene også degenererede, blot testes, uden at beskadiges, skubbedes ind i krophulen og ved en simpel operation forhindredes i atter at glide ned i skrotum (den såkaldte experimentelle kryptorchisme). Endelig fandt Sand i lighed med andre, at lukning af udførselsgangene fra testis kunne resultere i ødelæggelse af sæddannelsen. I alle disse typer operationer overlevede det interstitielle væv dog, ja mentes endog at vise en tendens til øget væxt (hypertrofi). Det er denne formodede hypertrofi og hyperaktivitet af det hormonproducerende væv i testis som danner den teoretiske baggrund for den formodede foryngende virkning af operationen når den udføres på gamle dyr.

Afbrydelsen af udførselsvejene fra testis, den såkaldte vasoligatur, blev den foretrukne af operationerne, da disse af Steinach indførtes som en restitutionsterapi på dyr og mennesker.

Steinach-behandlingen kom hurtig i miskredit hos mange, ikke mindst på grund af den klang af sensation som omgav den og på grund af dens dogmatiske og ukritiske tilhængere og udøvere. Mange antog at ingen af beretningerne om en foryngende virkning af vasoligaturen kunne stå for kritik, eller at virkningen, for menneskers vedkommende, kunne være af psykoterapeutisk karakter. Sand selv indtog til at begynde med en skeptisk holdning overfor Steinachs første meddelelse. Som sædvanlig kneb det med de nødvendige oplysninger til en vurdering af forsøgsresultaterne. Sand forsøgte sig dog selv med operation på en senil hund (1921) med positivt resultat. Billeder af hunden før og efter optrådte i tidens hånd- og lærebogslitteratur. Sand foretog også en serie operationer på patientmateriale (1922), hvor resultaterne dog var mindre entydige.

I dag er de fleste tilbøjelige til at betragte vasoligaturen som et kuriøst eksempel på en blindvej eller vildskud indenfor den experimentelle seksualbiologi, på linie med Brown-Séquards indsprøjtninger af testisextrakt på sig selv i 1880'erne, eller Voronoff's transplantationer af abetestis til senile mænd i tyverne. Måske er dette synspunkt rigtigt. Uden tvivl var de påståede foryngende virkninger af vasoligaturen på senile rotter og mænd ofte uden grundlag, eller i hvert fald ikke bevist. Men der foreligger dog en

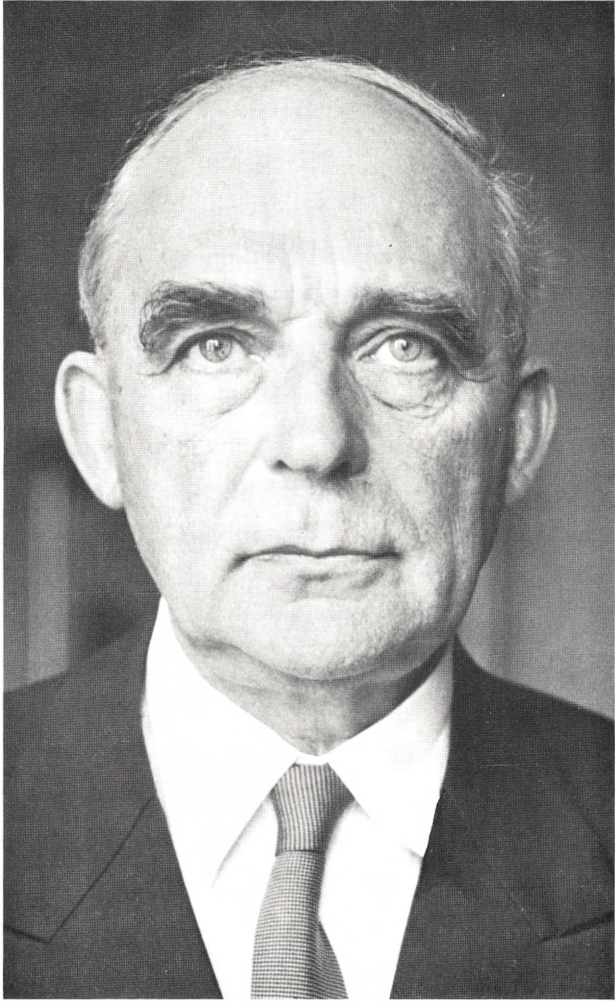
del dokumenterede eksempler på en restitution efter operationen hvor man vist ikke kan udelukke at vasoligaturen kan have udløst en øget aktivitet af det interstitielle væv som kan være skyld i de opbyggende virkninger i organismen. Hanligt kønshormon er idag anerkendt som et anabolt, dvs. vævsopbyggende eller -restituerende hormon. Sand's kritiske, men ikke udelukkende afvisende holdning overfor en eventuel restituerende virkning af vasoligaturen, og de tilsvarende behandlinger, er derfor måske stadig den bedst motiverede holdning.

Sand's videnskabelige hovedindsats faldt i tiden fra arbejdet med disputatsen til midten af tyverne. Senere kom han kun mere lejlighedsvis tilbage til det videnskabelige arbejde.

Foruden rækken af videnskabelige afhandlinger affattede Sand adskillige oversigtsartikler og sammenfattende fremstillinger indenfor sit forskningsfelt. Som en af sin tids førende autoriteter var han en selvskreven medarbejder ved internationale samleværker, fx. *Handbuch der Sexualwissenschaft* (1923), *Handbuch der normalen und pathologischen Physiologie* (1926) og *Handbuch der inneren Sekretion* (1933). Sand's monografiske arbejder bærer præg af omfattende viden og udmærker sig ved klar behandling og kritisk vurdering af litteraturen.

Knud Sand blev medlem af vort Selskab i 1927 og han var ved sin død, efter anciennitet, et af dets ældste medlemmer. I årene fra 1929 til 1942 forelagde han ved flere lejligheder resultater af sine undersøgelser. Blandt de anerkendelser Sand modtog for sin videnskabelige indsats satte han, ifølge eget udsagn, optagelsen i vort Selskab højest. Hans interesse for Selskabet gav sig det smukke udtryk at han indsatte Selskabet som sin universalving.

Knud Sand vil mindes i dansk videnskab som en pioner indenfor seksualbiologien og den experimentelle endokrinologi.

Fritzi Bauer

II.

FRITHIOF BRANDT

23. Maj 1892—20. Oktober 1968.

Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 25. April 1969.

Af **F. J. Billeskov Jansen.**

Frithiof Brandt fødtes i Horsens den 23. Maj 1892, som Søn af Købmand J. H. Brandt og Hustru Marie Elisabeth Brandt, født Wiggers. Forældrene blev skilt efter faa Aars Ægteskab, og i 1900 giftede Brandts Moder sig med Sagfører Henning Hansen, der, som Brandt har erklæret, blev ham i Faders Sted; han tilegnede 1922 Stedfaderen sin Disputats.

Frithiof Brandts nye Hjem laa i Hovedstaden; i denne og dens Omegn skulde han befinde sig det meste af sit Liv. Han kom i Henrik Madsens Skole, der fra 1919 hed St. Jørgens Gymnasium. Han var blandt dem, der i Skoletiden fik varigt Indtryk af Lektor Th. A. Müllers Undervisning og Væsen. Han dedicerede 1929 sin Bog om Den unge Søren Kierkegaard »Til Historikeren Theodor A. Müller, der lærte mig at se«. Og i et Festskrift 1940 til Th. A. Müller skrev Brandt smukt om den store Pædagog, der for ham havde aabnet den tilgitrede Port til Aandens Rige.

1910 blev Brandt Student. Han studerede først Jura et Aar, men gav saa, tilskyndet af den senere Professor Anton Thomsen, hos hvem han fik Manuduktion, efter for sin egentlige Lyst, at studere Filosofi. Anton Thomsen nærede Forkærlighed for Filosofihistorien og havde Sympati for Hobbes, hvoraf han oversatte et lille Bind (1915); Linjer herfra kan føres videre til Brandt, som i øvrigt fulgte Forelæsninger hos Høffding, Kroman, Wilkens og Alfr. Lehmann. Allerede 1913, da der blev udskrevet en Prisopgave om »Schopenhauers Erkendelsesteori i dens Forhold til Kant«, indleverede den unge Filosofistuderende en Besvarelse, for hvilken der tilkendtes ham, hvad Kierkegaard i Enten-Eller (»Den Ulykkeligste«) kalder »et hæderligt accessit«. Bedømmerne anser, at »de to Filosofers Opfattelse af Aarsagsbegrebet og derigennem

af Erfaringsvidenskabens Forudsætninger er fortræffelig behandlet«. 1916 tog Brandt Magisterkonferens i Filosofi med den nyere Filosofis Historie som Speciale. Han lagde i disse og nærmest følgende Aar Grundlag for en bred Læsning, vistnok især i de ældre Filosofer. Han var Medlem af en Kreds af unge Begavelser, som kaldte sig *Taaren* – Navnet kan udtales med og uden Stød og giver da forskellig Mening! Tom Kristensen har fortalt, at Brandt fandt paa at gennemgaa Spinoza med ham og Kredens Jurist, O. A. Borom (Aabenhjertige fortællinger, 1966). Og Oluf Friis husker fra et Foredrag om den samme Filosof, hvor talentfuldt denne blev placeret i sit tidgivne Milieu. Over for Kammeraterne stod Brandt som den modne og midtpunktsøgende, med en naturlig Sluttethed og Fasthed i sit Væsen. *Taaren* florerede 1914–18. Efter Konferensen, 1916–19, ernærede Frithiof Brandt sig som Manuduktør til Filosofikum, og kom derefter, 1919–21, paa et toaarigt Studieophold i Paris. Han havde da et Stykke Tid forberedt den store Afhandling, som han 14. Februar 1922 forsvarede for Doktorgraden, *Den mekaniske naturopfattelse hos Thomas Hobbes* (1921; engelsk Udgave 1928). Brandt angriber sit Emne fra to Sider, den kronologiske Udvikling og Systemets Sammenhæng. Han er i det dobbelte Sigte utvivlsomt inspireret af Harald Høffdings Filosofmonografier, »Kontinuiteten i Kants filosofiske Udviklingsgang« (1893) og »Jean-Jacques Rousseau og hans Filosofi« (1896); med den sidste, der var kommet i en ny Udgave (1912), deler Brandt ogsaa det biografiske Synspunkt: det er Filsofihistorikerens Pligt at efterprøve, hvilken Betydning personlige Livsforhold kan have for en Filosofis Ideer. I sit Forord priser Doktoranden Ferdinand Tönnies' grundlæggende Monografi, der ligger parallelt med Høffdings Rousseau-Bog; 1. Udgave (1896) hed *Hobbes' Leben und Lehre*; 2. Udgave (1912) *Thomas Hobbes, der Mann und der Denker*. Filsofihistorisk fandt Frithiof Brandt her sin Metode, en Gang for alle.

Det er bekendt, at Thomas Hobbes modnedes sent til selvstændige filosofiske Studier. Han var o. 40 Aar, da han i Frankrig læste Euklid, og Geometriens deduktive Metode gik op for ham. I sit første Kapitel analyserer Brandt en lille Afhandling, som Tönnies har fremdraget og trykt; Brandt vil præcisere nøjere, hvor langt Hobbes paa egen Haand var kommet, før han lærte Galilei selv og hans Teorier om Bevægelse at kende. I de følgende Kapit-

ler gennemgaas Skridt for Skridt Hobbes' naturfilosofiske Udvikling, med særligt Henblik paa Forholdet til Descartes. Ud fra en kun delvis bevaret Korrespondance mellem Hobbes og Descartes gør Brandt skarpsindigt Rede for de to spekulative Fysikers forskellige Opfattelse af Stødets Teori; herunder den Konsekvens, hvormed Hobbes gennemfører den mekaniske Filosofis Princip, som faar saa stor Betydning for hans Opfattelse af Sanseprocesserne. Meget levende skildrer Brandt Descartes' Mistro, der straks er vakt; det er vist umuligt, skriver Descartes til Mersenne, at Deres Englænder og jeg kan have nogen Forbindelse »sans devenir ennemis«. De to Tænkere stod saa tæt ved hinanden i deres Opfattelse, f. Eks. af Lysprocessen, at det maatte føre til et Skænderi om Prioriteten dertil, og i et senere Brev kalder Descartes Hobbes en Mand »que je pense devoir mépriser à l'extrême«. Man kan tilføje, at dette kun er een af Tidsalderens mange bitre Stridigheder om videnskabelig Ophavsret; berømt er Leibniz' og Newtons Konflikt vedrørende Differential- og Integralregningen. Det er et vigtigt Træk af Tidens Lærdomshistorie, at Hypoteser publiceredes privat, i de Lærdes ivrige Korrespondance. Eller i deres personlige Møde. Hobbes afbrød sit Pariserophold for 1635–36 at rejse til Italien, hvor han i Firenze opsøgte Galilei; dennes Proces 1633 for Inkquisitionen havde gjort det stærkeste Indtryk paa Descartes og hele den parisiske Kreds, hvis centrale Person var Pater Mersenne. Efter Dommen over Galilei havde Descartes opgivet Udsendelsen af et Skrift, *Le Monde*, der bl. a. behandler de fysiske Fænomener. Det er Frithiof Brandts Resultat, at Hobbes »før Descartes' Essays udkom (1637) havde en idé om, at naturvidenskabens principer var bevægelsesprinciper, eller anderledes udtrykt, at naturfænomenerne skulde forklares ved bevægelse, samt at han var begyndt at undersøge bevægelsernes natur og forskellighed med særligt hensyn til den bevægelse, der bevirker sansningen, forestillingerne, etc.« (S. 163). Da Brandt er naaet frem til Hobbes' naturvidenskabelige Hovedværk *De corpore* (1655), fremhæver han med Rette Slægtskabet med Descartes; for dem begge gælder det, at de kun anerkender deduktiv Viden som filosofisk, sand Viden. For dem begge var Eksperimenter af sekundær Betydning. Men Brandt hævder dertil, at Hobbes paa »en ganske mærkelig og . . . sublim måde . . . begrænser den filosofiske erkendelse til at være den deduktive viden, *der angaar aarsager og*

virksomheder, saaledes at man ad slutningens vej (deduktivt) enten fra givne årsager . . . naar til viden om disse årsagers virksomheder, eller omvendt fra givne virksomheder af slutningens vej naar til viden om de mulige årsager . . . til disse virksomheder«. Brandt tilføjer, at denne Begrænsning af Filosofiens Begreb leder »ind i erkendelsesteoretiske overvejelser af stor finhed« (S. 241). Jeg tager nok ikke fejl, naar jeg i denne Bestemmelse af Filosofiens Omraade finder Frithiof Brandts personlige Tilknnytning til sin Disputats Emne.

14 Dage før Forsvaret af Brandts Disputats var Professor Kroman gaaet af, og i Maj Maaned afholdtes Konkurrence mellem fem *doctores philosophiæ*; der var eet bundet og to selvvalgte Emner; Brandt kaldte sine: »Hvad er Filosofi?« og »Identitets-kategorien«. Komitéen indstillede enstemmigt Brandt til Professoratet, som han da tiltraadte umiddelbart før sin 30 Aars Fødselsdag. Igennem 36 Aar var Brandt derefter en meget paaskønnet Professor, ikke mindst ved Filosofikum. Han besad en levende mundtlig Form og forstod med saglig Anskuelighed at gøre filosofiske Problemstillinger tilgængelige for nybagte Studenter. Han gik efterhaanden i Gang med at udarbejde egne Lærebøger. *Formel Logik* (1924; 5. Udgave 1944) meddeler med mønsterværdig Klarhed det foreskrevne Pensum. Høffdings »Psykologi« forblev længe det faste Grundlag for Undervisningen paa Universitetet. Som et Forarbejde til Fornyelse kan betragtes Brandts Oversættelse af William Mac Dougall: *Psykologi* (til Haases Haandbøger 1926). Han anbefaler den lille Bog som et moderat Udtryk for den da moderne Behaviourisme, som Brandt kalder Opførselspsykologien. Mere Klarhed over Brandts videnskabelige Stilling inden for Psykologien finder vi i et Bind, han redigerede sammen med Kaj Linderstrøm-Lang, *Videnskaben i Dag* (1944), hvori Frithiof Brandt skrev et Afsnit *Strømninger i vor Tids Psykologi*. Han pointerer her, at Behaviourismens Indflydelse nu er stærkt aftagende; han udtaler sig med sval Sympati om Gestaltpsykologien, men med Varme om »dynamisk Psykologi«, hvis Rødder han finder hos Hobbes og Spinoza samt, værd at bemærke, hos La Rochefoucauld, der »i sine stadig uovertrufne »Maximes« (1665)« afdækker én dybtliggende, ofte sig forklædende Drivkraft for alt Følelses- og Handlingsliv, ja for Tankelivet, nemlig *l'amour propre*. William Mac Dougall nævnes nu som den typiske Repræsentant

for moderne dynamisk Psykologi. To andre Retninger inden for samme, Psykoanalysen og Individualpsykologien, afspejler for Brandt Modsætningen mellem to Personligheder: Sigmund Freud og Alfred Adler. Som videre Udløbere af den dynamiske Psykologi behandles Wilhelm Diltheys og Eduard Sprangers aandsvidenskabelige Psykologi samt Ernst Kretzchmers Konstitutionspsykologi. I en Slutning faar Brandt Henry A. Murray's behovpsykologiske Undersøgelser med og giver til sidst som sin videnskabelige Trosbekendelse, at det der altid maa være Psykologiens højeste Maal er »en Klarlægning og Forstaaelse af selve Personligheden i dens Konkretion«.

Udarbejdelsen af Brandts egen store Lærebog, *Psykologi* (I–II, 1934–40; 2. Udg. 1943; 3. Udg. 1947–50) ligger mellem de to Datoer. I disse to Bind fremstilles Sansesapparatets Opbygning og Erkendelsens Former; et tredje lovet Bind, der maatte tage Problemerne om Følelsernes og Viljens Psykologi op til nærmere Behandling, kom aldrig. Brandts »Psykologi« er en pædagogisk Bedrift; men den er ufuldstændig, og det er vanskeligt deri at finde nogen Helhedsanskuelse. Højest værdifuldt er det store Kapitel om Fantasien, der kunde danne det psykologiske Grundlag for en Æstetik. Hvor Filosofien nærmer sig Kunsten, yder Brandt altid noget originalt.

Det spores ganske særlig under Brandts mangeaarige Beskæftigelse med Søren Kierkegaard. Han har her ikke, i hvert Fald paa Tryk, arbejdet med en stadig finere Bestemmelse af de Kierkegaardske Begreber og deres indre Sammenhæng. I populær Oversigtsform har han skitseret sin Opfattelse af Kierkegaards Filosofi som en Helhed; det er i Bogen *Søren Kierkegaard*, der udkom paa Dansk i Sverige og paa Det danske Selskabs Foranstaltning oversattes til Engelsk, Fransk og Tysk. Brandts videnskabelige Indsats ligger i Skæringslinjen mellem Kierkegaards Biografi og hans Forfatterskab, herunder ganske særlig de digteriske Partier.

En af de mest fængslende Bøger inden for dansk Litteraturhistorie var »*Den unge Søren Kierkegaard*. En række nye bidrag« (1929), der blev anmeldt med Tilslutning og Kritik; Forfatteren svarede villigt og endnu mange Aar efter kom Indlæg for og imod.

Brandts Opdagelse var en næsten forglemt Tidsroman af Henrik Hertz, »*Stemninger og Tilstande*« (1839), der af nogle i Samtiden blev kaldt »*Forstemninger og Stilstande*«. Og det er ogsaa en

noget stillestaaende Bog, hvor en midaldrende Herre forelsker sig i og sluttelig ægter sin tabte Ungdomselskedes Datter. Men denne lidet bevægende Handling afbrydes af nogle næsten livlige Kapitler, hvor en Gruppe Pensionatsbekendte diskuterer, ja endog afholder »Et Symposium«. Det er nu Brandts dobbelte Tesis, at Pensionatskliken skildrer en Virkelighed fra 1836–37, en Kreds der skulde bestaa af Forfatterne Henrik Hertz, H. C. Andersen, P. L. Møller, P. V. Jacobsen og Søren Kierkegaard, og at Delta-gerne i Kierkegaards Symposium, »In vino veritas« (i Stadier paa Livets Vei) har delvis samme Model som hos Hertz. Det kan ikke nægtes, at der er meget usikkert og konstrueret i Brandts udførlige Bevisførelse, ganske særlig med Hensyn til den vigtigste Del, Kierkegaards eventuelle Benyttelse af levende Modeller. Indvendinger af Hans Brix, Sejer Kühle og især K. Bruun Andersen (i Søren Kierkegaard og Kritikerne P. L. Møller, 1950), er særdeles bærekraftige. Derimod har Brandts Hypoteser vedrørende Hertz' Modeller mere for sig, ogsaa hvor det drejer sig om Kierkegaards Person. Overhovedet har de bredt skrevne Kapitler i Brandts Bog en Duft eller Em af København i 1830'erne. Her skriver en historisk-æstetisk Forsker beruset af sine Opdagelser; hans Begejstring forplanter sig til Læseren, der hele Tiden bare ønsker, at Forfatteren maatte have Ret! Brandt havde selv kendt Ungkarlekubbens Glæder – Kvinder var forment Adgang til »Taaren« – og han kan ses paa et Skovtursbillede med Kliken fra 1915 (Danske digtere i det 20. århundrede, II, 1966, 19); Brandt havde mange Forudsætninger for at skildre Medlemmer af et intellektuelt Broderskab!

Medens »Den unge Søren Kierkegaard« saaledes efterlader sin Læser ør og omtaaget af hvad dens Forfatter mener at kunne se, saa er Bogen om *Søren Kierkegaard og pengene* (1935), skrevet af Frithiof Brandt og Else Rammel, en sikker Gevinst for Forskningen, ikke blot til Tolkning af en Række Udsagn hos Kierkegaard, men ogsaa til Forstaaelse af en Guldalderforfatters økonomiske Ressourcer, specielt hans Forbindelse med Forlag. Skriftet er et mønsterværdigt Stykke Personal- og Forlagshistorie.

I det svenske Tidsskrift *Theoria*, som Brandt havde nær Tilknnytning til, udgav han bl. a. den meget vigtige Afhandling om Søren Kierkegaard og Mozarts Don Juan (1935); her fejrer Brandts Metoder Triumfer, idet han godtgør denne Operas dæmoniske

Betydning for Kierkegaards Liv, Tanke og Kunst. Med Rette er denne store Artikel genoptrykt i Brandts Bog, *Syv Kierkegaard Studier* (1962), der udgaves som Festskrift til hans 70-Aarsdag. I samme Bind findes nogle Undersøgelser over Portrætter, et af Frithiof Brandts Specialer. Jeg kan ikke afgøre, om han er berettiget til at finde Kierkegaards Portræt i en nogen Gruppe af Wilh. Marstrand, men jeg føler mig, med et Udtryk, som Brandt ynder, personlig overbevist om, at han ikke er det.

Det var paa Foranledning af Vilh. Andersen, at Frithiof Brandt blev betroet den vigtige Opgave, i Schultz Danmarkshistorie, at skildre *Aandslivet efter 1900* (VI, 1943). Han løste den paa ypperlig Maade; Hovedlinjer er trukket op og Enkeltpotrætter udført med Kunst. Centralt i Billedet staar Johannes V. Jensen. Overhovedet faar Digtningen rigelig Plads. Men der er ogsaa Rum for Naturvidenskaben og Humaniora, Tyvernes Livsankuellesdebat omkring Pladsen med de grønne Træer er skildret af et Øjenvidne. Ogsaa Kunstarterne er beskrevet; man aner allerede den fine Bog om Billedhuggeren *Axel Poulsen* (1947). – Det var helt naturligt, at Brandt blev dansk Redaktør af det værdifulde, men oversete Værk, *Vor Tids Kunst og Digtning i Skandinavien* (1948).

Nærmere paa sit eget Fag var Frithiof Brandt, da han, sammen med Hans Høffding og Jean Adigard des Gautries udgav *Correspondance entre Harald Høffding et Emile Meyerson* (1939); Brandt forsynede Udgaven med Noter og en Indledning, hvor han mindes sine Besøg hos Meyerson under Studieaarene i Paris.

1948 blev Frithiof Brandt Medlem af Videnskabernes Selskab. Han befandt sig vel i Selskabet, hvor han to Gange (1955 og 1963) holdt Foredrag om Søren Kierkegaard; i et tredje forelagde han sit interessante Skrift om *Formkolorisme* (1958), Summen af mange Aars systematiske Undersøgelser over Synopsien eller den visuelle Synæstesi, med særligt Henblik paa det Fænomen, at en Del Mennesker forbinder geometriske Grundformer med bestemte Farver. Professor Brandt har i denne Bog ydet en førstehaands Indsats, der burde komme den internationale Forskning til Gode. –

Frithiof Brandt følte sig uden Tvivl først og fremmest som Humanisten. Det var Filosofien som Humanist, han saa i sin Lærer Høffding (se Harald Høffding in Memoriam, 1932); det var »Personligheden i dens Konkretion«, han søgte baade i Filosofernes, Digternes og Kunstnernes Historie. Han var ikke Filosof i den

Forstand, at han følte sig forpligtet til at formulere en Mening om Filosofiens Grundproblemer. I en af sine »Maximer og Sentenser« (1948) siger han, at »Tanken piner sig ofte med et enten-eller, hvor naturen foretrækker baade-og« (Nr. 432). Han ejede Humanistens Tro paa det menneskelige, men ogsaa Misanthropens Foragt for de fleste Mennesker. I Forordet til »Den unge Søren Kierkegaard« understreger Forfatteren, at Metoden ligesom i Bogen om Thomas Hobbes er rent historisk. »Maaske er den tilstaaelse ikke malplaceret, at jeg hverken er hobbesianer eller kierkegaardianer, og aldrig har været nogen af delene, hvilket ikke udelukker følelsen af dyb gæld baade til objektivitetens og subjektivitetens filosof. At der under den historiske interesse skjuler sig en mere personlig, vil forhaabentlig, som den historiske sag uvedkommende, ligesaa lidt mærkes i denne bog som i den tidligere«. I denne strenge Opfattelse af Videnskaben genkender vi Brandts første Lærer i Filosofien, Anton Thomsen. Men den skjulte, personlige Glød slaar ud i Flamme i Ordene, som afslutter Syv Kierkegaard studier: »Søren Kierkegaard, det er inderligheden og lidenskab. Det sidste en sjælden forekomst paa dansk grund. Hans centrale ord er lidenskab. I strengeste forstand. Hvilket er noget andet end lidenskabelighed. »Lad andre klage over, at tiden er ond; jeg klager over, at den er ussel, thi den er uden lidenskab«. Hans lidenskab var ren flamme. Af den særlige art der fortærer sig selv uden at fortæres. Hvad andre danske har haft af passion, kan være respektabelt nok. Det tager sig dog ud som smaa eller mindre blus ved siden af hans baal. Selv brændte han op i tidlig alder, men hans aandsbaal lever uanfægtet videre. Tiltrækkende og frastødende. Ikke en tornebusk, men et tornekrat, evigt brændende som den legendariske busk. Vist nok til ikke ringe irritation for adskillige, der ikke rigtigt kan affinde sig med, at man ikke kan faa ilden slukket. Heller ikke bruge den til noget forstandigt.«

Disse Ord, hvori Kierkegaards Røst blander sig med Brandts, bør være de sidste.

Selskabet vil ære Frithiof Brandts Minde.

Eigil Nielsen

III.

EIGIL NIELSEN

16. august 1910–8. december 1968.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 31. januar 1969.

Af Christian Poulsen.

Eigil Nielsen blev født den 16. August 1910 i København som Søn af cand. polyt. Hans Peder Nielsen og Hustru Ellen født Pedersen. Han blev Student fra Sorø i 1929 og fik i 1935 Magisterkonferens i Zoopalæontologi. Han disputerede for Doktorgraden ved Københavns Universitet i 1942. I 1946 udnævntes han til Inspektør ved Universitetets Mineralogiske og Geologiske Museum, og i 1958 blev han Afdelingsleder ved samme Institution, en Stilling som han beklædte til sin Død. Fra 1957 har han som Lektor varetaget Undervisningen i Vertebratpalæontologi ved Københavns Universitet. 1943 indgik han Ægteskab med Birgitta Nielsen, født Wettergren; i Ægteskabet er der en Søn og en Datter.

Bag denne tørre Opremsning af Data, som man kan finde i Kraks blaa Bog og i »Who is who in Science«, skjuler der sig en Personlighed og et Levnedsløb af helt usædvanlig Karakter.

Eigil Niensens Studentertid forløb paa særdeles utraditionel Vis. Allerede som Gymnasieelev havde han fattet Interesse for Fossiler, og han besluttede, at han vilde studere Palæontologi. Højt begavet, som han var, behøvede han ikke at ofre særlig megen Tid paa Bifagene. Den derved vundne Tid benyttede han til et selvstændigt Studium af Brachiopoder; han mente – med Rette – at de fossile Brachiopoder trængte til en Revision med Henblik paa en Forbedring af Systematiken. Denne Opgave var imidlertid større, end han i sin ungdommelige Iver havde forestillet sig, og da han havde indset det, afbrød han Brachiopodstudierne. Paa dette Tidspunkt havde han hørt om de opsigtsvækkende Undersøgelser, der fandt Sted paa Riksmuseet i Stockholm under Ledelse af Professor E. A. Stensiö, Undersøgelser som var ved at omstyrte den gængse Opfattelse med Hensyn til de lavere Vertebraters Syste-

matik og phylogenetiske Forhold. Han tog da en rask Beslutning og rejste til Stockholm, hvor han i Stensiös Laboratorium fik Lejlighed til at følge det vertebratpalæontologiske Forskningsarbejde, og han fik saaledes en udmærket Uddannelse i denne Videnskabs-gren. I 1935 fik han saa sin Konferens under et forholdsvis kort Ophold i København.

I Stensiös Laboratorium havde man i Slutningen af Tyverne fantaseret sig frem til et »missing link« mellem Fisk og Amphibier, og man haabede, at det en Dag skulde lykkes at finde en saadan Form i Lag fra Devonperioden. De første Fragmenter blev, saa vidt vides, fundet i Østgrønlands røde devoniske Sandsten i 1929; det skulde imidlertid falde i Eigil Nielsens Lod som Deltager i den danske Ekspedition til Østgrønland 1931 at finde et virkelig fyldestgørende Materiale af det omtalte »missing link«, der som Melleform mellem Fisk og Stegocephaler fik Navnet *Ichthyostega*, i Dagspressen kaldet »den firbenede Fisk«. Denne Grønlandsrejse og en anden Ekspedition 1932-33 til de samme Egne foretog Nielsen, medens han endnu var Student; det maa derfor betegnes som noget af en Bedrift, at han kun seks Aar efter Studentereksamen kunde faa sin Konferens. Disse to Grønlandsrejser havde givet ham Blod paa Tandem; han var klar over, at der fortsat kunde indsamles et righoldigt Fossilmateriale af stor videnskabelig Betydning. Han deltog derfor endnu fire Gange i Ekspeditioner til Østgrønland med det Hovedformaal at indsamle fossile Hvirveldyr, og hver Gang kom han hjem med et rigt Udbytte fra yngre palæozoiske og ældre mezoiske Formationer. Nielsen skyede ingen Strabadser; han var sejt og udholdende, og som Bjergbestiger med tungt lastet Rygsæk var han helt fænomenal. Samtidig med Indsamlingerne løste han forskellige geologiske Opgaver i Form af Kartering og Profilbeskrivelser. Takket være hans Flid og Energi findes der nu i Universitetets Mineralogiske og Geologiske Museum righoldige Samlinger af østgrønlandske Vertebratfossiler, der er blevet berømte paa Grund af deres fundamentale Betydning for Kendskabet til de lavere Hvirveldyrs Udvikling og Systematik.

Der er ingen tvivl om, at Eigil Nielsen elskede Rejselivet, som det formede sig for ham som Deltager i videnskabelige Ekspeditioner. Grønland var ikke det eneste Maal for hans Rejser. I 1950 deltog han i en Ekspedition til Himalaya, hvorfra han hjembragte

en rig Høst af fossile Pattedyr, fundet i Siwalikformationen. I 1953 ledede han en Ekspedition til Sydafrika og Madagascar og kom hjem med et meget værdifuldt Materiale af Fisk fra Triasperioden. Da han foretog denne Rejse, var hans Navn som Ichthyolog allerede saa kendt, at han, saa vidt vides, var den første, som fik Tilladelse til at dissekere et Eksempel af den da nyopdagede, meget sjældne *Latimeria*, ogsaa kaldet »den blaa Fisk«, der hører til de coelacanthide Crossopterygier, det vil sige en Fisketype, som man tidligere troede var uddød i Kridtperioden. I 1960 blev han Leder af den danske Thailand-Ekspedition, som blandt andet fandt Vidnesbyrd om interessante præhistoriske Kulturer. Tidsrummene mellem sine mange Rejser udnyttede han til Bearbejdelse af hjembragt Fossilmateriale.

Da Eigil Nielsen blev knyttet til Universitetets Mineralogiske og Geologiske Museum, kunde man paa Grund af fortvivlede Pladsforhold kun stille to smaa Kælderrum til hans Raadighed. Paa denne meget beskedne Arbejdsplads udviklede der sig hurtigt et ubeskriveligt Kaos. Saavel Borde som Vindueskarm og store Dele af Gulvet var dækket af Fossilmateriale og Stabler af Bøger, der næsten alle var aabne, desuden Flasker og Kar med ildelugtende Vædsker, Præparationsværktøj, binokulære Mikroskoper, Mikroskopilamper, fotografiske Instrumenter, samt Manuskripter og Tegninger; for at pynte lidt paa det hele var der ophængt en udstoppet Krokodille under Loftet. Midt i dette Kaos sad Eigil Nielsen beskæftiget med det Forskningsarbejde, der gjorde ham saa kendt, at fremstaaende udenlandske Kolleger ofte opsøgte ham i de to smaa Kælderrum for at diskutere deres Problemer med ham.

Det vilde føre alt for vidt ved denne Lejlighed at give en dybtgaaende Redegørelse for Indholdet af alle Eigil Niensens videnskabelige Arbejder, hvor fristende det end maatte være, men nogle Bemærkninger om hans mest kendte Værk turde være paa sin Plads. Hans to første palæontologiske Publikationer, som kom medens han endnu var Student, vidner om en bemærkelsesværdig Modenhed; de handler om Fiskerester fra Østgrønlands øvre palæozoiske og nedre mesozoiske Lag og danner – kan man sige – Optakten til hans store monografiske Hovedværk, »Studies on Triassic Fishes from East Greenland«, der fylder to Bind med ialt 712 Sider og 50 Tavler. Naar dette Arbejde blev en stor Succes, skyldtes det dels, at der faldt en Appelsin i hans Turban i Form af

et ualmindelig velbevaret Fossilmateriale, dels at han forstod at udnytte det fuldtud under Anvendelse af Solla's Slibemetode. Denne Metode kræver for Opnaaelse af et gunstigt Resultat Fremstilling af en Snitserie med ganske ringe Afstand mellem de paa hinanden følgende Snit og desuden fotografiske Forstørrelser og Tegninger af samtlige Snit. Af udvalgte Eksemplarer lavede Nielsen en Serie af Snit med en indbyrdes Afstand paa 25μ , det vil sige mellem 400 og 500 Snit pr. Fiskekranium, og de tilsvarende fotografiske Forstørrelser og Tegninger benyttede han som Grundlag for Fremstilling af nøjagtige, forstørrede Voksmodeller af Kranierne. Hele denne Proces, som jo kun var et Forstadium til selve Undersøgelsen var i sig selv et imponerende Arbejde. Nielsen fik Belønningen for sin Møje i Form af nogle beundringsværdige Rekonstruktioner, der ikke blot gav ham et fuldstændigt Kendskab til selve Kraniernes Benbygning, men ogsaa til oprindelig bløde Dele som f. Eks. Hjernen, Nerverne, Blodkarrene og Sidelinieorganet. Hans Grundlag for en indgaaende Beskrivelse af Trias-Fiskene var derfor noget nær det fuldkomne.

I hans store Værk behandles en Række Actinopterygieformer, som i de fleste Tilfælde er nye for Videnskaben. Beskrivelserne er formentlig de mest udtømmende, der nogensinde er givet af fossile Actinopterygier. I det Omfang, det lod sig gøre, sammenlignede Nielsen de mange anatomiske Detailler hos forskellige Actinopterygieslægter baade de mere primitive og de mere avancerede Typer, og det lykkedes ham paa denne Maade at give et længe savnet Bidrag til Belysning af nogle af Gruppernes Slægtskabsforhold, og selv om det, som han beskedent udtrykker det, kun er et første Skridt i den rigtige Retning, er det et meget betydningsfuldt videnskabeligt Fremstød paa et Omraade, hvor der hidtil havde hersket Uvidenhed og Forvirring. Størstedelen af Nielsens Materiale er indsamlet af ham selv under Hensyntagen til de fossile Fisks stratigrafiske Placering; det førte til, at han paa Grundlag af de forskellige Formers successive Optræden kunde inddele de ældre Triaslag i fem Afdelinger. Hans store Monografi har med Rette opnaaet Berømmelse; fra sagkyndig udenlandsk Side er Værket blevet betegnet som monumentalt.

Om hans øvrige videnskabelige Produktion gælder det ligeledes, at den rummer en Mængde interessante Iagttagelser, hvis

Betydning findes diskuteret med en Grundighed, der giver en behagelig Fornemmelse af fast Grund under Fødderne.

Som Universitetslærer følte Eigil Nielsen stærkt sit Ansvar; han forberedte samvittighedsfuldt sine Forelæsninger og Eksaminationer, der altid var veldisponerede og med stærk Fremhævelse af det væsentlige. Der er næppe nogen Tvivl om, at hans Begejstring for sit Fag har virket inspirerende. Det er en af hans store Fortjenester, at han har kunnet danne Skole, saa at der nu findes lovende unge Elever, der kan løfte den tunge Arv efter ham og videreføre den vertebratpalæontologiske Forskning.

Som Museumsmand gjorde Nielsen et stort Arbejde for at gøre Samlingernes Indhold forstaaeligt for Publikum. Han kunde i det hele taget godt lide at popularisere sit Stof, hvilket tydeligt fremgaar af en Række populære Tidsskriftartikler. Det var derfor ganske naturligt, at det blev ham der fik den Opgave at tage sig af Museets »public relations«; Han organiserede Museets offentlige Foredrag, som blev en stor Succes, og han havde Kontakt med Dagspressen, hver Gang Museet havde en særlig interessant Nyerhvervelse at fremvise. Flere Gange lykkedes det ham ogsaa at faa etableret Fjernsynsoptagelser i Museet.

Nielsen var en udmærket Foredragsholder. Han havde stor Fornøjelse af at fortælle om sin Videnskab og sine mange Rejser. Det fik han rig Lejlighed til som skattet Medlem af den danske Afdeling af »Adventurers Club«, hvis Formand han var i en Periode. Han deltog ivrigt i Foreningslivet. Han har saaledes været Medlem af Dansk Geologisk Forenings Bestyrelse og i en Periode Foreningens Formand. Endvidere har han i en længere Aarrække presideret i den palæontologiske Klub, som trivedes godt under hans energiske Ledelse. Det var en stor Glæde og Opmuntring for ham, at han i 1965 blev optaget som Medlem af Videnskabernes Selskab, i hvis Møder han trofast deltog. Han talte ofte om, at han glædede sig til at holde Foredrag i Selskabet, men han blev desværre forhindret af Sygdom, som medførte hans alt for tidlige Død.

Det er ikke helt let at give en Karakteristik af Mennesket Eigil Nielsen, da han i Samvær med Fagfæller kunde virke lidt sky og tilbageholdende. For dem der kom i nærmere Berøring med ham var der dog et Par Karakteregenskaber, som man særlig lagde Mærke til. En af disse var hans udprægede Verdensfjernhed, som

til Tider kunde grænse til blaaøjet Naivitet; naar han f. Eks. hørte Beretninger om Intriger og Rænkespil, var det tydeligt, at noget saadant laa saa fjernt fra hans Tankegang, at han havde svært ved at fatte det. Et andet karakteristisk Træk hos ham var hans store Hjælpsomhed; han afslog aldrig en Anmodning om Assistance. Hans Uselviskhed bemærkede man ved adskillige Lejligheder, som f. Eks. da det paa en Hjemrejse fra Østgrønland ombord paa den gamle Polarskude »Godthaab« viste sig, at det kneb med Køjpladserne; han huggede den gordiske Knude over ved uopfordret at tilbringe Nætterne i en af Skibets Redningsbaade.

Egil Nielsen vil blive mindet med Taknemmelighed som Skaberen af et dansk Centrum for vertebratpalæontologisk Forskning, og hans Kolleger baade her og i Udlandet vil føle Savnet af denne energiske Videnskabsmand og retskafne Personlighed.

Ære være hans Minde!

Fortegnelse over Arbejder af Eigil Nielsen.

1932. Ophiurans from the Gulf of Panama, California, and the Strait of Georgia. – Medd. Dansk Naturhistorisk Forening, 91 (241).
1932. Permo-Carboniferous Fishes from East Greenland. – Medd. om Grønland, 86, Nr. 3.
1935. The Permian and Eotriassic vertebratebearing Beds at Godthaab Gulf (East Greenland). – Medd. om Grønland, 98, Nr. 1.
1936. Some few preliminary remarks on Triassic Fishes from East Greenland. – Medd. om Grønland, 112, Nr. 3.
1941. Remarks on the Map and the Geology of Kronprins Christians Land. – Medd. om Grønland, 126, Nr. 2.
1942. Studies on Triassic Fishes I. – Medd. om Grønland, 138.
1943. Den firbenede Fisk og andre Hvirveldyr fra Østgrønlands Fortid. – »Dyr i Natur og Museum«, Aarbog for Universitetets Zoologiske Museum 1942-1943 (63).
1948. Gunnar Säve-Söderbergh (Mindetale). – Medd. Dansk Geologisk Forening 11 (387).
1949. On some Trails from the Triassic Beds of East Greenland. – Medd. om Grønland, 149, Nr. 4.
1949. Studies on Triassic Fishes II. – Medd. om Grønland, 146, Nr. 1.
1949. Da Jorden blev til. Vor nyeste Viden om Jordklodens mærkelige Skæbne. – »Vor Viden«, 1. Aarg., (1).
1952. A preliminary note on Bobasatrania groenlandica. – Medd. Dansk Geologisk Forening, 12 (197).
1952. On new or little known Edestidae from the Permian and Triassic of East Greenland. – Medd. om Grønland, 144, Nr. 5.
1953. Et fantastisk Eksperiment – udført af Fisk fra Jordens Oldtid. – »Vor Viden«, 2. Række, Hft. 37.
1954. Tupilakosaurus heilmani n. g. et n. sp., an interesting Batrachomorph from the Triassic of East Greenland. – Medd. om Grønland, 72, 2. Afd., Nr. 8.
1955. Notes on Triassic Fishes from Madagascar. – Medd. Dansk Geologisk Forening, 12 (563).
1956. Spændende Fossilfund i Nordøstgrønland. – »Grønland«, Aarg. 1956, Nr. 8.
1957. Historien om en Forstening. – »Naturens Verden«, Junihefte (24).
1957. Om Hvaloglernes Oprindelse – Dansk Bidrag til Forstaaelsen af en af Fortidens Dyregrupper. – »Vor Viden«, Nr. 10.
1957. Overraskende nyt om Kridttidsfuglen. – »Vor Viden«, Nr. 26.
1957. Tanytropheus – Vildfarelser og Viden om et af Fortidens mest fantastiske Dyr. – »Vor Viden«, Nr. 19-20.

1959. Eocene Turtles from Denmark. – Medd. Dansk Geologisk Forening, 14 (96).
1960. A new Eocene Teleost from Denmark. – Medd. Dansk Geologisk Forening, 14 (247).
1961. On the Eotriassic Fish Faunas from Central East Greenland. – »Geology of the Arctic«, 1 (255).
1964. On the postcranial Skeleton of *Eosphargis breineri* Nielsen. – Medd. Dansk Geologisk Forening, 15 (481).
-

W. Montgomery

IV.

EINAR LUNDSGAARD

12. februar 1899–18. december 1968.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 9. maj 1969.

Af Christian Crone

Einar Lundsgaard blev født i 1899. Han stod således i bogstavelig forstand med en fod i det forrige århundrede, og han kom aldrig fuldt til at akceptere det 20. århundredes friere og mere respektløse relationer mennesker imellem.

Han levede sin barndom og ungdom på Frederiksberg i et hjem præget af velstand og tryghed. Hans far, dr. med. Einar Lundsgaard var praktiserende læge, men har haft forskertrang, han besvarede således universitetets prisopgave i medicin for året 1896, og modtog herfor guldmedalje. Senere erhvervede han den medicinske doktorgrad for en afhandling om et klinisk emne. Faderen var ud af slægten Gundelach, som rummer mange med juridisk beskæftigelse, embedsmænd, amtsforvaltere, herredsfogeder og byfuldmægtige. Hans moder, af slægten Salomon, var den, der ved en stærk personlighed og udpræget traditionsfølelse kom til at influere mest på børnene. Hjemmet har været et typisk borgerligt københavnsk lægemiljø, med underforståede krav til børnene om at begå sig ret, gøre deres pligt og bringe deres evner til udfoldelse, og Lundsgaard efterlevede alle dage disse fordringer.

I gymnasieårene dyrkede Lundsgaard musik som fritidsinteresse, han var som guitarspiller medlem af en kvartet, og her udviklede han det talent for den lettere musikalske genre, der gjorde ham kendt som selskabsmand, hvor han som led i festlighederne gerne kunne tage sig på at foredrage viser for de øvrige.

Han tog i 1917 nysproglig studentereksamen fra Schneeklothsskole og påbegyndte det medicinske studium, som han afsluttede på 6 år med udmærkelse.

Allerede i studietiden begyndte han at arbejde på det laboratorium, der skulle blive hans arbejdssted for resten af livet, kun

afbrudt af en kortvarig periode med klinisk hospitalstjeneste. Han publicerede som student et mindre arbejde om kemisk-metodologiske problemer.

Universitetets fysiologiske Institut var dengang beliggende i Fredericiagade, men i 1928 flyttedes instituttet til de nye bygninger på Juliane Mariesvej. Valdemar Henriques var laboratoriets leder, og hans fine, dannede personlighed har betydet overordentlig meget for Lundsgaard, der hele livet igennem bevarede den største hengivenhed for denne sin foresatte. Han citerede talrige sentenser fra Henriques' mund og så det på mange måder som sit mål at videreføre den fornemme, af tidernes skiftende moderetninger upåvirkede, akademiske tradition, som Henriques var en karakteristisk repræsentant for.

Allerede i 1926, få år efter sin embedseksamen, udgav Lundsgaard en lærebog i fysiologi, et digert værk på 700 sider, der i stilen tydeligt karakteriserer sin forfatter som en analytisk begavelse med en usædvanlig evne til at veje videnskabelige synspunkter mod hinanden. Fysiologi var for ham et fag, hvor forskeren på juridisk vis som en dommer – så upartisk som muligt – skulle drage konklusionen på basis af forhåndenværende indicier og præmisser. Denne evne til at foretage en uhildet vurdering blev – tror jeg – forudsætningen for, at han kunne gennemføre den fundamentale revision i opfattelsen af musklernes kemiske omsætninger, som skulle blive hans største videnskabelige indsats.

Han modtog i 1929 universitetets guldmedalje for besvarelse af prisopgaven i medicin og bedømmerne, Ege og Henriques, fremhæver i deres vurdering af arbejdet, at »forfatteren viser en sjælden nøgternhed i bedømmelsen af egne og andres forsøgsresultater«. Guldmedaljeafhandlingens emne var en undersøgelse af, hvorvidt indgift af proteinstoffer og proteinstofspaltningssprodukter er i stand til at fremkalde forandringer i blodets sukkerindhold. Dette arbejde, såvel som det næste, disputatsen fra 1929, »Om Aarsagen til Næringsstoffernes specifikke dynamiske Virkning«, drejede sig om aspekter af den intermediære omdannelse af næringsstoffer og energiomsætningen i vævene, særlig virkningen af aminosyrer herpå. Lundsgaards hele videnskabelige arbejdsindsats kom til at ligge inden for stofskiftefysiologien, og hans interesse herfor var utvivlsomt vakt af Henriques. Det er næppe tilfældigt, at den sidste forelæsning, han holdt for de medicinske studenter, havde

»kalorimetri« som emne, ligesom den sidste eksamination, han foretog, drejede sig om »indirekte kalorimetri«.

Det er velkendt, at Lundsgaard gennem en række arbejder udført umiddelbart efter afslutningen af disputatsen gjorde sit navn kendt over hele den fysiologiske verden ved at aflive nogle vel-etablerede forestillinger – og der kan være grund til at gå nærmere ind på denne hans mest skelsættende indsats.

Under udarbejdelsen af disputatsen havde Lundsgaard fået den tanke, at det kunne være interessant at undersøge, om glycin »substitueret« med jod havde en særlig kraftig stofskifteøgende effekt, en tanke der udsprang af datidens opfattelse, at thyroxinet var identisk med jodsubstitueret tryptophan. Det nærmeste, han kunne komme det ønskede stof, var monojodeddikesyre, som indsprøjtet på kaniner viste sig at være så giftigt, at dyrene døde. Døden indtrådte under billedet af en kraftig muskelkontraktur, og dyrene gik umiddelbart over i en tilstand af rigor mortis. Forsøgene blev på grund af denne giftvirkning opgivet, men efter afslutningen af disputatsarbejdet vendte Lundsgaard tilbage til iagttagelsen, og med denne som udgangspunkt skulle han i de følgende 5 år præstere en eksperimentel og teoretisk indsats, der for altid vil have sikret ham en fremtrædende plads i fysiologiens historie.

Mælkesyredannelsens betydning for muskelkontraktionen var blevet fastslået gennem talrige arbejder, begyndende med Fletchers og Hopkins' undersøgelser fra århundredets begyndelse, i hvilke det overbevisende var vist, at muskler kan kontrahere sig i en oxygenfri atmosfære, og at oxydationsprocesser altså ikke kan have nogen direkte forbindelse med kontraktionsmekanismen. Disse undersøgelser fortsattes af A. V. Hill, der viste, at der under anaerobe forhold var en konstant sammenhæng mellem musklernes mekaniske ydelse og den initiale varmedannelse. Senere tog Otto Meyerhof problemet op og påviste, at der under de samme omstændigheder var et konstant forhold mellem varmedannelsen og mælkesyreproduktionen. Alt var således ganske klart. Hills og Meyerhofs arbejder havde placeret mælkesyredannelsen som den centrale proces i muskelkontraktionen, og de modtog sammen Nobelprisen i medicin i 1923. Hvorledes mælkesyren påvirkede muskelproteinerne, således at forkortning og spændingsudvikling kunne ske, var dog ganske uklart.

Det er retrospektivt interessant at læse Lundsgaards egen frem-

stilling af mælkesyreteorien, således som han har beskrevet den i sin lærebog fra 1926, hvor mælkesyredannelsen fremstilles som fundamental for selve kontraktionens indtræden.

Det måtte naturligvis overraske den videnskabelige verden, da en ganske ukendt Lundsgaard fra København i 1930 publicerede undersøgelser, der viste, at jodeddikesyreforgiftede muskler under anaerobe forhold kunne kontrahere sig tilsyneladende normalt, *uden* at der dannedes mælkesyre. Embden havde i slutningen af 1920'erne i Frankfurt udført undersøgelser, der viste, at mælkesyredannelsen ikke tidsmæssigt var sammenfaldende med kontraktionen, idet i hvert fald en del af mælkesyredannelsen skete efter kontraktionens ophør, iagttagelser, der af Meyerhof var blevet imødegået med det argument, at stimulationerne havde været ufysiologisk kraftige, og Embdens påvisning af, at mælkesyredannelse og kontraktion ikke var helt tidsmæssigt sammenfaldende, vandt ikke gehør.

Lundsgaards opdagelse af den mælkesyrefri muskelkontraktion ville dog i sig selv næppe have skaffet ham det ry, han fik. Den væsentligste indsats var hans analyse af problemets energetiske side.

I 1927 havde Eggleton & Eggleton samt Fiske & Subbarow påvist forekomsten af kreatinfosfat i høje koncentrationer i muskelvæv. Meyerhof fandt kort efter, at stoffet havde en bemærkelsesværdig høj hydrolysevarme. Nogen plads blandt de kemiske processer i forbindelse med kontraktionen var det dog vanskeligt at finde, da kreatinfosfatspaltningen ikke løb parallelt med musklens energiydelse. Da man var fast overtydet om, at der var et konstant forhold mellem kontraktionsenergi og mælkesyredannelse, måtte forekomsten af endnu en exotherm proces betyde, at varmedannelsen pr. enhed af arbejdsydelse ikke var konstant, hvilket stred mod Hills målinger. Kreatinfosfatet mistede således med det samme sin plads blandt de energigivende processer i musklerne, og man antog, at der ikke skete en exotherm spaltning af stoffet, men blot en »labilisering« uden energiudveksling.

I sin første publikation om den »alaktacide« muskelkontraktion påviste Lundsgaard, at kreatinfosfat spaltedes irreversibelt, og han postulerede nu, at kreatinfosfat også i normale, uforgiftede, muskler var det stof, der ved sin hydrolyse leverede energi til kontraktionen. Han havde opdaget, at muskel-»maskinen« be-

nytter energi fra fosfatbindinger. Mælkesyre-dannelsen placeredes som en restitutionsproces, der i normale, uforgiftede muskler drev resynthesen af kreatinfosfat. Disse tanker, af Lundsgaard benævnt hans »arbejdshypothese«, idet der endnu kun var en utilstrækkelig eksperimentel basis for så omfattende en slutning, var vidtgående rigtige og bragte med et slag orden i anskuelserne om de energetiske forhold ved muskelkontraktionen. Samtidig løstes den stående strid mellem Meyerhof og Embden, idet nye undersøgelser foretaget i lys af opfattelsen af mælkesyre som et restitutionsstof viste, at Embden havde haft ret. Det forhold, at et så dybtgående indgreb i musklers stofskifte som jodeddikesyreforgiftning ikke influerer på deres mekaniske reaktion, må også have bidraget væsentligt til en klarere sondring mellem den egentlige kontraktionsmekanisme og restitutionsprocesserne.

Lundsgaard kom med dette og en lang række andre arbejder i de følgende år til at blive den, der erkendte fosfatforbindelsernes centrale rolle i energistofskiftet; han åbnede vejen for en forståelse af betydningen af energetisk koblede reaktioner (ved at demonstrere fosforylering koblet til glykolyse), og herved blev han en af dem, der mest afgørende påvirkede biokemiens udvikling i 1930'erne, som fremfor alt blev de energirige fosfatforbindelsers periode. Hans første elev, Herman Kalckar, blev stærkt påvirket af disse nye synspunkter, og han påviste i 1937 i Lundsgaards laboratorium, fænomenet »oxydativ fosforylering«, der også skulle blive et fundamentalt begreb i biokemien.

Kort efter udsendelsen af den første artikel rejste Lundsgaard – på det tidspunkt 30 år gammel – ned til Meyerhof i Heidelberg, hvor han – som naturligt var – blev mødt med skepsis. Han har fortalt om, hvorledes han havde store vanskeligheder med at reproducere sine forsøgsresultater fra København, indtil han fandt årsagen hertil. Han var blevet anbragt i et kælderlaboratorium, hvor temperaturen var en del lavere end i hans eget laboratorium, hvorfor det tog noget længere tid for jodeddikesyrevirkningen at indtræde, (han arbejdede med koldblodede dyr, frøer). Så snart dette var erkendt, gik hans forsøg glat, og Meyerhof må have vænnet sig til de nye synspunkter, idet Lundsgaard og Meyerhof publicerede en artikel sammen, hvori Lundsgaards grundtanker fik yderligere eksperimentel støtte.

Tiden i Heidelberg har været en af de lykkeligste perioder i

Lundsgaards liv. Laboratoriet var befolket af talrige biokemikere af høj klasse, Nachmannsohn, Blaschko, Ochoa, og ikke mindst Fritz Lipmann, med hvem Lundsgaard kom på venskabsfod, og som på sin side over for Lundsgaard alle dage bevarede den største veneration. Deres venskabsforhold befastedes under Lipmanns ophold i København i årene 1932–1939. Lipmann betragter sig som elev af Lundsgaard, selvom de aldrig formelt arbejdede sammen. Han har således i nogle mindeord i »Science« skrevet: »And even though I did not formally work with Lundsgaard, I consider myself his pupil. My subsequent work was profoundly influenced by his discoveries which changed our concepts of metabolic energy transformation«.

Lundsgaard arbejdede i de følgende år – i begyndelsen af 1930'erne – videre på at uddybe problemerne i forbindelse med de kemiske omsætninger i musklerne. Bl. a. viste han, at der i forgiftede muskler var en lineær sammenhæng mellem graden af kreatinfosfatspaltning og mekanisk ydelse, og bragte herved stærk støtte til sin egen teori. I et arbejde fra 1934 nævner han muligheden af, at kreatinfosfatets rolle måske var at være energidonør til adenosintrifosfat, som skulle stå kontraktionsmekanismen endnu nærmere, at altså kreatinfosfat på samme måde som mælkesyre skulle opfattes som et »restitutionsstof«. Få år senere indtog adenosintrifosfatet pladsen som den definitive energioverfører til kontraktionsmekanismen, og – som det er blevet skrevet – hermed var en revolution i muskelfysiologien bragt til en afslutning.

Man kan den dag i dag respektere det ikke ringe personlige mod og den integritet, det har krævet at gå op imod tidens største koryfæer. Uafhængighed i meninger blev alle dage karakteristisk for Lundsgaard.

I 1934 blev Lundsgaard udnævnt til professor i fysiologi. Han efterfulgte Henriques, der til sin glæde kunne se, at laboratoriets ry var i stigen.

Lundsgaard skiftede i de følgende år i nogen grad forskningsområde, idet han forlod muskelkemien til fordel for andre områder af det intermediære stofskifte, hvor han udnyttede det værktøj, han havde tilført enzymologien, de specifikke enzymgifte. Hans interesse for fosfatforbindelsernes fysiologi gav sig til kende i undersøgelser over fosforyleringens betydning for cellulære transportprocesser. Han fremsatte den teori, at phlorrizin hæmmer den

renale og intestinale reabsorption af glukose ved at hæmme dette stofs fosforylering (eller defosforyleringen af glukoseesteren). Teorien understøttedes af forsøg, hvori det vist, at phlorrizin hæmmer fosforyleringen af hexoser i fluoridforgiftet muskelgrød samt hæmmede defosforyleringen af glukosefosfat med nyrefosfatase. Absorptionsprocesserne i tarmslimhinden blev studeret af Lundsgaard og Kjerulf-Jensen i samarbejde, og der fremkom interessante arbejder om dannelsen af fosfatestere i tarmslimhinden under resorption af kulhydrater.

Leverperfusion havde i en årrække været anvendt på medicinsk-fysiologisk institut som studiemetode af det intermediære stofskifte, og Lundsgaard udnyttede også denne metode i studier over leverens rolle i stofskiftet. Han førtes her ind på arbejder over leverens betydning for ketonstofdannelse og ind på ketonstoffernes rolle i almindelighed i stofskiftet. Det blev bl. a. påvist, sammen med Blixencrone-Møller, at den diabetiske lever producerer langt mere ketonstof pr. mol fed syre end det var antaget ifølge Knoop's teori, hvor hvert molekyle fed syre kun skulle kunne give anledning til dannelse af eet molekyle ketonstof. Dette synspunkt blev senere bekræftet i andre laboratorier.

Fra disse år stammer også Lundsgaards arbejde om leverens rolle i æthanolomsætningen, hvori det vist, at oxydationens indledende trin udelukkende (eller næsten udelukkende) foregår i leveren. Senere viste Lundsgaard, at det samme gælder for glycerol. Disse arbejder demonstrerer, hvad der er så typisk for de fleste af Lundsgaards arbejder: hans udprægede sans for det kvantitative argument. Støkiometrien, det kvantitative aspekt, måtte være i orden. Denne fornemmelse for det støkiometriske ræsonnement var også fundamentet i hans tidligere arbejder over de energetiske forhold under muskelkontraktionen, der helt hviler på gennemførte kvantitative ræsonnementer.

Lundsgaard var en overgang stærkt optaget af det synspunkt, at leverens rolle i stofskiftet særlig var at foretage den indledende intermediære behandling af næringsstofferne i det hele taget. Medens dette gælder for æthanol, glycerol og aminosyrer, har det dog næppe den universelle gyldighed, som Lundsgaard forestillede sig.

Lundsgaards interesse for de stofskiftemæssige relationer mellem leveren og de extrahepatiske væv førte ham i 1940'erne ind på undersøgelser, hvor han kobledede leverperfusioner sammen med

muskelperfusioner. I disse undersøgelser påvistes det, at blod fra muskelvæv indeholdt en faktor, der øgede leverens oxidative stofskifte. Det lykkedes ham trods et kolossalt arbejde ikke at komme på sporet af denne stofskifteforøgende faktor, og – nødtvungent har man på fornemmelsen – publicerede han resultaterne af sine, som han selv betegner dem, uafsluttede undersøgelser, i festskriftet til Meyerhof, der udkom i 1950. Gennem dette arbejde, der kan læses med den største fornøjelse trods sin forfatters mindre begejstring for sine egne resultater, bragte Lundsgaard sin sidste hilsen til Otto Meyerhof.

En særlig plads indtager arbejderne om insulinets virkningsmekanisme. Lundsgaard begyndte disse studier midt i 1930'erne, først i perfusionsforsøg på lever, siden på muskler. Han viste, at insulin næppe besidder nogen virkning på glukosedeposeringen i leveren, medens der er en tydelig virkning på deponeringen i muskelvæv. I et arbejde fra 1939 »On the mode of action of Insulin« (med vanlig beskedenhed publiceret i Uppsala Läkarselskapets förhandlingar) påpegede han ved et klart ræsonnement, at insulins virkning på glukoseoptagelsen i muskelvæv måtte udspille sig i selve muskelcellemembranen. Dette synspunkt, der senere har domineret insulinforskningen, blev først formuleret af Lundsgaard, der også på dette område således leverede et afgørende bidrag. Selv var han ret negativ overfor resultaterne af sine insulinstudier. I en samtale om hans videnskabelige indsats, sagde han engang: » . . . senere begyndte jeg at arbejde med insulin, men det kom der jo aldrig noget ud af . . .«. Udtalelsen rummer noget typisk for Lundsgaards let skeptiske holdning over for sin egen forsknings betydning. Han var dog ganske klar over, at hans første arbejder over den mælkesyrefri muskelkontraktion havde været epokegørende, og han udtrykte, da han fik overrakt Anders Jahre-prisen i Oslo (1964), at han i sin natur følte to karakterer repræsenteret: Nureddin og Aladdin; selvom det var Aladdin-naturen, der havde skaffet ham de største og mest betydningsfulde opdagelser, følte han dog, at Nureddin stod hans hjerte nærmest. Han ville gerne på forhånd kunne regne ud, hvorledes naturen var indrettet.

Denne korte oversigt over Lundsgaards vigtigste videnskabelige indsats må suppleres med nogle betragtninger over hans person, der var præget af en ejendommelig ro – som om der i alle

situationer var et rigeligt mentalt overskud at tage af. Trods det, at han inden for sit videnskabelige felt i sjælden grad kom til at være en revolutionær – han gennemførte en af fysiologiens mere dramatiske videnskabelige omvæltninger, – trods dette var han af natur udpræget konservativ. Det vidste han godt, og han udtrykte ved flere lejligheder, at han ofte måtte kæmpe med sit temperament.

Lundsgaard bevarede på laboratoriet fuldstændig forskningsfrihed, han havde utvivlsomt det grundsynspunkt, at forskning er en gerning, i hvilken man selv er så involveret, at det er ens personlighed, der til syvende og sidst betinger de resultater, der opnås. Af den grund var det hans mening, at man ikke bør forcere andre til at udføre arbejder, i hvilke de ikke er fundamentalt interesserede. Hans styrke som lærer bestod særlig i det eksempel han gav, og hans penetrerende analyse af de kvantitative sider af videnskabelige iagttagelser er for mange blevet den vigtigste impuls i deres videnskabelige skoling. Man vil længe kunne hente god belæring ved læsning af Lundsgaards artikler, hvor problemstilling og fortolkning af resultater altid er meget klar. Heri indgår en speciel evne til at hæfte sig ved et problems principielle indhold; han havde ingen interesse i problemer, der ikke indeholdt en mulighed for generalisering. Det siger sig selv, at Lundsgaard kunne have øget effektiviteten i sin forskning, hvis han var gået over til at arbejde med simplere systemer end de perfunderede organer. Men han vægrede sig herved, fordi han først og fremmest var interesseret i problemernes fysiologiske implikationer, snarere end i biokemiske mekanismer som sådan.

Efter sin udnævnelse til professor kom Lundsgaard til at spille en vigtig rolle i det lægevidenskabelige fakultet, hvor hans nøgterne og uafhængige synspunkter satte sig spor i små og store anliggender. Han blev indvalgt i konsistorium i 1940. Han var medlem af konsistorium i 24 år og var i 1948–49 prorektor ved universitetet. Lundsgaard er blevet kritiseret for sin før omtalte konservative holdning, bl. a. er det hævdet, at han ved sin tilbageholdenhed i nogen grad kom til at hæmme fysiologiens udvikling inden for det medicinske område. Så meget kan vel siges herom, at det ikke faldt Lundsgaard let med sin beskedne indstilling til sig selv at kræve store summer ind fra samfundets side til at understøtte en forskning, han dybest set opfattede som hørende til på

samfundets luksusside. Videnskabens nytteværdi tror jeg helst, han overså. På den anden side, da universitetets forhold økonomisk set bedredes i slutningen af 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne, ændredes forholdene på hans laboratorium meget, og han understøttede i sine senere år kraftigt yngre medarbejders fondsansøgninger.

Under 2. verdenskrig blev Lundsgaard involveret i besættelsestidens reaktion på det tyske overfald på Danmark. Han var ganske klart en modstander af den åndsform, datidens Tyskland stod for, og i de tidlige besættelsesår spillede han sammen med Hal Koch en rolle ved den første spæde reaktion på besættelsen. Han var medarrangør af de såkaldte Gerlev studentermøder, og han blev ledende senior i Studenterforeningen i 1942–43, også et sted, hvor en begyndende modstandsvilje markeredes.

Lundsgaard var i disse år en mere mod offentligheden vendt person end senere, og han måtte se sig selv interneret i en kortere periode i 1943 sammen med andre personligheder fra universitetet.

Hitler-Tysklands fremfærd må have rystet hans livssyn stærkt, præget som det var af retsind og velafbalanceret dømmekraft. Lundsgaard måtte se mange af sine jødiske kolleger i tysk forskning tvunget ud af deres fædreland, bl. a. Meyerhof, Lipmann og Nachmannsohn. Det lykkedes ham ikke efter besættelsestidens ophør at genetablere et positivt forhold til tysk videnskab – en generation måtte bøde for de begåede synder, var hans synspunkt. Han har givet en meget læseværdig skildring af universitetets vanskelige forhold i tiden 1940–45 i en artikel, »Universitetet og de højere Lærestalter« i værket »Danmark under Besættelsen« (1946).

Af de medicinske studenter var Lundsgaard værdsat. Dels på grund af sin lærebog, som udkom i næsten 40 år, i mange nye udgaver, og som er karakteristisk ved sin gennemførte ræsonnerende holdning til stoffet, hvor eksperimentel erkendelse benyttes som brikker i en debat, hvor argumenter vejes mod hinanden. Dels på grund af sine venlige og retfærdige eksaminationer – Lundsgaard var utvivlsomt sit fakultets bedste eksaminator. Det arbejde, han udfoldede som eksaminator, tog meget af hans tid, men han følte det som sin pligt selv at varetage dette arbejde, ikke mindst fordi en retfærdig bedømmelse af studenterne var ham

magtpåliggende. Han var alle dage modstander af at øge eksamenskravene, og han blev talsmand for rimelighed i en periode, hvor fysiologiens erkendelsesmængde øgedes stærkt. Også på andre måder lå studenternes forhold ham på sinde, han ydede således en betydelig indsats i stipendieudvalget, hvis formand han var fra 1956 til sin afgang som professor.

Lundsgaard modtog talrige anerkendelser og udmærkelser. Han var æresmedlem af Harvey Society, hvor han i 1937 havde forelagt sine muskelfysiologiske undersøgelser. Han var æresdoktor ved McGill universitetet i Montreal og ved Sorbonne. I 1950 var han præsident for den 18. internationale fysiologkongres, der afholdtes i København. I 1957 blev han præsident i Danmarks naturvidenskabelige Samfund. Han modtog Thunbergmedaljen i 1960.

Lundsgaard blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1938 og var en flittig deltager i Selskabets møder. I 1962 blev han valgt til klasseformand i den matematisk-naturvidenskabelige klasse.

Det var ganske naturligt, at Lundsgaard blev fejret på en særlig måde, da han i september 1967 trak sig tilbage fra sin stilling ved universitetet efter 33 års virke. Ved denne lejlighed holdtes der på Fysiologisk Institut et 2-dages symposium til hans ære, hvor en række af tidens fremtrædende fysiologer kom til København for at hylde Lundsgaard ved at fremlægge og diskutere deres arbejder og vurdere dem i relation til hans egne arbejder. Dette usædvanlige opbud af højt kompetente og anerkendte forskere var et synligt udtryk for den internationale status, hans forskergerning havde skaffet ham.

Lundsgaard følte sig stærkt knyttet til traditionen i dansk medicinsk fysiologi, således som den var grundlagt af Panum og videreført af Bohr og Henriques. Han fortsatte på bedste måde denne fornemme linie, og vi vil bevare mindet om Einar Lundsgaard og om hans gerning i ærbødighed.

UDDRAG AF REGNSKABET
FOR ÅRET 1968

Indtægt.	kr.	ø.	kr.	ø.
1. <i>Beholdning fra forrige års regnskab:</i>				
Kassebeholdning		..	44 367	26
2. <i>Renteindtægt m. m.:</i>				
a. Rente af obligationer	37 848	66		
b. Rente af indskud i bank	853	12	38 701	78
3. <i>Statstilskud i kalenderåret 1968</i>		..	200 000	00
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske Fideicommis	400	00		
fra Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	00		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for				
året 1967 (udbet. juni 1968)	8 664	42		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	00		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til erindring				
om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen:				
rente af Østift. Krdf. oblig.	5 895	98		
e. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	00	37 060	40
5. <i>Salg af Selskabets publikationer</i>		..	132 602	17
6 a. <i>Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets</i>				
<i>internationale forbindelser</i>	81 875	00		
6 b. <i>Tilskud fra Carlsbergfondet</i>	70 000	00		
6 c. - - - , <i>pensionsbidrag</i>	16 112	00	167 987	00
7. <i>Tilfældige indtægter:</i>				
Udtrukne obligationer m. m.				
a. Selskabet	...	..	22 000	00
b. Suhrs Legat			8 000	00
Samlet indtægt		..	650 718	61

	kr.	ø.	kr.	ø.
Udgift.				
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger, pensionsbidrag m. m.	141 500	76		
b. Selskabets møder	24 596	34		
c. Rengøring	19 291	82		
d. Kontor og oplag	25 798	01		
e. Porto	14 870	34		
f. Forsikring	1 007	40		
			227 064	67
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	35 682	73		
b. Meddelelserne og Skrifterne m. m.:				
α. Af Selskabets midler	208 461	63		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag ..	5 000	00		
			249 144	36
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & Søns Legat</i>		..	5 590	87
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privatejede bevarede kilder til dansk Historie ..	2 000	00		
			2 000	00
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	68 314	04		
b. Rejser	15 705	00		
			84 019	04
Overføres ...		..	567 818	94

Udgift.		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført . . .		..	567 818	94
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af Selskabets kasse	»	»		
	c. F. J. Ørnborgs Legat for 1968	2 000	00	2 000	00
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser . .</i>		..	5 691	00
8.	<i>Indløb af obligationer</i>				
	a. Selskabet		..	21 531	75
	b. Suhrs Legat		..	8 289	92
9.	<i>Beholdning ved årets slutning:</i>				
	Kassebeholdning		..	45 387	00
	Samlet udgift . . .		..	650 718	61

Regnskab for bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse:

Beholdning ultimo 1967	kr. 13 955,63	Udgifter 1968	kr. 7 000,00
Bidrag indgået 1968	- 8 664,42	Beholdning ultimo 1968	- 15 620,05
	<u>kr. 22 620,05</u>		<u>kr. 22 620,05</u>

Regnskab for bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale forbindelser:

Bidrag indgået 1968	kr. 81 875,00	Kontingentudgifter til	
		unioner for 1968	kr. 68 314,04
		Rejseudgifter 1968 til	
		Selskabets delegerede	- 15 705,00
		Beholdning ultimo 1968	- ÷ 2 144,04
	<u>kr. 81 875,00</u>		<u>kr. 81 875,00</u>

Opsamlet af legaterne:

	Thotts Legat	Classens Legat	Schous Legat	Ørnborgs Legat
Beholdning ultimo 1967	2 200 kr.	3 800 kr.	1 700 kr.	» kr.
Bidrag for 1968	200 -	400 -	100 -	2 000 -
Pengepræmier udbetalt 1968	» -	» -	» -	2 000 -
Beholdning ultimo 1968	<u>2 400 kr.</u>	<u>4 200 kr.</u>	<u>1 800 kr.</u>	<u>» kr.</u>

Formueopgørelse pr. 31. december 1968.

I. Værdipapirer lydende på Selskabets navn (herunder Thotts Legat på 5 000 kr.):

8 000 kr. danske statsobl. 1894	à 3 ⁰ / ₀	kursværdi kr.	2 860,00
52 000 - - - - -	1944/84 à 4 ⁰ / ₀	— -	38 480,00
21 000 - konv. danske statsobl. 1919	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	14 910,00
57 400 - danske statsobl. S. 1997	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	38 888,50
125 700 - Husejer Kreditk. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	56 565,00
137 000 - Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	74 275,00
144 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₀	— -	93 450,00
32 200 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	19 071,75
25 000 - - - - -	à 5 ⁰ / ₀	— -	15 687,50
16 200 - - - - -	à 7 ⁰ / ₀	— -	12 720,00
30 000 - Jydske Land. Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	16 795,00
4 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₀	— -	2 620,00
3 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	2 415,00
31 000 - Kbhvns. Kreditf. obl.	à 4 ⁰ / ₀	— -	20 072,50
16 000 - Ny jydske Købstads Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	8 600,00
33 000 - Østift. Landkreditkasse obl.	à 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	23 175,00
140 700 - - - - -	à 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	109 626,75

Ialt 876 200 kr. nominelt, til kursværdi kr. 550 212,00

II. J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om professor, dr. med. & phil. Julius Thomsen:

84 200 kr. Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	kursværdi kr.	47 986,00
17 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₀	— -	11 812,50
6 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	3 465,00
1 500 - - - - -	à 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	990,00
34 200 - - - - -	à 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	— -	25 928,50
7 000 - - - - -	à 7 ⁰ / ₀	— -	5 565,00

149 900 kr. nominelt, til kursværdi kr. 95 747,00

III. Kassebeholdning. kr. 45 387,00

I ovenstående formueopgørelse er inkluderet beholdning af bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse kr. 15 620,05, beholdning af bidrag fra Rask-Ørsted Fondet ÷ kr. 2 144,04 samt opsamlede bidrag til prisopgaver for legaterne kr. 2 400 + kr. 4 200 + kr. 1 800.

25. april 1969.

A. Touborg Jensen

Kassekommissionens formand.

BUDGET

FOR ÅRET 1969

	kr.	ø.	kr.	ø.
Indtægt				
1. <i>Beholdning:</i>				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. <i>Renteindtægt m.m.:</i>				
a. 8 000 kr. danske stats oblig. à 3 %	240	»		
52 000 – do. do. à 4 –	2 080	»		
78 400 – do. do. à 4½ –	3 528	»		
125 700 – Husejer Kreditk. oblig. à 3½ –	4 399	50		
137 000 – Østifternes Krdf. oblig. à 3½ –	4 795	»		
144 000 – do. do. à 4 –	5 760	»		
32 200 – do. do. à 4½ –	1 449	»		
25 000 – do. do. à 5 –	1 250	»		
32 000 – Jydske Land. Krdf. oblig. à 3½ –	1 120	»		
4 000 – do. do. à 4 –	160	»		
3 000 – do. do. à 4½ –	135	»		
31 000 – Københavns Krdf. oblig. à 4 –	1 240	»		
16 000 – Ny jyske Købst. Krdf. oblig. à 3½ % ..	560	»		
33 000 – Østift. Land Creditks. à 5½ % ..	1 815	»		
140 700 – do. do. à 6½ –	9 145	50		
b. Rente af indskud i bankerne	100	»	37 777	»
3. <i>Forventet statstilskud</i>		..	200 000	»
4. <i>Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
a. Til præmier:				
fra det Classenske Fideicommis	400	»		
Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	»		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1969	8 500	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente 3½ % af 84 200 kr., 4 % af 17 000 kr., 4½ % af 6 000 kr., 5½ % af 1500 kr. og 6½ % af 34 200 kr. Østift. Krdf. oblig.	6 202	50		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	»	37 202	50
5. <i>Salg af Selskabets publikationer</i>		..	110 000	»
6. a. Forventet bidrag fra Rask-Ørsted Fondet		..	85 000	»
b. Bidrag fra Carlsbergfondet		..	70 000	»
c. Bidrag fra Carlsbergfondet til pensionspræmie		..	16 112	»
Samlet indtægt		..	556 091	50

	kr.	ø.	kr.	ø.
Udgift				
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger, pensionspræmie m. m.	145 337	»		
b. Selskabets møder	24 000	»		
c. Rengøring	18 000	»		
d. Kontor og oplag	27 000	»		
e. Porto	14 000	»		
f. Forsikring	1 000	»		
			229 337	»
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	22 000	»		
b. Meddelelserne og skrifterne:				
α. Af Selskabets midler	185 000	»		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	15 000	»		
			222 000	»
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & Søns Legat</i>		..	6 202	50
4. Understøttelse til skrifters udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie				
	2 000	»	2 000	»
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	71 400	»		
b. Rejser	13 600	»		
			85 000	»
Overføres...		..	544 539	50

Udgift		kr.		ø.	
		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført...		..	544 539	50
6.	<i>Pengepræmier og medailler:</i>				
	a. Præmier af legaterne:				
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af Selskabets kasse	»	»		
	c. Ørnborgs Legat	2 000	»	2 000	»
7.	<i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser</i>		..	9 552	»
8.	<i>Indkøb af obligationer</i>		..	»	»
	Samlet udgift ...		..	556 091	50

Af disse udgifter er 1a fast, 1b-f, 2a-b samt 5a og b kalkulatoriske (5a dog fast i udenlandsk valuta). De øvrige bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig bevilling af Selskabet.

Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag.

	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1969 ca.	15 620	»
Bidraget for 1969 ca.	8 500	»
	24 120	»
Budgetteret udgift 1969.....	17 000	»
Beholdning ult. 1969 ca.	7 120	»

Bidrag fra legaterne til præmier.

	Thotts Legat		Classens Legat		Schous Legat	
	kr.	ø.	kr.	ø.	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1969.....	2 400	»	4 200	»	1 800	»
Bidraget for 1969	200	»	400	»	100	»
	2 600	»	4 600	»	1 900	»
Budgetteret udgift	»	»	»	»	»	»
Beholdning ult. 1969	2 600	»	4 600	»	1 900	»

Udgiftskonto 5 a specificeres således:

		da. kr. ca.
Union Académique Internationale (UAI).....	fr.belg.25 000,00	3 750
Intern. Council of Scient. Unions (ICSU)	\$ 2 560,00	19 226
Intern. Astronomical Union (IAU)	\$ 587,88	4 431
Intern. Union of Biochemistry (IUB).....	\$ 450,00	3 380
Intern. Union of Biol. Sciences (IUBS)	\$ 300,00	2 253
Intern. Union of Biophysics (IUPAB)	\$ 400,00	3 004
Intern. Union of Géod. and Geophys. (IUGG)	\$ 896,00	6 723
Intern. Geographical Union (IGU)	\$ 100,00	751
Intern. Union of Geol. Sciences (IUGS).....	\$ 450,00	3 380
Intern. Union of Hist. and Philos. of Science (IUHPS) ..	\$ 200,00	1 502
Intern. Mathematical Union (IMU).....	\$ 195,60	1 469
Intern. Union of Physiol. Sciences (IUPS)	\$ 100,00	751
Intern. Union of Physics (IUPAP)	\$ 750,00	5 632
Scient. Comm. on Oceanic Research (SCOR)	\$ 500,00	3 755
Committee on Space Research (COSPAR)	\$ 1 000,00	7 510
Assoc. Intern. des Etudes Byzantines	frcs. suis. 50	88
Thesaurus Linguae Latinae	DM 1 000,00	1 890
Council for Intern. Organ. of Med. Sc. (CIOMS).....	\$ 250,00	1 878
		71 373

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie

Beretning om virksomheden 1968

Kommissionens arbejde har i beretningsåret været af samme omfang som de foregående år. Adskillige henvendelser er som tidligere forblevet ubesvarede, og da det således ikke har været muligt at konstatere tilstedeværelsen af skriftlige efterladenskaber fra de pågældende, kommer sådanne ikke til udtryk i nedenstående beretning. Der er udført ordningsarbejder i arkiverne fra familierne Bjørner, Helweg og Otterstrøm. Hannibal og Knud Sehesteds arkiver er færdigordnede (jfr. beretningen for 1967, side 6-7). Som sædvanlig har videnskabsmænd fra ind- og udland søgt kommissionens bistand, og tilgængelige registraturer har været stillet til disposition.

Undersøgelser vedrørende privatpersoners arkiver

Sceneinstruktør WILLIAM BLOCH (1845–1926) og hustru, skuespillerinden ANNA BLOCH (1868–1953).

Til Det kongelige bibliotek er afleveret William og Anna Blochs indbyrdes korrespondance 1886–1926 samt scrapbøger 1885–1968 (foreløbig utilgængelige) (jfr. beretningerne for 1936, side 6, 1945, side 3 og 1953, side 3).

Politikeren, professor HARTVIG FRISCH (1893–1950). Se M. K. Nørgaard.

Forfatteren, redaktør PEDER HESSELAA (1900–1968).

Ved siden af sit skønlitterære arbejde virkede Peder Hesselaar som medarbejder ved forskellige leksika (bl. a. Dansk biografisk leksikon) og samleværker. Han var desuden en flittig oversætter og litteraturanmelder ved førende provinsaviser. Som svar på en forespørgsel har fru Anna Hesselaar meddelt, at eventuelle breve fra danske og nordiske forfattere, som hun måtte finde i sin mands efterladenskaber, efter hendes død vil blive overladt til kommissionen.

Filosoffen HERBERT IVERSEN (1890–1920). Se M. K. Nørgaard.

Cand. mag. SVEN V. KNUDSEN (1892–1968).

Som ung udførte Sven V. Knudsen (»Sven Spejder«) et betydeligt arbejde inden for dansk idræt og spejderbevægelse. Mest kendt blev han dog som »opfinder« og leder af den verdensomspændende pennevennebevægelse. Efter hans død er en del af hans papirer tilgået venner, som man har skønnet havde særlig interesse for dem. Noget er imidlertid forblevet hos hans efterfølger som redaktør af bladet »Penneposten«, hr. Erik Hansen, hvor det vil blive gennemset af kommissionen.

Forfatteren, valgmenighedspræst VILH. MALLING (1896–1912).

Se Esther Malling Pedersen.

Fhv. kontorchef M. K. NØRGAARD (død 1968).

M. K. Nørgaard, der var nær ven af Hartvig Frisch og filosofen Herbert Iversen, har efterladt sig en betydelig samling bestående af hans eget privatarkiv, dele af Frischs og Iversens privatarkiver samt en række breve til andre, som han i tidens løb havde købt. Samlingen, der er gennemgået af kommissionen, rummer bl. a.: En lang række dagbøger af MKN, manuskripter og forarbejder til foredrag og artikler af MKN, papirer vedrørende Studentersamfundet, som MKN nogle år i mellemkrigstiden var formand for, og vedrørende Studentersamfundets oplysningsforening, breve til MKN og andre fra kendte personligheder fra 19. og 20. århundrede (bl. a. Borgbjerg, Niels Bohr, Will. og Anna Bloch, N. J. Fjord, Johs. V. Jensen m. fl.). Endvidere breve, til dels til Frisch, fra filosofen Frithiof Brandt, breve til Frisch fra Studentersamfundets folk, breve fra og til Frisch fra andre (talrige) og optegnelser af

samme, Frischs lommebøger med notater, breve fra Iversen til Frisch og andre i afskrift og original (talrige) og optegnelser og manuskripter (bl. a. til bogen »Amerikanske tilstande«). Desuden adskillige læg og pakker med MKN's avisudklip, sagligt ordnede. Bortset fra sagerne vedrørende Studentersamfundets oplysningsforening, der skal tilbage til foreningen, vil samlingen blive tilbudt Det kongelige Bibliotek.

Politikeren, forfatterinden ESTHER MALLING PEDERSEN (1885–1968).

Efter nogle år ved forskellige blade forestod Esther Malling Pedersen 1917–43 Århus amtstidendes Odder-afdeling. Hun repræsenterede Venstre i Landstinget 1936–53 og sad desuden i ledelsen for Danske kvinders samfundstjeneste, Red barnet, menighedsskolen Liselund og forskellige af Venstres organisationer. Herudover virkede hun som forfatter og oversætter. Hun har efterladt sig et arkiv, der i hovedsagen består af manuskripter til taler, foredrag og skønlitterære arbejder – dog også enkelte breve fra kendte personligheder samt udklip. En del brevstof synes tilintetgjort i Esther Malling Pedersens senere år. Samlingen rummer endvidere nogle få ting fra hendes far, forfatteren, valgmenighedspræst i Odder Vilh. Malling. Arkivet vil gennem kommissionen blive afleveret til Rigsarkivet.

Biskop AXEL ROSENDAL (1883–1966).

Biskop Rosendals arkiv, 14 pakker fra årene 1907–1957, er afleveret til Rigsarkivet. Arkivet er tilgængeligt med tilladelse fra overlæge, dr. med. Kirsten Rosendal, København, der iøvrigt vil supplere afleveringen direkte til Rigsarkivet (jfr. beretningen for 1966, side 3).

Politikeren, landsretssagfører J. C. SØRENSEN (1895–1963).

J. C. Sørensen var en fremtrædende kommunalpolitiker i Århus, hvor han i årene 1933–55 i byrådet repræsenterede Det konservative folkeparti, fra 1934 som viceborgmester og fra 1950 som rådmand for magistratens 2. afdeling. Han var tillige en årrække næstformand for partiets hovedbestyrelse. Som student var han en af forgrundsfigurerne i den ung-konservative, stærkt nationalt prægede bevægelse »Det unge Danmark«. Fra hans arbejde her

har kommissionen fået overladt en del tryksager og udklip samt enkelte breve fra årene 1918–21. Afleveringen var ledsaget af private regnskabsbøger 1920–58.

Arkitekt HOLGER TORNØE (død 1967).

Som svar på en forespørgsel har Frivilligt Dreng-Forbund meddelt, at arkivalier efter forbundets stifter, arkitekt Holger Tornøe, er afleveret til Rigsarkivet.

Anatomen, museumsdirektør HELGE VOLSØE (1908–1968).

Efter en årrække at have virket ved Københavns universitets laboratorium for sammenlignende anatomi og ved universitetets zoologiske studiesamling, kom Helge Volsøe i 1959 til Zoologisk museum, hvor han 1960 blev direktør. Han underviste tillige i menneskets anatomi ved universitetet og gymnastikhøjskolen, og han deltog i flere videnskabelige ekspeditioner, bl. a. Galathea i 1951. Som svar på en forespørgsel har fru Agnete Volsøe meddelt, at kommissionen, når man har et overblik over dem, er velkommen til at gennemgå hendes mands efterladenskaber.

Undersøgelser vedrørende forretnings- og organisationsarkiver m. v.
Andelsmejeriarkiver.

Modtaget til Erhvervsarkivet er følgende mejeriarkiver:

Andelsmejeriet Balskilde, Astrup, Århus amt: Forhandlingsprotokoller og regnskaber (herunder likvidationen) 1886–1966, 3 bind og 1 pakke.

Rue andelsmejeri, Veflinge, Odense amt: Medlemsprotokoller, forhandlingsprotokoller og regnskabssager 1886–1965, 14 bind og 2 pakker.

Andelsmejeriet Landmandshåb, Gevninge, Københavns amt: Medlemsprotokoller, forhandlingsprotokoller og regnskabssager 1889–1958, 4 bind og 1 pakke.

Vester Åby andelsmejeri, Svendborg amt: Forhandlingsprotokoller 1888–1960, 7 bind.

Andelsmejeriet Fællesmål, Vester Hjermitstev, Hjørring amt: Medlemsprotokoller, forhandlingsprotokoller og regnskabssager 1890–1967, 77 bind, 20 pakker.

Børkop andelsmejeri, Vejle amt: Regnskaber og vedtægter 1917–59, 1 pakke.

Andelsmejeriet Brunbjerg, Hørve, Holbæk amt: Forhandlingsprotokol 1888–1911.

Andelsmejeriet Godt Håb, Kastvrå, Haderslev amt: Forhandlingsprotokoller og korrespondance 1887–1963, 2 bind og 1 pakke.

Odden andelsmejeri, Holbæk amt: Forhandlingsprotokoller, regnskabssager og korrespondance 1892–1962, 10 bind og 2 pakker.

Asnæs andelsmejeri, Holbæk amt: Forhandlingsprotokoller og regnskaber 1886–1962, 8 bind og 1 pakke.

Tuse andelsmejeri, Holbæk amt: Forhandlingsprotokol 1944–65.

Andelsmejeriet Esben Snare, Udby, Holbæk amt: Forhandlingsprotokoller og regnskaber 1885–1926, 5 bind og 1 pakke.

Andelsmejeriet Korsvang, Smøllerup, Viborg amt: Forhandlingsprotokoller og regnskabssager 1927–48, 25 bind og 8 pakker.

Andelsmejeriet Åside, Snesere, Præstø amt: Forhandlingsprotokol og regnskabssager 1905–68, 12 bind og 2 pakker.

A. H. Andersen, artikler for fabrikation af lædervarer en gros, København.

Virksomheden blev stiftet 1917 som isenkramfirma, men gik senere over til en groshandel med maskiner og redskaber til forarbejdning af lædervarer. Arkivet spænder over årene 1917–63 og består af regnskabsmateriale, korrespondance, tryksager og vareprøver, i alt ca. 1.800 bind og pakker (Erhvervsarkivet).

Tandlæge Erik Berth (med forgænger Harald Th. Pedersen), Frederikssund.

Afleveret er: patientkartoteker, behandlingsbøger (med røntgenoptagelser) og regnskabssager, 37 bind og pakker fra 1921–67 (Erhvervsarkivet).

N. N. Blumensaadts fabrikker / A/S Blumøller. sæbefabrik, kemisk-teknisk fabrik m. m., Odense.

Arkivet fra denne kendte industrivirksomhed, grundlagt 1835, består af 363 bind og pakker regnskabsmateriale, korrespondance, billeder og reklamesager. Spændvidde 1851–1955; hovedparten stammer dog fra tiden efter 1900. A/S Blumøller er en sammenlutning af Århusfirmaet H. C. Møllers eftf. og Blumensaadts fa-

brikker. Fra H. C. Møllers eftf. findes også arkivalier i samlingen (Erhvervsarkivet).

Brabrand-Årslev Sognes Spare- og Lånekasse.

Fra Landbosparekassen i Århus, der har overtaget Brabrandkassen, er afleveret 59 bind og pakker fra 1871–1954. Afleveringen omfatter forhandlingsprotokoller og regnskabssager (Erhvervsarkivet).

A/S Det Forenede Dampskibsselskab, København.

Fra DFDS er til Erhvervsarkivet modtaget ca. 7.600 bind og pakker for tidsrummet 1850–1964. Samlingen omfatter hele rederiets inden- og udenlandske administration, regnskab og korrespondance. Med er desuden sager fra de oprindelig sammensluttede rederier: Koch og Henriksen, Det almindelige dampskibsselskab og H. P. Priors rederiforretning samt senere inkorporerede: Thingvalla, Viking, Gorm, Valkyrien, Dansk-russisk dampskibsselskab m. fl.

Foreningen af Jyske Jævnstrømsværker og Elselskaber.

Foreningen blev stiftet i 1935 som værn mod elforsyningskoncentration i højspændingsselskaber, en koncentration, som stærkstrømsloven af s. å. havde begunstiget. Udviklingen kunne dog ikke bremses, og foreningen blev ophævet i 1966. Afleveret er 26 bind og pakker fra 1935–66 (Erhvervsarkivet).

Grosserer-Societetets Komité, København.

Erhvervsarkivet har modtaget 142 pakker journaliserede og ujournaliserede sager fra 1956–61.

Møbelsnedkerne Severin og Andreas Jensen, København.

Arkivet fra det kendte københavnske møbelfirma blev fundet under ombygningsarbejder i ejendommen Kgs. Nytorv 21, der tilhører Magasin du Nord. Det befandt sig i to store, tilsømmede dobbeltskabe bag en hessianbeklædt væg. Samlingen rummer 58 bind og pakker med regnskaber og korrespondance fra 1863–97 (Erhvervsarkivet).

Landbrugsrådet, København.

En ny aflevering, 886 pakker fra 1926–55, er tilgæet Erhvervsarkivet.

Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse.

Fra Odense-afdelingen er modtaget 100 bind og pakker, bestående af forhandlingsprotokoller, regnskaber, korrespondance m. v. for tiden 1940–65, fra Århus en mindre efteraflevering 1940–67 (Erhvervsarkivet).

Farvehandler O. R. Lau, Rønne:

Forretningen, der tillige omfatter maler- og glarmestervirksomhed, har afleveret 64 bind og pakker fra 1897–1967. Arkivet afspejler bl. a. en del af genopbygningen i Rønne efter de russiske luftbombardementer i 1945 (Erhvervsarkivet).

Odense Kulkompagni A/S.

Firmaet blev grundlagt i 1901 som efterfølger af J. Stokkebyes købmandsforretning (grundlagt 1840). I 1960 overgik virksomheden til aktieselskab, hvor familien stadig sidder i bestyrelsen. Arkivet består af 305 bind regnskabsbøger for årene 1879–1961 (Erhvervsarkivet).

P. Chr. Petersens Eftf., Chokoladefabrikken Elvirasminde A/S., Århus.

Virksomheden blev grundlagt 1877, 1893 blev den overtaget af fabrikant F. Clausen, der 1902 tillige købte den nedlagte chokoladefabrik Elvirasminde. Efter Clausens død 1927 omdannedes den til et familieaktieselskab. Arkivet, 287 bind og pakker, rummer regnskabsager, personalemateriale, billeder og reklameeffekter samt en del af F. Clausens privatarkiv (bl. a. vedrørende indretningen af hans villa i Risskov til kirke), alt for tiden 1893–1961 (Erhvervsarkivet).

A/S Rysensteen Søbadeanstalt / I/S Langebros Søbadeanstalt, København.

Afleveret er forhandlingsprotokol, regnskaber, billeder og plancher, 4 bind og pakker fra 1839–1929. Langebros søbadeanstalt fortsatte den oprindelige Rysensteen 1894 (Erhvervsarkivet).

Sagførerarkiver.

Modtaget til Erhvervsarkivet er følgende sagførerarkiver:

Advokat Gunnar Madsen, Pandrup: 40 bind og 26 pakker for årene 1934–66.

Advokat E. Lund-Sørensen (med forgænger Tage Hahn), Århus: 17 bind for årene 1944–60.

Advokaterne Chr. Krag og Troels Hoeck (med forgængere Christensen og Jensen, Holger Christensen og Chr. Krag sen.), Århus: 140 bind og pakker for årene 1925–63.

Advokaterne Jæger, Rambusch, Andrup og Hansen, Esbjerg: 119 pakker for årene 1952–58.

Advokat Johannes Hohwy, Ålborg: 5 bind for årene 1936–65.

Samfundshjælpen for Vejle og Opland.

Under indtryk af de urolige forhold på arbejdsmarkedet oprettedes i de fleste større byer omkring 1920 den såkaldte Samfundshjælp. Organisationerne havde til formål at stille frivillig arbejdskraft, materiel o. lign. til rådighed i tilfælde af arbejdsstridigheder, lockouter og strejker, som medførte standsning af virksomheder, der var nødvendige for samfundets daglige funktioner. Vejleforeningen, der i øvrigt aldrig kom til at arbejde efter sit formål, blev først formelt ophævet i 1966. Dens arkiv, bestående af forhandlingsprotokol, medlemsprotokoller, regnskaber og korrespondance for tiden 1920–66, er overladt Erhvervsarkivet.

Købmandsfirmaet Chr. Simoni, Ålborg.

Firmaet blev grundlagt 1836 med eksport af landbrugsprodukter og import af tømmer og salt. Allerede i 1840'erne optog man handel med kul, der efterhånden og i al fald fra slutningen af 1870'erne blev den enerådende vare. Det blev en årrække drevet af medlemmer af familien Rützebeck og er nu overtaget af Københavns brændselskompagni. Der er afleveret 475 bind og pakker fra 1844–1962 (Erhvervsarkivet).

Sparekassen for Randers By og Omegn.

Sparekassen, der blev oprettet i 1829, har afleveret 468 bind regnskabsager fra 1850–1961. Med i afleveringen fulgte arkivet fra Virring-Essenbæk sognes spare- og lånekasse, 44 bind og pakker fra 1871–1966 (Erhvervsarkivet).

Studentersamfundet, København.

Se M. K. Nørgaard.

Studentersamfundets Oplysningsforening, København.

Se M. K. Nørgaard.

Viborg og Omegns Brugsforening.

Afleveret til Erhvervsarkivet er 102 bind og pakker fra 1910–63. Afleveringen består af medlems- og forhandlingsprotokoller, regnskabssager og korrespondance.

A/S Århus Amtstidende.

Erhvervsarkivet har modtaget en efteraflevering på 34 bind og pakker fra 1923–65.

Århus Valgmenighed.

Som selvstændig menighed daterer Århus valgmenighed sig fra 1904, da den kendte præst Asger Højmark blev ansat. Menigheden havde da i virkeligheden fungeret en snes år, betjent fra Bering, nogle kilometer syd for byen. Den havde fået egen kirke i 1886. Ved midten af 1960'erne trådte den i likvidation, og efter dennes endelige afslutning i 1968 har kommissionen modtaget menighedens arkiv, bestående af medlemslister, forhandlingsprotokoller og regnskaber, alt for årene 1884–1968.

Kommissionen har i 1968 til driften modtaget 13.000 kr. Fra Carlsbergfondet, Undervisningsministeriet og Videnskabernes Selskab er ydet henholdsvis 3.000 kr., 8.000 kr. og 2.000 kr. i tilskud. Renter udgjorde 127,71 kr.

Udgifterne har beløbet sig til i alt 23.087,65 kr. De fordeler sig på følgende konti: almindelige driftsudgifter med kontorassistance, materialer, porto, telefon og sekretærhonorar androg 5.686,93 kr., rejser, ordningsarbejder og registraturskrivning androg 16.964,92 kr., diverse udgifter udgjorde 435,80 kr. – Året sluttede med kasse- og bankbeholdninger på i alt 4.845,81 kr. – Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

Århus, Flensborg og København i juni 1968.

POVL BAGGE

TROELS FINK

KRISTOF GLAMANN

RUDI THOMSEN

FINN H. LAURIDSEN

II.

**„Grosserer A. Collstrops
Hjem for en dansk Videnskabsmand.“**

Beretning for 1968.

„Lundehave“ har i det forløbne år været beboet af professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard.

Regnskabsoversigt for 1968.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1. januar 1968 på giro- og bankkonto....	kr.	2 494,44
Renter af obligationer	»	24 174,50
Rente på postgirokonto	»	3,96
Rente på bankkonto.....	»	71,71
Andre indtægter.....	»	25 064,80
	Ialt kr.	51 809,41

Udgift.

Tilskud til beboeren.....	kr.	8 400,00
Løn og pension til gartner	»	20 974,19
Skatter og afgifter til Helsingør Kommune	»	1 286,35
Forsikringspræmier	»	2 138,68
Bygninger med inventar og haven	»	12 280,98
Administration, arkitekttilsyn, revision o.l.	»	455,79
Beholdning på bankkonto ult. 1968.....	»	4 411,53
Beholdning på postgirokonto ult. 1968	»	1 861,89
	Ialt kr.	51 809,41

Status pr. 31. december 1968.

Aktiver.

Ejendommen vurderet til ejendomsskyld	kr. 1 000 000,00
Indbo	» 12 109,60
Obligationer, nominelt:	
3 ⁰ / ₀ danske statsoblig. 1894	» 241 500,00
6 ⁰ / ₀ Østift. Kreditf.	» 114 000,00
7 ⁰ / ₀ » »	» 5 200,00
6 ⁰ / ₀ Jydsk Grundejer Kreditf.	» 110 000,00
7 ⁰ / ₀ » »	» 10 500,00
6 ⁰ / ₀ Jydsk Husm. Kreditf.	» 86 000,00
6 ⁰ / ₀ Jydsk Landejend. Kreditf.	» 118 000,00
Beholdning på bankkonto	» 4 411,53
Beholdning på postgirokonto	» 1 861,89
	<u>Ialt kr. 1 703 583,02</u>

Passiver.

Ejendom og indbo	kr. 1 012 109,60
Grundfond	» 600 000,00
Reservefond	» 91 473,42
	<u>Ialt kr. 1 703 583,02</u>

April 1969.

På bestyrelsens vegne

L.L.HAMMERICH

Regnskabet er revideret på undervisningsministeriets foranstaltning.

III.

„Emil Herborgs Legat.“

Beretning for 1968.

I året 1968 er udbetalt fire legatportioner, hver på 150 kr. månedlig, til:

Cand. mag. Jørn Borggreen (2 port.) i 12 måneder

Mag. scient. Tom Normann (2 port.) i —

Regnskabsoversigt for 1968.

Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning	kr. 1 817,69	Udbetaling af 4 legat-	
Renter af obligationer. -	11 067,22	portioner	kr. 7 200,00
Renter af bankkonto. . . . -	51,50	Udbetaling i henhold til	
		fundatsens § 8	- 400,00
		Administration	- 200,00
		Køb af obligationer.	- 3 204,80
		Kassebeholdning	- 1 931,61
	kr. 12 936,41		kr. 12 936,41

Formue pr. 31. december 1968.

3 ¹ / ₂ 0/0 obligationer, nom.	kr. 32 000,00
4 0/0 » »	- 19 000,00
4 ¹ / ₂ 0/0 » »	- 93 000,00
6 0/0 » »	- 17 000,00
7 0/0 » »	- 61 600,00
Anden formue	- 100,00
Kassebeholdning	- 1 931,61
	kr. 224 631,21

Januar 1969.

På bestyrelsens vegne

C. MØLLER

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret af undertegnede revisorer i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Beholdningerne er eftersat, og regnskabet og beholdningerne er fundet i orden.

København, den 17. april 1969.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

IV.

„Niels Bohr Legatet.“

Uddrag af regnskab for 1968.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1967	kr.	23 777,43
Renter af obligationer og bankkonto	-	58 381,12
Udtrukne obligationer.....	-	9 000,00
Andre indtægter	-	35 012,60
	Samlet indtægt...	<u>kr. 126 171,15</u>

Udgift.

Udbetalinger	kr.	67 187,50
Indkøb af obligationer	-	19 967,41
Andre udgifter.....	-	10 000,00
Kassebeholdning ult. 1968	-	29 016,24
	Samlet udgift...	<u>kr. 126 171,15</u>

Formue pr. 31. december 1968.

346 000 kr. danske statsobligationer à $4\frac{1}{2}\%$	kursværdi	kr.	234 415,00
243 000 » kreditforeningsobl. à $3\frac{1}{2}\%$	—	-	128 157,50
64 000 » » à 4%	—	-	36 815,00
290 000 » » à $4\frac{1}{2}\%$	—	-	169 465,00
57 000 » » à $5\frac{1}{2}\%$	—	-	39 757,50
167 000 » » à 6%	—	-	118 570,00
32 000 » » à $6\frac{1}{2}\%$	—	-	25 280,00
53 000 » » à 7%	—	-	42 135,00
1 252 000 kr. nominelt	til kursværdi	kr.	794 595,00
Kassebeholdning ultimo 1968	-	29 016,24	
			<u>kr. 823 611,24</u>

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København, den 17. april 1969.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

V.

„Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.“

Beretning for 1968—69.

Legatet blev opslået ledigt i februar 1969. Efter legatbestyrelsens indstilling vedtog Selskabet i marts 1969 følgende bevillinger af de disponible legatmidler:

Til studiet af dansk sprog:

Undervisn. assistent Jesper Hermann	kr. 1 000
Stud. mag. Mariane Overgaard	- 1 000
Cand. mag. Svend Eegholm-Pedersen	- 1 500

Til studiet af dansk flora:

Professor, dr. phil. Johan Lange	- 1 000
Stud. mag. scient. Per Onsberg	- 500
Seminarielektor Anfred Pedersen	- 1 000
Lic. agro. Lise Tillge	- 1 000

I alt . . . kr. 7 000

Regnskab for 1968.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1967	kr. 4 726,52
Renter af obligationer, aktier og bankkonto	- 9 559,98
Udtrukne obligationer m. m.	- 24,50
Samlet indtægt . . .	<u>kr. 14 311,00</u>

Udgift.

Udbetalte legater	kr. 5 800,00
Køb af aktier	- 8 400,00
Annoncering	- 71,61
Kassebeholdning ult. 1968	- 39,39
Samlet udgift . . .	<u>kr. 14 311,00</u>

Rådighedssum til uddeling.

Renteindtægt 1968	kr.	9 559,98
Fragår avertering	-	71,61
Nettoindtægt.....	kr.	9 488,37
Fragår 5 0/0 af renteindtægt til formueforøgelse	-	478,00
	kr.	9 010,37
Fragår uddeling i 1968	-	5 800,00
At overføre til 1969.....	kr.	3 210,37
Foreslået til uddeling i 1969.....	kr.	7 000,00

Formue pr. 31. december 1968.

18 500 kr. danske statsobl. à 4 ¹ / ₂ 0/0	kursværdi	kr.	12 533,75
1 000 - » » à 4 0/0	—	-	740,00
14 400 - » » à 2 0/0	—	-	6 228,00
2 200 - kreditforeningsobl. à 6 ¹ / ₂ 0/0	—	-	1 738,00
1 600 - » » à 5 ¹ / ₂ 0/0	—	-	1 180,00
2 000 - » » à 5 0/0	—	-	1 255,00
25 400 - » » à 4 ¹ / ₂ 0/0	—	-	16 956,50
10 900 - » » à 4 0/0	—	-	6 942,50
4 000 - » » à 3 ¹ / ₂ 0/0	—	-	2 640,00
43 200 - hypotekforeningsobl. à 4 ¹ / ₂ 0/0	—	-	28 728,00
48 200 - aktier i Kbhvns. Handelsbank	—	-	101 702,00
171 400 kr. nominelt	til kursværdi	kr.	180 643,75
	Kassebeholdning.....	-	39,39
			kr. 180 683,14

April 1969.

På bestyrelsens vegne

L. L. HAMMERICH

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København, den 17. april 1969.

W. FENCHEL

C. J. BECKER

VI.

Kommissionen for Ducange.**Beretning for 1968.**

Redaktør: Prof., dr. Franz Blatt.

- 1) Ordbog over dansk middelalderlatin (den danske Ducange): citatlisten er mangfoldiggjort, da der er behov for den. Der er endnu ikke taget stilling til, om ordforklaringer, ligesom i tilsvarende regionale ordbøger, foruden på dansk bør gives på et hovedsprog.
- 2) Den internationale ordbog over middelalderlatin: en ny fascikel foreligger i korrektur (afslutningen af N), den vil udkomme i 1969. En nyudgivelse af den internationale citatliste er på vej. Det internationale samarbejde beslaglægger den danske komites arbejdskraft. Assistenterne fru Kirsten Sørensen og frk. Hanne Fogh har deltaget i arbejdet.

København og Århus i juli 1969.

KAJ BARR

FRANZ BLATT

POVL JOHS. JENSEN

VII.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum.**Beretning for året 1968—69.**

ETYMOLOGICUM GENUINUM

Udgivere: Dr. phil. Ada Adler † og dr. phil. Klaus Alpers, Hamborg.

Den i beretningen for forrige år som afsluttet omtalte afhandling »Bericht über Stand und Methode der Ausgabe des Etymologicum Genuinum (Mit einer Ausgabe des Buchstaben Λ)« foreligger nu så godt som færdig i korrektur; den vil om kort tid udkomme som nr. 44,3 i Selskabets Historisk-filosofiske meddelelser.

Det eneste af de leksika, som i større omfang indeholder stof fra Et. Gen., det såkaldte Zonaras-leksikon, havde hverken Reitzenstein eller Adler underkastet en grundigere undersøgelse. Den nu af udgiveren af Et. Gen. gennemførte undersøgelse af dette leksikon i dets helhed gav som resultat, at 'Zonaras' ikke blot, som antaget af Reitzenstein og Adler, er afhængig af Et. Symeonis, men også direkte har udskrevet Et. Gen. og som forlæg har haft et særdeles godt håndskrift. Zonaras hjælper således til på væsentlig måde på ikke få steder at korrigere og supplere teksten til Et. Gen. (endog ud over håndskriftet A). En del af de forbedringer, som vedrører bogstavet Λ , kunne endnu indarbejdes under trykningen, andre blev tilføjet i slutningen af afhandlingen som Addenda (p. 58). De giver et indtryk af Zonaras' værdi som tekstkilde til Et. Gen. De øvrige resultater af Zonaras-undersøgelsen vil blive offentliggjort som en artikel i Realenzyklopädie der classischen Altertumswissenschaft.

Herefter påbegyndtes den afsluttende revision af tekst og apparat til bogstavet A. Denne revision frembyder foreløbig særlige vanskeligheder, fordi begyndelsen af leksikonet (indtil $A\lambda$ -) er fragmentarisk overleveret, og skrider derfor endnu kun langsomt frem. Senere vil arbejdet gå hurtigt fra hånden.

København og Århus, d. 16. juli 1969.

K. BARR

FRANZ BLATT

VIII.

**Administrationskomiteen
for Monumenta Musicae Byzantinae.**

Beretning for perioden 1. juli 1968–30. juni 1969.

Siden forelæggelsen af den foregående beretning (se Oversigt 1967–68, pp, 166–68) er første del af facsimile udgaven af *Hirmologium Sabbaiticum* omsider udkommet. Det nu udkomne omfatter farvetryk af håndskriftets første halvdel (Hovedserien, bd. VIII 2,1: Toni Authentici) samt en comes (VIII, 1: Pars Suppletoria: Prolegomena & Indices), ved Jørgen Raasted. De tekniske vanskeligheder i forbindelse med fremstilling af farveplancherne har været langt større end vi fra begyndelsen havde forestillet os, og da det opnåede resultat tilmed ikke i et og alt er helt tilfredsstillende, er det hensigten at lade hovedbindets anden halvdel (bd. VIII,2,2: Toni Plagales) udkomme i sort/hvidt off-set tryk. Derved vil fuldendelsen af udgaven kunne være tilendebragt langt hurtigere, og til en mindre pris.

Publikationer under trykning:

Bartolomeo Di Salvo, *Canti ecclesiastici della tradizione italo-albanese I* (Subsidia V). Korrekturarbejdet er nu omsider genoptaget. Trykningen er overdraget til firmaet Leo S. Olschki i Firenze, og fra Unione Accademica Nazionale er der hertil d. 28. oktober 1968 afsat 1 million lire.

Prophetologium I,6 i Series Lectionaria er nu i uigenkaldeligt sidste korrektur og vil forhåbentlig kunne udkomme inden udgangen af 1969.

Publikationer under udarbejdelse:

Studies on the Fragmenta Chilandarica Palaeoslavica II har i meget lang tid ventet på et bidrag fra professor Roman Jakobson.

Redaktionen har nu omsider opgivet at vente længere herpå og vil nu lade bindet redigere til trykning uden dette bidrag.

Når udgaven af *Hirmologium Sabbaiticum* er afsluttet, vil vejen ligge åben for en facsimile-udgave, ved Oliver Strunk, af Triodiet Vatopedi 1488, et vigtigt håndskrift med palæobyzantinsk notation. Dr. Enrica Follieri vil deltage i denne udgivelse sammen med professor Strunk.

Det i Oversigt 1966–67 p. 150 omtalte arbejde af Dimitrije Stefanović vil formentlig blive det næste bind i *Subsidia* serien, med titlen »*The Tradition of the Slavic Sticherarion*«.

Som omtalt i Oversigt 1967–68 p. 166 er forhandlinger i gang med Deutsche Akademie der Wissenschaften i Berlin om bistand med udgivelsen af et *Corpus scriptorum de re musica*. I forbindelse hermed har dr. Raasted besøgt Institut für griechisch-römische Altertumskunde i Berlin og har forhandlet med instituttets chef og specielt sagkyndige på området.

Juni 1969.

KAJ BARR	FRANZ BLATT	POVL JOHS. JENSEN
KNUD JEPPESEN	JENS PETER LARSEN	OLIVER STRUNK

**Uddrag af regnskab for Monumenta Musicae Byzantinae
for tiden 1. januar til 31. december 1968.**

Indtægt:

Overført fra forrige regnskab (Se Oversigt 1967-68, s.168) kr.	52 504,09
Bidrag fra Union Académique Internationale »	6 291,60
» » British Academy »	5 370,30
Renter »	2 280,49
	Ialt kr. 66 446,48

Udgift:

Fremstilling af publikationer kr.	38,50
Medhjælp »	360,00
Fotografier »	929,68
Rejser »	849,70
Diverse »	123,61
Kassebeholdning »	64 144,99
	Ialt kr. 66 446,48

J. RAASTED

IX.

Kommissionen for "A Critical Pāli Dictionary".

Beretning for årene 1968-69.

A. Kommissionen består stadig af Barr, Hammerich (formand), Hammershaimb. Hammerich fungerer som redaktionssekretær med N. Warmdahl som sagkyndig assistent ved redaktionsarbejdet. Fra 1. oktober 1968 genindtrådte fru Else Pauly som dansk medarbejder. Hovedredaktør er Selskabets udenlandske medlem L. Alsdorf (Hamburg).

B. De faste udenlandske medarbejdere er i og for sig de samme som angivet i beretningen fra maj 1968. Men fra 1. september 1968 har dr. Ivo Fišer – især ved hjælp af en ekstra bevilling fra Rask-Ørsted Fondet – været engageret til at være 12 måneder her i København. Dette har været og er til stor gavn for arbejdet. En ung svensk, i Frankrig gift, indolog Mme Stella Mari Sandahl-Forgue har fra svensk side fået midler til at arbejde for pāliordbogen. Det er aftalt, at hun arbejder i Paris under direkte ledelse af Mme Caillat.

Desværre er det stadig ikke lykkedes at få gang i samarbejdet med USA, heller ikke med Italien, men dér har vi efter mange drøftelser grund til at håbe, at det vil komme i gang i en nærmere fremtid.

Alsdorf besøgte på en fra tysk side bekostet Sydøstasien-rejse i februar 1968 det indiske pālicenter i Calcutta og kunne retlede og aktivere dette samarbejde, som vedrører Vol. 3. Vi havde ønsket, at Alsdorf også kunne have besøgt det japanske pālicenter; det måtte opgives, men det menes, at han senere i sit hjemland vil kunne få penge til en Japan-rejse.

Der har været betydelige vanskeligheder med at opnå fortsat støtte fra nederlandsk side til vor nu i Tyskland boende medarbejder dr. Bollée; der er dog opnået forlængelse til udgangen af 1971.

C. Dr. Fišer var midlertidigt i København i maj-juni 1968. Mme Caillat og den i Paris boende ceylonesiske Bhikku Sobhita arbejdede i København nogle uger fra 8/9 1968.

En anden ceylonesisk lærd pandit T. B. Kangaha-arachi har tilbudt medarbejde. Herom har været ført adskillig korrespondance, bl. a. med hans rektor ved Vidyodaya universitetet i Nugegoda, Ven. Walpola Rahula. Det vil til sommer blive afgjort, om midler kan skaffes hertil.

Vi havde i september 1968 besøg af professor ved universitetet i Kyoto, Yoshima Takeuchi, der ikke så meget er sprogforsker som specialist i buddhistisk filosofi. Han tilsagde os lejlighedsvis bistand – foruden at skænke nogle blade af gamle japanske manuskripter af den buddhistiske kanon.

Vi får nu i april-maj en elev af dr. Fišer, Mme Knížková, på et 6-ugers besøg.

D. Alsdorf har været flere gange i København, Hammerich flere gange i Hamburg til drøftelser. Hammerich har haft lejlighed til i maj 1968 at diskutere med Mme Caillat i Paris og Miss Horner i London samt i juni 1968 ved UAI-mødet i Bukarest med professor Yamamoto (Tokyo). Deraf fremgik bl. a., at det vil være i høj grad ønskeligt, at vor hovedredaktør Alsdorf ved lejlighed i Japan kan give yderligere instruktion til det derværende pāli-center, udover hvad den tidligere redaktør Møller-Kristensen kunne give i 1963.

Hammerich havde også i januar 1969 under en Amerika-rejse lejlighed til pāli-drøftelser, uden at det dog lykkedes at opnå nye positive resultater. I marts konfererede Hammerich i Mannheim med vor medarbejder Dr. Kopp.

Vigtig var en konference i København 19–20. september 1968. Fra Danmark deltog Barr, Hammerich, fru Pauly, Warmdahl; fra England Miss I. B. Horner; fra Frankrig Mme Caillat; fra Holland Bodewitz; fra Tjekkoslaviet Ivo Fišer, fra Tyskland Alsdorf, v. Hinüber, Kopp; fra Ceylon en del af tiden Rev. Sobhita.

Indbudt var yderligere Hammershaimb (Danmark), Mme Martini-Théral (Frankrig), Bollée (Holland), Botto og Signorina Radichi (Italien), Haebler (Tyskland), Mme Sandahl-Forgue (Sverige-Frankrig). Disse var blevet forhindrede, således prof. Botto fra Torino på grund af eftervirkninger af studenteruroligheder.

Ved konferencens tekniske drøftelser nåedes videre i enighed om rationaliseringer af arbejdet i en stadig fortsat indskrænkning af formalia, fordybelser af det semantiske.

E. En oversvømmelse, der i efteråret 1968 ramte Pāli Text Society's boglager nær London forsinker desværre Miss Horners arbejde og kan næppe undgå at volde også Københavnsarbejdet afbræk.

Mikrofilmning og xerox-kopiering af materialet fortsætter til praktisk lettelse af arbejdet.

F. Vol. 2,5 blev færdig fra trykkeriet i december 1968 og udsendtes i januar 1969. Vol. 2,6 er i trykken, men vil ikke kunne blive færdig før i løbet af sommeren 1969. Det er bl. a. det kæmpe-mæssige arbejde med verificeringen af citater, der forsinker arbejdet. Når beslutningerne på konferencen i København gennemføres, vil det mere eller mindre mekaniske arbejde blive formindsket. Vol. 2,7 kan dog næppe blive færdig endnu i år.

G. 1. Af Union Académique er der gennem CIPSH fra UNESCO modtaget for 1968 3000 dollars, (ang. formindskelsen fra de oprindeligt bevilgede 3.800 dollars forhandles); for 1969 er bevilget 2.000 dollars og for 1970 2.500 dollars. Nedsættelsen skyldes den forsinkelse i udgivelsen, som vi søger at indhente efterhånden ved de i det foregående oftere nævnte rationaliseringer.

2 a. Carlsbergfondet har for 1968 bevilget 26.400 kr., for 1969 52.400 kr. Forhøjelsen skyldes forøgelsen af Warmdahls arbejde og fru Paulys genindtrædelse.

2 b. Rask-Ørsted-fondet har for 1968 bevilget 12.000 kr., for 1969 40.000 kr. Forhøjelsen skyldes ansættelsen af dr. Fišer til et års arbejde.

2 c. Selskabet har dækket alle kontorudgifter og en del af tryk-omkostningerne.

3 a. Carl-Berthel Nathorsts Stiftelse (Stockholm) har bevilget ovennævnte fru Sandahl-Forgue 5000 sv. kr. til medarbejde ved pāliordbogen.

3 b. Akademierne i Indien, Japan, Nederlandene, Tjekkoslaviet og Tyskland har væsentligt betalt deres egne medarbejdere.

Kommissionen er meget taknemlig for al den støtte, der er ydet.

København, 24. april 1969.

K. BARR

L. L. HAMMERICH

E. HAMMERSHAIMB

X.

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie.

Beretning for 1968-69.

Kommissionen har som bebudet i sidste årsberetning udsendt første bind af en ny publikationsrække »Atlas over en del af middelalderlandsbyen Borups agre i Borup Ris skov ved Tystrup sø, Sjælland« og første årgang af et nyt tidsskrift TOOLS AND TILLAGE, sidstnævnte i samarbejde med Det Internationale Sekretariat for Udforskning af Landbrugsredskabernes Historie. Begge blev præsenteret ved Den 8. Internationale Etnolog- og Antropologkongres, der afholdtes i Tokyo-Kyoto i september 1968.

Med særlig bevilling fra Carlsbergfondet og med støtte fra Københavns Universitet og Rask Ørsted fondet deltog Kommissionens formand og sekretær i kongressen, hvor Axel Steensberg talte om: »Village fields from 1000-1200 A.D. mapped and investigated in a Danish wood« og Grith Lerche om: »The study of agricultural tools and tillage as a means of co-operation between related branches of sciences«. Der er udsendt en stencileret rapport på dansk (21 s.) og på engelsk (12 s.) om resultaterne af opholdet i Japan og af en studierejse, der blev foretaget i fortsættelse af kongressen til Australien, New Guinea, Indien og Syrien. Med særlig bevilling fra Carlsbergfondet er det hjembragte billedmateriale, ca. 1600 optagelser blevet fremkaldt og ordnet. Nogle typiske arbejdsredska-

ber, våben og beklædningsdele medbragt fra New Guinea er overladt danske museer.

Kommissionen har i år anskaffet et fotoudstyr og ladet fremstille en profilmåler, hvormed landbrugsredskabernes form og tekniske detaljer kan gengives så detaljeret og præcist, som det ud fra forskningsmæssige hensyn er ønskeligt. Mag. art. Grith Lerche har opmålt og fotograferet nogle træspader og gravestokke fra New Guinea samt tre primitive persiske plove, der befinder sig i Kommissionen.

Registrering og fotografering af dyrkningsredskaber i danske museer har i det forløbne år været foretaget på Nordsjællandsk Folkemuseum, Hillerød, Hobro museum og Samsø museum. En interessant samling på ca. 36 sving- og jernplove benyttet ved Landbohøjskolens pløjeprøver i forrige århundrede er blevet fotograferet og registreret på Landbrugsmuseet til Kommissionens arkiv.

Der er på Kommissionens foranledning udtaget prøve til C-14 datering af en ard fundet i Milton Loch, Skotland. Den dateredes til ca. 400 f.Kr. Prøver er ligeledes blevet udtaget til C-14 datering af de to forhistoriske ardplove fra Døstrup og Vebbestrup, begge publiceret i P. V. Glob: »Ard og Plov« Århus 1951, fig. 37 og 17. Vebbestrup dateredes til ca. 910 f.Kr. Døstrupdateringen foreligger ikke endnu.

Kommissionens medlemmer har besøgt arkæologiske udgravninger i Store Vildmose og på Grøntoft bopladsen, hvor pløjesor fra jernalderen var afdækket. Resultaterne af kontorchef, mag. art. Viggo Niensens undersøgelser i Store Vildmose publiceres i TOOLS AND TILLAGE. Pløjeforsøgene med kopier af oldtidsplove i Historisk Arkæologisk Forsøgscenter i Lejre er afsluttede, og de videnskabelige resultater af forsøgene kan studeres i tilknytning til Store Vildmosematerialet i næste nummer af nævnte tidsskrift. Det redaktionelle arbejde med 2. årgang af tidsskriftet er langt fremme. Dr. I. Balassa har overdraget Kommissionen sit manuskript om ungarske plove. Dette ræsonnerende plovkatalog tænkes udsendt som nr. 2 i Kommissionens publikationsrække.

I det forløbne år har følgende udenlandske forskere aflagt besøg i Kommissionen og Sekretariatet: Dr. Shmuel Avitsur, Aveshalom

Institute, Tel-Aviv, Israel; Dr. Ivan Balassa, Landbrugsmuseet, Budapest, Ungarn; professor Dr. G. Wiegelmann, Mainz, Vesttyskland; Dr. Vincent Megaw, Sydney universitet, Australien; Allan Kosse, Institute of Archaeology, London; Kommissionen og Sekretariatet er i stadig kontakt med ca. 45 forskere, som man fik nærmere forbindelse med under rejsen til Østen.

Kommissionen har til driften i 1968 modtaget 62.900,00 kr. som årsbevilling fra Carlsbergfondet. Udgifterne har beløbet sig til ialt 63.080,00 kr. De fordeler sig på følgende måde: Overført under-skud fra 1967, 174,00 kr., aflønning af kontorassistent og videnskabelig assistent androg 53.006,90 kr. Rejser, fotoarbejde, tegnarbejde, almindelige driftsudgifter, materialer, porto og inventaranskaffelser androg 9.899,10 kr. Overskridelsen på 180,00 kr. er overført til næste års budget. For året 1969 har Kommissionen modtaget en bevilling på 96.900,00 kr. fra Carlsbergfondet. Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

København i juni 1969.

L. L. HAMMERICH

J. TROELS-SMITH

FRIDLEV SKRUBBELTRANG

AXEL STEENBERG

XI.

Kommissionen for forskningsarealer.

Beretning for 1968.

Kommissionen oprettedes ved Selskabets møde d. 5. april 1968.

Kommissionens formål er at bidrage til sikring af naturarealer, der rummer fundamentale og uerstattelige forskningsmuligheder, som ikke blot i Danmark men i Vesteuropa som helhed står i akut fare for at gå tabt.

Når sådanne naturarealer er sikret ved ministeriel fredning, erhvervelse eller på anden vis, er det kommissionens opgave at planlægge og organisere en langsigtet og flersidig naturvidenskabe-

lig forskning i dem, bl. a. med henblik på en fremtidig syntese til forståelse af økosystemerne udfra de for arealet karakteristiske geologiske, klimatiske og historiske forudsætninger.

Hvert enkelt forskningsareal skal knyttes til eksisterende institutioner og have en bestyrelse som udpeges af kommissionen. Bestyrelsens formand skal høre til vedkommende institution og have det administrative ansvar for forskningen i området.

Kommissionen skal formidle kontakten mellem de enkelte forskningsarealer med henblik på en alsidig udnyttelse af de videnskabelige muligheder. Kommissionen skal være repræsenteret i de enkelte bestyrelser ved mindst ét medlem. Den afgiver beretning til selskabet en gang årligt.

Kommissionens medlemmer er Johs. Iversen, C. Overgaard Nielsen, A. Noe-Nygaard og J. Troels-Smith. Som formand fungerer Johs. Iversen.

Kommissionen formidler forskning i følgende naturområder, der alle har været behandlet ved møder i Videnskabernes Selskab:

Draved skov: Leder Johs. Iversen, Danmarks geologiske undersøgelse.

Hald skov: Et forskningsområde er under forberedelse. Det vil blive ledet af C. Overgaard Nielsen, Institut for almen Zoologi.

Løvenholm skov: Leder Dr. S. Th. Andersen, Danmarks geologiske undersøgelse.

Møens Klint: Et forskningsområde er under forberedelse. Det vil blive ledet af A. Noe-Nygaard, Mineralogisk Museum.

Skallingen: klit og marsk. Leder Dr. Ellinor Bro Larsen, Zoologisk Laboratorium. Økologiske undersøgelser udføres her i samarbejde med Skallinglaboratoriet (Geografisk Institut), der arbejder uafhængig af Kommissionen.

Stavns Fjord med øer og Besser Rev: Leder J. Troels-Smith, Nationalmuseets naturvidenskabelige afdeling.

Beretning fra de enkelte forskningsarealer er fremsendt af disses ledere.

Maj 1969.

C. OVERGAARD NIELSEN ARNE NOE-NYGAARD

J. TROELS-SMITH JOHS. IVERSEN

Forskningsområdet Draved.

Draved skov og mose tilhører staten og ved imødekommenhed fra Direktoratet for statsskovbruget er ialt 86 ha fredet til forskningsformål i. h. t. lovbekendtgørelse af 16. juni 1961, § 28. Alleerede tidligere var de videnskabeligt værdifuldeste dele af skoven, afd. 370 (Carlsbergafdelingen) og en del af afd. 386 (Lindestykket) administrativt fredet til samme formål, henhv. i 1948 og i 1950.

Som basis for forskningen tjener et af Carlsbergfondet opført feltlaboratorium. Oprindeligt lå dette på en lille plads i skoven, men er i forbindelse med udvidelse og indlægning af elektricitet i 1967-68 flyttet ud til en lige udenfor skoven beliggende grund (tidligere planteskole), der velvilligst er stillet til rådighed af skovrider N. L. Thomsen, Lindet skovdistrikt. Stationen består nu af tre træhuse, hvoraf de to er sammenbyggede ved et mellemliggende portrum. De to hytter benyttes til indkvartering, den tredje er indrettet som laboratorium. Carlsbergfondet har stillet en selvregistrerende elektronisk temperatur- og fugtighedsmåler til rådighed. Denne passes af den lokale skovløber, der også udfører målinger af grundvandstand m. m. og p.t. aflønnes af den Internationale Hydrologiske Dekade, der udnytter stationens målinger.

Forskningsområdet er knyttet til Danmarks geologiske undersøgelse.

Forskningens formål.

Undersøgelser over skovens dynamik var det egentlige formål, da forskningsområdet oprettedes. Skønt det siden Linné og Darwin har været klart at konkurrencen mellem organismerne er forudsætningen for den biologiske balance i naturen, foreligger der trods talløse enkeltiagttagelser hidtil ikke nogen rationelt gennemført undersøgelse over konkurrencens virkemåde i alle stadier af en skovs trævækst, fra kimplanterne til de gamle træer. Denne ofte fremhævede mangel hænger sammen med en sådan undersøgelses langsigtede karakter, der er betinget af træernes høje levealder. Grunden til at Danmarks geologiske undersøgelse har taget denne opgave op skyldes det forhold, at en dybere forståelse af de kvartære skovsuccessioner og deres årsager må bygge på et indgående kendskab til skovens dynamik og dennes afhængighed af

de forskellige faktorer. Forskningsområdet i Draved er i ganske særlig grad egnet til dette formål på grund af dets artsrige selvsåede trævækst i forbindelse med usædvanlig varierede jordbundsforhold.

Afhængig af og forudsætning for skovens dynamik er de talløse zoologiske, mikrobiologiske og fysisk-kemiske processer, der indgår i et skovøkosystem. Det er ønskeligt at også disse forhold i stigende grad gøres til genstand for kompetent forskning i Draved.

Kort efter at undersøgelserne i Draved var påbegyndt opdagedes i skoven årtusindgamle fossile mor-aflejringer. Disse er i hovedsagen pollensedimenter og kan studeres ved pollenanalyse. Dette åbnede helt uventede muligheder for studiet af de lokale skovbevoksningers succession i fortiden. På en ideel måde knytter disse undersøgelser sig da til studiet af skovens dynamik, som bestemmer successionen fremefter. Undersøgelser over de fossile mor-aflejringer indgik derfor som et nyt og afgørende punkt i forskningsprogrammet. Opgaven er særlig vigtig, fordi det har vits sig, at uforstyrret fossil mor af så stor ælde kun undtagelsesvis findes bevaret i det europæiske lavland og intetsteds er fundet i tilsvarende udstrækning som i Draved. Ved undersøgelserne af den fossile mor kan man også belyse de langtidsp processer, der står i forbindelse med jordbundens postglaciale degradering.

Videnskabelig virksomhed 1967-68.

Skovens dynamik.

Ved forskningsområdets oprettelse og efterfølgende udvidelse udlagdes koordinatsystemer med afmærkning af alle 10×10 m felter, og der udarbejdedes detaljerede kort, hvori bl. a. alle træer indtegnedes. På dette grundlag gennemføres de langsigtede undersøgelser over skovens dynamik i de vigtige fredede afdelinger med systematisk opvækstoptælling (5×5 m felter), træbeskrivelse, klupning m. m. efter en 5-årig turnus. Alt dette har krævet en stor arbejdsindsats gennem årene fra hele D.G.U.'s palæobotaniske afdelings medarbejderstab. Efter planen skal den første samlede publikation af undersøgelsens resultater omfatte en 20-årig periode. For det tidligst (1948) fredede område (Carlsbergafdelingen) er denne periode afsluttet i 1968, idet kun den 5. op-

vækstoptælling (maj 1969) mangler. Bearbejdelsen af materialet er påbegyndt af afdelingsgeolog Inger Brandt og Johs. Iversen.

Bl. a. med henblik på en udredning af jordbundens indvirkning på skovens dynamik påbegyndtes i 1967 en detailkartering af *humusformernes* strengt lovmæssige mosaik. 6 humusformer forekommer med glidende overgange indenfor de fredede skovarealer, fordelt på 3 af fugtighedsforholdene betingede grupper: 1. muld og mor, 2. hydromuld og hydromor, 3. anmoor og tørv. Hver gruppe danner en genetisk serie, som i Draved kan studeres ved pollenanalyse og andre geologiske metoder.

Da en skovs urtevegetation er en god indikator for jordbunds-tilstanden, undersøges den med 10 års mellemrum på en objektiv måde (prik-metoden) i de to vigtigste, hegnede arealer. Urtevegetationen analyseredes i Carlsbergafdelingen for 3. gang i maj og juli 1968. På en slående måde har den registreret de ændringer, der på visse arealer er fremkommet efter nedlæggelse af nogle grøfter, hvorved det urgamle, delvis afbrudte sigssystem, nu er genoprettet. Medens en ny balance hurtigt er bragt til veje i urtevegetationen, er trævækstens reaktion langsommere; den kan iagttages i ændrede konkurrenceforhold på de arealer, der, som urtevegetationen viser, nu er blevet fugtigere.

Der er til stadighed foretaget systematiske økologiske iagttagelser i forskningsområdet. Virkningerne af orkanerne i februar og oktober 1967 er registreret. Successionen i et par større stormhuller vil blive nøje undersøgt, da den har stor interesse i forbindelse med spørgsmålet om orkaners betydning for lystræers udbredelse i naturskov.

Træarternes pollenproduktion.

Et kendskab til træarternes *relative* pollenproduktion gør det muligt at indføre en korrektion af pollenanalyser, så de bedre udtrykker den samtidige skovs faktiske sammensætning. Undersøgelser af moshumus i Draved, udført af dr. S. Th. Andersen, har vist en ny måde til mere exakt bestemmelse af træarternes relative pollenproduktion end hidtil anvendt. Der er i de sidste år indsamlet et meget stort antal prøver af moshumus fra døde stubbe o. l., idet pollen her er velbevaret selv på frodige steder, hvor pollen på skovbunden hurtigt nedbrydes. Undersøgelserne har godtgjort, at pollenindholdet i moshumus fortrinsvis stammer fra

de træer, der vokser indenfor en afstand af 30 m, og ved hjælp af trækortene er det derfor muligt at beregne træarternes pollenrepræsentation i forhold til deres hyppighed. På de tidligere udarbejdede og stadig reviderede trækort er på grundlag af luftfotografier indtegnet træernes kroneomfang, der giver et udtryk for et træes pollenproducerende areal. Luftfotograferingen af disse afdelinger er bekostet af Statens alm. Videnskabsfond.

Den *absolutte* pollenproduktion er undersøgt ved hjælp af pollensamlere anbragt forskellige steder i de hegnede arealer. Tårne til selvregistrerende vindmålere er bygget indenfor og udenfor skoven, idet vindhastighederne og vindretningerne har betydning for pollenspredningen. Foreløbig foreligger indsamling fra 1967 og 1968, men undersøgelserne vil blive fortsat gennem en længere årrække af hensyn til variationen fra år til år.

Dr. S. Th. Andersen har publiceret sine foreløbige resultater i: Tree pollen rain in a mixed deciduous forest in South Jutland (Denmark). Review of Palaeobotany and Palynology, vol. 3, p. 267–275. 1967. Et foredrag holdtes af samme i Deutsche Botanische Gesellschafts møde i Darmstadt 3.–6. oktober 1968: »Bestimmung der Pollenproduktion im Walde mit Hilfe von Oberflächenproben«.

Økosystemernes postglaciale historie.

Anvendeligheden af den ved ovennævnte undersøgelse i Draved beregnede korrektionsfaktor til brug for pollenanalyser er selvsagt særlig indlysende ved de pollenanalytiske undersøgelser i Draved skovs fossile mor-lag. Man kan nu foretage en direkte rekonstruktion af skovens lokale sammensætning gennem tiderne på de steder, hvorfra der haves detaljerede pollendiagrammer.

Indsamling af prøveserier fra mor- og hydromor-profiler er fortsat, ligesom den pollenanalytiske bearbejdelse af materialet. Særlig værdifulde er diagrammer fra mor-fyldte småhuller, der er opstået på tør sandbund ved stormfald af træer i forhistorisk tid. Den betydelige tykkelse af det fossile mor i disse huller bevirker, at man ved kontinuerlige prøveserier kan få selv forholdsvis korte faser i successionen klart registreret.

Disse undersøgelser af Johs. Iversen og konservator C. Vang Nielsen blev forelagt af førstnævnte ved et af Naturvetenskapliga

Forskningsrådets økologikommitté arrangeret symposium på økologiska stationen i Ölands skogsby d. 11.–12. juni 1968.

Undersøgelser over nedbrydningshastigheden af humusindholdet i den fossile mor- og hydromor, såvel som over aldannelsernes alder i podsolprofilerne, er påbegyndt i samarbejde med civilingeniør H. Tauber, C 14-dateringslaboratoriet.

Zoologiske undersøgelser.

Lektor, dr. Ellinor Bro Larsen har som i tidligere år foretaget undersøgelser over angreb af skadedyr på de forskellige arter af træer og buske. Et i 1966 påbegyndt angreb af billen *Lochmaea saturatis* har medført, at lyngen er døende i store dele af den til forskningsarealet hørende Gråbjerg mose.

Draved mose.

Vest for Draved skov ligger den store Draved mose (Kongsmosen). Denne mose er ikke fredet og hører således ikke med til forskningsområdet. Det må dog nævnes, at der også her med Draved-laboratoriet som basis hele tiden er foretaget geologiske, arkæologiske og botaniske undersøgelser. De centrale urørte, stadig voksende dele af mosen har været højmoser i 8000 år, og væksten har således i al den tid udelukkende været næret af stoffer tilført mosen gennem atmosfæren. Her foreligger et i landet enestående forskningsobjekt af helt uoverskuelig rækkevidde for undersøgelser indenfor klimahistorie, kosmisk meteorologi og kosmisk fysik.

Udenlandske studiebesøg.

- 10. maj 1967: Professor P. J. R. Modderman med studerende. Instit. Prehistorie d. Rijksuniv. Leiden.
- 10.–11. august 1967: Professor H. Ellenberg med studerende. Geobot. Inst. Göttingen.
- 30. maj 1967: Docent B. E. Berglund og docent N. Malmer med studerende, Lunds Universitet.
- 27.–29. maj 1968: Dr. B. E. Berglund, fil. lic. Folke Anderson og fil. lic. Jan Nilsson, Lunds Universitet.
- 25. august 1968: Dr. Gert Kragh, IUCN, Köln.

23.–24. september 1968: Stichting voor Bodemkartering (Dr. Bart van Heucheln m. fl.), Wageningen.

Desuden har forskellige danske forskere været på besøg.

JOHS. IVERSEN

Forskningsområdet i Løvenholm skov, Djursland.

Forskningsområdet i Løvenholm skov udvalgte i samarbejde med skovrider E. C. Due, Løvenholm Fonden, og dr. Johs. Iversen som en af de bedst bevarede af de gamle vinterege-bøgebevoksninger, der har vist sig at være karakteristiske for de sandede morænebakkestrog i det nordlige Djursland. Den ret sjældne vintereg, *Quercus petraea*, vokser her i smukke ranke eksemplarer sammen med bøg på morbund. Vinteregens forekomst her i skoven uden indblanding af den almindelige eg, stilkegen, *Quercus robur*, er usædvanlig og tyder på disse skovområders oprindelighed og relative uforstyrrelse af kulturpåvirkning. Denne formodning støttes af forekomsten af tykke lag af fossil mor i skoven, og områdets interesse som skovhistorisk og pedologisk forskningsobjekt er utvivlsom. Hertil kommer mulighederne for at studere vinteregens økologi og konkurrenceevne over for bøgen under naturlige forhold, dens pollenproduktion, og vinteregens morfologiske variation i sammenligning med stilkegen.

Selve forskningsområdet udgøres af en ca. 10 ha stor bevoksning beliggende i Eldrup skov (afdeling 209–211). Løvenholm Fondens bestyrelse og administration tilbød at stille dette areal til rådighed for forskningen mod en godtgørelse en gang for alle for tab af brugsretten til forstlige formål. Erstatningsbeløbet er stillet til rådighed fra Carlsberg Fondet og en kontrakt mellem Løvenholm Fonden og Danmarks Geologiske Undersøgelse er oprettet i 1969.

Af andre forskningsobjekter i Løvenholm skovdistrikt kan nævnes den nærliggende Elsborg mose af mosegeologisk og arkæologisk interesse og den uforstyrrede dystrofe skovsø Løvenholm Langsø, hvor det planlægges at udføre vegetationshistoriske og palæolimnologiske undersøgelser.

Forskningsopgaverne i Løvenholm skov vil blive varetaget af Danmarks Geologiske Undersøgelse under undertegnedes ledelse, idet man håber at knytte forbindelse til andre videnskabsgrene, som ikke er repræsenteret her. Ved velvilje fra Løvenholm Fondens administrator, skovrider E. C. Due, har det været muligt at påbegynde arbejder i selve forskningsområdet allerede i 1968.

Virksomhed i 1968.

Sikring af selvfor yngelse.

I foråret 1968 fjernedes spontan opvækst i forskningsområdet ved skovdistriktets hjælp, idet udgifterne afholdtes ved en bevilling fra Carlsbergfondet. Dette indgreb begrundes med, at den alt for høje vildtbestand selektivt havde nedbidt egeopvæksten, således at opvæksten af bøg og selvsået gran havde fået et stærkt forspring. Det planlægges i 1969 at indhegne forskningsområdets midterparti, i alt 7.2 ha, for at fremme en selvfor yngelse af skoven uden forstyrrende påvirkning. Carlsberg Fondet har bevilget midler hertil.

Opmålinger.

I det område, der skal indhegnes, oprettedes et koordinatsystem med afmærkning af alle 10×10 m felter som grundlag for fremtidig kortlægning af vegetation og jordbundsforhold. Alle hovedpunkter er nivelleret og kurveplan i målestok 1:1000 er under udarbejdelse.

Pedologi.

Orienterende jordbundsundersøgelser langs et længde- og et tværprofil viser, at der overalt findes et morlag med underliggende podsoleret morænesand. Undtagelser udgøres af små lavninger, der udfyldes af gytje- og tørvelag.

Skovhistorie.

En af de nævnte lavninger midt i forskningsområdet blev kortlagt, og en profilsøjle udtoges til palæobotanisk undersøgelse. Lavningen er så lille, ca. 40×15 m, at trækronerne når hen over den og dækker den helt. Den omgives således direkte af højskoven. Gytjen og tørven viste sig at indeholde velbevarede makrofossiler, bl. a. knopper af eg. Dette skaber mulighed for at bedømme tidspunktet for vinteregens indvandring på stedet; makrofossiler af

eg tillader nemlig i gunstige tilfælde en sikker artsbestemmelse af eg, hvad pollen ikke gør. Hidtil er vintereg ikke påvist fossil i Danmark. Et foreløbigt pollendiagram fra dette lille bassin registrerer den lokale skovsuccession.

De her nævnte undersøgelser godtgør, at kulturindgreb har været svage i det stykke skov, der er udset til forskningsområde, og at området ikke har været opdyrket. Sin nuværende sammensætning har skoven haft i et par tusind år. Pollendiagrammet viser videre, at man kan følge skovens historie i selve forskningsområdet mindst 8000 år tilbage i tiden, og at man har mulighed for at udrede jordbundens, klimaets og menneskets betydning for skovens succession.

SVEND TH. ANDERSEN

Forskningsområdet Stavns fjord.

Siden 1. januar 1967 har Carlsbergfondet lejet følgende arealer med henblik på forskning for en 20 årig periode: Hjortholm, Mejlesholm, Yderste Holm, Kolderne, Karlskold, Besser Rev med Høsepold og den østligste del af Gammelholm. Samtidig er Jørgen Kleis Sørensen, Alstrup, blevet ansat som tilsynsførende med området og derudover som medhjælp ved undersøgelser m. v.

På den tidligere ø Gammelholm, der siden 1870'erne gennem inddæmning er landfast med Samsø, råder Nationalmuseets naturvidenskabelige Afdeling over et større træhus (4×8 m), et mindre træhus (2×3 m) og et bådhus til 2 mindre både, materiel m. v. Der er således god plads til 4 personer.

Nationalmuseets naturvidenskabelige Afdeling begyndte i 1958 kombinerede geologiske og arkæologiske undersøgelser på Hjortholm med henblik på at oplyse Ertebøllekulturens bebyggelse. Hovedproblemerne er følgende: Samtidig med Ertebøllekulturen har der eksisteret agerbrug her i landet, – det fremgår af samtidige fund af dyrket korn og tilstedeværelsen af ged og tamokse. Hidtil er Ertebøllekulturen den eneste kendte kultur, der er jævn gammel med disse ældste fund, der indicerer agerbrug. I den store vestsjællandske Aamose og i andre indsøbassiner er der fundet en lang række bopladser fra Ertebøllekulturen, men dels har disse

øjensynligt kun været beboet om sommeren, dels er de beliggende på tørvejord nær den datidige søbred, – lokaliteter, der er aldeles uegnede til korndyrkning. – Derimod tyder meget på, at Ertebøllekulturens bopladser ved kysten har været beboet hele året, således at det er rimeligt at antage, at agre og husdyrhold kan have været knyttet til disse kystbopladser. Hjortholm er den eneste kendte lokalitet, hvor der – så vidt vides – ikke har været pløjet på landsiden af bopladserne, således at det her skulle være muligt – inden for øens begrænsede område – at finde de til affaldsdyngerne hørende huse, eventuelle stalde, folde, agre m. m. Hertil kommer de muligheder for undersøgelse af den samtidige vegetation, som gives af fjordaflejringerne og de urørte moser på Hjortholm.

Videnskabelig virksomhed 1967-68.

Kortlægning: Allerede i 1963 blev der – for penge modtaget af Statens almindelige Videnskabsfond – af Geodætisk Institut udført luftfotografier, opmålinger og nivellementer som grundlag for fremstilling af kort i 1:1000 med indtegnede højdekurver for hver 0,5 m. Indtil videre er denne for undersøgelser af enhver art meget værdifulde kortlægning fuldført for hele Hjortholm, Gammelholm, Karlskold og dele af Eskholm og Mejlesholm.

Geologi: Med henblik på en undersøgelse af littorinaaflejringerne på Hjortholm i tilslutning til stenalderskøkkenmøddinger er der på Gammelholm blevet udført et forsøg på at foretage udgravninger under grundvandsspejlet. Ved hjælp af fire brønde ført ned til en dybde af 2–3 m under grundvandsspejlet og to små motorpumper viste det sig muligt at holde udgravningen tør, således at man undgik pumpning fra selve udgravningen (hvorved lagfølgerne forstyrres af tilstrømmende vand!). – Herved blev der gjort værdifulde iagttagelser over littorina-aflejringerne i profilet, som blev opmålt.

Pedologi: I sommeren 1968 har magister A. Fobian indsamlet en stor mængde jordprøver med henblik på en pedologisk kortlægning af Hjortholm, med speciel hensyntagen til de arkæologiske problemer (f. eks. oldtidsagre, kvægfolde, malkepladser o. l., der eventuelt vil give sig til kende gennem større fosfatindhold i jord-

prøverne). Takket være en bevilling fra Carlsbergfondet vil disse undersøgelser kunne blive afsluttet i løbet af de kommende to år.

Mycologi: Lektor P. Printz har foretaget undersøgelser over svampefloraen og fundet en række ellers meget sjældne arter, som øjensynligt er karakteristiske for meget gamle overdrev på lerbund. – Lærer Kr. Lamberg har ligeledes set på svampe.

Ornitologi: Magister B. Løppenthin har fortsat de optællinger af fuglebestanden, som han påbegyndte i 1928. Mere specielle undersøgelser over fugletræk m. m. er udført af professor Jes Asmussen og Elsebeth Lassen på Besser Rev.

Arkæologi: I tilslutning til den tidligere udgravede prøvegrøft gennem køkkenmøddingen på Hjortholm blev der i oktober 1967 foretaget en specialundersøgelse af de forekommende snegle- og muslingeskaller med henblik på en beregning af, hvor stort et tilskud disse har udgjort til den føde, der har bestået af dyr, fugle og fisk. Efter endt undersøgelse skal dette materiale anvendes til Kulstof-14 datering af dyngen – og som en kontrol af de dateringer, der skal udføres på trækul.

Besøgende.

15. august 1968 besøgte professor Johan Lange med 45 medlemmer af Dansk dendrologisk Forening området for at studere den ejendommelige træ- og buskvækst.

13. december 1968 besøgte universitetslektor Tage E. Christiansen med 13 historie-studerende det middelalderlige voldsted på Hjortholm.

Derudover har forskellige forskere haft lejlighed til at besøge området.

J. TROELS-SMITH

XII.

Selskabets sekretariat.**Beretning januar 1968 – maj 1969.**

Ved arkivar Asger Lomholt

Selskabets sekretariat har i perioden januar 1968 til maj 1969 forestået tilrettelæggelsen af de af Selskabet holdte møder, 9 møder fra januar til maj 1968, 5 fra oktober til december 1968 og 9 fra januar til maj 1969.

Om sekretariatets rutinemæssige arbejde henvises til beretningen for året 1965.

Arkivaren har redigeret »Oversigt over Selskabets Virksomhed« juni 1967 – maj 1968, omfattende 240 sider, hvori ikke er medregnet Carlsbergfondets beretning for året 1. oktober 1966 til 30. september 1967 på 88 sider. Fortegnelserne over inden- og udenlandske medlemmer er ført à jour, og der er udarbejdet en beretning om møderne indeholdende de vigtigere sager, der er behandlet. Oversigten udkom i november 1968.

Ved udgivelsen af Selskabets videnskabelige publikationer i »Meddelelser« og »Skrifter« har arkivaren assisteret Selskabets redaktør. Der er gennem sekretariatet forhandlet om trykning af manuskripter og fremstilling af klicheer, korrektur er formidlet mellem forfatter og trykkeri, og gennemsyn før rentrykning har fundet sted. Kassekommissionen er holdt underrettet om publikationskontoens status.

Endvidere har arkivaren assisteret Selskabets kasserer ved ind- og udbetalinger.

Arkivaren har varetaget administrationen af alle sager vedrørende »Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) og har ført regnskaberne for dette legat såvel som for »Emil Herborgs Legat«.

Den almindelige ordning af arkivmateriale, ind- og udgåede breve o. l. er foretaget, og arkivaren har ved flere lejligheder bistået ved andres undersøgelser i arkivet. Udarbejdelsen af et gene-

ralregister til Selskabets forhandlingsprotokoller er fortsat, og der er udarbejdet en kommenteret fortegnelse over de i arkivet beroende manuskripter. Endvidere er der arbejdet med en portræt-samling af alle indenlandske medlemmer, valgt før 1917.

Assistenten i sekretariatet, fru Ellen Erichsen, har à jourført fortegnelserne over restoplagerne af samtlige publikationer og har forestået den stadigt voksende udlevering af publikationer fra oplaget til salg gennem kommissionæren. Fortegnelserne over kli-cheer er videreført, og udlån har fundet sted. En væsentlig del af fru Erichsens arbejde har været udsendelsen af samtlige nyud-givne publikationer til danske og udenlandske medlemmer og bytteforbindelser (jvfr. nedenfor). Foruden løbende forretninger i sekretariatet har fru Erichsen varetaget bespisningen efter Sel-skabets møder og ved flere komitemøder, samt forestået rengø-ringen af Selskabets møde- og kontorlokaler.

I den her omtalte periode har cand. mag. fru Karen Bente Goudsmit arbejdet som medhjælp i sekretariatet. I første halvdel af 1968 har fru Goudsmit dels assisteret Selskabets redaktør med korrespondance o. l., dels bl. a. foretaget registreringen af de gen-nem Selskabets bytteforbindelser modtagne publikationer. Der er udført et stort antal reklamationer af manglende hæfter og fore-taget en omfattende korrespondance herom. På grund af langvarig, alvorlig sygdom har fru Goudsmit i nogle måneder haft sygeorlov, men har genoptaget sit arbejde fra februar 1969. I tiden herefter har hun bl. a. fortsat registreringen af indgåede publikationer, foretaget afskrivning af protokoller og regnskaber, afskrevet et kartotek over samtlige af Selskabet udgivne publikationer og ord-net-samlingen af avisudklip om Selskabets virksomhed i de seneste år.

I året 1968 har Selskabet indgået 7 nye bytteforbindelser:
København. Landbohøjskolens fysiske Laboratorium (OM).*
Kraków. Polska Akademia Nauk, Botanical Institute (B).
Talence. Institut de Géologie du Bassin d'Aquitaine (MB).
Praha. Mathematica-fysikální Fakulta University Karlovy (M).
Athen. Departments of the Biological Sciences of the Universities
of Athens and Salonica (B).
Bucuresti. Biblioteca Facultatii de Medicina (B).
Bari. Università, Biblioteca della Facoltà di Lettere e Filosofia (H).

* Forkortelser, se side 167.

To bytteforbindelser er ophævet:

London. Physical Society (\div M).

Frankfurt a/M. Gmelin-Institut für anorganische Chemie und Grenzgebiete (\div OM).

En bytteforbindelse er udvidet:

Louvain. Collège Philosophique et Théologique de la Compagnie de Jésus (+O).

Ved udgangen af året 1968 var antallet af modtagere af Selskabets publikationer 803 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l.

De udsendte publikationer fordeler sig på modtagerne i de enkelte lande som vist i nedenstående oversigt, idet følgende forkortelser er anvendt:

O = Oversigt over Selskabets Virksomhed.	}	Meddelelser og Skrifter.
H = Historisk-filosofiske		
M = Matematisk-fysiske		
B = Biologiske		

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
Danmark	78	78	42	57	50
Island	4	4	3	3	3
Norge	12	12	7	7	11
Sverige	25	25	11	14	14
Finland	22	22	12	12	13
Sovjetunionen	24	12	16	41	31
Estland	1	0	1	0	1
Letland	2	2	2	2	2
Litauen	1	1	1	1	1
Polen	29	9	14	16	17
England	36	12	13	23	20
Skotland	9	5	4	9	6
Eire	4	4	3	4	4
Holland	19	7	7	12	11
Belgien	22	8	11	11	13
Frankrig	45	15	23	28	30
at overføre...	333	216	170	240	227

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
overført...	333	216	170	240	227
Monaco	1	0	0	1	1
Schweiz	13	6	6	9	6
Tyskland	81	34	35	54	52
Østrig	15	4	5	8	7
Czekoslovakiet	18	6	9	14	9
Ungarn	10	2	5	6	5
Jugoslavien	16	4	9	7	6
Bulgarien	1	1	1	1	1
Grækenland	6	1	4	1	3
Rumænien	7	1	1	6	2
Tyrkiet	4	1	1	3	2
Italien	52	16	31	29	26
Spanien	15	4	11	6	5
Portugal	4	1	1	3	4
Canada	7	3	4	5	7
De Forenede Stater	93	42	41	66	71
Mexico	4	0	0	2	4
Rep. Dominicana	1	0	1	0	0
Argentina	14	1	1	9	9
Brasilien	8	1	1	6	3
Chile	2	0	0	1	1
Colombia	1	0	0	1	1
Perú	1	0	0	1	1
Paraguay	1	0	0	1	0
Uruguay	3	0	0	1	2
Venezuela	2	0	0	1	1
Libanon	1	0	1	0	0
Israel	2	2	2	2	2
Indien	15	1	3	11	12
Ceylon	2	0	2	0	0
Pakistan	1	0	0	1	1
Thailand	1	0	1	0	1
Kina	5	3	3	3	5
Philippinerne	3	2	2	2	2
Indonesien	3	1	1	2	3
Japan	27	3	5	22	10
Ægypten	4	1	3	1	2
Tunis	2	0	1	1	1
Algier	2	0	0	0	2
at overføre...	781	357	361	527	497

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
overført...	781	357	361	527	497
Marokko	1	0	0	0	1
Ghana	1	1	0	1	1
Kenya	1	0	0	1	1
Moçambique.....	1	0	0	0	1
Congo	1	0	0	0	1
South Rhodesia.....	1	0	0	0	1
Sydafrikanske Union.....	5	1	0	5	5
South Australia	2	1	1	2	2
New South Wales	4	1	1	3	3
Victoria.....	2	0	0	2	2
Western Australia.....	1	0	0	0	1
New Zealand.....	2	0	0	2	2
I alt pr. ³¹ / ₁₂ 1968...	803	361	363	543	518

Til Selskabets inden- og udenlandske medlemmer udsendtes følgende antal:

	Antal medlemmer	O	H	M	B
Danske	123	123	104	88	99
Udenlandske	229	223	77	63	78
I alt pr. ³¹ / ₁₂ 1968...	352	346	181	151	177
Oplagets norm. størrelse (excl. forf. ekspl.)...	850	1 000	2 000	1 000	
Ialt udsendtes pr. ³¹ / ₁₂ 1968...	707	544	694	695	
Rest...	143	456	1 306	305	

Udsendelse af Selskabets publikationer er for indenlandske og udenlandske medlemmers og nordiske institutioners vedkommende, samt en del reklamationer, foretaget direkte med posten; for alle andre institutioners vedkommende dels direkte med posten, dels gennem »Danmarks Institut for international Udvæksling af videnskabelige Publikationer« (I. D. É.).

I året 1968 er følgende nyudgivne publikationer udsendt: Oversigt 1967–68; Hist. Filos. Medd. **42**, 5; Mat. Fys. Medd. **36**, 6–17, **37**, 1; Biol. Medd. **24**, 2; Mat. Fys. Skr. **3**, 5, 6; Biol. Skr. **16**, 1–3; Fortegn. over publ. tillæg B; Einar Andersen: Thomas Bugge.

Af disse, samt af en del reklamerede publikationer, er udsendt direkte med posten:

Indenlandske medlemmer.....	998 pk.	488 kg	kr. 1282,80
Udenlandske medlemmer.....	788 -	386 -	- 1611,50
Indenlandske institutioner.....	539 -	259 -	- 710,50
Udenlandske institutioner.....	701 -	227 -	- 1079,60
Reklamationer.....	137 -	91 -	- 436,40
Ialt udsendt direkte i 1968...	3163 pk.	1451 kg	kr. 5120,80

Udsendelsen af en del af Selskabets publikationer til ikke-nordiske institutioner er foretaget portofrit gennem udvekslingsinstituttet (I. D. É.). Der er i 1968 ad denne vej udsendt 2438 pakker, vægt 2 177 kg til videreforsendelse.

I bytte for de udsendte publikationer har Selskabet i 1968 fra 641 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., dels forbindelser, dels enkelte andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget 1 776 forskellige tidsskrifter, beretninger, årbøger, dissertationsrækker m. m. i et omtrentligt antal af 10 389 bind og hæfter, mod 9 117 i 1967, 8 953 i 1966, 8 986 i 1965, 8 957 i 1964, 8 698 i 1963, og 8 055 i 1962.

Efter registrering i sekretariatet og fremlæggelse i Selskabets møder er det modtagne byttemateriale overgivet til de biblioteker, hvor de forskellige publikationer ifølge den mellem bibliotekerne og Selskabet truffene overenskomst hører hjemme. Reklamationer af mangler i det fra bytteforbindelserne modtagne materiale er fortsat.

De modtagne publikationer fordeler sig på de forskellige lande som vist i nedenstående tabel.

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
Island	3	4	6
Norge	11	37	102
Sverige	25	89	353
Finland	25	66	390
Sovjetunionen	23	125	1033
Estland	2	18	85
Letland	2	4	51
Litauen	1	16	91
Polen	28	160	806
England	35	77	398
Skotland	7	14	33
Eire	4	10	49
Holland	23	41	250
Belgien	22	52	292
Frankrig	33	43	248
Monaco	1	1	11
Schweiz	12	15	64
Tyskland	73	157	1 563
Østrig	15	29	108
Czekoslovakiet	17	69	465
Ungarn	8	58	185
Jugoslavien	12	49	142
Bulgarien	1	10	41
Grækenland	5	6	10
Rumænien	5	54	281
Tyrkiet	3	3	27
Italien	44	96	567
Spanien	9	18	69
Portugal	3	6	22
Canada	4	6	33
De Forenede Stater	79	211	1 707
Mexico	6	7	60
Rep. Dominicana	1	1	19
Argentina	10	25	91
Brasilien	5	6	16
Chile	1	1	2
Colombia	1	1	1
Perú	0	0	0
Paraguay	0	0	0
Uruguay	1	1	2
Venezuela	2	2	21
at overføre...	562	1 588	9 694

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
overført...	562	1 588	9 694
Libanon	1	1	1
Israel	2	12	47
Indien	9	13	74
Ceylon	1	1	1
Thailand	2	2	2
Pakistan	1	1	5
Kina	2	6	15
Philippinerne	1	1	8
Indonesien	1	2	3
Japan	35	75	226
Ægypten	1	1	1
Tunis	0	0	0
Algier	2	3	5
Marokko	1	2	3
Ghana	0	0	0
Kenya	0	0	0
Moçambique	1	2	10
Congo	1	2	2
South Rhodesia	1	3	22
Sydafrikanske Union	6	8	55
South Australia	2	3	11
New South Wales	4	5	10
Victoria	2	34	115
Western Australia	1	1	5
New Zealand	2	10	74
I alt i 1968...	641	1 776	10 389

XIII.

**Beretning om mødet i
Union Académique i Bukarest den 11.–17. juni 1968
og arbejdet i UAI 1968–69.**

Unionens 42. møde holdtes i Bukarest 11.–17. juni 1968. Følgende lande var repræsenterede: Australien, Belgien, Danmark, Frankrig, Israel, Italien, Japan, Jugoslavien, Kanada, Mexico, Nederlandene, Polen, Rumænien, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkoslaviet, Tyskland (Vesttyskland), Ungarn, USA; desuden CIPSH, men ikke UNESCO. Som i en række foregående år var Indien, China og Sovjetunionen ikke repræsenterede, dennegang manglede — af tilfældige grunde — Finland, Grækenland, Irland, Norge. De østtyske akademier havde heller ikke i dette år fået deres regerings tilladelse til at lade sig repræsentere. De danske delegerede var Franz Blatt og L. L. Hammerich (præsident). På grund af sammenfald med jubilæumsfestligheder ved universitetet i Lund deltog sidstnævnte kun i Bukarestmødets sidste halvdel (fredag til mandag), således at spanieren Aramon i Serra fungerede som præsident tirsdag til fredag. Hammerichs præsidenttid udløb med dette møde; til præsident for 1968–71 valgtes Kumaniecki (Polen).

Mødet var arrangeret med omtanke og gæstfrihed af det rumænske akademi. Undervisningsministeren, Hr. Balan, var tilstede ved en reception den 11. juni. Præsidenten for det rumænske akademi, Hr. Miron Nicolescu talte ved åbningsmødet den 12. juni. Søndag den 16. juni var der udflugt til Brasov (Kronstadt) i Karpaterne med besigtigelse af Europas sydøstligste store lutherske kirke, den »Sorte Kirke«, og den nærliggende middelalderborg Bran. For nogle deltagere var der efter generalforsamlingen lejlighed til at se Donaudeltaet (med dets særegne dyreliv) og de meget rige rester af landets græsk-romerske fortid.

Den finansielle situation er anstrengt, fordi publikationerne koster stadig mere. Det blev vedtaget at forhøje kontingentet, således at medlemsakademierne kan vælge mellem en lavere kate-

gori på 25.000 belgiske francs — hvilket er en forhøjelse fra det hidtidige enhedskontingent 20.000 b. fr. med 5.000 b. fr. — og en højere kategori på 35.000 b. fr. Denne sidste er særlig beregnet for de store landes akademier.

Det blev vedtaget at modtage en indbydelse fra American Council of Learned Societies til i anledning af dette råds 50-års jubilæum at holde UAI's til januar 1969 berammede bureau møde i New York. Til deltagelse i jubilæumsmødet blev af ACLS indbudt UAI's bureau samt Hammerich som »président sortant« — foruden repræsentanter for UNESCO og CIPSH.

På bureau mødet i New York blev det vedtaget at holde næste UAI generalforsamling i juni 1969 i Paris — 50 år efter at UAI blev stiftet dér.

Jubilæumsmødet i ACLS 16. og 17. januar 1969 var særdeles givende især på grund af de 3 hovedforedrag:

Lord Annan, *The Life of the Mind in British Universities Today*.
Caryl P. Haskins, *The Humanities and the Natural Sciences: Partnership and Paradigm*.

Charles E. Odegard, *Troubled Academe's Challenge to Humanists*.

Som en af de ældste deltagere i dette videnskabelige område gav Hammerich en udsigt over det hidtidige samarbejde mellem UAI og ACLS.

Om arbejdet i UAI's videnskabelige kommissioner kan følgende meddeles.

I. *Corpus Vasorum*. På foranledning af Pusjkin-museet i Moskva vil der blive forsøgt et samarbejde.

II. *Catalogue des Manuscrits Alchimiques*. Vanskelighederne med den i Rom bosatte G. Goldschmidts arbejde med de svejtsiske latinske manuskripter løstes ikke endnu — trods et af Hammerich i oktober aflagt besøg i Rom. Det besluttedes at genoptage et afsluttende arbejde med nogle græske manuskripter, især i Italien.

III. *Oeuvres de Grotius*. Arbejdet med udgivelsen af *Epistulae* og *Poemata* fortsættes støt under ledelse af akademiet i Amsterdam.

V. *Dictionnaire du Latin médiéval*. At udgive leksika over middelalderens latin i de enkelte europæiske landes særlige udformning er en hovedopgave for UAI. 8–10 medlemslande sender

regelmæssigt den pågældende leder af dette arbejde som delegeret, således Danmark Blatt, der er speciel leder af centralarbejdet *Novum Glossarium Mediae Latinitatis*. Blandt de nyeste resultater er 1. hæfte af *Lexicon Latinitati mediae aevi Jugoslaviae*.

VI. Også denne kommission, der især arbejder med Romerrigets kartografi og topografi samt epigrafi, har gode resultater, navnlig i Sydøsteuropa.

VII. *Documents historiques inédits concernant le Japon*. Samlingen af (væsentligt) europæiske kilder til Japans historie før 1867 har givet overvældende rige resultater. To nye registerbind er udkommet.

VIII. IX. X. XIV. Beskæftiger sig med udgivelsen af middelalderlige latinske tekster med hovedvægten på filosofisk litteratur. Arbejdet udføres især i de angelsaksiske lande og skrider godt frem både i Oxford og New York.

XI. *Etudes islamiques*. Arbejdet med *Concordance de la Tradition Musulmane* er færdigt til trykning. *L'Encyclopédie de l'Islam* skrider godt frem med egne ressourcer. Nyudgaven af *Geschichte der arabischen Literatur* overvejes stadig. Der vil blive forelagt et forslag om udgivelse af et af professor Torkya (Quebec) udarbejdet *Dictionnaire Arabe-Anglais*.

XII. *Monumenta Musicae Byzantinae* er et dansk initiativ (Carsten Høeg). Arbejdet ledes af vort medlem amerikaneren Oliver Strunk (nu bosat i Grottaferrata) og en væsentlig del af arbejdet foregår stadig i Danmark.

XV. *Dictionnaires Assyriens*. Ved dette arbejde, der ledes i Chicago (bl.a. af vort medlem Benno Landsberger), har der i årtier været danske medarbejdere: Otto Ravn, Thorkild Jacobsen, J. Læssøe. Og det er nu atter lykkedes at få to nye danske medarbejdere: M. Trolle Larsen og Aage Westenholz.

XVI. *Corpus Vitrearum Medii Aevi*. Dette for en femten år siden på initiativ af den svejtsiske kunsthistoriker Hahnloser påbegyndte og stadig af denne ledede arbejde med offentliggørelsen af Europas middelalderlige glasmalerier har bragt adskillige publikationer (deriblandt om de, ikke talrige, nordiske glasmalerier) og gør det stadig, omend noget hæmmet af lederens sygdom.

XVIII. *A Critical Pāli Dictionary*. Om denne på dansk initiativ og stadig herfra ledede kommission er indgivet speciel beretning til Selskabet.

XIX. Corpus des Troubadours. Initiativet til udgivelsen af de, især franske, middelalderlige trubadurdigtninge er taget af spanieren (kataloneren) Aramon i Serra, der stadig leder dette foretagende, som i nogen grad har været forfulgt af ulykker (medarbejderes død). Men der var nu fremgang, også m. h. t. udgivelsen af melodierne.

XX. Corpus des Antiquités pré-colombiennes. 3. bind af Corpus des Antiquités mexicaines er udkommet.

XXI. Oeuvres d'Erasmus. Dette arbejde, der er påbegyndt og ledet af Akademiet i Amsterdam, er på grund af Erasmus' udstrakte europæiske forbindelser meget omfattende. 1. bind vil udkomme i år, 500 år efter Erasmus' fødsel.

XXII. Fontes Africanæ Historiæ. Initiativet til dette arbejde blev taget af det tjekkoslovakiske akademi, og blev vel modtaget af UNESCO, der dog ulykkeligvis ændrede planen fra en samling af kilder til Afrikas historie (især de middelalderlige arabiske kilder) til et direkte arbejde med en Afrikas Historie! Da dette viste sig ugørligt, blev den oprindelige plan taget op på ny i december 1967 ved en konference i Timbuktu og ved afrikanistkongressen i Dakar; ved begge lejligheder var UAI repræsenteret af Hammerich som præsident. Der regnes med fra 1970 at opnå en ny UNESCO-understøttelse, der kan sætte Praha-akademiet i stand til at genoptage arbejdet.

XXIII. Travaux lexicographiques. Det var ligeledes det tjekkoslovakiske akademi, som i 1960 tog initiativet til en undersøgelse af mulighederne for at fremskaffe sådanne ordbøger over indfødte sprog, som har vist sig ønskelige ved de store politiske nyordninger i Asien og Afrika, og som dirigerede en indledende UAI-konference om problemerne i 1961 i Praha. Ved udarbejdelsen af de omfattende og vanskelige planer medvirkede forskere fra flere lande i Afrika, Asien og Europa. Et grundlæggende memorandum udarbejdet af C. C. Berg (Holland) blev især suppleret fra fransk, norsk og dansk side og menes at kunne publiceres i år af akademiet i Praha. Arbejdet har lidt under afrikansk uenighed og manglende støtte fra UNESCO.

Andre arbejder, som en udgivelse af alle nuværende staters forfatninger og en samling af tekster til kunsthistoriens filosofi, har kun delvis været fremmet i årets løb. Under navnet Tendances

de la Recherche actuelle er der på initiativ af CIPSH dannet en kommission til undersøgelse af mulighederne for et nærmere tværvideenskabeligt arbejde. Der blev afholdt et første møde ved UAI's generalforsamling i Bukarest, men arbejdet vil blive fortsat i takt med opdukkende aktuelle problemer.

Århus og København den 6. maj 1969.

FRANZ BLATT

L. L. HAMMERICH

XIV.

Beretning om

**International Geological Congress, XXIII Session,
Czechoslovakia 1968**

og

**International Union of Geological Sciences, III Ordinary
Session of the Council, den 8.-24. august 1968.**

Efter planen skulle den 23. Internationale Geologkongres i Czechoslovakiet have strakt sig over tidsrummet 8. august–8. september 1968, idet der efter traditionen var planlagt talrige ekskursioner før og efter den egentlige kongres i Prag fra 19.–28. august 1968.

Som bekendt fandt Warszawapagtlandenes invasion i Czechoslovakiet sted natten mellem den 20. og 21. august 1968. Herved blev det storslåede kongresprogram brat afbrudt på kongressens tredie dag. Der befandt sig på det tidspunkt mere end 3500 geologer og pårørende fra over 91 lande i Prag. De var spredt over hele byen i en lang række hoteller.

En følge af besættelsen var, at praktisk taget al normal trafik indstilledes, og samtidig kom det til spontane demonstrationer over for besættelsesstyrkerne. Kongresdeltagerne fra den indre by var under disse forhold ikke i stand til at nå frem til kongresområdet

i byens nordligste del. Et fåtal, der boede i nærheden af kongresområdet, forsøgte at gennemføre programmet, idet de czechoslovakiske værter ydede en heroisk indsats for at opretholde kongresaktiviteten så længe som muligt. Slutningen på det hele blev imidlertid, at kongressen blev endelig afbrudt om eftermiddagen, fredag den 23. august. Det var på dette tidspunkt lykkedes at samle 500 af de oprindelig ca. 2500 geologer til et sidste Councilmøde, som godkendte kongressens afslutning og afholdelsen af næste kongres i Canada i 1972.

Jeg deltog i en af ekskursionerne før kongressen, der havde Karpaterne og det såkaldte Bøhmiske Massiv til studieområde, og overværede indledningshøjtidelighederne den 19. august samt de videnskabelige møder den 20. august.

Hvad der skete herefter i kongresområdet, har jeg kun på anden hånd og fra modtagne skriftlige og trykte rapporter, idet jeg boede lige ved siden af Václavské náměstí, centret for demonstrationerne, hvorfra der ikke var trafikale forbindelser ud til kongressen. I dette område koncentreredes besættelsesstyrkernes tankkolonner på gader, åbne pladser og i gårdene mellem husene.

De czechoslovakiske geologers organisatoriske og videnskabelige indsats i forbindelse med kongressen var af et betydeligt og meget beundringsværdigt omfang. Ligesom ved de tidligere geologkongresser havde man organiseret udstrakte studieekskursioner før og efter de egentlige kongresmøder, som afholdtes i Prag. Foredragene, der skulle holdes under kongressen, forelå trykt ved kongressens begyndelse.

Ekskursionerne. Der var planlagt følgende program:

63		ekskursioner i	Czechoslovakiet
2	–	–	Østrig
2	–	–	Vesttyskland
6	–	–	Østtyskland
4	–	–	Ungarn
3	–	–	Polen
10	–	–	Rumænien

Ialt 90 ekskursioner,

hvoraf ca. 40 blev gennemført før kongressen. Ganske få ekskursioner blev forsøgt gennemført i nabolandene efter kongressen.

Blandt de geologiske emner, som blev studeret på ekskursionerne, kan følgende fremhæves:

Det Bøhmiske Massivs geologi med vægt på udviklingen af de prækambriske formationer, de paleozoiske sedimentserier og malmgeologiske problemer.

Karpaternes geologi. Demonstration af de komplicerede strukturgeologiske forhold, der udvikledes under de tertiære alpine foldninger, og de mesozoiske og kænozoiske formationers stratigrafi.

Ingeniørgeologi og geohydrologi. Resultaterne af den nye ingeniørgeologiske kortlægning blev diskuteret i terrænet, man besøgte store dæmningsanlæg og studerede grundvandsgeologi, hydraulik og geokemi.

Ekskursionerne i nabolandene supplerede emnerne, som blev studeret i Czechoslovakiet. Således studeredes de tektoniske forhold og sedimentformationerne i de Østrigske Alper og Vesttyskland. Malmgenese og strukturgeologi demonstreredes i Erzgebirge, Sudeterne og lavlandet i Østtyskland-Polen. Karpaternes geologi blev yderligere uddybet i Rumænien.

Den czechoslovakiske organisationskomité havde ansvaret for koordinationen af dette forbilledlige videnskabelige samarbejde på tværs af den politiske grænse mellem Øst- og Vesteuropa.

Kongresmødet var organiseret i 13 sektioner og 2 symposier.

Det var som nævnt lykkedes organisationskomitéen at få trykt de mange bidrag til sektionerne inden kongressen. De forelå i et 15-binds værk på 3678 sider med 311 afhandlinger, som blev udleveret til deltagerne ved ankomsten. Hertil kom trykte ekskursionsvejledninger til samtlige ekskursioner.

Blandt de mange interessante emner i sektionsprogrammet vil jeg nævne følgende, som har særlig interesse:

1. Studiet af den submarine geologi på kontinentalsoklerne og i dybhavet. Dette studium foregår som et intimt samarbejde mellem geofysikere og geologer.
2. Studiet af forholdet mellem de vulkanske fænomener og strukturgeologien i foldezoner, brudzoner o. lign.
3. Geokemiske undersøgelser i forbindelse med absolut aldersbestemmelse af bjergarterne ved hjælp af deres indhold af

radioaktive stoffer og disses nedbrydningsprodukter, isotopundersøgelser o. s. v.

4. Malmforekomsters geologi.
5. Extraterrestriske objekters geologi. Inden for dette emne forelå amerikanske og russiske bidrag til belysning af Månens geologi som forstudier til landing. To foredrag handlede desuden om de geologiske forhold på Mars.

Som et led i kongresprogrammet havde organisationskomitéen også arrangeret en stor udstilling af de nyeste geologiske kort og de seneste geologiske publikationer. Fra 38 lande var der blevet sendt materiale til denne udmærkede demonstration af fremskridtene inden for de geologiske videnskaber. En række fremragende farvefotografier af Jorden, taget fra satelliter, og et geologisk kort over Måneoverfladen vakte særlig opmærksomhed. Udstillingen omfattede ligeledes en afdeling for geologisk og geofysisk apparatur og instrumenter.

Det var lykkedes de czechoslovakiske geologer at afslutte den geologiske kortlægning af Czechoslovakiet i målestokken 1:200.000 inden kongressen. Resultaterne fra dette store arbejde forelå i form af 44 meget smukt fremstillede kortblade, som var til rådighed for kongresdeltagerne på ekskursionerne.

I anledning af kongressens afholdelse udnævnte Universitetet i Prag professor R. Legget, Canada, og professor A. P. Vinogradov, U.S.S.R., til æresdoktorer, og professor A. A. Bogdanov, U.S.S.R., samt professor P. F. Fourmarier, Belgien, modtog guldmedaljer for deres indsats inden for det internationale geologiske samarbejde.

På de få Councilmøder, som blev afholdt, nåede man at godkende ændringer af kongressens statutter med henblik på en koordination af aktiviteterne, som udfoldes af kongressen og den Internationale Union for de Geologiske Videnskaber. Ved statutændringerne skete også en ajourføring af udviklingen inden for kongressens eget arbejdsområde.

Præsident for kongressen var professor Dr. Josef Svoboda, og kongressens generalsekretærer var Dr. A. Dudek og Dr. J. Petranek.

Den Internationale Union for de Geologiske Videnskaber (IUGS) har nu 57 medlemslande.

Af Councilmødets beretning fremgår, at overførselen af geolog-

kongressens permanent arbejdende videnskabelige kommissioner, som påbegyndtes efter II Councilmøde i New Delhi i 1964, er fortsat. For tiden har unionen 9 kommissioner, der dækker arbejdsområderne: universitetsundervisning i geologi, geologisk dokumentation, stratigrafi, geokronologi, petrologi, strukturgeologi, marin geologi, Upper Mantle Project og meteoriter.

En særlig frodig udvikling er sket inden for de internationale geologiske associationer, som dels er baseret på individuelt medlemskab og dels på nationalt medlemskab. Derved får en del associationer i nogen grad præg af internationale videnskabelige selskaber, hvis organisation ikke tynger så stærkt på unionens sekretariat og økonomi. Der findes nu associationer for:

1. Det internationale geologiske kort
2. De afrikanske geologiske undersøgelser
3. Mineralogi
4. Sedimentologi
5. Lergeologi
6. Malmdannelsens geologi
7. Geokemi og kosmokemi
8. Hydrogeologi
9. Kvartærgeologi
10. Palæontologi
11. Ingeniørgeologi.

Alle disse associationer er associeret IUGS.

Sammen med den Internationale Union for Geodæsi og Geofysik har IUGS fortsat sine bestræbelser for at gennemføre det internationale Upper Mantle Project, et stort anlagt studium af Jordens kappe.

Der er afholdt adskillige symposier om specialemner, som dels er arrangeret af IUGS alene og dels i samarbejde med andre unioner, med associationerne eller med nationale organisationer.

Symposierne har bl.a. beskæftiget sig med Sydamerikas og Sydafrikas graniter, saltaflejringeres geologi, kontinentalforskydningsteorien, kulaflejringer og råstofgeologi i Nord- og Sydamerika, og jurasystemet i England.

Councilmødet lededes af præsidenten, professor dr. Tom. F. W. Barth (Norge) og generalsekretæren, professor W. P. van Leckwijck (Belgien).

Til ny præsident valgtes professor K. C. Dunham (U.K.), til ny generalsekretær valgtes Dr. S. van der Heide (Holland), og til ny skatmester valgtes professor W. von Engelhardt (Forbundsrepublikken Tyskland).

Maj 1969.

THEODOR SORGENFREI

XV.

**Beretning om mødet i
International Council of Scientific Unions
den 28. september–2. oktober 1968 i Paris.**

Mødet, der – efter indbydelse af l'Académie des Sciences de l'Institut de France – blev afholdt i sekretariatsbygningen for l'Union Internationale des Chemins de Fer, 14, rue Jean Rey, Paris 15e, var rådets 12. generalforsamling. Mødet skulle egentlig have fundet sted den 22.–27. juni 1968, men på grund af urolighederne i Paris var det blevet udsat til september. I mødet deltog 108 delegerede fra 37 af rådets 59 medlemslande, heri medregnet rådets præsident, den afgåede præsident, generalsekretær, skatmester og en repræsentant for hver af 12 af de 15 unioner, der ved mødets begyndelse var medlemmer af rådet. Af de resterende 3 unioner var 2 repræsenteret ved hver en deltager. Endelig var følgende 9 internationale organisationer: CIOMS, FAO, IOC, IUNS, UNDP, UNESCO, WFEO, WHO og WMO repræsenteret ved i alt 10 deltagere. De nævnte 108 delegerede fremkom ved, at 15 lande hver sendte 1 deltager, 8 lande sendte 2, 2 lande 3, 5 lande 4, 3 lande 5 og 3 lande henholdsvis 6, 8 og 10, medens værtslandet Frankrig havde 12 deltagere. Som delegeret fra Det kgl. danske Videnskabernes Selskab deltog Einar Andersen.

Forud for generalforsamlingen afholdtes den 28. september en ekstraordinær generalforsamling. I dette møde deltog 89 delegerede fra 34 medlemslande, heri medregnet rådets ovennævnte 4 embedsmænd og repræsentanter for 11 unioner. Endvidere deltog 2 som repræsentanter for 2 unioner.

Møderne lededes af præsidenten, dr. J. M. Harrison (Canada), der var blevet valgt ved rådets 11. generalforsamling i Bombay i 1966.

For den ekstraordinære generalforsamling forelå to forslag om lovændringer

a) indførelse af krav om $\frac{2}{3}$ majoritet ved afstemning om optagelse af ny videnskabelige unioner i rådet, og

b) indførelse af Scientific Affiliates som ny kategori, der ikke betaler kontingent, men har ret til deltagelse i generalforsamlingens diskussioner, dog uden stemmeret.

Fra amerikansk side – og med støtte fra russisk side – foresloges det at udskyde behandlingen af disse lovændringer, til mere omfattende forslag var fremført af den af rådet nedsatte Committee on Admissions and Organization. Dette forslag blev nedstemt, hvorefter forslag a) nedstemtes og forslag b) vedtoges.

Herefter vedtoges den med gennemførelsen af forslag b) nødvendiggjorte tekstændring af lovene:

I Statute V.11. efter »of the Council.« tilføjes »It may accept as Scientific Affiliates appropriate international scientific organizations.«

I Rule of Procedure X efter overskriften »National Associates« tilføjes »and Scientific Affiliates« og tilsvarende i 10.1.

Den ordinære generalforsamling åbnedes af præsidenten, hvorefter præsidenten for l'Académie des Sciences, den franske astronom, dr. André Couder bød de delegerede velkommen til Frankrig og gav en kort oversigt over Frankrigs og franske videnskabsmænds betydning for rådets virksomhed siden dets stiftelse. Derefter mindedes rådets præsident i sin tale rådets tidligere præsident, dr. Lloyd V. Berkner (USA), rådets tidligere skatmester, oberst Ernest Herbays (Belgium) og leder af Tata institutet i Bombay, hvor rådets 11. generalforsamling blev afholdt, dr. Homi Bhabha (India), der alle var bortgåede siden rådets sidste møde, og som alle havde haft stor betydning for rådets virksomhed.

Præsidenten fremhævede rådets stærkt voksende aktivitet, der var muliggjort af en væsentlig forbedret økonomisk situation. Af rådets nydannelser omtaltes the Inter-Union Commission on Solar and Terrestrial Physics (IUCSTP) og Committee on Data for Science and Technology (CODATA), der begge var oprettet i

Bombay, og som navnlig for den førstes vedkommende havde gjort gode fremskridt. The International Biological Programme (IBP) er nu i fuld gang og har allerede givet årsag til sideløbende studier. The Committee on Science and Technology in Developing Countries (COSTED) har holdt møde i Indonesia og vil nærmere studere en bog af dets præsident om Organization of Science and of National Scientific and Economic Development. Den meget betydningsfulde Committee on Water Research (COWAR) er ved at komme i gang.

Planlægningen af the Global Atmospheric Research Project (GARP) rummer noget principielt nyt, idet der her er tale om et både personelt og økonomisk samarbejde med en inter-governmental organization: World Meteorological Organization (WMO). Dette arbejde er blevet muliggjort ved en enestående økonomisk støtte fra Ford Foundation, idet rådets midler normalt ikke muliggør samarbejder af denne art, hvor interessante og betydningsfulde de end måtte være. Tidligere har rådet kun haft samarbejde med en inter-governmental organization UNESCO, et samarbejde, der har været særdeles betydningsfuldt, og som synes at møde voksende interesse og støtte fra UNESCO.

Præsidenten beklagede, at omstændigheder, der unddrog sig rådets kontrol, havde grebet ind i dets virksomhed, dels gennem den nødtvungne udsættelse af rådets generalforsamling, dels ved afbrydelsen af et møde i Prag. Man håber dog stadig, at rådets virksomhed i det lange løb vil have gavnlig indflydelse på en fredelig sameksistens.

Præsidenten omtalte det stadig stigende arbejde for ham såvel som for generalsekretæren og skatmesteren for rådet og for ledere af forskellige projekter, kommissioner, komiteer m.v. Han fremhævede ligeledes det omfattende og værdifulde arbejde, der udføres af sekretariatet i Rom, et arbejde, der også var stærkt voksende, bl. a. fordi tendensen for tiden går i retning af samarbejde på tværs af unions-grænserne og ofte mellem mange meget forskellige fag. En særdeles vigtig følge af dette tilsyneladende komplicerede samarbejde består i, at dobbeltundersøgelser, der tidligere ikke var ualmindelige, nu undgås. Præsidenten var personlig stemt for oprettelsen af en stilling som Executiv Director for videnskab, en slags forbindelsesofficer mellem de non-governmental og de inter-governmental myndigheder.

Efter præsidentens tale og vedtagelse af dagsordenen og beretning fra generalforsamlingen i Bombay aflagde generalsekretæren rapport.

I forbindelse med denne rapport kom generalsekretæren ind på, at unionerne burde overveje at indføre passende fleksible mønstre for de videnskabelige møder, sådan at unødvendige udgifter kunne undgås, samtidig med at effektiviteten blev gjort større, at unødvendige publikationer blev undgået, medens man støttede international videnskabelig standard og sikrede passende nationale tilskud. Fremdeles skulle de videnskabelige programmer, herunder valg af talere, hvad enten det drejer sig om store internationale møder med 2000 eller flere deltagere eller om regionale møder med omkring 100 deltagere eller forsknings-symposier eller seminarer med højst 50 deltagere, kontrolleres af internationale komiteer bestående af videnskabsmænd, herunder repræsentanter for værtslandene, samt være anerkendt af de pågældende unioner. Valget af mødested skulle ligeledes være under kontrol af passende komiteer, der var anerkendt af unionerne. Publikationen af forhandlingerne af sådanne møder skulle så vidt muligt ske gennem eksisterende tidsskrifter eller i form af bøger fremfor gennem ad hoc bureauer.

Det vedtoges dernæst at følge eksekutivkomiteens forslag om 5 ad hoc komiteer: a) Finance Committee på 5 medlemmer, b) Nominations Committee på 7 medlemmer, c) Committee on Resolutions på 4 medlemmer, d) Credentials Committee på 3 medlemmer (Einar Andersen formand) og e) Tellers på 3 medlemmer.

Rådets afgående præsident, Sir Harold Thompson (UK) aflagde som formand for the Committee on Admissions and Organization en rapport, hvori komiteen kraftigt anbefalede optagelse af International Union of Nutritional Sciences (IUNS) som Scientific Union og enstemmigt anbefalede Turkey som National Member. I modsætning til den overvejende indstilling ved mødet i Bombay konstateredes her et nyt syn på optagelse af organisationer, der behandler anvendt videnskab. Ganske vist omfatter nogle af de allerede optagne unioner både pure and applied sciences, men applied har tidligere ikke omfattet teknisk betonedede ting. Det er utvivlsomt hensynet til udviklingslandene, der har betinget den indtrufne ændring, og man må imødesee dybtgående forandringer i rådets struktur, hvis konsekvenserne skal drages fuldt ud, men

man fik ikke indtryk af, at mødedeltagerne helt gjorde sig klart, hvor indgribende spørgsmålet var. Komiteen ønskede mere sekretariatshjælp til sit videre arbejde. Endelig omtalte formanden nogle nye problemer vedrørende Social Implications of Science, som komiteen netop var blevet opmærksom på.

Rådet gik derefter over til behandling af forslaget om optagelse af IUNS som den 16. videnskabelige union. Eksekutivkomiteen havde behandlet sagen, og der havde været 15 stemmer for og 9 imod optagelse. Ved afstemningen stemte 50 for optagelse, 19 imod og 3 undlod at stemme. Noget medvirkende til resultatet var sikkert generalsekretærens meddelelse umiddelbart før afstemningen, at indvalg af IUNS ville give medlemslandene endnu en repræsentant i eksekutivkomiteen, idet de hidtidige 15 unioner kun gav 7 medlemmer, et for hver to unioner. Man gik derefter over til afstemning om optagelse af Turkey, der blev enstemmigt indvalgt.

Som en nydannelse for rådets møder skulle dette have omfattet et seminar med indbudte talere. Seminaret, der skulle have behandlet emnet Scientific Information and Documentation, blev dog aflyst, da to af de indbudte talere ikke kunne komme på grund af mødetidspunktets ændring fra juni til september.

Skatmesterens rapport omtalte den stadig bedre økonomiske situation, specielt nævnte han stigningen i rådets Working Capital Fund. Der afgaves ligeledes rapporter fra den stående Finance Committee og komiteen for Dues and Currency, og det besluttedes at forene disse to til en komité. Derefter vedtoges skatmesterens rapport og budgetforslaget.

De forskellige unioners rapporter for tidsrummet siden rådets sidste generalforsamling i Bombay blev nu forelagt, og de blev alle vedtaget. Dernæst blev rapporter fra de videnskabelige komiteer forelagt og vedtaget. Det er her kun muligt at referere ganske enkelte ting.

Committee on Water Research (COWAR) har forslag om at udgive en COWAR Bulletin.

Scientific Committee on Oceanic Research (SCOR) har udarbejdet en bog International Ocean Affairs, som er blevet benyttet af generalsekretæren for UNITED NATIONS ved diskussioner om videnskabelige samarbejdsproblemer i UN vedrørende oceanografisk videnskab og teknik. Man overvejer et amerikansk

forslag om en International Decade on Oceanographic Exploration.

Problemer om Human Environment gav anledning til vedtagelse af følgende resolution.

The IUGG, and IUBS in consultation with SCIBP be invited to appoint 3 members each to an Ad-hoc Committee of ICSU on Problems of Human Environment, for the purpose of preparing a report upon those characteristics of the environment which man himself is altering. The report will emphasize those problems which are of international concern, and will state if there are those toward the solution of which the scientific competence represented by ICSU could effectively be applied and it will be submitted, with all possible speed, to the Presidents of IUGG, and of IUBS, in the first instance, who will examine it and forward it with their comments to the Officers of ICSU. The Assembly authorizes the Officers and the Executive Committee to give the necessary financial help for the preparation of the report and further recommends that the Officers take prompt action on the report when it is presented to them.

Generalsekretæren for IUPAB henledte opmærksomheden på det ny Quarterly Review of Biophysics, hvoraf allerede 2 numre var udkommet.

Præsidenten for SCIBP omtalte vanskelighederne med oplagring af information og nævnte, at FAO havde tilbudt hjælp indenfor et enkelt område. Der var publiceret 5 håndbøger med internationalt anerkendte metoder, og man havde yderligere 12 bøger i trykken, men arbejdet var standset af økonomiske grunde. I denne forbindelse oplyste rådets generalsekretær, at man bifaldt IBP's anmodning om ændring af de nationale bidrag, samt at UNESCO tilsyneladende var tilfreds med programmet.

Efter alle disse rapporter fra rådets videnskabelige unioner og komiteer, den såkaldte ICSU family, talte enkelte repræsentanter for rådets ydre forbindelser: UNESCO, FAO, WHO og UNDP, og alle fremhævede det gode forhold og samarbejdets store betydning.

Professor Harrison Brown (USA) aflagde derefter beretning om Feasibility of a World Science Information System, som efter aftale med UNESCO skal benævnes UNISIST. Den internationale organisation OECD havde vist interesse og deltaget i komiteens møder, hvori også havde deltaget repræsentanter for allerede funk-

tionerende mekaniserede systemer. En af de største vanskeligheder bestod i manglende interesse for sammentrængning og vurdering af videnskabelig information.

Sir Harold Thompson (UK) aflagde beretning om ICSU Abstracting Board (IAM). Der vedtoges følgende resolution.

The ICSU Abstracting Board be requested to examine its structure and functions with a view to increasing its effectiveness and to make proposals for a revision of its objectives and terms of reference to the Executive Committee of the ICSU.

Generalsekretæren for Federation of Astronomical and Geophysical Services (FAGS), professor G. D. Garland (Canada) omtalte rådets for lille tilskud til disse vigtige funktioner, tilskud, der var meget mindre end bidragene fra de respektive instituter og deres værtslande, og som endda skulle deles mellem i alt 13 forskellige funktioner. Det fremhævedes også, at permanente funktioner ikke betød gammeldags funktioner, og at man eksempelvis kunne henvise til ny undersøgelse, der kan komme til at spille en rolle for forudsigelsen af jordskælv.

Det meddeltes, at sekretariatet for Committee on Data for Science and Technology (CODATA) var flyttet til Max Planck institutet i Frankfurt.

Committee on Science and Technology in Developing Countries (COSTED) omtalte de af de begrænsede pengemidler følgende nødvendige stærke begrænsninger ved udvælgelsen af opgaver. Det ville være nyttigt at udarbejde et lille skrift om forholdet mellem videnskab og teknik på den ene side og økonomisk vækst på den anden side. Repræsentanten for FAO håbede, at komiteen ville interessere sig for landbrugsproblemer. Udviklingslandene var stærkt interesserede i komiteens virke, og man ønskede besøg i disse lande af videnskabelige eksperter.

Det er et almindeligt indtryk, at rådets interesse for alt, hvad der er til gavn for udviklingslandene, er stærkt stigende. Der var således også fortsat interesse for Inter-Union Commission on Science Teaching (IUCST).

Et vigtigt problem for rådet har altid været Free Circulation of Scientists. Der nævnedes eksempler på, at videnskabsmænd fra Israel og Taiwan ikke har kunnet få visa til henholdsvis USSR og Tjsekkoslovakia. Muligheden ikke at holde rådets møder i lande, der nægter visa til deltagere fra bestemte lande, omtaltes, men pro-

blemet er meget vanskeligt. Det anbefales, at visa udfærdiges på løse papirer og ikke indføres i passene, således at man ikke senere kan se, i hvilke lande man har opholdt sig.

Til ny præsident for rådet var der kun opstillet en kandidat, professor V. A. Ambartsumian (USSR). Han valgtes, idet 65 stemte for og 4 imod. Generalsekretæren, professor K. Chandrasekharan (India) blev genvalgt, og som ny skatmester valgtes professor N. B. Cacciapuoti (Italy). Ved valget af medlemmer til eksekutivkomiteen fulgte generalforsamlingen ikke forslaget fra Nominations Committee, således blev Einar Andersen valgt uden at være foreslået af komiteen, men efter forsamlingens forslag.

Tid og sted for næste generalforsamling vil senere blive fastsat af eksekutivkomiteen på grundlag af de indkomne indbydelser.

EINAR ANDERSEN

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1968–JUNI 1969

Oversigt.

	kr. ø.
Oversigt over Selskabets Virksomhed, juni 1967–maj 1968. Med 4 portrætter. Résumé en français. 1968.....	40.–

Historisk-filosofiske Meddelelser.

BIND 42:

5. RUBOW, PAUL V.: Goldschmidt og Nemesis. 1968.....	24.–

BIND 43:

1. JONES, SCHUYLER: A Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part Two. Selected Documents from the Secret and Political Records, 1885–1900. 1969	50.–
2. ØHRGAARD, PER: C. F. Meyer. Zur Entwicklung seiner Thematik. 1969	30.–
3. PRASSE, KARL-G.: A propos de l'origine de <i>h</i> touareg (tāhag-gart). 1969	35.–
4. KÖLLN, HERMAN: Oppositions of Voice in Greek, Slavic, and Baltic. 1969.....	20.–

BIND 44:

1. BECH, GUNNAR: Das germanische reduplizierte Präteritum. 1969.....	14.–

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 36:

15. SUHONEN, ESKO: General Relativistic Fluid Sphere at Mechanical and Thermal Equilibrium. 1968.....	8.–
16. MØLLER, C.: Gibb's Statistical Mechanics in the Theory of Relativity. 1968	25.–

17. REIZ, A., PETERSEN, J. OTZEN, and HEJLESEN, P. M.: A Preliminary Calibration of the Hertzsprung-Russell Diagram in Terms of Mass and Age for Population I Main-Sequence Stars of 1.0–1.6 Solar Masses. 1968. 11.–

BIND 37:

1. CHRISTIANSEN, J. A.: A Hypothesis on the Interaction between Permanent Molecular Quadrupoles and Polarized Photons. 1968 6.–
 2. HEILMANN, OLE J.: Mathematical Polymers. I. 1968. 9.–
 3. AABOE, ASGER: A Computed List of New Moons for 319 B.C. to 316 B.C. from Babylon: B.M. 40094. 1969 15.–
 4. MØLLER, C.: The Thermodynamical Potentials in the Theory of Relativity and their Statistical Interpretation. 1969. 16.–
 5. JENSEN, H. HØJGAARD, and NIELSEN, P. HEDEBOL: Particle Aspects of Phonons. 1969 17.–

Biologiske Skrifter.

BIND 16:

3. BÖCHER, TYGE W., and LYSHEDE, OLE B.: Anatomical Studies in Xerophytic Apophyllous Plants. I. *Montea aphylla*, *Bulnesia retama* and *Bredemeyera colletioides*. 1968 30.–

Særskilt udgivne arbejder:

- A Critical Pāli Dictionary. Begun by V. TRENCKNER. Vol. II. Continuing the Work of DINES ANDERSEN and HELMER SMITH. Fasc. 5: (āroha–āha). 1968 20.–

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

Résumé

Au cours de l'année 1968-69 l'Académie a perdu quatre de ses membres danois: M. FRITHIOF BRANDT, professeur honoraire de philosophie à l'université de Copenhague, décédé le 20 octobre 1968; M. EIGIL HANS AAGE NIELSEN, conservateur en chef au Musée de minéralogie et de géologie de l'université de Copenhague, décédé le 8 décembre 1968; M. EINAR LUNDSGAARD, professeur honoraire de physiologie à l'université de Copenhague, président de la Section des Sciences de l'Académie, décédé le 18 décembre 1968; et M. STIG IUUL, professeur de droit à l'université de Copenhague, président du conseil d'administration de la Fondation Carlsberg, décédé le 28 mai 1969.

L'Académie a perdu en plus douze de ses membres étrangers: M. ALBERT HUGH SMITH, professeur de langue et de littérature anglaises à l'University College, Londres, décédé le 11 mai 1967; M. ANDRÉ AUGUSTE MAZON, professeur honoraire de langues et de littératures slaves au Collège de France, décédé le 13 juillet 1967; M. BARON HOWARD WALTER FLOREY, provost du Queens College, Université d'Oxford, décédé le 21 février 1968; M. BENNO LANDSBERGER, professeur honoraire, Institut Oriental, Université de Chicago, décédé le 26 avril 1968; M. THEODOR FRINGS, professeur honoraire de langue et de littérature allemandes à l'université de Leipzig, décédé le 6 juin 1968; M. ALF TOR NYMAN, professeur honoraire de philosophie à l'université de Lund, décédé le 27 juin 1968; M. ERNEST GOTTHELF MARCUS, professeur honoraire de zoologie à l'université de São Paulo, décédé le 30 juin 1968; sir HENRY HALLETT DALE, directeur de l'Institut national de Recherches médicales de Londres, décédé le 23 juillet 1968; M. OTTO HAHN, professeur honoraire de chimie à l'université de Berlin, ancien président de la Max Planck Gesellschaft à Göttingue, décédé le 28 juillet 1968; M. ANDERS OLOF GUNNAR KÄLLÉN, professeur

de physique théorique à l'université de Lund, décédé le 13 octobre 1968; Mme LISE MEITNER, professeur honoraire à la Kungliga Vetenskapsakademiens Forskningsinstitut för Fysik à Stockholm, décédée le 27 octobre 1968; et M. OTHMAR KÜHN, professeur honoraire de géologie et de paléontologie à l'université de Vienne, décédé le 26 mars 1969.

Dans sa séance du 11 avril 1969 l'Académie a élu les nouveaux membres suivants:

Dans la Section des Lettres: M. BERNHARD BISCHOFF, professeur de philologie médiévale latine à l'université de Munich; M. CARL ABRAHAM DANIEL FEHRMAN, professeur d'histoire littéraire à l'université de Lund; M. ERIK VALTER JANSSON, professeur de langue suédoise à l'université d'Upsal, et M. LARS GÖSTA SÄFLUND, professeur de linguistique et d'ethnologie classiques à l'université de Stockholm.

Dans la Section des Sciences: M. JEAN-MARIE-FRANÇOIS-JOSEPH COULOMB, professeur de géophysique à l'université de Paris; M. GEORGI NICOLAEVITCH FLEROV, professeur, directeur du laboratoire de réactions nucléaires à Dubna (Moscou); M. LARS VALTER HÖRMANDER, professeur de mathématiques à l'université de Lund; M. JOHN TILESTON EDSALL, professeur de biochimie à l'université Harvard, Boston, Mass.; M. FRANCIS JOHN WORSLEY ROUGHTON, professeur de science colloïdale à l'université de Cambridge, Angl.; M. MARTIN SCHWARZSCHILD, professeur d'astronomie à l'université de Princeton, N.J.; et M. OTTO GERHARD REGNÉLL, professeur de géologie à l'université de Lund.

A la fin de l'année (mai 1969) l'Académie comptait 122 membres danois et 236 membres étrangers, dont 40 membres danois et 78 membres étrangers dans la Section des Lettres et 82 membres danois et 158 membres étrangers dans la Section des Sciences.

A été élu président de l'Académie M. Bengt Strömberg pour la période du 1er octobre 1969–avril 1975.

A été élu nouveau président de la Section des Sciences M. Hans H. Ussing pour les années 1969–72.

A été réélu président de la Section des Lettres M. Franz Blatt pour les années 1969–72.

A été réélu membre de la commission des fonds M. A. Tovborg Jensen pour les années 1969–73.

A été réélu président de la commission des fonds M. A. Tovborg Jensen pour l'année 1969–70.

Ont été élus membres du Conseil national pour les sciences humaines et naturelles MM. F. J. Billeskov Jansen et Heinz Holter pour les années 1968–73. M. F. J. Billeskov Jansen a été réélu à son tour pour les années 1969–74.

A été élu membre du comité national pour l'Union géographique internationale M. Einar Andersen.

Ont été élus membres du comité national pour l'Union internationale des sciences physiologiques MM. Erling Asmussen (président), Chr. Crone, Poul Kruhøffer, Stig Larsson, Ove Sten-Knudsen et Niels A. Thorn.

A été élu membre du comité national pour l'Union internationale des sciences biophysiques pures et appliquées M. Jack Lowy.

A été élu membre du comité national pour le Conseil des organisations internationales des sciences médicales M. Chr. Crone.

Ont été élus membres du conseil national danois pour l'océanologie MM. Einar Andersen, Ole Berthelsen, N. Kingo Jacobsen, H. Lundgren, S. Saxov, Th. Sorgenfrei et Milan Thamsborg.

Ont été élus membres du comité national pour l'Union internationale de géodésie et de géophysique MM. Nils Jerlov, Elvin Kejlsøe et Axel Schou.

A été élu membre du National Advisory Committee for Denmark pour le prix de la Fondation Albert Schweitzer M. Povl Johs. Jensen.

L'Académie a voté les augmentations suivantes de ses cotisations:

Le Conseil International des Unions scientifiques de \$ 2400 à \$ 2560.

L'Union Académique Internationale de 20 000 F.b. à 25 000 F.b.

L'Union Internationale de Biochimie de \$ 300 à \$ 450.

L'Union Internationale d'Histoire et de Philosophie des sciences de \$ 100 à \$ 200.

Nouvelle cotisation: \$ 250 au Conseil des organisations internationales des Sciences médicales.

Le comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de 85 000 couronnes pour les relations internationales de l'Académie pendant l'année 1969.

Il a accordé en plus une subvention de 13 000 couronnes pour »The European Science Exchange Programme« pour 1969.

Le Conseil national pour les recherches des sciences naturelles a accordé une subvention de 40 670 couronnes pour »The European Science Exchange Programme pour 1969.

Pour les membres des comités pour les Unions scientifiques internationales, l'Union Académique Internationale, etc., dont l'Académie fait partie, voir pp. 36-42.

Au cours de l'année juin 1968-mai 1969 l'Académie s'est fait représenter aux réunions et congrès suivants:

La session de l'Union Académique Internationale tenue à Bucarest du 11 au 17 juin 1968, par MM. Franz Blatt et L. L. Hammerich. Voir pp. 173-77.

Le cinquantenaire de la Kungliga Humanistiska Vetenskaps-samfundet à Lund, le 15 juin 1968, par M. Johs. Brøndum-Nielsen.

Le 38e congrès international des Américanistes, tenu à Stuttgart et Munich du 11 au 18 août 1968, par M. Kaj Birket-Smith.

La session de l'Union Géologique Internationale et le 23e congrès international des Géologues, tenus à Prague au mois d'août 1968, par M. Th. Sorgenfrei. Voir pp. 177-82.

Le 12e congrès international de Génétique, tenu à Tokyo du 19 au 28 août 1968, par M. Ove Frydenberg.

La rencontre annuelle de la Societas Linguistica Europaea, tenue à Kiel du 24 au 26 août 1968, par M. L. L. Hammerich.

La session de l'Union Internationale d'Histoire et de Philosophie des Sciences, Division d'Histoire des Sciences, tenue à Paris du 24 au 29 août 1968, par M. L. Rosenfeld.

Le VIIIe congrès international des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques, tenu à Tokyo et Kyoto du 3 au 10 septembre 1968, par M. Axel Steensberg.

La session du Conseil International des Unions Scientifiques, tenue à Paris du 26 septembre au 3 octobre 1968, par M. Einar Andersen. Voir pp. 182-89.

La session de l'»European Science Exchange Programme«, tenue à Londres le 25 octobre 1968, par M. Stig Veibel.

Le 21e congrès international des Géographes, tenu à New Delhi du 1er au 8 décembre 1968, par M. Axel Schou.

La réunion du bureau de l'Union Académique Internationale à New York en janvier 1969, par M. L. L. Hammerich.

Le cinquantenaire de l'American Council of Learned Societies, le 17 janvier 1969, à New York, par M. L. L. Hammerich.

La commission pour la rédaction du nouveau »Ducange« a déposé un rapport sur l'année 1968. Voir p. 143.

La commission pour le »Corpus Lexicographorum Graecorum« a déposé un rapport sur l'année 1968. Voir p. 144.

Le comité d'administration des »Monumenta Musicae Byzantinae« a déposé un rapport sur l'année 1968. Voir pp. 145–47.

La commission pour »A Critical Pāli Dictionary« a déposé un rapport sur l'année 1968–69. Voir pp. 148–51.

L'Académie a établi des échanges de publications avec les institutions suivantes :

Bibliothèque de l'université de Tammerfors, Finlande.

Institut d'Information scientifique, Akademia Nauk, Moscou.

Institut botanique de l'Académie de Pologne, Cracovie.

Institut de Géologie du Bassin d'Aquitaine, Bordeaux.

Biblioteca della Facoltà di Lettere e Filosofia, Bari.

Départements des Sciences biologiques des universités d'Athènes et de Salonique.

Les échanges de publications ont été élargis avec la Polska Akademia Nauk, Varsovie.

Les échanges de publications ont été arrêtés avec les institutions suivantes :

»Les Tables de constantes«, Paris.

Beaudette Foundation for Biological Research, Carmel, Cal.

Le conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a déposé un rapport sur l'exercice 1967–68. Voir II, pp. 1–77, I–VIII.

La commission pour les recherches sur les sources de l'histoire du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques privées a déposé un rapport sur l'année 1968. Voir pp. 128–36.

La commission pour l'histoire des instruments aratoires et de la structure des champs a déposé un rapport sur l'année 1968–69. Voir pp. 151–53.

La commission pour les aires de recherches a déposé un rapport sur l'année 1968–69. Voir pp. 153–64.

Le secrétariat de l'Académie a déposé un rapport sur l'année 1968–69. Voir pp. 165–72.

A l'occasion de 70e anniversaire de Sa Majesté le Roi, le 11 mars 1969, l'Académie a fait frapper une médaille d'or particulière, qui a été remise au Roi.

L'Académie a tenu 14 séances, au cours desquelles ont été faites les communications suivantes :

- 18/10 68. L. L. Hammerich : La théorie laryngale.
 1/11 68. P. J. Riis : Les plus anciens témoignages de Grecs au Levant.
 — Chr. Klixbüll Jørgensen : La chimie du palladium (II) : un lien entre le premier groupe de transition et les platinoïdes.
 15/11 68. C. J. Becker : Maisons de l'âge du bronze de Ristoft, au Jutland occidental.
 — D. v. Wettstein : L'imperméable des plantes – un objet de la génétique biochimique.
 29/11 68. Aksel E. Christensen : La charte d'Artlenburg de 1161. Traité ou privilège?
 — L. Rosenfeld : Les problèmes épistémologiques de la physique à la lumière de la psychologie.
 13/12 68. C. Møller : Les potentiels thermodynamiques en théorie de la relativité et leur interprétation statistique.
 — Mogens Westergaard : Nucléoles et complexes chez le discomycète *Neotiella rutilans* (Fr.) Dennis – avec quelques remarques préliminaires sur la viscosité de l'anguille.

- 17/1 69. H. Topsøe-Jensen: Notes sur le conte d'Andersen: Ole Ferme-l'oeil.
 — Axel Steensberg: Structures des champs et instruments aratoires en Asie et en Océanie.
- 31/1 69. Holger Hjelholt: La maison royale d'Angleterre et la succession au trône danoise (août 1851-mai 1852).
- 14/2 69. E. Steemann Nielsen: Le cuivre comme toxique pour les algues monocellulaires.
 — Povl Johs. Jensen: Socrate.
- 28/2 69. Henrik Dam: Recherches sur la formation des calculs biliaires, en particulier sur leur origine alimentaire et la prévention contre les calculs, et la modification de la composition de la bile chez les animaux d'expérience.
 — P. V. Glob: L'iconographie de l'âge du bronze.
- 14/3 69. C. J. Becker: »Pots des marais« de l'âge du fer danois.
 — D. v. Wettstein: La domestication des conifères pour des études génétiques – un projet phytotronique.
- 28/3 69. Lárus Einarson: Sur la coloration des acides nucléiques par des composés de laque chromée au gallo-cyanine.
 — Lárus Einarson présente: Ole Greisen: La teneur en ADN des carcinomes bronchiaux et en particulier des cellules polyploïdes.
 — J. Troels-Smith: Exposé des recherches combinées sur l'histoire de la végétation, la géologie des marais et l'archéologie en Suisse au cours des vingt dernières années.
- 11/4 69. Kai Arne Jensen: Mendeleï et le système périodique des éléments.
- 25/4 69. Gerhard Bendz: Virgile à Sperlonga.
- 9/5 69. Bengt Strömngren: La détermination de la composition chimique des étoiles sur la base d'une classification spectrale quantitative.

Au cours de l'année ont été prononcés les éloges funèbres de quatre membres danois:

- 18/10 68. Éloge de M. Knud Sand par M. C. Barker Jørgensen. Voir pp. 83-91.

- 31/1 69. Éloge de M. Eigil Nielsen par M. Chr. Poulsen. Voir pp. 101–08.
- 25/4 69. Éloge de M. Frithiof Brandt par M. F. J. Billeskov Jansen. Voir pp. 93–100.
- 9/5 69. Éloge de M. Einar Lundsgaard par M. Chr. Crone. Voir pp. 109–19.

Les travaux suivants de membres de l'Académie ont paru ou paraîtront dans les séries de publications de l'Académie:

- J. A. Christiansen: »A Hypothesis on the Interaction between Permanent Molecular Quadrupoles and Polarized Photons« (M*).¹⁾
- Gunnar Bech: »Das germanische reduplizierte Präteritum« (M*).
- C. Møller: »The Thermodynamic Potentials in the Theory of Relativity and their Statistical Interpretation« (M*).
- Magnus Degerbøl and Bent Fredskild: »The Urus (*Bos primigenius* Bojanus) and Neolithic Domesticated Cattle (*Bos taurus domesticus* Linnée) in Denmark. With a Revision of Bos-remains from the Kitchenmiddens« (S).
- Børge Bak, Jens Jørgen Led & Erik Jonas Pedersen: »Reversible Chemical Changes of Polypeptides in CF₃COOH as seen by Nuclear Magnetic Resonance Spectra« (M).
- P. J. Riis: »Publications of the Carlsberg Expedition to Phoenicia 1, Sukas I. The North-East Sanctuary and the First Settling of Greeks in Syria and Palestine« (S).

L'Académie a décidé en outre la publication des travaux suivants:

- Ole J. Heilmann: »Mathematical Polymers I« (M*).
- Asger Aaboe: »A Computed List of New Moons for 319 B.C. to 316 B.C. from Babylon: B.M. 40094« (M*).
- Klaus Alpers: »Bericht über Stand und Methode der Ausgabe des Etymologicum Genuinum (mit einer Ausgabe des Buchstabens Λ)« (M).
- Herman Kolln: »Oppositions of Voice in Greek, Slavic and Baltic« (M*).

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (S) au titre indique que le travail sera publié dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que l'ouvrage a paru dans l'année courante.

- Firoze M. P. Kotwal: »The Supplementary Texts to the Śāyest nē-
śāyest« (M).
- H. Højgaard Jensen & P. Hedebøl Nielsen: »Particle Aspects of
Phonons« (M*).
- Christian Berg: »Corps convexes et potentiels sphériques« (M).
- Bent Elbek & P. O. Tjøm: »A Study of Energy Levels in Odd-
Mass Erbium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions«
(M).
- David Favrhøldt: »Bevidsthedsproblemet i Harald Høffdings filo-
sofi« (Le problème de la conscience dans la philosophie de
Harald Høffding) (M).
- Tyge Christensen: »Vaucheria Collections from Vaucher's Re-
gion« (S).

L'Académie a publié:

A Critical Pāli Dictionary, begun by V. Trenckner, Continuing
the Work of Dines Andersen and Helmer Smith. Vol. II, Fasc. 5
(āroha – āha).

Liste des publications de l'Académie parues au cours de l'an-
née juillet 1968–juin 1969, voir pp. 190–91.

Index analytique, voir pp. 201–11.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til offentliggørelse 52, 61, 65, 68, 75, 79.
- ALPERS, KLAUS, dr., Hamburg, afh. »Bericht über Stand und Methode der Ausgabe des Etymologicum Genuinum« opt. 52.
- AMERIKANISTKONGRES, 38. INTERN., i Stuttgart-München 1968. K. Birket-Smith sender beretn. 50.
- ANDERSEN, EINAR, medl. af komiteen for den intern. geogr. union 50; Selsk. køber oplag af bog om Thomas Bugge 52; bogen udk. og fremlægges 53; sender beretn. om møde i ICSU i Paris 1968, vælges til medl. af eksekutivkomiteen 63, beretn. trykt 182-89; vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- ARKIV, SELSKABETS, beretn. fra sekretariatet 165-66; ekspl. i sølv af medaille til kongen indgår i arkivet 72.
- ARKIVKOMMISSION. Se: Undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie, kommission.
- ASMUSSEN, ERLING, vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65; formand i komiteen 69.
- ASSOCIATION INTERN. DES ÉTUDES BYZANTINES, komité 36.
- ASSOCIATION INTERN. D'ÉTUDES DU SUD-EST EUROPÉEN, BUCAREST, 40.
- ASSOCIATION FOR QUATERNARY RESEARCH, INTERN. (INQUA), komité 41; konting. for 1969 bevilges ikke, først fra 1970 67.
- ATHEN, The Departments of the Biological Sciences, bytteforb. indgås 58.
- BAK, BØRGE, inds. afh. i samarb. med Jens Jørgen Led og Erik Jonas Pedersen »Reversible Chemical Changes of Polypeptides in CF₃COOH as seen by Nuclear Magnetic Resonance Spectra« 75.
- BARI, Bibl. della Facoltà di Lettere e Filosofia, Università, bytteforb. indgås 51.
- BECH, GUNNAR, inds. afh. »Das germanische reduplizierte Präteritum« 52, udk. 190.
- BECKER, C. J., indstilles til medl. af Statens Forskningsråd 49; giver medd. »Bronzealder-huse fra Ristoft, Vestjylland« 56; giver medd. »Mosepotter fra dansk jernalder« 70.
- BENDZ, GERHARD, giver medd. »Vergil i Sperlonga« 77.
- BENZON, ALFRED, SYMPOSIUM 1968 holdes i Selsk. lokaler 53.
- BERG, CHRISTIAN, cand. scient., afh. »Corps convexes et potentiels sphériques« opt. 65.

- BERGSTEN, K. E., prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 56, 61, 77.
- BERTHELSEN, OLE, direktør, vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- BIRKET-SMITH, KAJ, sender beretn. om amerikanistkongres i Stuttgart-München 1968 50.
- BISCHOFF, BERNHARD, prof., dr., München, vælges til udenl. medl. 76.
- BJERRUM, JANNIK, genvælges til medl. af bestyr. for Emil Herborgs Legat 76.
- BLATT, FRANZ, Selsk. klasseformand 35; sender beretn. om møde i Union Acad. Intern. 1967 50; deleg. til møde i Union Acad. Intern. 1969 72; genvælges til klasseformand 74; deleg. til Kongress für Altermumswissenschaft i Bonn 1969 78.
- BOHR LEGATET, NIELS, bestyrelse 44; bevill. gives til trykn. af afhandl. 75; regnskab for 1968 81, trykt 140.
- BORDEAUX, Inst. de Géologie du Bassin d'Aquitaine, Université, bytteforb. indgås 51.
- BORUPS AGRE, ATLAS OVER, kontrakt med Gads Forlag om udgiv. 52; bogen udk. og fremlægges 53.
- BRANDT, FRITHIOF, afgår ved døden 54; mindeord ved F. J. Billeskov Jansen 77, trykt 93-100.
- BRETTING, AAGE EINAR, prof., København, død 48.
- BRØNDUM-NIELSEN, JOHS., deleg. til jubilæum i Lund 51.
- BUCHTHAL, FR., deleg. til kongres for biofysik i Cambridge, Mass., 1969 78.
- BUDGET for 1969 vedtages 60, trykt 124-27.
- BUGGE, THOMAS, Selsk. køber oplag af Einar Andersens arbejde »Thomas Bugge, Et mindeskrift« 52; bogen udk. og fremlægges 53.
- BYTTEFORBINDELSER indgås 51, 58, 67, 74; ophører 63, 81; udvides 51; beretn. fra sekretariatet 166-72.
- CARLSBERG, GAMLE, HOVEDBYGN., beboer 46.
- CARLSBERGFONDETS DIREKTION 42; forelægger beretn. for 1967-68 77, trykt afsnit II, 1-77, I-VIII.
- CARLSBERG LABORATORIETS BESTYRELSE, tilforordnede 43.
- CARLSBERGS MINDELEGAT FOR BRYGGER J. C. JACOBSEN, medl. af. bestyr. 42.
- CARMEL, CAL., Beaudette Foundation for Biological Research, bytteforb. ophører 81.
- CHRISTENSEN, AKSEL E., giver medd. »Artlenburgbrevet af 1161. Traktat eller privilegium?« 58.
- CHRISTENSEN, TYGE, lektor, cand. mag., afh. »Vaucheria Collections from Vaucher's Region« opt. 79.
- CHRISTIANSEN, J. A., inds. afh. »A Hypothesis on the Interaction between Permanent Molecular Quadrupoles and Polarized Photons« 52, udk. 191.
- CLASSENSKE FIDEICOMMIS, direktionen sender beretn. for 1967-68 69.

- CLAUSEN, JENS, prof., Selsk. udenl. medl., Stanford, Cal., overværer møde 54.
- COLLSTROP, A., GROSSERER, HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND, bestyrelse 43; beboer 46; beretn. for 1968 80, trykt 137-38.
- COMMISSION INTERUNIONS DE L'ENSEIGNEMENT DES SCIENCES, korresp. for Danmark 40.
- COMMITTEE ON SPACE RESEARCH (COSPAR), komité 40; trykt beretn. om møde i Tokyo 1968 50; ingen deleg. til møde i Prag 1969 78.
- CONGRESS OF ANTHROPOLOGICAL AND ETHNOLOGICAL SCIENCES, THE 8TH INTERN., i Tokyo og Kyoto 1968, Axel Steensberg sender beretn. 63.
- CONGRESS, THE 3RD INTERN. BIOPHYSICS, i Cambridge, Mass., 1969, valg af deleg. 78.
- CONGRESS, THE XIITH INTERN. BOTANICAL, i Seattle 1969, ingen deleg. fra Selsk. 78.
- CONGRESS OF PHYSIOLOGICAL SCIENCES, THE 24TH INTERN., i Washington D.C., 1968, Selsk. modtager beretn. 63.
- CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, kommission 41; sender beretn. for 1967-68 50; beretn. for 1968-69 trykt 144.
- COSPAR. Se: Committee on Space Research.
- COULOMB, J.-M.-F.-J., prof., dr., Paris, vælges til udenl. medl. 76.
- COUNCIL FOR INTERN. ORGANIZATIONS OF MEDICAL SCIENCES (CIOMS), komité 41; konting. betales 61; bevill. fra Rask-Ørsted Fondet til konting. for 1968 63; komiteen suppleres 65.
- COUNCIL FOR PHILOSOPHY AND HUMANISTIC SCIENCES, INTERN. (CIPSH), sender trykt beretn. for 1966 og 1967 55.
- COUNCIL OF SCIENTIFIC UNIONS, INTERN. (ICSU), komité 36; foreløbig beretn. om møde i Paris 1968 51; konting. forhøjes 60; trykt beretn. om mødet 1968 63; Einar Andersen sender beretn. om samme møde 63, trykt 182-89.
- CRONE, CHR., vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65; vælges til medl. af komiteen for Council for Intern. Organ of Medical Sciences 65; taler mindeord om Einar Lundsgaard 80, trykt 109-19.
- DALE, Sir HENRY HALLETT, fh. direktør, London, Selsk. udenl. medl., død 77.
- DAM, HENRIK, giver medd. »Undersøgelser over galdestensdannelse« 68.
- DANMARKS AKVARIUM, medl. af bestyr. 45.
- DANMARKS INSTITUT FOR INTERN. UDVEKSLING AF VIDENSK. PUBLIKATIONER (I. D. E.) 169-70.
- DANSK BILHARZIOSE LABORATORIUM, medl. af bestyr. 45.
- DANSKE INSTITUT, DET, i Rom, medl. af bestyr. 45.
- DEGERBØL, MAGNUS, inds. afh. i samarb. med Bent Fredskild »The Urus (*Bos primigenius* Bojanus) and Neolithic Domesticated Cattle (*Bos taurus domesticus* Linnée) in Denmark« 61.
- DUCANGE, kommission 41; sender beretn. for 1967 50; beretn. for 1968 trykt 143.

- EDSALL, JOHN TILESTON, prof., Boston, vælges til udenl. medl. 76.
- EEGHOLM-PEDERSEN, SVEND, cand. mag., får Marcus Lorenzens Legat 74.
- EINARSON, LÁRUS, giver medd. »Om farvning af nucleinsyrer med galloctyaninkromlakforbindelser« 73; forelægger afh. af læge Ole Greisen »DNA-indholdet i bronchialcarinomer med specielt henblik på polyploide celler« 73.
- ELBEK, BENT, dr., afh. i samarbejde med P. O. Tjøm »A Study of Energy Levels in Odd-Mass Erbium Nuclei by Means of (d,p) and (d,t) Reactions« opt. 68; bevill. til trykn. 75.
- EUROPEAN SCIENCE EXCHANGE PROGRAMME, udvalg 46; Stig Veibel giver beretn. om møde i London 1968 55; bevill. fra Rask-Ørsted Fondet for 1969 63; bevilling fra Statens naturvid. Forskningsråd 67.
- EUROPEAN SOUTHERN OBSERVATORY, SCIENT. PROGRAM COMMITTEE, holder møde 1969 i Selsk. lokaler 81.
- FAVRHOLDT, DAVID, prof., dr., afh. »Bevidsthedsproblemet i Harald Høffdings filosofi« opt. 75.
- FEHRMAN, C. A. D., prof., dr., Lund, vælges til udenl. medl. 76.
- FÍŠER, IVO, dr., Prag, overværer møde 47.
- FLEROV, G. N., prof., dr., Dubna, vælges til udenl. medl. 76.
- FLOREY, BARON HOWARD WALTER, dr., Selsk. udenl. Medl., Oxford, død 64.
- FORSKNINGENS FÆLLESUDVALG (FFU) holder møde om forskningsråd 49.
- FORSKNINGSAREALER, kommission 45; dr. Hans Lind repræs. Selsk. i naturfredningsåret 1970 74, beretn. for 1968 trykt 153-64.
- FORSKNINGSRÅD, STATENS, medlemmer valgt af Selsk. 43; Selsk. indstiller medlemmer af to råd 49; F. J. Billeskov Jansen og Heinz Holter vælges til medl. af rådene 55; bevilger kr. 40.670 til European Science Exchange Programme 67; F. J. Billeskov Jansen genvælges til medl. 79.
- FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, medlem 42.
- FREDSKILD, BENT. Se: Degerbøl, Magnus.
- FRIMÆRKE, særfrimærke til minde om 300-året for udgiv. af Stenos geologiske hovedværk udsendes 1969 59.
- FRINGS, THEODOR, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Leipzig, død 47.
- FRÖLICH, HERBERT, prof., Liverpool, er til stede som gæst 73.
- GADS FORLAG, G. E. C., kontrakt om udgivelse af »Atlas over Borups Agre« 52.
- GEOLOGKONGRES, 23. INTERN., i Prag 1968, afbrydes, A. Noe-Nygaard deltager ikke, Th. Sorgenfrei giver beretn. 57, trykt 177-82.
- GLOB, P. V., giver medd. »Bronzealderens billedverden« 69.
- GREISEN, OLE, læge, Århus, er til stede som gæst 73. Se: Einarson, Lárus. »GROUPEMENT DES MATHÉMATIENS D'EXPRESSION LATINE«, møde i Bucarest 1969, ingen deleg. fra Selsk. 78.
- GUSTAFSON, TORSTEN, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 57, 77.
- GÆSTER og udenl. medl. til stede ved Selsk. møder 47, 54, 56, 57, 59, 61, 64, 66, 68, 70, 73, 75, 77, 80.

- HAHN, OTTO, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Göttingen, død 47.
- HALD, ANDERS, deleg. til møde i Intern. Statistical Institute i London 1969 78.
- HALD, KRISTIAN, deleg. til Kongress für Namenforschung i Wien 1969 78.
- HALLE, Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina, Jahresversammlung 1969, ingen deleg. fra Selsk. 78.
- HAMMERICH, L. L., Selsk. redaktør 35; giver medd. »Laryngalteorien« 48; sender beretn. om møde i Union Acad. Intern. 1967 50; overværer 50-års jubilæum i American Council of Learned Societies, New York 1969 63; indtaler interview til radioudsendelse 64; sender beretn. om jubilæum i American Council of Learned Societies og om bureau-møde i Union Acad. Intern. i New York 1969 67; deleg. til møde i Union Acad. Intern. 1969 72; fung. som sekretær 75,80; deleg. til møde i Societas Linguistica Europaea i Wien 1969 78; medl. af bestyr. for Knud Sands Legat 79; vil fratræde som Selsk. redaktør 81. Se også: Redaktør.
- HAMMERSHAIMB, E., lykønsker Johs. Pedersen på 85-års dag 57.
- HANELL, KRISTER, prof., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 54.
- HEILMANN, OLE J., mag. scient., afh. »Mathematical Polymers I« opt. 52, udk. 191.
- HERBORG, EMIL, LEGAT, bestyrelse 44; J. Bjerrum genvælges til medl. 76; beretn. for 1968 81, trykt 139.
- HERMANN, JESPER, undervisn.ass., får Marcus Lorenzens Legat 74.
- HJELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender medd. om tilskud 51; sender beretning for 1967 55.
- HJELHOLT, HOLGER, giver medd. »Det engelske kongehus og den danske tronfølgeordning 1851-52« 64.
- HOLTER, HEINZ, Selsk. kasserer 35; indstilles til medl. af Statens Forskningsråd 49; repræs. Selsk. ved møde i Forskningens Fællesudvalg 49; vælges til medl. af forskningsrådet 55.
- HÖRMANDER, LARS VALTER, prof., Lund, vælges til udenl. medl. 76.
- IUUL, STIG, medl. af bestyr. for Knud Sands Legat 79; afgår ved døden 82.
- JACOBSEN, N. KINGO, prof., vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- JANSEN, F. J. BILLESKOV, indstilles til medl. af Statens Forskningsråd 49; vælges til medlem af rådet 55; taler mindeord om Frithiof Brandt 77, trykt 93-100; genvælges til medlem af Forskningsrådet 79.
- JANSSON, ERIK VALTER, prof., dr., Uppsala, vælges til udenl. medl. 76.
- JENSEN, A. TOVBORG, form. for Selsk. kassekommission 35; genvælges til medl. af kommiss. 76; medl. af bestyr. for Knud Sands Legat 79.
- JENSEN, H. HØJGAARD, prof., afh. i samarb. med P. Hedebo Nielsen »Particle Aspects of Phonons« opt. 61, udk. 191.
- JENSEN, KAI ARNE, giver medd. »Mendeleev og grundstoffernes periodiske system« 75.

- JENSEN, POVL JOHS., giver medd. »Sokrates« 66; vælges til medl. af komiteen for »Foundation Albert Schweitzer Prize« 79.
- JERLOV, NILS, prof., vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Geodesy and Geophys. 69.
- JØRGENSEN, C. BARKER, taler mindeord om Knud Sand 48, trykt 83–91.
- JØRGENSEN, CHR. KLIXBÜLL, dr., Selsk. udenl. medl., Genève, overværer møde 54; giver medd. »Palladium (II) kemi« 55.
- KASSEKOMMISSION, Selsk., 35; forelægger budget for 1969 60, trykt 124–27; standser midlertid. trykn. af nye manuskripter 67; A. Tovborg Jensen genvælges til medl. af kommiss. 76; forelægger regnskab for 1968 80, trykt 120–23.
- KASSERER, Selsk., 35. Se også: Holter, Heinz.
- KEJLSØE, ELVIN, statsgeodæt, vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Geodesy and Geophys. 69.
- KIRKWALL, ORKNEYØERNE, fest aug. 1968, ingen deleg. fra Selsk. 51.
- KJØLSEN, F. H., kontreadmiral, bogen »Rokokogreven Pierre d'Esneval og Christian VI's etiopiske project« fremlægges 53.
- KLASSEFORMÆND, Selsk., 35; Hans H. Ussing vælges 67; Franz Blatt genvælges 74.
- KLASSER, Selsk., holder møde 65, 72.
- KLEIN, OSKAR, prof., Selsk. udenl. medl., Stockholm, overværer møde 54.
- KNUDTZON, TH., højesteretssagfører, lykønskes på 85-års dag 1969 62.
- KONGEN, HS. MAJ., guldmedaille fremstilles til 70-års dagen 1969 61; medaillen overbringes med brev 71–72; sender takkeskrivelse 74.
- KONGRESS FÜR ALBERTUMSWISSENSCHAFT, FÜNFTER INTERN., i Bonn 1969, Franz Blatt deleg. 78.
- KONGRESS FÜR NAMENFORSCHUNG, 10. INTERN., i Wien 1969, Kr. Hald deleg. 78.
- KOTWAL, FIROZE M. P., dr., Bombay, afh. »The Supplementary Texts to the Šāyest nē-šāyest« opt. 52.
- KRAKÓW, Botanical Inst. ved akademiet, bytteforb. indgås 51.
- KRISTENSEN, MARTIN, lykønskes på 80-års dag 48.
- KRUHÖFFER, POUL, prof., vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65.
- KÜHN, OTHMAR, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Wien, død 75.
- KÄLLÉN, A. O. GUNNAR, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, død 47.
- KÖLLN, HERMAN, mag. art., Prag, afh. »Oppositions of Voice in Greek, Slavic and Baltic« opt. 52, udk. 190.
- LANDBRUGSREDSKABERNES OG AGERSTRUKTURERNES HISTORIE, UDFORSKNING AF, kommission 45; sender beretn. for 1967–68 50; beretn. for 1968–69 trykt 151–53.
- LANDSBERGER, BENNO, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Chicago, død 59.
- LANGE, JOHAN, prof., dr., får Marcus Lorenzens Legat 74.
- LARSSON, STIG, prof., medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65.
- LED, JENS JØRGEN. Se: Bak, Børge.
- LEGATER. Se: Bohr, Herborg, Lorenzen, Sand og Ørnborg.

- LIND, HANS, afd.leder, dr., repræs. Selsk. i naturfredningsåret 1970 74.
- LINDERSTRØM-LANGS GULDMEJLLEFOND, KAJ, medl. af bestyr. 45.
- LOMHOLT, ASGER, arkivar 46; indtaler interview til radioudsend. 64; beretn. fra sekretariatet 165-72.
- LORENZENS LEGAT, MAG. ART. MARCUS, bestyrelse 44; legatet uddeles 74; beretn. for 1968-69 81, trykt 141-42.
- LOWY, JACK, prof., Århus, vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Biophysics 65.
- LUND, Kungl. Humanist. Vetenskapssamf., 50-års jubilæum 1968, Johs. Pedersen kan ikke deltage, Johs. Brøndum-Nielsen deleg. 51.
- LUNDEHAVE: Se: Collstrop, A.
- LUNDGREN, H., prof., vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- LUNDSGAARD, EINAR, Selsk. klasseformand, afgår ved døden 62; Chr. Crone taler mindeord 80, trykt 109-19.
- MARCUS, ERNEST GOTTHELF, prof., dr., Selsk. udenl. medl., São Paulo, død 47.
- MAZON, ANDRÉ AUGUSTE, prof., Selsk. udenl. medl., Paris, død 62.
- MEDLEMMER, SELSK., afgår ved døden 47, 54, 59, 62, 64, 75, 77, 82; medd. om forslag til indvalg 74; nye medl. optages 76.
- MEITNER, LISE, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Stockholm, død 54.
- MINDEORD over afd. medl., Knud Sand ved C. Barker Jørgensen 48, trykt 83-91; Eigil Nielsen ved Christian Poulsen 64, trykt 101-08; Frithiof Brandt ved F. J. Billeskov Jansen 77, trykt 93-100; Einar Lundsgaard ved Chr. Crone 80, trykt 109-19.
- MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, administrationskomité 41; sender beretn. for 1967-68 50; beretn. for 1968-69 trykt 145-47.
- MOSKVA, Inst. for vidensk. Information, bytteforb. indgås 74.
- MOTTELSON, BEN, indstilles til medl. af Statens Forskningsråd 49.
- MUNKSGAARD, FORLAG, medd. om salg af Selsk. publ. i 1967 51; kontrakt om optrykn. 52.
- MØDER, SELSK., beretn. 47-82; første møde henlægges til 2. uge af oktober 53.
- MØLLER, C., Selsk. sekretær, 35; inds. afh. »The Thermodynamic Potentials in the Theory of Relativity and their Statistical Interpretation« 57, udk. 191, forelægges 59; fung. som redaktør 64; medl. af bestyr. for Knud Sands Legat 79. Se også: Sekretær.
- Naturfredning, kendelser vedr. Hald egeskov 53. Se også: Forskningsarealer.
- NEW YORK, American Council of Learned Societies, 50-års jubilæum 1969, Selsk. sender telegram, L. L. Hammerich overværer jubilæet 63, og sender beretn. 67.
- NIELSEN, Eigil H. AA., afgår ved døden 59; mindeord ved Christian Poulsen 64, trykt 101-08.
- NIELSEN, E. STEEMANN, giver medd. »Kobber som giftstof for eencelledede alger« 66.
- NIELSEN, P. HEDEBOL. Se: Jensen, H. Højgaard.

- NOE-NYGAARD, A., deltager ikke i den 23. intern. geologkongres i Prag 1968 57.
- NORDISK RÅD stiller forslag om nord. samarb. mellem forskningsrådene 49.
- NYMAN, ALF TOR, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, død 47.
- OCEANOGRAFI, BIOLOGISK, komité 40.
- OCEANOGRAPHIC RESEARCH, SCIENT. COMMITTEE (SCOR) 40.
- OCEANOLOGI, DANSK NATIONALRÅD FOR, 40, rådet suppleres 67.
- OLDRUSSISK-NEDERTYSKE HÅNDBOG, kommission 42.
- ONSBERG, PER, stud. mag. scient., får Marcus Lorenzens Legat 74.
- OSLO, akademiet sender kopi af svar på proklamation fra akad. i Prag 49.
- OVERGAARD, MARIANE, stud. mag., får Marcus Lorenzens Legat 74.
- OVERSIGT OVER SELSK. VIRKSOMHED 1967-68 udk. 190.
- PACIFIC SCIENCE ASSOCIATION, Selsk. repræs. Danmark 41.
- PĀLI DICTIONARY, A CRITICAL, kommission 42; sender beretn. for 1965-68 50; medarbejdere holder møde 1968 i Selsk. lokaler 53; vol. II, fasc. 5 fremlægges af redaktøren 64; beretn. for 1968-69 trykt 148-51.
- PARIS, »Les tables de constantes«, bytteforb. ophører 63.
- PEDERSEN, ANFRED, seminarielæktor, får Marcus Lorenzens Legat 74.
- PEDERSEN, ERIK JONAS. Se: Bak, Børge.
- PEDERSEN, JOHS., Selsk. præsident 35; er forhindret i at rejse til Lund 51; lykønskes på 85-års dag 56, 57; træder tilbage som Selsk. præsident 78, 80. Se også: Præsident.
- POULSEN, CHRISTIAN, taler mindeord om Egil Nielsen 64, trykt 101-08.
- PRÆSIDENT, Selsk., 35; byder medl. velkommen 47; Johs. Pedersen træder tilbage 78, 80; Bengt Strömngren vælges 80. Se også: Pedersen, Johs.
- PUBLIKATIONER, Selsk., fremlægges af redaktøren 53, 57, 59, 64, 65, 68, 72, 76; opgørelse fra kommissionær om salg i 1967 51; kontrakt med Munksgaard om optrykn. 52; trykning af nye manuskripter standses midlertidig 67.
- »PUGWASH SYMPOSIUM« 1968 indbydes til frokost 53.
- RADICATI, L. A., prof., Pisa, er til stede som gæst 66.
- RASK-ØRSTED FONDETS BESTYRELSE, medlemmer 43; bevilger 85.000 kr. til intern. forbindelser i 1969, 13.000 kr. til »European Science Exchange Programme« og 1.875 kr. til Council for Intern. Organ. of Medical Sciences for 1968 63.
- RASMUSSEN, LENE, mag. scient., Århus, er til stede som gæst 54.
- REDAKTØR, Selsk., 35; fremlægger publ. 53, 57, 59, 64, 65, 68, 72, 76; fung. som sekretær 75, 80; L. L. Hammerich vil fratræde 81. Se også: Hammerich, L. L.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, medl. af kommission 36.
- REGNÉLL, OTTO GERHARD, prof., Lund, vælges til udenl. medl. 76.
- REGNSKAB FOR 1968 forelægges 80, trykt 120-23.
- REPRÆSENTATIONSUDVALG, Selsk., 36; foretager indstillinger 78.
- REVISORER, Selsk., 35.

- REVISORSUPPLEANTER, Selsk., 36.
- RIIS, P. J., giver medd. »De tidligste vidnesbyrd om grækere i Levanten« 54; inds. afh. »Publications of the Carlsberg Expedition to Phoenicia 1, Sukas I« 79.
- ROSENFELD, L., sender beretn. om møde i Intern. Union of History and Philosophy of Science i Paris 1968 51; giver medd. »Fysikkens erkendelsesteoretiske problemer i psykologisk belysning« 58.
- ROUGHTON, F. J. W., prof., Cambridge, Engl., vælges til udenl. medl. 76.
- RØMER, OLE, MEDAILLE, medl. af bestyr. 45.
- SAND, KNUD, mindeord ved C. Barker Jørgensen 48, trykt 83–91.
- SANDS LEGAT, KNUD, bestyrelse 44; forhandling om oprettelsen 61; perman. bestyr. nedsættes 79.
- SAXOV, S., prof., vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- SCHOU, AXEL, vælges til medl. af komiteen for Intern. Union of Geodesy and Geophys. 69.
- SCHWARZSCHILD, MARTIN, prof., Princeton, vælges til udenl. medl. 76.
- SCHWEITZER PRIZE, FOUNDATION ALBERT, komité 46; komiteen suppleres 79.
- SEKRETARIAT, SELSK., 46; sender beretn. for 1967 50; lønninger til personale reguleres 52, 63; beretn. for 1968–69 81, trykt 165–72.
- SEKRETÆR, SELSK., 35; giver medd. om dødsfald 47, 48, 54, 59, 62, 64, 75, 77, 82; giver medd. om valg af klasseformand 67, 74; giver medd. om valg af nye medlemmer 74; giver oversigt over sæsonens møder 81. Se også: Møller, C.
- SELSKABETS VIRKSOMHED, beretninger fra tre udvalg fremlægges 48; diskuteres og tages til efterretning 58.
- »SHETLAND AND THE OUTSIDE WORLD«, kongres i Lerwick 1969, ingen deleg. fra Selsk. 78.
- SMITH, ALBERT HUGH, prof., dr., Selsk. udenl. medl., London, død 64.
- SOCIETAS LINGUISTICA EUROPAEA, møde i Wien 1969, L. L. Hammerich deleg. 78.
- SOFIA, Académie Bulgare des Sciences, 100-års jubilæum 1969, telegram skal sendes 78.
- SORGENFREI, TH., giver beretn. om den 23. intern. geologkongres i Prag 1968 57, trykt 177–82; vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- STATENS ALM. VIDENSKABSFOND, ophører 49.
- STATENS FORSKNINGSRÅD. Se: Forskningsråd.
- STATISTICAL INSTITUTE, INTERN., møde i London 1969, Anders Hald deleg. 78.
- STATSTILSKUD, medd. herom 79.
- STEEN-KNUDSEN, OVE, medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65.
- STEENBERG, AXEL, modtager Ørnborgs Legat 58; giver medd. »Agerstrukturer og landbrugsredskaber i Asien og Australien« 62; sender beretn. om antropologkongres i Tokyo-Kyoto 1968 63.

- STRÖMGREN, BENGT, giver medd. »Bestemmelse af stjerners kemiske sammensætning på grundlag af kvantitativ spektralklassifikation« 80; vælges til Selsk. præsident 78, 80.
- SÄFLUND, LARS GÖSTA, prof., dr., Stockholm, vælges til udenl. medl. 76.
- TAMMERFØRS, universitetsbiblioteket, bytteforb. indgå 67.
- THAMSBORG, MILAN, afd.chef, vælges til medl. af Dansk Nationalråd for Oceanologi 67.
- THESAURUS LINGUAE LATINAE, konting. forhøjes 60.
- THORN, NIELS A., prof., medl. af komiteen for Intern. Union of Physiol. Sciences 65.
- TILLGE, LISE, lic. agro, får Marcus Lorenzens Legat 74.
- TILLIDSHVERV, SELSK., 35–46.
- TJØM, P. O. Se: Elbek, Bent.
- TOPSØE-JENSEN, H., giver medd. »Bemærkninger til H. C. Andersens eventyr »Ole Lukøje« 62.
- TROELS-SMITH, J., giver medd. »Oversigt over kombinerede vegetations-historiske, mosegeologiske og arkæologiske undersøgelser i Schweiz gennem de sidste 20 år« 73.
- UDVALG, KOMMISSIONER, KOMITEER, BESTYRELSER O. L. 35–46.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE, kommission 36; sender beretn. for 1967 50; får bevilling for 1969 60.
- UNESCO, den danske nationalkommission, medl. 41.
- UNION ACADÉMIQUE INTERN., komité 36; deleg. sender beretn. om møde 1967 50; konting. forhøjes 60; trykt beretn. om mødet 1968 63; L. L. Hammerich sender beretn. om bureau-møde i New York 1969 67; Franz Blatt og L. L. Hammerich deleg. til møde i Paris 1969 72; beretn. om møde i Bucarest 1968 trykt 173–77.
- UNION, INTERN. ASTRONOMICAL, komité 37.
- UNION OF BIOCHEMISTRY, INTERN., komité 38; konting. forhøjes 60.
- UNION OF BIOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 38; trykt beretn. om møde i Montreux 1967 50; beretn. om møde i Seattle 1968 61.
- UNION OF PURE AND APPLIED BIOPHYSICS, INTERN., komité 40; beretn. om møde i Rom 1967 50; komiteen suppleres 65.
- UNION OF GEODESY AND GEOPHYSICS, INTERN., komité 37; konting. forhøjes 60; komiteen suppleres 69.
- UNION, INTERN. GEOGRAPHICAL, komité 38; Einar Andersen vælges til medl. af komiteen 50.
- UNION OF GEOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 39; Nominat. Committee holder møde i Selsk. lokaler 52.
- UNION OF HISTORY AND PHILOSOPHY OF SCIENCE, INTERN., komité 39; deleg. sender beretn. om møde i Paris 1968 51; konting. forhøjes 60.
- UNION, INTERN. MATHEMATICAL, komité 38.
- UNION OF NUTRITIONAL SCIENCES, INTERN., optages som scient. member af ICSU 48.
- UNION OF PURE AND APPLIED PHYSICS, INTERN., komité 37; trykt beretn. om møde i Rom 1967 50.

- UNION OF PHYSIOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 39; sender beretn. om kongres i Washington D.C. 1968 63; komiteen suppleres 65; valg af ny formand i komiteen 69.
- USSING, HANS H., Selsk. klasseformand 35; vælges til klasseformand 67; deleg. til kongres for biofysik i Cambridge, Mass., 1969 78.
- VALG AF EMBEDSMÆND O. L., 67, 74, 78, 80.
- VEIBEL, STIG, giver beretn. om møde vedr. »European Science Exchange Programme« i London 1968 55.
- WARMDAHL, N., stud. mag., overværer møde 47.
- WARSAWA, Polska Akademia Nauk, bytteforb. udvides 51.
- WESTERGAARD, MOGENS, giver medd. »Nukleoler og komplekser hos Jomfruhår-Bægersvamp« 60.
- V. WETTSTEIN, D., giver medd. »Planternes regnfrakke – et objekt for biokemisk genetik« 56; giver medd. »At tæmme nåletræer til genetiske forsøg – et fytotron projekt« 70.
- ÆRESBOLIGEN. Se: Carlsberg, Gamle.
- ØRNBORG, PASTOR EMER. F. J., LEGAT, uddeles 58.
- AABOE, ASGER, prof., New Haven, afh. »A Computed List of New Moons for 319 B.C. to 316 B.C. from Babylon: B.M. 40094« opt. 52, udk. 191.
-

BERETNING

FRA

CARLSBERGFONDET

FOR ÅRET

1. OKTOBER 1967 TIL 30. SEPTEMBER 1968

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1969

Denne beretning er af Carlsbergfondets direktion indgivet til Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i henhold til § XVIII i fondets statuter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet	5
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser	20
Carlsbergfondets biologiske Institut	37
Afdeling C: Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg	46
Ny Carlsbergfondet	58
Regnskab og status for Carlsbergfondet samt afdelingerne A, B og C og Ny Carlsbergfondet	I
Almindelige meddelelser	VII

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet

Fra laboratoriets bestyrelse er modtaget følgende beretning:

Den kemiske afdeling.

Leder: professor, dr. M. OTTESEN.

Afdelingens arbejde har i det forløbne år fortsat været koncentreret om studiet af proteiners struktur og proteolytiske enzyms egenskaber.

Professor OTTESEN har dels deltaget i en række undersøgelser, omtalt under de pågældende medarbejders arbejder, dels fortsat undersøgelserne over subtilisinernes fysisk-kemiske egenskaber bl. a. ved at måle den optiske rotation ved forskellige bølgelængder, da tidligere resultater ikke kunne bringes i overensstemmelse med den sædvanlige Moffitt-ligning. Efter påvisning af en systematisk fejl hidrørende fra en uheldig detalje i det benyttede polarimeters konstruktion er apparatet nu ændret, og forsøgene fortsættes.

Ved København Universitet har professor OTTESEN fortsat de i tidligere beretninger omtalte forelæsninger i proteinkemi. Han har desuden fungeret som sagkyndig i to udvalg til bedømmelse af ansøgerne til professorater i biokemi ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet og det medicinske fakultet. I Biokemisk Forening, København, holdt professor OTTESEN i oktober 1967 et foredrag om subtilisinernes enzymatiske egenskaber, og i november 1967 talte han om samme emne ved universitetet i Groningen, Holland. I februar 1968 besøgte professor OTTESEN USA, hvor han holdt foredrag ved Harvard Medical School, Boston, og Monsanto Company, St. Louis.

Efter opfordring fra Carlsbergfondets bestyrelse indtrådte professor OTTESEN april 1968 i »Advisory Scientific Committee for

Istituto Sclavo«, et udvalg nedsat af The Wellcome Laboratories, England, Istituto Sclavo, Italien, og Carlsbergfondet, Danmark. Endvidere har professor OTTESEN været med til at tilrettelægge og deltage i et Alfred Benzon Symposium om »The Role of Nucleotides for the Function and Conformation of Enzymes«. Sammen med professor H. NEURATH, Seattle, og professor P. DESNUELLE, Marseille, forbereder professor OTTESEN for The International Union of Biochemistry et internationalt colloquium om proteolytiske enzymer, der ventes afholdt i København i juni 1969.

Mag. scient. IB SVENDSEN har bragt sine undersøgelser over kemisk modifikation af tyrosingrupper i subtilisinerne til en foreløbig afslutning med et arbejde, der er ved at blive trykt. Undersøgelserne over subtilisineres specificitet, der er udført i samarbejde med cand. scient. JOHANSEN, professor OTTESEN og cand. scient. WYBRANDT, er ligeledes bragt til afslutning, og en artikel er omtrent færdigtrykt. I samarbejde med professor OTTESEN har magister SVENDSEN indledt en undersøgelse over subtilisineres aktivitet i nærværelse af høje saltkoncentrationer. I den foregående beretning omtales subtilisineres forøgede aktivitet over for substratet clupein efter jodering eller nitrering af tyrosingrupper, eller efter indførelse af succinylgrupper. Disse resultater kan simplest tydes på den måde, at en negativ ladet gruppe i nærheden af det katalytiske center har en specifik funktion i forbindelse med dannelsen af enzym-substrat komplekset mellem subtilisin og clupein. Man skulle derfor forvente, at spaltningshastigheden af clupein vil være særdeles følsom over for tilsætning af høje saltkoncentrationer til reaktionsblandingen, idet man derved nedsetter den elektrostatiske indvirkning mellem enzym og substrat. De foreløbige forsøgsresultater har bekræftet eksistensen af den forventede effekt, idet tilsætning af neutrale salte i koncentrationer indtil 2 M forøger spaltningshastigheden af clupein med subtilisin type Carlsberg i omtrent samme grad som iagttaget efter en nitrering, jodering eller succinylering. Forsøgene fortsættes med anvendelse af en række forskellige substrater.

Magister SVENDSEN deltog i juli 1968 i den 5te F.E.B.S. kongres i Praha, hvor han forelagde et arbejde med titlen »Glutarylation of Subtilisin type Carlsberg« udarbejdet i samarbejde med cand. scient. JOHANSEN og professor OTTESEN. Han har endvidere del-

taget i en række undersøgelser, omtalt under cand. scient. JOHANSEN, stud. scient. GROSMAK, dr. OGATA og dr. STACHOWICZ.

Læge LARS WILLUMSEN har fortsat undersøgelserne over proteiners hydrogen-isotopudveksling. Forsøgsserien over chymotrypsins hydrogen-deuteriumudveksling er afsluttet med en afhandling, der omtrent er færdigtrykt. Forsøgsserien over plakalbumins deuteriumudveksling suppleres med undersøgelser over ovalbumins og plakalbumins optiske rotationsdispersion. Disse undersøgelser udføres i samarbejde med dr. J. GORDON, Denver, Colorado, USA. Studierne over udvekslingen af hydrogen med tritium i ovalbumin er nu gennemført, og det er vist, at tritiumtekniken og deuteriumtekniken giver sammenlignelige resultater for de fundne udvekslingshastigheder. De små afvigelser, der er observeret, forsøges forklaret ud fra nogle systematiske fejl i den benyttede metodik. Resultaterne er under bearbejdelse med henblik på publikation. Læge WILLUMSEN har også benyttet tritiumtekniken til undersøgelse af insulins udvekslingsforhold, og de opnåede resultater er sammenlignet, dels med de forsøg, der er udført i samarbejde med dr. D. COLEMAN med den infrarøde spektrofotometriske deuteriummetode, dels med de tidligere forsøg, udført af LINDERSTRØM-LANG og medarbejdere, med gradientmetoden. Resultaterne med tritiummetoden og den infrarøde metodik viser ret god overensstemmelse, mens gradientmetodens resultater synes at afvige så stærkt, at man må formode, at der kan optræde væsentlige systematiske fejl ved anvendelsen af denne metode. Som nævnt i forbindelse med dr. RONCA's arbejde, er insulinstudierne videreført med et kemisk derivat af insulin. I foråret 1968 deltog læge WILLUMSEN i et tre ugers kursus: »The Physical and Chemical Characterization of Macromolecules« arrangeret af EMBO i Elmau, Tyskland.

Cand. scient. JACK T. JOHANSEN har fortsat de i den foregående beretning omtalte undersøgelser over kemiske derivater af subtilisin type Carlsberg, fremstillet ved en reaktion med ravsyreanhydrid eller glutarsyreanhydrid. Resultaterne er ved at blive bearbejdet med henblik på publikation. De i den foregående beretning omtalte forsøg med tritiumhydrogen udveksling i UDPGal-4-epimerase, der udføres i samarbejde med professor H. M. KALCKAR, Boston, USA, og professor OTTESEN er ligeledes blevet fortsat. Dette enzym kan eksistere i forskellige konforma-

tioner, der karakteriseres ved deres enzymatiske aktivitet og fluorescensintensitet, og det er nu vist, at disse konformationer også har forskellige egenskaber med hensyn til hydrogen-isotopudveksling. En foreløbig rapport over nogle af de opnåede resultater blev forelagt på det amerikanske Federation Meeting i april 1968. Under disse undersøgelser blev det klart, at det kan være vanskeligt at nå frem til en eentydig tolkning af resultaterne fra udvekslingsforsøg med tritium i de tilfælde, hvor en del af proteinmolekylernes hydrogenatomer er så effektivt afskærmede fra kontakt med det omgivende medium, at de ikke kan triteres inden for det pH- og temperaturområde, hvor proteinet er stabilt. Forsøgene med epimerasen må derfor suppleres med nogle bestemmelser efter den infrarøde spektrofotometriske teknik, hvor man mere direkte kan få en bestemmelse af det absolutte antal af udvekslelige hydrogenatomer, før der kan fremsættes en detaljeret analyse af de konformationsændringer, der finder sted. Cand. scient. JOHANSEN har iøvrigt, som anført andetsteds i beretningen, deltaget i andre projekter sammen med magister SVENDSEN, dr. OLIVER og dr. STACHOWICZ. I maj 1968 deltog han i »The Edmond de Rothschild School on Selected Topics in Protein Research« i Israel, og i oktober, 1967, holdt han et kort foredrag i Biokemisk Forening med titlen: »Automatisk Screening af Proteolytiske Enzymers Specificitet overfor B-kæden af Oxideret Insulin«.

Afdelingen har endvidere haft følgende studenterstipendiater:

Stud. scient. TORBEN GRAVES PEDERSEN har sammen med professor OTTESEN og magister SVENDSEN undersøgt subtilisinderivaters egenskaber ved ultracentrifugering. De foreløbige resultater tyder ikke på, at der sker nogen drastiske ændringer i molekylvægten ved succinylering, carbamylering eller jodering af subtilisinerne.

Stud. scient. NINA GROSMAN har under vejledning af magister SVENDSEN søgt at karakterisere de spaltningsprodukter, der opstår ved spaltning af clupein med subtilisin, og til dette formål er en kromatografisk metode til adskillelse af peptidfragmenterne under udarbejdelse.

Følgende gæster har besøgt afdelingen:

Dr. DAVID COLEMAN, Boston, Mass., USA, har afsluttet de i foregående beretning nævnte undersøgelser over insulins deuterium-

udveksling, udført i samarbejde med læge WILLUMSEN. Både disse undersøgelser og undersøgelserne over desoctapeptidinsulins udvekslingsforhold er bearbejdet til omtrent trykfærdige manuskripter. Desuden blev resultaterne af insulinundersøgelserne forelagt af dr. COLEMAN ved det internationale colloquium »Protides of the Biological Fluids« i maj 1968 i Bruges, Belgien, i form af en meddelelse med titlen »Conformational Dynamics of Insulin and Desoctapeptide Insulin: Hydrogen-Deuterium Exchange and Optical Rotatory Studies«.

Dr. K. OGATA, Kyoto, Japan, har i samarbejde med professor OTTESEN og magister SVENDSEN udarbejdet en simpel metode til fremstilling af uopløselige derivater af subtilisin type Novo ved reaktion med glutaraldehyd. Resultaterne foreligger i publiceret form (se litteraturlisten).

Dr. RONALD W. A. OLIVER, Salford, England, har sammen med cand. scient. JOHANSEN og magister SVENDSEN undersøgt de spektrale egenskaber af acylerede subtilisiner med henblik på at udrede nogle modstridende resultater i den publicerede litteratur. De opnåede resultater er under bearbejdelse med henblik på publikation.

Dr. GIOVANNI RONCA, Pisa, Italien, har sammen med læge WILLUMSEN undersøgt tritiumudvekslingen af insulin og et methyleret derivat af insulin.

Dr. KRISTINA STACHOWICZ, Poznan, Polen, har sammen med professor OTTESEN og magister SVENDSEN udført en række spektrofotometriske titreringer af subtilisinerne for at bestemme antallet af frie tyrosingrupper. Ved at udføre målingerne så hurtigt som muligt efter opløsning af enzymerne har man forsøgt at eliminere den fejl, der kan opstå fra autolytisk spaltning, og man har fået resultater, der viser, at størstedelen af tyrosingrupperne er frit ioniserbare. Resultaterne er under bearbejdelse med henblik på publikation. Dr. STACHOWICZ har endvidere i samarbejde med cand. scient. JOHANSEN, professor OTTESEN og magister SVENDSEN foretaget en række kromatografiske fraktioneringer af de spaltningssprodukter, der opstår ved tryptisk spaltning af denatureret subtilisin type Carlsberg. Det er hensigten at finde frem til en reproducerbar metodik, der kan anvendes til at lokalisere kemiske substitutioner i subtilisinnmolekylet. Forsøgene er udført med anvendelse af en automatisk opstilling til kromatografi af peptider,

men de opnåede resultater er endnu ikke tilfredsstillende, og forsøgene fortsættes derfor.

Afdelingen har endvidere været besøgt af følgende gæster i kortere tid: Dr. H. I. ABRASH, Northridge, California, USA, dr. W. S. RICKERT, Waterloo, Ontario, Canada, dr. R. E. TASHIAN, Ann Arbor, Michigan, USA, dr. G. PERLMANN, New York, USA, dr. J. H. R. KÄGL, Boston, Massachusetts, USA, dr. A. ROSENBERG, Minneapolis, Minnesota, USA, dr. H. K. SCHACHMANN, Berkeley, California, USA, dr. H. M. KALCKAR, Boston, Massachusetts, USA, og dr. A. BERGER, Rehovot, Israel.

Dr. phil. CARSTEN OLSEN har som gæst ved afdelingen med bevilling fra Carlsbergfondets afdeling B fortsat sine studier over planternes ionoptagelse og sine undersøgelser over biologisk kvælstofbinding hos *Azolla caroliniana*, om hvilket sidste emne han i december 1967 holdt et foredrag i Dansk Botanisk Forening.

Professor, dr. MOGENS WESTERGAARD har som gæst på laboratoriet med bevilling fra Carlsbergfondets afdeling B fortsat sine undersøgelser over det cytologiske grundlag for den genetiske overkrydsningsmekanisme. De elektronmikroskopiske undersøgelser udføres i samarbejde med professor D. VON WETTSTEIN, Universitetets Genetiske Institut.

Følgende afhandlinger er publiceret i årets løb:

- BERTLAND, A. U., J. JOHANSEN and M. OTTESEN: Reversible conformational changes of UDPGal-4-epimerase: Fed. Proc. **27**, abstr. 2141 (1968).
- DI SABATO, GIOVANNI and MARTIN OTTESEN: Hydrogen Exchange. Colowick, Sidney P. and Nathan O. Kaplan (eds): *Methods in Enzymology*. Vol. XI. Acad. Press. 1967. pag. 734-748.
- JOHANSEN, J. T. and M. OTTESEN: The proteolytic degradation of the B-chain of oxidized insulin by papain chymopapain and papaya peptidase. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 265-283 (1968).
- OGATA, K., M. OTTESEN and I. SVENDSEN: Preparation of water-insoluble enzymatically active derivatives of subtilisin type Novo by cross-linking with glutaraldehyde. *Biochem. Biophys. Acta* **159**, 403-405 (1968).
- OTTESEN, M. and K. WALLEVIK: Use of the pH-stat for measuring the denaturation of ovalbumin in acid solutions. *Biochim. Biophys. Acta* **160**, 262-264 (1968).
- SQUIRE, P. G. and M. OTTESEN: Human pituitary growth hormone XVII. The hydrogen-deuterium exchange of the hormone. *Biochim. Biophys. Acta* **154**, 226-228 (1968).

- SVENDSEN, IB: Studies on the carbamylation of subtilisin type Novo. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 235-246 (1967).
- WALLEVIK, K.: Protection of proteins by glycerol during ion exchange chromatography on DEAE-sephadex. Protides Biol. Fluids **15**, 561-563 (1967).
- WESTERGAARD, M. and D. VON WETTSTEIN: The meiotic cycle in an ascomycete. »Effects of radiation on meiotic systems«. Panel Proc. Ser. Intern. Atomic Energy Agency. Vienna pag. 113-121 (1968).
- WESTERGAARD, M.: Carl Adolf Jørgensen. Mindetale i Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt 1967-68, pp. 1-13.
- WILLUMSEN, LARS: Hydrogen-deuterium exchange in ovalbumin. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 247-263 (1967).
-

Den fysiologiske afdeling.

Leder: professor, dr. HEINZ HOLTER.

Professor H. HOLTER har i det forløbne år i samarbejde med afdelingens assistenter og gæster fortsat studiet af cellefysiologiske problemer med særlig hensyntagen til afdelingens to hovedstudieobjekter, gærsvampe og amøber. Sammen med dr. C. CHAPMAN-ANDRESEN og fru KAREN HOLTER er han i færd med at undersøge respirationsstofskiftet hos en stor ferskvandsamøbe, *Pelomyxa palustris*. Denne organisme frembyder den meget interessante ejendommelighed, at den mangler mitochondrier, de celleorganeller hvori det oxidative enzymssystem i de fleste andre celle typer (også i andre amøber) er lokaliseret. Derimod indeholder Pelomyxas cytoplasma symbiontiske bakterier. Problemstillingen er derfor, om symbionterne hos denne organisme kan tænkes at have overtaget mitochondriernes rolle i stofskiftet. Der er udført respirationsmålinger, og det har vist sig, at respirations-volumenkvotienten er meget variabel i forskellige typer af Pelomyxa.

Ved Københavns Universitet har professor HOLTER afholdt forelæsninger over cytologiske emner for biologistuderende. Forelæsninger og det dertil hørende kompendium er ført à jour i overensstemmelse med fagets udvikling. Professor HOLTER har også medvirket ved affattelsen og bedømmelsen af cytologiske examensopgaver til de studerende.

I årets løb har professor HOLTER deltaget i følgende kongresser: 3. Internationale Histokemikongres i New York 18.–22. august 1968, og 12. Internationale Cellebiologi-Kongres i Bruxelles 25.–31. august 1968. I oktober 1967 holdt professor HOLTER i Naturhistorisk Forening i København et foredrag om Pinocytose. Desuden har han efter opfordring holdt et mindeforedrag om S. P. L. Sørensen ved afslutningsmødet for det 13. Nordiske Kemi-kermøde i København den 23. august 1968.

Mag. scient. KNUD MAX MØLLER har fortsat de tidligere nævnte undersøgelser af amøbekrystallernes biogenese. Resultaterne af hans samarbejde om dette emne med dr. MIKLOS MÜLLER (nævnt i sidste beretning) er blevet kompletteret ved nogle undersøgelser af *Acanthamoeba*, som dr. MÜLLER har udført ved Rockefeller Universitetet i New York, og er nedlagt i to afhandlinger, der i

øjeblikket er i trykken: M. Müller and K. Max Møller: »Studies on some enzymes of purine metabolism in the amoebae *Chaos chaos* and *Amoeba proteus*«; og M. Müller and K. Max Møller: »Urate oxidase and its association with peroxisomes in *Acanthamoeba sp.*«.

Den i sidste årsberetning omtalte, sammen med stud. scient. BIRGITTE GJESING bearbejdede metode til amøbetælling er blevet bragt til en foreløbig afslutning og er i årets løb blevet suppleret med en undersøgelse af *Chaos chaos*' lipider, ved hjælp af tyndtlagskromatografi.

De ligeledes tidligere omtalte, men ikke afsluttede undersøgelser af triuretets kemi er blevet genoptaget i samarbejde med studenterstipendiat, stud. scient. BJARNE HØJERUP.

19.-23. august 1968 deltog magister MAX MØLLER i det 13. Nordiske Kemikermøde i København. Desuden holdt han i december 1967 et foredrag i Foreningen af Biokemistuderende: »Lidt om Carlsberg Laboratorium og dets historie«.

Carlsberg Laboratoriets billedarkiv er også i år blevet videreført af magister MAX MØLLER.

Cand. mag. VAGN HARTELIUS har genoptaget sin undersøgelse af røntgenstrålers virkning på gærsvampen *Schizosaccharomyces pombe*, med særlig hensyn til cellernes resistens overfor strålingen under forskellige stadier af delingscyklen og sporedannelsen. Desuden har han også i det forløbne år været stærkt optaget af tekniske og administrative opgaver.

Cand. mag. ESSEN DITLEVSEN har i hele det forløbne år været beskæftiget med det planteforædlingsarbejde, der udføres på Carlsberg Bryggeriernes forsøgsgård »Nordgården«.

Dr. phil. CICYLY CHAPMAN-ANDRESEN har fortsat studiet af pinocytosen i amøber. Et af studieobjekterne er den pinocytiske optagelse af ferritin, der undersøges i samarbejde med dr. med. SØREN CHRISTENSEN. Som det er tilfældet med andre, tidligere undersøgte proteiner, er ferritin-optagelsen stærkt afhængig af ferritinkoncentrationen og opløsningernes pH. På grund af ferritins adsorption til amøbeoverfladen er den pinocytisk optagne ferritinmængde større end svarende til volumen af den optagne ferritinopløsning, og talværdierne for denne akkumulering kan beregnes ud fra jernanalyserne. Analogt kan der beregnes talværdier for den i amøbens indre foregående kondensation af pinocy-

tose vakuolerne på grundlag af de i amøbens indre optagne jernmængder og de mikroskopisk målte vakuolevolumina. Dr. CHAPMAN-ANDRESEN har den 25. august på den 12. internationale Cellebiologi-Kongres i Bruxelles holdt et foredrag om dette emne med titlen: »Pinocytic uptake of ferritin by amoebae, measured by atomic absorption of iron«.

I samarbejde med mag. scient. JYTTÉ R. NILSSON har dr. CHAPMAN-ANDRESEN fortsat de tidligere omtalte elektronmikroskopiske studier af cytoplasma-inklusioner og organeller i forskellige arter af amøber. I år udførtes en undersøgelse af cytolysohdannelsen i *Chaos chaos*. Cytolysohdannelse er organeller af lysosomgruppen, der danner et led i nedbrydningen af cellens egen substans. Til disse forsøg bruges en række celler, centrifugerede *in vivo* efter sult i forskellig tid med og uden forudgående behandling med mucin-farvestoffet Alcian blå, der er et mærkestof for lysosomer.

Den i samarbejde med professor HOLTER udførte undersøgelse af *Pelomyxa palustris* går ud på at korrelere de fundne variationer i respirationsintensitet med art og antal af symbiontbakterier. Overlæge, dr. med. H. LAUTROP, Statens Serum Institut, og professor R. G. E. MURRAY fra London, Ontario, der for tiden opholder sig på Serum Institut, har været så venlige at bidrage til disse undersøgelser ved forsøg på at renyrke og bakteriologisk at klassificere symbionterne.

Mag. scient. JØRGEN FRIIS har fortsat sin undersøgelse af dannelsen og udskillelsen af enzymet glucoamylase hos visse stammer af gæren *Saccharomyces*. Han har i årets løb især beskæftiget sig med den genetiske analyse af kontrolmekanismen ved enzymets udskillelse og har til dette formål ved bestråling med ultraviolet lys fremstillet en række (over 300) mutanter, derunder nogle få, der ikke udskiller glucoamylase. Den genetiske lokalisering af defekten søges nu oplyst.

Under et 3 måneders (april-juni) ophold i Seattle hos professor H. ROMAN, Department of Genetics, University of Washington, har magister FRIIS udført forsøg til opklaring af den mekanisme, der er ansvarlig for mitotisk rekombination i krydsningsstammer af *Saccharomyces*. Desuden genoptoges med forbedret teknik de gær-transformationforsøg, som professor ROMAN og magister FRIIS udførte i 1960 på Carlsberg Laboratoriet. Resultatet var, at transformationen ikke kunne påvises med en haploid gærstamme

som recipient af den med specifikke gener mærkede DNA. Arbejdet med diploide recipienter fortsættes i Seattle.

Den i sidste årsberetning nævnte, af magister FRIIS i samarbejde med H. HOLTER, M. WESTERGAARD og D. VON WETTSTEIN påbegyndte elektronmikroskopiske undersøgelser af gærens kromosomer og synoptinemale komplekser er blevet videreført en stor del af året. De allerede tidligere omtalte tekniske vanskeligheder viste sig imidlertid at være så store, at det blev besluttet ikke at fortsætte arbejdet.

I september 1968 har magister FRIIS deltaget i et gær-symposium ved Institut für allgemeine Mikrobiologie i Bern og har der holdt et foredrag om »Mating type and recombination in yeast«.

Dr. PHILIP W. BRANDT, New York, har påbegyndt en undersøgelse af permeabiliteten af amøbe-plasmalemma (*Chaos chaos*) under forsøgsbetingelser, der forandrer cellemembranens struktur og elektriske modstand. Formålet er at studere disse faktorer sammenhæng med induktion af pinocytose.

Undersøgelsen foregår foreløbig ved måling af radioaktive forbindelsers influx i cellen som funktion af temperaturen og af ydervædskeens indhold af natrium- og calciumsalte.

Stud. scient. POUL CHRISTENSEN, Biokemisk Afdeling, Københavns Tandlægehøjskole, har i Isotoplaboratoriet foretaget en syntese af ^{14}C -mærket anti B₆-vitamin (2-chloro-4-dimethylamino-6-methylpyrimidin) ud fra ^{14}C -urinstof, med et udbytte af 12 %.

Dr. med. docent SØREN CHRISTENSEN, Århus, har i samarbejde med dr. CHAPMAN-ANDRESEN fortsat den i sidste årsberetning omtalte undersøgelse af amøbers ferritinoptagelse ved pinocytose. Der er gjort et betydeligt analytisk arbejde om mikro-jernbestemmelse i atomabsorptions-spektrofotometer, som har ført til, at jernbestemmelser kan udføres på prøver af 50 celler. Normale amøbers jernindhold (inden optagelsen af ferritin), der er afhængig af jernindholdet i kulturmediet, er under de for de foreliggende forsøg gældende kulturbetingelser bestemt til en ret konstant værdi af 0.1 ng jern pr. celle. Forsøgene med selve ferritinpinocytosen er omtalt under beretningen om dr. CHAPMAN-ANDRESENS arbejde.

Dr. BERNARD A. COOPER, Montreal, har, bistået af dr. CHAPMAN-ANDRESEN, afsluttet den sidste år påbegyndte undersøgelse af en række uorganiske saltes relative evne til at fremkalde pinocytose hos *Amoeba proteus*, i afhængighed af mediets calciumindhold.

En afhandling med titlen: »Quantitative studies of pinocytosis induced in *Amoeba proteus* by simple cations« er i trykken.

Dr. NORMAN R. EATON, New York, har påbegyndt en undersøgelse af gærcellers optagelse af nucleinsyre (DNA). Til dette formål bruges bakterie-DNA, der er forskellig fra gærens. De indledende forsøg med DNA-adsorption til metylalbumin-kiselsgur giver håb om, at det ved denne metode vil blive muligt at adskille DNA fra bakterier, fra gær-nucleus og fra gær-mitochondrierne.

Stud. scient. BIRGITTE GJESING har den 1. juli 1968 afsluttet sit ophold på afdelingen som studenterstipendiat. Hendes arbejde, der udførtes under ledelse af K. MAX MØLLER, har resulteret i en rapport med titlen: »Forsøg med tælling af *Chaos chaos* og *Amoeba proteus* fra massekulturer, samt en undersøgelse af disse amøbers lipider«.

Stud. scient. BJARNE HØJERUP har som studenterstipendiat ved afdelingen påbegyndt et arbejde om triuretets kemi, der foreløbig har ført til udarbejdelsen af en oversigt over den relevante litteratur.

Dr. KAYOKO IKEDA, Tokyo, har i samarbejde med dr. PAUL OTTOLENGHI påbegyndt en undersøgelse af gærcellers reaktion på medier med højt osmotisk tryk. Formålet er at finde ud af, hvilke substanser oplagres i gærcellen under dennes tilpasning til det høje osmotiske tryk.

Dr. PAUL OTTOLENGHI har fortsat de i tidligere beretninger omtalte studier af gær-invertaserne ved sammenligning af 5 former af invertase, dannet under kontrol af 5 forskellige gener (Su_1 – Su_5). Alle 5 enzymer opfører sig ens ved gelfiltration og alle viser to modifikationer med henholdsvis store og små molekyler. Molekylmodifikationernes lokalisation i cellen synes ligeledes den samme i alle tilfælde, idet den stormolekylære (»externe«) form forsvinder ved enzymatisk fjernelse af cellevæggen, medens den småmolekylære (»interne«) bevares. Kinetiske undersøgelser viser imidlertid forskelle i Michaelis-konstanten og maximalhastigheden for enzymreaktionen. Su_1 , Su_4 og Su_5 danner en ensartet gruppe, hvorimod Su_2 og Su_3 viser afvigelser både fra den anden gruppe og indbyrdes. De store og små enzymmodifikationer viser ingen kinetiske forskelle (indtil nu er 4 enzymer undersøgt).

Den af dr. OTTOLENGHI tidligere påviste enzymresistente komponent i cellevæggen af gærceller er blevet yderligere undersøgt

i samarbejde med doktorerne J. S. D. BACON, V. C. FARMER, D. JONES og D. M. WEBLEY af Macaulay Institute for Soil Research i Aberdeen. Elektronmikroskopet viste, at præparatet består hovedsagelig af arvæv fra knopskydning; en kemisk analyse viste chitin, glucan og mannan. En publikation om dette emne er under udarbejdelse.

Som led i samarbejdet med Macaulay Institutet har Dr. OTTOLENGHI i september 1968 aflagt et besøg i Aberdeen. Ved samme lejlighed besøgte han Dr. SIDNEY SHALL i Brighton (University of Sussex). Dr. SHALL er i færd med invertasestudier, der er nær beslægtet med dr. OTTOLENGHI's, og besøget havde til formål at forberede et fremtidigt samarbejde.

Foruden de ovennævnte gæster har vi haft besøg af følgende i kortere tid:

Dr. phil. N. ANDRESEN, København; Dr. C. N. ANFINSEN, Maryland; Dr. CHARLES C. CONGDON, Tennessee; Dr. R. R. CRICHTON, Glasgow; Professor JOSEPH S. FRUTON, New Haven; Dr. S. SIMMONDS FRUTON, New Haven; Dr. P. GREENZAID, Israel; Professor A. BAIRD HASTINGS, California; Professor A. KEYMAN, Israel; Dr. M. KIMURA, Japan; mag. scient. JYTTE R. NILSSON, København; Professor FRANK REITHEL, Eugene; professor HERSCHEL ROMAN, Washington; dr. RICHARD S. THOMAS, California; cand. med. J. BROWN THOMSEN, Århus; dr. phil. ELLEN THOMSEN, København; dr. T. YAMAGUCHI, Japan.

I lighed med tidligere år har afdelingen afgivet gær- og protozo-kulturer til en række danske og udenlandske laboratorier.

De ifjor begyndte gærmøder, som afdelingens medarbejdere foranstalter i fællesskab med det formål at formidle kontakt mellem danske gærforskere, er i år blevet fortsat med et møde på laboratoriet den 15. december 1967.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

- ANDRESEN, N., C. CHAPMAN-ANDRESEN og J. R. NILSSON: The fine structure of *Pelomyxa Palustris*. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 285-317 (1968).
- CHAPMAN-ANDRESEN, C.: Studies on endocytosis in amoebae. The distribution of pinocytically ingested dyes in relation to food vacuoles in *Chaos chaos*. I. Light microscopic observations. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 131-187 (1967).

- CHAPMAN-ANDRESEN, C. og J. R. NILSSON: Studies on endocytosis in amoebae. The distribution of pinocytically ingested dyes in relation to food vacuoles in *Chaos chaos*. II. Electron microscopic observations using Alcian blue. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 189–207 (1967).
- CHAPMAN-ANDRESEN, C. og S. CHRISTENSEN: Pinocytic uptake of ferritin by amoebae measured by atomic absorption of iron. *Excerpta Medica, International Congress Series No. 166*, 43 (1968).
- CHAPMAN-ANDRESEN, C. og J. R. NILSSON: The distribution of pinocytically ingested Alcian blue in relation to food vacuoles in *Chaos chaos*. *Jl. Ultrastructural Research* **20**, 298 (1967).
- FRIIS, J. og H. ROMAN: The effect of the mating-type alleles on intragenic recombination in yeast. *Genetics* **59**, 33–36 (1968).
- LARNER, B.: Glycogen synthetase activity in *Amoeba proteus*. *Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg* **36**, 225–234 (1967).
- MÜLLER, M.: Digestion. *Chemical Zoology* **1**, 351–380 (1967).
- MAX MØLLER, K.: Johan Kjeldahl, S. P. L. Sørensen og K. U. Linderstrøm-Lang. Tre kemikere ved Carlsberg Laboratorium. Kapitel 6 i »Kemien i Danmark III« (Bodil Jerslev redaktør) 115–151 (1968). Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, København.
- NILSSON, J. R. og C. CHAPMAN-ANDRESEN: Correlation between vacuole forming capacity and division stage in *Tetrahymena pyriformis*, Gl. *Jl. Protozoology* **15**, Suppl., 37–38 (1968).
-

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg« udkom i regnskabsåret 1967-68 vol. 36 no. 8-17, ialt $12\frac{1}{4}$ ark.

Laboratoriets personale består ved slutningen af året 1967-68 af følgende:

Professor, dr. M. OTTESEN er forstander for den kemiske afdeling (ansat 1. oktober 1947 som ekstraordinær, 1. marts 1950 som ordinær assistent, i den nuværende stilling 15. juni 1959).

Mag. scient. IB SVENDSEN er ordinær assistent (ansat 1. maj 1964, i den nuværende stilling 1. december 1965).

Ekstraordinære assistenter er cand. med. LARS WILLUMSEN (ansat 1. juni 1964) og cand. scient. JACK JOHANSEN (ansat 1. december 1966).

Professor, dr. HEINZ HOLTER er forstander for den fysiologiske afdeling (ansat 1. oktober 1937 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, fra 1. januar 1943 som afdelingsleder for den cytokemiske underafdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956).

Mag. scient. K. MAX MØLLER er ordinær assistent (ansat 1. marts 1950 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, overgået fra 1. juni 1954 til den cytokemiske afdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956).

Ekstraordinære assistenter er cand. mag. ESSEN DITLEVSEN (død 12. marts 1969) (ansat 1. oktober 1941), cand. mag. VAGN HARTELIUS (ansat 1. maj 1931 som ekstraordinær assistent ved den gæringsfysiologiske underafdeling, overgået 1. juni 1946 til den fysiologiske afdeling) og dr. CICYLY CHAPMAN-ANDRESEN (ansat 1. oktober 1961).

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. II.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet, den 12. marts 1969.

P. BRANDT REHBERG. E. HOFF-JØRGENSEN. ARNE NOE-NYGAARD.

K. GEORG SØRENSEN.

ARSEL TOVBORG JENSEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser

I 1967–68 indkom der 219 ansøgninger om et samlet beløb af ca. 9.400.000 kr. Der bevilgedes i alt 7.946.377 kr. 45 øre. I årets løb bortfaldt bevillinger til et samlet beløb af 94.617 kr. 55 øre. De ikke udbetalte gamle og nye bevillinger udgjorde ved årets udgang et beløb af i alt 4.819.822 kr. 08 øre, hvoraf 1.215.485 kr. endnu ikke var forfaldet til udbetaling. For så vidt angår regnskabet for afdeling B, henvises til s. III.

De i 1967–68 til videnskabelige formål bevilgede beløb fordeles sig således:

1. Dr. THOMAS OTTO ACHELIS (†) til trykning af »Matrikel der schleswigschen Studenten 1517–1864« 65.235 kr. 13 øre. (Tillæg til bevillinger af 27/11 1964 og 26/11 1965 på i alt 89.535 kr.).
2. ADELSAARBOGSFORENINGEN til udarbejdelse og udgivelse af stamtavler over danske adelsslægter i Danmarks Adels Aar-bog 4.000 kr.
3. Direktør, dr. EINAR ANDERSEN som tilskud til udgivelse af overfenrik E. O. A. Hedegaards bog om Generalstabens Guidekorps 5.000 kr.
4. Professor, dr. H. BACH til sekretærhjælp 1.200 kr. årlig i 2 år.
5. Professor, dr. THOR A. BAK til honorering af medhjælp til konstruktion af kompliceret videnskabeligt apparatur 4.000 kr.
6. Statsskovrider H. BARNER til undersøgelse af befrugtning-mekanismen hos nåletræerne: Pseudotsuga, Cryptomeria og Sequoia 80.000 kr.
7. Professor KAJ BARR til filologiske studier 3.500 kr.
8. Professor, dr. C. J. BECKER til fortsat arkæologisk udgravning af jernalder-landsby ved Grøntoft, Vestjylland, 37.493 kr.

9. Samme til fortsat arkæologisk undersøgelse af neolitiske stendyngegrave i Torsted sogn, Vestjylland, 18.188 kr.
10. Professor, dr. KAJ BERG til medhjælp til videnskabelig bearbejdelse af indsamlede kvantitative prøver af bunddyr fra Linding Å 6.000 kr.
11. Direktør, dr. ERIK BERTELSEN og cand. mag. JØRGEN NIELSEN til dækning af rejseudgifter ved deltagelse i en tysk biologisk dybhavsekspedition i Atlanterhavet 890 kr. (Tillæg til bevilling af 1/9 1967 på 11.000 kr.).
12. Professor, dr. F. J. BILLESKOV JANSEN til videnskabelig medhjælp ved litteraturhistoriske arbejder 6.000 kr.
13. Professor, dr. TOVE BIRKELUND til fortsættelse af biostratigrafisk-økologisk udforskning af danske skrivekridtaflejringer 12.000 kr.
14. Professor, dr. AAGE BOHR til studier og katalogiseringsarbejde ved Niels Bohr Arkivet samt forberedelse af en udgave af Niels Bohrs samlede værker 55.000 kr.
15. Samme og professor, dr. BEN MOTTELSON til sekretærhjælp og assistance ved tegnearbejde i forbindelse med udgivelsen af en monografi med titlen »Nuclear Structure« 45.000 kr.
16. Afdelingsleder, dr. POUL BONDESEN til supplerende indkøb af magnetisk båndmateriale til brug ved opbygning af et lydarkiv for biologisk akustik på Naturhistorisk Museum, Århus, 1.388 kr. 75 øre.
17. Professor, dr. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til videnskabelig medhjælp 3.000 kr.
18. Amanuensis, lektor OLE BUCHARDT til konstruktion af apparat til lavtemperaturphotolyse samt til anskaffelse af en meget kraftig lyskilde til præparativ og analytisk photokemi 25.206 kr. 56 øre.
19. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF VIDENSKABELIGE HJÆLPEMIDLER til subscription på ordbøger og tidsskrifter samt til indbinding af disse 3.730 kr. 31 øre.
20. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER
 - a) Til dækning af mindre udgifter til eftersyn, reparation og mærkning af apparater samt til apparaturforsikring 3.238 kr. 73 øre.

- b) Til service-abonnement for Carlsbergfondets GIER-anlæg på Københavns universitets astronomiske observatorium 57.985 kr. 77 øre.
- c) Til indkøb af et massespektrometer 39.215 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. C. J. Ballhausen til brug ved eksperimentel forskning af faststof-gasreaktioner, i første række metaloxydation ved høj temperatur).
- d) Til indkøb af en Reichert Photoautomatik med to fotovekselkassetter 11.266 kr. 20 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. C. Barker Jørgensen og amanuensis Povl E. Budtz til brug ved analyser af hypofysens funktionelle cytologi).
- e) Til indkøb af et »stopped flow« apparat til kinetiske målinger af hurtige reaktioner 95.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Jannik Bjerrum til brug ved kompleksemiske studier).
- f) Til anskaffelse af en ultramikrotom af typen Ultrotome LKB 45.493 kr. 80 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Theodor W. Blackstad).
- g) Til køb af en transportabel båndoptager med mikrofon og akkumulator 2.500 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Eli Fischer-Jørgensen til brug ved dialektundersøgelser i Jugoslavien ved mag. art. Per Jacobsen).
- h) Til køb af polaroidkassette til et fondet tilhørende Laue kamera 4.620 kr. (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, lektor, dr. Finn Grønlund).
- i) Til køb af Mechrolab membran osmometer 676 kr. 50 øre. (Tillæg til bevilling af 25/11 1966 på 53.350 kr.). (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, mag. scient. Aase Hvidt).
- j) Til anskaffelse af pH-stat udstyr 11.410 kr. (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, mag. scient. P. K. Jensen til brug ved undersøgelser af de steroide hormoners biokemiske virkningsmekanisme).
- k) Til indkøb af et Beckman DB spektrofotometer 35.413 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. C. Knakkergaard Møller og amanuensis, cand. scient. Ole

Simonsen til undersøgelse af organiske nitroforbindelser, deres aci-formers og saltens absorptionsspektre).

- l) Til indkøb af fotokemisk udstyr (Rayonet Preparative Photochemical Reactor Model RPR-208) 16.423 kr. (For tiden stillet til rådighed for lektor, dr. Sven-Olov Lawesson).
 - m) Til anskaffelse af en Branson Sonifier, Model S-125, celle disintegrator 11.730 kr. (For tiden stillet til rådighed for fg. professor, dr. Agnete Munch-Petersen til brug ved undersøgelser over deoxyribose-forbindelsernes omsætning i forskellige mutanter af *Escherichia coli*).
 - n) Til køb af en 12-kanals potentiometerskriver 12.886 kr. 50 øre. (For tiden stillet til rådighed for amanuensis, lektor, dr. Bodil Nielsen til undersøgelser over temperaturreguleringen hos mennesket under muskelarbejde).
 - o) Til anskaffelse af en Grant miniature temperature recorder 5.118 kr. (For tiden stillet til rådighed for afdelingsleder, dr. Finn Salomonsen til undersøgelse ved universitetsadjunkt N. O. Preuss af grågåsens ynglebiologi, specielt redetemperaturen hos vildtlevende grågæs).
 - p) Til anskaffelse af automatisk registreringsapparat til et fondet tilhørende Elsec protonmagnetometer 30.000 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor Svend Saxov).
 - q) Til køb af en Uher båndoptager 2.958 kr. (For tiden stillet til rådighed for direktør, dr. Arne Schiøtz til optagelse af frøstemmer i Afrika).
 - r) Til anskaffelse af et Rolleiflex kamera, SL 66, med tilbehør 12.444 kr. (For tiden stillet til rådighed for museumsinspektør, mag. art. Elise Thorvildsen til brug ved den videnskabelige bearbejdelse af materialet fra en arkæologisk undersøgelse ved Dankirke, Vester Vedsted sogn, Ribe amt).
 - s) Til køb af et lysmikroskop med tegnetubus 9.347 kr. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. Tor Zelandier og amanuensis, læge S. R. Blecher til studier af humane kromosomer).
21. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til den fortsatte bearbejdelse af materialet fra udgravningerne 144.402 kr.

22. Direktør, dr. TORBEN HOLCK COLDING til fortsættelse af studier vedrørende kunst og kunsthistorie i tidsrummet ca. 1770 til ca. 1870 4.800 kr. årlig i 2 år.
23. Fhv. rigsbibliotekar, dr. SVEND DAHL (†) til fremstilling af Vilh. Slomanns bog »Bicorporates« I–II 29.721 kr. 75 øre. (Tillæg til bevilling af 30/9 1963 på 46.380 kr.).
24. Professor, dr. HENRIK DAM til biokemiske og ernæringsmæssige undersøgelser 25.000 kr.
25. Foreningen »DANMARKS FOLKEMINDER« til udgivelse af Karl Clausen: »Folkeviser og nymodens sang i Napoleonstiden – et bidrag til nordslesvigske sanghistorie« 16.155 kr.
26. DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE til udarbejdelse og trykning af Anfred Pedersen: Labiaternes og Verbenaceernes udbredelse i Danmark 13.390 kr.
27. Professor, dr. W. DANSGAARD til fortsættelse af prøveindsamling fra U.S. C.R.R.E.L.'s borekerne gennem Grønlands indlandsis 9.100 kr.
28. Samme til en måneds ophold for civilingeniør Jørgen Møller ved U.S. C.R.R.E.L., Hannover, New Hampshire, og til eget ophold sammesteds i 10 dage i september 1968 med deltagelse i en konference over borekerne studier 11.292 kr.
29. DANSK NATURHISTORISK FORENING som tilskud til trykning af et bind i håndbogsserien »Danmarks Fauna« om ådselbiller, forfattet af fhv. højesteretsdommer, dr. Victor Hansen, 22.000 kr.
30. Samme som tilskud til trykning i »Videnskabelige Meddelelser fra Dansk naturhistorisk Forening« af en afhandling af I. Boetius og J. Boetius: Eels, *Anguilla rostrata*, Le Sueur in Bermuda 2.800 kr.
31. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til fortsat arbejde med Ordbog over det ældre danske sprog 162.000 kr. for tiden 1/4 1968–31/3 1969.
32. Samme som efterbevilling for tiden 1/4 1963–31/3 1968 til samme værk 13.052 kr. 31 øre.
33. Samme til fortsat arbejde i 1968 ved Diplomatarium Danicum, 1. række 69.160 kr.
34. Samme til fortsat arbejde i 1968 ved samme værks 3. række 86.191 kr.
35. Samme til dækning af merudgifter ved fremstillingen af

- Diplomatariets 3. række, 3.-5. bind samt lønstigninger for perioden 1962-1967 25.605 kr. 51 øre.
36. Samme til fremstillingsudgifter ved Diplomatarium Danicum 3. række, 6. bind 45.430 kr.
 37. Samme til dækning af overskridelse ved fremstillingen af Breve fra og til Ole Worm, bind II 1.645 kr. (Tillæg til bevilling af 26/11 1965 på 41.000 kr.).
 38. Samme til honorarer og fremstillingsudgifter ved Knud Togeby: *Ogier le Danois dans les litteratures europeennes* 46.795 kr.
 39. Samme til fortsat arbejde i 1968 med H. C. Andersens dagbøger 25.000 kr.
 40. Samme til fremstillingsudgifter ved trykningen af to bind af H. C. Andersens dagbøger 49.500 kr.
 41. Samme til honorar til amanuensis, cand. jur. Erik Reitzel-Nielsen for udarbejdelse af administrative indledninger til Danmarks præstehistorie 6.000 kr., fordelt over 3 år.
 42. Samme til honorar til cand. mag. Iver Kjær for arbejde i tiden 1/4 1968-31/3 1969 med gamle danske skuespiltekster 9.846 kr.
 43. 1. reservelæge, dr. TORSTEN DECKERT til aflønning af medhjælp ved undersøgelser af sammenhængen mellem eksperimentel atheromatose hos kaniner og sukkerstofskiftet 13.500 kr.
 44. Dr. phil. A. G. DRACHMANN til en uges ophold i Paris til studium af illustrerede håndskrifter vedrørende krigsmaskiner i *Bibliothèque Nationale* 1.000 kr.
 45. Professor, dr. C. ELLING til sekretærhjælp ved videnskabeligt arbejde 5.000 kr. årlig i 2 år.
 46. Fhv. overdyrlæge FR. ELVINGE til studier i de historiske samlinger på veterinær skolerne i Lyon og Maisons-Alfort 2.547 kr.
 47. Amanuensis, lic. agro. BIRGER FARESTVEIT til dækning af udgifter til medhjælp, udstyr og materialer ved undersøgelser over plantekimærer 130.392 kr.
 48. Professor, dr. HENNING FENGER som tilskud til udgivelse af professor Paul Krügers efterladte litteraturvidenskabelige skrifter under titlen »Studier i komparativ Litteratur« 8.000 kr.

49. Lektor NIELS FOGED til dækning af udgifter ved en studierejse til Tanzania med henblik på indsamling af østafrikansk diatomémateriale 10.000 kr.
50. Amanuensis, dr. BENT FOLTMANN til medhjælp i et år til bestemmelse af primærstrukturen af rennin 25.000 kr.
51. Samme til aflønning i en måned af en videnskabelig medarbejder til deltagelse i løbende undersøgelser af renninet primærstruktur 2.725 kr.
52. KOMITEEN FOR CARLSBERGFONDETS ARKÆOLOGISKE EKSPEDITION TIL FØNIKIEN til fortsat bearbejdelse af ekspeditionens materiale 106.597 kr.
53. Fhv. overinspektør, dr. GEORG GALSTER til fortsatte studier i Englands historie indtil 1154 8.000 kr.
54. Rigsantikvar, dr. P. V. GLOB til bearbejdelse, fotografering og tegning af materiale fra ekspeditionerne til Den persiske Golf med henblik på publikation 56.550 kr.
55. Amanuensis, cand. mag. JOHAN ADAM GUILDAL til en parasitologisk undersøgelse af vort kvægs interne parasitfauna, dens artssammensætning og kvantitative forekomst 5.000 kr.
56. Professor, dr. A. HALD til aflønning af medhjælp ved et matematisk-statistisk forskningsprojekt for tiden 1/4–31/12 1968 8.292 kr.
57. Professor, dr. L. L. HAMMERICH til sekretærhjælp 4.000 kr.
58. Dr. phil. AAGE HANSEN til videnskabelig medhjælp 4.000 kr.
59. Arkivar, dr. VELLO HELK til færdiggørelse af en afhandling om Propagandakongregationens forhold til Danmark efter 1622 19.000 kr.
60. Samme til arkivstudier i Rom 3.000 kr.
61. Dr. phil. AXEL M. HEMMINGSEN til bearbejdelse af iagttagelser og indsamlinger af tipulider i Sydamerika 1965–1966 1.500 kr. årlig i 2 år.
62. Overlæge, dr. TAGE HILDEN til isotopudstyr til brug ved undersøgelser over organismens væskefaser 22.440 kr.
63. Professor, dr. SØREN HOLM til indkøb af bøger til studier over den tyske romantik 1.100 kr.
64. Dr. phil. KR. HOLT-HANSEN til dækning af udgifter ved eksperimentelle undersøgelser over synsoplevelser, fortrinsvis ved kortere tidsintervaller, 6.000 kr.

65. Frøken BODIL HORNEMANN som afsluttende understøttelse til udgivelse af »Types of Ancient Egyptian Statuary«, bind VI og VII, 50.000 kr.
66. Professor, dr. POUL HØYBYE til sekretærhjælp, 3.000 kr.
67. INSTITUT FOR DANSK KIRKEHISTORIE til udgivelse af overarkivar, dr. theol. Bjørn Kørnerups afhandling »Hans Poulsen Reesen II« 23.967 kr.
68. Mag. art. ERIK IVERSEN til dækning af halvdelen af merudgifterne ved fremstillingen af bogen »Obelisks in Exile, vol. 1, The Obelisks of Rome« 4.571 kr. 69 øre. (Tillæg til bevilling af 9/6 1967 på 34.418 kr.).
69. Statsgeolog, dr. JOHS. IVERSEN til reparationsudgifter vedrørende forskningsområdet i Draved 4.619 kr. 69 øre.
70. Samme og dr. phil. S. TH. ANDERSEN til rydning af granopvækst i en vintereg-bøgebevoksning i Løvenholm skov 5.000 kr.
71. Samme og professor, dr. THORV. SØRENSEN som tilskud til udgivelsen af danske botaniske afhandlinger i det planlagte værk »Plant Sciences in the Arctic and Subarctic« under redaktion af dr. Nicholas Polunin, Oxford, 10.000 kr.
72. Mag. scient. VØGG H. JACOBSEN til apparatur til brug ved studier over fødeforholdene i vadehavet med særligt henblik på sandormenes ernæringsbiologi 5.750 kr.
73. Professor, dr. KNUD JEPPESEN til et studieophold ved norditalienske biblioteker 2.960 kr.
74. Professor, dr. KRISTIAN JEPPESEN til rejse og videnskabelig bistand i forbindelse med udgivelsen af fund fra mausolæet i Halikarnassos 11.550 kr.
75. Professor, dr. KNUD JESSEN som tilskud til trykning af en afhandling: Flora og vegetation på reservatet Vorsø 300 kr. (Tillæg til bevilling af 25/11 1966 på 7.000 kr.).
76. Afdelingsleder, dr. FEIKO KALSBECK til afslutning af den geologiske kortlægning af et område i Nordnorge 19.000 kr.
77. KEMISK FORENING som yderligere tilskud til publicering af en serie foredrag »Danske Kemikere« 8.000 kr. (Tillæg til restsaldo på 4.000 kr. af bevilling af 3/12 1954).
78. Professor, dr. NIELS KINGO JACOBSEN til prøveudgravninger og boringer i værfter i Tøndermarsken 15.000 kr.

79. Professor, dr. ANDERS KJÆR til teknisk medhjælp ved systematiske undersøgelser af den botaniske fordeling og kemiske struktur af glucosinolater i højere planter 12.000 kr.
80. Afdelingsleder, lektor B. ESKE KOCH som afsluttende bevilgning til indkøb af palæobotanisk og botanisk speciallitteratur til brug ved den løbende forskning ved den phytopalæontologiske afdeling, Geologisk Institut, Aarhus Universitet, 2.500 kr. årlig i 3 år.
81. Samme til deltagelse i den 23. internationale Geologkongres og den Internationale Palæontolog Unions Palæobotaniske Sektions møde i Prag i august 1968 4.000 kr.
82. Afdelingsleder, lektor ERIK KROGH ANDERSEN til videnskabelig medhjælp til indsamling og bearbejdelse af eksperimentelle data for organiske hydroxyforbindelser, især sådanne, som udviser keton-enol tautomeri 6.000 kr.
83. Fhv. overarkivar, dr. ERIK KROMAN til historiske studier 4.000 kr.
84. KULTURHISTORISK LEKSIKON FOR NORDISK MIDDELALDER til sikring af leksikonnets udnyttelse af Danmarks middelalderlige kilder ved fortsat beskæftigelse af en særlig dansk redaktør, amanuensis, cand. mag. Allan Karker 9.000 kr.
85. KØBENHAVNS UNIVERSITET til dækning af honorarer til professorerne H. Holter, E. Zeuthen og M. Ottesen som fungerende lektorer i fagene dynamisk cytologi, embryologi og biologisk kemi 55.239 kr.
86. Professor, dr. ULRIK V. LASSEN til undersøgelser af enkelte sanseceller i øret hos en græshoppe ved mag. scient. Axel Michelsen 11.553 kr.
87. Forfatteren, dr. JOHANNES LEHMANN til afskrivning af Orla Lehmanns beretning om den græske tronfølgesag i 1863 1.000 kr.
88. Arkitekt, dr. KJELD DE FINE LICHT til undersøgelse af Trajans thermer i Rom 9.969 kr.
89. Arkitekt EIVIND LORENZEN til elektronisk databehandling af målundersøgelser over planlægningsmetoder i græsk bygningskunst 3.500 kr.
90. Professor, dr. HAKON LUND til anskaffelse af en »C-1024 time averaging computer«, tilsluttet et tidligere bevilget NMR spektrometer 103.517 kr. 31 øre.

91. Professor, dr. J. LÆSSØE til fotografering af 735 kileskrifttekster 36.000 kr.
92. Amanuensis I. MADIRAZZA og professor, dr. GUNNAR LARSEN til aflønning af manuel assistance ved geologiske undersøgelser af de nordjyske saltstrukturer 5.500 kr.
93. Konservator HARRY MADSEN til bearbejdelse af optællinger og andre undersøgelser over fuglelivet på reservatet Vorsø igennem 38 år 2.000 kr.
94. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM, Charlottenlund slot, til drift af laboratoriet og fortsat publikation af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928-30 hjembragte materiale 184.780 kr.
95. Professor, FR. J. MATHIESEN til videreførelse af palæobotaniske arbejder: Danske brunkulsaflejrings flora og floraen i de grønlandske kridt-tertiærslag 3.000 kr. årlig i 2 år.
96. Afdelingsleder, dr. HARRY MICHEELSEN til anskaffelse af diamantknive til skæring af flint på ultramikrotom med henblik på elektronmikroskopisk undersøgelse af flintens ultrastrukturer 4.120 kr.
97. Professor, dr. VALD. M. MIKKELSEN til botanisk-økologiske undersøgelser af vegetationen på danske vej- og grøftkanter 10.000 kr.
98. MINERALOGISK MUSEUM som yderligere tilskud til hjemtransport af en jernmeteorit fra halvøen Agpalilik nord for Savig-sivik, Grønland 30.000 kr. (Tillæg til bevilling af 29/11 1963 50.000 kr.).
99. Redaktør, dr. ERIK MOLTKE som tilskud til en rejse til Riga og Talinn med henblik på undersøgelse og fotografering af derværende altertavler og håndskrifter 3.000 kr.
100. Fhv. overlæge, dr. S. H. MYGIND som tilskud til trykning af »Continued Studies on the Functional Mechanism of the Labyrinthine Sensory Epithelium. The Vestibular Part, particularly the Otolith Organs« 16.000 kr.
101. Dr. phil. KRISTEN MØLLER til fortsatte undersøgelser over gamle fiskeredskaber og fiskemetoder inden for det danske fiskeri 5.000 kr.
102. DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING som tilskud til trykningsudgifterne ved to hæfter af »Sylloge Nummorum Graceorum, North Africa« 24.500 kr.

103. Samme som tilskud til trykningsudgifterne ved bind III–V af »Sylloge of the Coins of the British Isles. The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum« 32.000 kr.
104. NATIONALMUSEET til udgivelse af værket »Danmarks Kirker« i tiden 1/4 1968–31/3 1969 samt yderligere til redaktionen i tiden 1/4 1967–31/3 1968 151.750 kr.
105. Samme til udgivelse af samme værk i tiden 1/4 1969–31/3 1970 138.500 kr.
106. Professor, dr. JOHANNES NICOLAISEN til en orienterende forskningsrejse inden for det indonesisk-melanesiske kulturområde 3.400 kr.
107. Professor NIELS ÅGE NIELSEN som tilskud til trykning af bogen »Runestudier« 6.000 kr.
108. Videnskabelig assistent, cand. med. KARIN NILAUSEN til deltagelse i The 12th International Conference on The Biochemistry of Lipids i England i september 1968 1.565 kr.
109. Museumsinspektør, dr. OLAF OLSEN til arkæologisk undersøgelse af hustomter i vikingeborgen på Nonnebakken i Odense 24.500 kr.
110. Landsretssagfører, dr. AXEL H. PEDERSEN til trykning af bogen »Birke- og byting i Gl. Københavns Amt 1521–1965« 24.988 kr.
111. Professor, dr. PAUL PLESNER til udvikling af apparatur til synkronisering af celledelingerne i store kulturer af *Tetrahymena pyriformis* 60.500 kr.
112. Direktør, dr. VAGN POULSEN til studier over oldtidens historie 6.000 kr. årlig i 2 år.
113. Afdelingsleder, dr. AXEL RANDRUP og overlæge, dr. IB MUNKVAD til neuropsykologiske undersøgelser med henblik på at sammenholde specielle adfærdsobservationer med hjerneanatomiske og biokemiske data 34.872 kr.
114. Professor STEEN EILER RASMUSSEN som tilskud til dækning af fremstillingsudgifterne ved en bog om Københavns udvikling gennem 800 år 25.000 kr.
115. Afdelingsleder, lektor K. RAUNSGAARD PEDERSEN til fortsættelse af undersøgelse af prækambriske fossilstrukturer fra Vestgrønland 12.000 kr.
116. Professor, dr. A. REIZ til honorering af medhjælp ved frem-

- stilling af konstruktionstegninger af astronomiske instrumenter 9.000 kr.
117. Samme til dækning af udgifter i forbindelse med udgivelsen af det afsluttende hæfte af Nordisk Astronomisk Tidsskrift 9.128 kr.
 118. RIGSBIBLIOTEKAREMBEDET til erhvervelse til Det kgl. Bibliotek af ca. 25 ældre danske bøger fra en privat bogsamling 100.000 kr.
 119. Professor, dr. P. J. RIIS til registrering og ordning af etruskiske bronzer 5.000 kr.
 120. BESTYRELSEN FOR DET DANSKE INSTITUT I ROM som yderligere tilskud til dækning af udgifterne ved opførelse af en ny bygning for instituttet 1.853.128 kr. 72 øre. (Tillæg til tidligere bevillinger til byggeriet på i alt 8.871.410 kr. 93 øre).
 121. DET DANSKE INSTITUT I ROM til anskaffelse af Corpus Inscriptionum Latinarum, vol. IV, 333 kr. 68 øre.
 122. Professor, dr. ALFRED ROSENKRANTZ til supplerende afbildning af mollusker fra Danien-Paleocæn i Danmark, Grønland, Østrig og Polen 2.000 kr.
 123. Samme til delvis bestridelse af en geologisk ekspedition til Nugssuaq-halvøen i Vestgrønland i sommeren 1968 30.000 kr.
 124. Professor, dr. PAUL V. RUBOW til litteraturhistoriske arbejder 4.500 kr. årlig i 2 år.
 125. Mag. phil. KAZIMIERZ SALEWICS til videnskabelig bearbejdelse med henblik på publikation af materialet fra den ældre jernalder boplads i Hurup, Thy, 30.000 kr.
 126. Afdelingsleder, dr. FINN SALOMONSEN til videnskabelig undersøgelse af fugletrækket ved Blåvands Huk 14.850 kr.
 127. Oberst, civilingeniør JØRGEN JACOB GREVE SCHEEL til indsamling af levende materiale af tandkarper (Rivulinae) i spansk Guinea og på Fernando-Poo 6.100 kr.
 128. Pastor, dr. GUSTAV SCHERZ til udgivelse af Niels Stensens geologiske skrifter i anledning af 300-året for deres tilblivelse 10.000 kr.
 129. Direktør, dr. ARNE SCHIØTZ til en rejse til Østafrika foråret 1968 til afslutning af indsamling af afrikanske padder og tusindben 26.624 kr.
 130. Ambassadør, dr. GUNNAR SEIDENFADEN til dækning af ud-

- gifter ved rentegning af analytiske tegninger af asiatiske orkideer 12.000 kr.
131. Dr. scient P. VALLABH SHARMA til indkøb og konstruktion af instrumenter til palæomagnetiske undersøgelser 127.440 kr.
 132. Fhv. kontorchef E. SPANG-HANSEN til fremstilling af en ny, forøget udgave af en bibliografi over filologen J. L. Heibergs skrifter 7.500 kr.
 133. Professor, dr. AXEL STEENSBERG og mag. art. HANS-OLE HANSEN til dækning af driftsomkostninger for »Historisk-Arkæologisk Forsøgscenter« i Lejre i perioden 1/10 1967–31/3 1968 164.675 kr.
 134. Professor, dr. AXEL STEENSBERG og museumsinspektør SVEND NIELSEN til fortsættelse af undersøgelserne af middelalderagre og vandmølletomter i Borupris og Hesede skove på Sjælland 10.800 kr.
 135. Professor, dr. AXEL STEENSBERG, kontorchef, cand. jur. & mag. art. VIGGO NIELSEN og overinspektør, dr. J. TROELSMITH til undersøgelse af jernalder-agre i Grishøjgaards krat, Store Vildmose, 26.000 kr.
 136. Professor, dr. H. STEN til sekretærhjælp til renskrivning af manuskript om portugisisk tempuslære 2.488 kr.
 137. Professor, dr. A. STENDERUP og professor, dr. E. A. FREUNDT til anskaffelse af apparatur til brug ved DNA-RNA hybridforsøg inden for udvalgte gærslægter og mycoplasmer 134.980 kr. 10 øre.
 138. Museumsinspektør HANS STIESDAL til en undersøgelse af voldstedet »Trindvold« i Bregninge sogn ved Vejle som led i en igangværende undersøgelse af Motte-Bailey-voldstedstypen 4.000 kr.
 139. Samme til en afsluttende undersøgelse af Motten samt af andre detaljer på det middelalderlige voldsted i Havrum skov 7.500 kr.
 140. Professor, dr. BENGT STRÖMGREN til fotoelektrisk firefarvefotometri for et net af standardstjerner på den nordlige stjernehimmel som grundlag for bestemmelse af stjerners masse, alder og populationstype 12.000 kr.
 141. Lektor OTTO SVANHOLT til udgivelse af en monografi: Om bøger og metoder i dansk fremmedsprogundervisning. En historisk fremstilling 18.000 kr.

142. Arboretforstander, dr. C. SYRACH-LARSEN til fortsatte undersøgelser over bævreaspens typer 4.000 kr. årlig i 2 år.
143. Professor, dr. HANS CHR. SØRENSEN til aflønning af medhjælp ved forberedelsen af udgivelsen af et russisk håndskrift fra det 17. århundrede 9.000 kr.
144. Samme til aflønning af medhjælp ved udarbejdelsen af en morfologisk beskrivelse af det russiske sprog i Tönnies Fenne's Low German Manual of Spoken Russian 6.000 kr.
145. Professor, dr. THORV. SØRENSEN til trykning af 8. og 9. hæfte af »Studies in the Flora of Thailand«, resultaterne af Siam-ekspeditionernes botaniske indsamlinger 24.000 kr.
146. Dr. phil. ELLEN THOMSEN til undersøgelser over insekternes neurosekretoriske celler og endocrine kirtler 14.067 kr.
147. Professor, dr. MATH. THOMSEN til fortsat videnskabeligt arbejde 18.606 kr.
148. Professor, dr. RUDI THOMSEN som tilskud til erhvervelse af hovedparten af afdøde professor, dr. Knud Fabricius' græske møntsamling til Aarhus universitet 10.000 kr.
149. Professor, dr. NIELS THULSTRUP til en studierejse til England vedrørende analytisk religionsfilosofi 8.000 kr.
150. Overinspektør, dr. J. TROELS-SMITH til pollenanalytisk og dendrokronologisk datering af den ældste neolitiske bebyggelse i Weier, Schweiz, 25.000 kr.
151. Samme til leje af forskningsområdet Stavns Fjord (d.v.s. de centralt beliggende holme i Stavns Fjord på Samsø, Besser Rev og østspidsen af Gammelholm) samt til aflønning af opsyn 61.385 kr. 46 øre.
152. Afdelingsleder, dr. S. L. TUXEN til videreudgivelse af »Zoology in the Faroes« 30.000 kr. årlig i 2 år.
153. Samme til medhjælp ved udgivelsen af det af Knud Fæster efterladte manuskript om de nord- og mellemeuropæiske humlebiens systematik 9.810 kr.
154. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR A CRITICAL PĀLI DICTIONARY til honorering af videnskabelig medhjælp og til dækning af andre udgifter ved videreførelse i 1968 af arbejdet på ordbogen 34.400 kr.
155. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UDFORSKNING AF LANDBRUGSREDSKABERNES OG AGERSTRUKTURERNES HISTORIE til kommissionens virksomhed i 1968 62.900 kr.

156. Samme til trykning af »Atlas over en del af middelalderlandsbyen Borups agre i Borup Ris ved Tystrupsø (Sjælland)« med tilhørende tekstbind på dansk, tysk, engelsk, fransk og russisk 63.234 kr. 52 øre.
157. Samme til undersøgelse ved professor, dr. Axel Steensberg og mag. art. Grith Lerche af asiatiske dyrkningsspader og rebræk-arter i forbindelse med rejse til New Guinea, Canberra i Australien og Aleppo i Syrien 12.000 kr.
158. Direktør, dr. H. VOLSØE (†) til trykning i »Spolia Zoologica Musei Hauniensis« af en afhandling af H. Anthon og Leif Lyneborg: »The cuticular morphology of the larval head in Blepharoceridae« 8.598 kr. 94 øre.
159. Dr. phil. KNUD VOSS som afsluttende bevilling til studier i dansk kunst i det 18. århundrede 20.000 kr.
160. Amanuensis, lektor K. J. WATSON til indkøb af Polaroid Land Film Casette XR-7 som tilbehør til et præcessionskamera 3.600 kr.
161. Professor, dr. MOGENS WESTERGAARD til videnskabelige undersøgelser i 1968 71.832 kr. 14 øre.
162. Laboratorieførstander H. WICHMAND og videnskabelig assistent H. MOURIER til en undersøgelse af de biotiske faktors indflydelse på stuefluepopulationer under danske forhold 32.500 kr. årlig i 2 år.
163. Forfatteren ERIK WICHMANN og fotograferne CLAUS BENTHIEN og HANNE LILLIEBJERG til båndindspilninger, fotooptagelser og film af befolkningernes levevis i Marokko, Spansk Sahara, Mauretania, Senegal og Mali 25.000 kr.
164. Professor, dr. H. J. ZWART til strukturel og petrologisk forskning i 1 år i dele af den Caledoniske foldekæde i Skandinavien 33.600 kr.
-
165. VIDENSKABERNES SELSKAB
- a) som årligt tilskud efter statuternes § X 20.000 kr. med tillæg på 70.000 kr.
- b) til dækning af selskabets pensionsforpligtelser overfor selskabets nuværende tjenestemænd 16.111 kr. 68 øre.
-

166. CARLSBERG-WELLCOME STIPENDIER FOR BRITISKE OG DANSKE VIDENSKABSMÆND (jfr. beretning 1956–57 s. 94–95 og beretning 1965–66 s. IX–X). Stipendiet for det akademiske år 1968–69 er tildelt:

Dr. D. W. MILES, Department of Medicine, University of Leeds, til et ophold hos professor, dr. K. Lundbæk, Medicinsk afdeling M, Århus Kommunehospital, for at studere nerve- og blodkarfunktionen ved diabetes mellitus.

Amanuensis, dr. EBBE STRANGE PETERSEN, Fysiologisk Institut, Aarhus Universitet, til et ophold hos dr. D. J. C. Cunningham, The University Laboratory of Physiology, Oxford, for at studere og deltage i undersøgelser over ventilationsregulationen ved arterio-sclerotisk hjertesygdom.

I 1967–68 er udbetalt 86.579 kr. 24 øre.

-
167. CARLSBERGFONDETS BIOLOGISKE INSTITUT. Til institutets drift i 1967–68 er bevilget og udbetalt 1.091.843 kr. 46 øre af afdeling B, jfr. regnskabet for afdeling B s. IV.

-
168. PENSIONS-LIGNENDE UNDERSTØTTELSER vedrørende afdeling B 62.704 kr.

Af det den 4. september 1958 oprettede CARLSBERGFONDETS LEGAT FOR DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE (jfr. beretning 1957–58 s. 106–107) har det i henhold til fundatsen nedsatte legatudvalg i tiden 1. marts 1967–29. februar 1968 uddelt følgende beløb:

1. Professor, dr. JOHAN LANGE til undersøgelser over vindens formgivende betydning for vedplanter på udsatte steder 3.000 kr.
2. Lektor, cand. mag. KJELD HANSEN til indkøb af mikrofotografieringsudstyr til brug ved illustrering af publikationer specielt om lichener 4.473 kr. 70 øre.

3. Amanuensis, cand. mag. OLE HØST til indkøb af apparatur til registrering af jord- og lufttemperatur 4.200 kr.
 4. Professor, dr. VAGN JENSEN til anskaffelse af glasapparatur m.v. 4.874 kr.
 5. Samme til indkøb af 36 g $^{15}\text{NH}_4\text{NO}_3$ 3.600 kr.
 6. Forstkandidat, stud. lic. TORBEN HEDVARD til indkøb af et pH-meter 1.529 kr.
 7. Amanuensis JØRGEN JENSEN til indkøb af en regnemaskine til bearbejdelse af talmateriale i forbindelse med undersøgelse af vældmoser 4.892 kr. 50 øre.
 8. Professor, dr. NIELS HAARLØV til anskaffelse af økologisk-fysiologisk udstyr til zoologisk laboratorium 10.806 kr.
-

Carlsbergfondets biologiske Institut

Leder: Professor, dr. ERIK ZEUTHEN.

Professor ERIK ZEUTHEN har fortsat de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser, der har til hensigt at etablere betingelser, som i samme kultur vil muliggøre uafhængige synkroniserende indgreb over for *Tetrahymena*-cellernes DNA syntese og over for deres celledelinger. I samarbejde med stud. scient. INGRID VILLADSEN er det vist, at DNA syntesen i en eksponentielt tilvoksende population synkroniseres, når cellerne udsættes for thyminsult en passende tid og derefter tilføres thymidin (se også beretningerne fra 1964–65, 65–66 og 66–67). I samarbejde med magister K. K. HJELM påvistes, at DNA syntese forløber asynkront forud for den synkroniserede celledeling. I denne fase kan cellerne opsamles og samlet frigøres til DNA syntese, som følgelig kan bringes til at forløbe til en vilkårligt valgt tid. Samme frihed består, hvor det gælder valget af tiden, da cellerne deler sig synkront. Derfor kan man søge omstændigheder, under hvilke DNA syntese og celledeling kan bringes i konflikt. I sådanne undersøgelser har professor ZEUTHEN fundet, at celler, der lige har påbegyndt en overskudsrunder af DNA replikation, og som derefter bremses i denne runde af thyminsult, kan bringes til at fortsætte replikationen under den påfølgende celledeling, således i en fase af cellens cyklus, da DNA syntese ikke normalt er mulig.

Det i beretningerne siden 1964–65 omtalte samarbejde med dr. N. E. WILLIAMS (U.S.A.) og med stud. scient. OLE MICHELSEN er afsluttet, og en afhandling er sendt i tryk. Hovedresultatet af disse autoradiografiske undersøgelser er, at en stabil, cellulær struktur, mundapparatet i *Tetrahymena*, i stor hast udveksler sine proteiner med proteiner i cytoplasma. Deltagelse i øvrige arbejder omtales under instituttets enkelte medlemmer.

Professor ZEUTHEN holdt i årets løb foredrag eller gav kortere meddelelser om sine undersøgelser ved universiteterne i Odense

og Århus og ved den 12. internationale cellebiologkongres i Bruxelles, august 1968 (rejsen med støtte fra Carlsbergfondet). Han fungerede som officiel opponert ved en disputatsafhandling i Bergen, Norge, juni 1968.

Professor ZEUTHEN har i forårssemestret afholdt en ugentlig forelæsning over cytologiske emner for biologistuderende i 8. semester.

Cand. mag. LEIF RASMUSSEN har fortsat de i beretningen for 1966-67 omtalte undersøgelser over partikulære bestanddele i næringssubstraterne og deres betydning for vækst hos *Tetrahymena*. Det har vist sig, at både komplekse og kemisk definerede substrater indeholder partikler. Hvis disse fjernes ved ultrafiltrering, kan cellerne ikke vokse, men mediets kvalitet genvindes ved tilførsel af partikler, f.eks. fra glødet plastisk ler. Hermed brydes med tidligere forestillinger, ifølge hvilke denne celle kan vokse på et fuldt opløst næringssubstrat. Cand. mag. LEIF RASMUSSEN og professor ERIK ZEUTHEN har fortsat det i forrige beretning omtalte samarbejde med stud. scient. ELSE KAY HOFFMANN og cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT (se disse), og sammen med professor ERIK ZEUTHEN har han påbegyndt udarbejdelsen af en større oversigtsartikel med titlen: »Synchronized Cell Division in Protozoa«.

Cand. mag. KIRSTEN HAMBURGER har i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN fortsat det i tidligere årsberetninger omtalte arbejde over frøæggets stofskifteintensitet. Med anvendelse af cartesianske- og gradient-dykkere måles iltoptagelsens og kulsyreudskillelsens hastighed i fræg under kløvning. Som tidligere beskrevet af ZEUTHEN (1947) er iltoptagelsens intensitet stigende gennem interfase til profase og faldende igennem mitosen. Udsvingenes amplitude er ringe, 5-10 0/0. Kulsyreudskillelsen viser større (amplitude 20-30 0/0) og i forhold til iltoptagelsen forskudte udsving. Den stiger igennem mitosen og falder efter dennes afslutning, måske helt frem til næste profase. Den respiratoriske kvotient varierer kraftigt og på et lavt niveau. Forsøgene fortsætter med undersøgelser af retentionen i systemet, af biologisk fiksering af $^{14}\text{CO}_2$, samt af trin i nedbrydelsen af ^{14}C -mærket glukose. Med anvendelse af gradientdykkere er en undersøgelse af stofstifteintensiteten gennem *Tetrahymenas* celleyklus påbegyndt. Hastigheden, hvormed ilt optages og kulsyre produceres, følges for kloner, som vokser i næringsmedier af forskellig sammensætning.

Mag. scient. JYTTE REICHSTEIN NILSSON har i samarbejde med professor ZEUTHEN fortsat de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser af finstrukturer i *Tetrahymena*. I exponentielt tilvoksende populationer er til enhver tid en ret konstant fraktion af cellerne i DNA syntese, og en lignende fraktion viser et karakteristisk kernebillede. Den anden fraktion har en forskellig og lige så karakteristisk kernemorfologi (elektron- og lysmikroskopi). I samarbejde også med dr. MARIKO IKEDA (se denne) søges etableret korrelationer mellem biokemisk aktivitet (DNA syntese) og kernemorfologi i synkroniserede celler. Ribosomer fra *Tetrahymena* studeredes i samarbejde med mag. scient. VAGN LEICK, der på Universitetets biokemiske Institut B studerer ribosomsyntesens biokemi hos denne celle. Der udførtes diametermålinger af ribosomer fra kerne og fra cytoplasma, dels i hele celler, dels på ribosomer isoleret fra homogenater. Forsøgsomstændighederne modsvarer de i trin af de biokemiske undersøgelser anvendte. Det i beretningen for 1965–66 (i samarbejde med dr. ARTHUR FORER) omtalte studium af mundstrukturerne i *Tetrahymena* er under udarbejdelse til en afhandling (FORER, NILSSON og ZEUTHEN). Magister NILSSON har desuden i forlængelse af tidligere undersøgelser (beretning 1964–65, 1966–67) studeret vacuoledannelsen under varierede ydre forhold, og vacuolernes videre skæbne er blevet fulgt. Samarbejdet med dr. CICILY CHAPMAN-ANDRESEN over finstrukturerne i store amøber (beretning 1961–62) er blevet fortsat. Magister NILSSON deltog, med støtte fra Carlsbergfondet, i en NATO sommerskole: »Newer Methods in Electron Microscopy and Low Angle X-ray Diffraction«, der blev afholdt i Cambridge 15.–28. september 1968.

Mag. scient. OLE WESTERGAARD har fortsat undersøgelserne (se beretningen for 1966–67) af DNA polymerasens aktivitet i *Tetrahymena*. Sult for deoxynucleotider blev etableret på flere måder, og alle fandtes at inducere kraftig stigning i den specifikke aktivitet af DNA polymerasen. Bestråling med ultraviolet lys beskadiger DNA, idet dimere af thymin dannes inden for DNA molekylet. Som vist af dr. CLIFFORD F. BRUNK sker reparation ved »excision-repair« (se BRUNK), og magister WESTERGAARD (i samarbejde med dr. R. PEARLMAN) finder, at også ultraviolet bestråling inducerer øget DNA polymerase aktivitet. Lignende skade og lignende enzyminduktion kan også fremkaldes ved behandling af *Tetrahymena* med en folsyreanalog (methotrexat), når mediet er

uden indhold af thymin-forbindelser (samarbejde med dr. R. PEARLMAN og dr. C. BRUNK). Der synes således at være korrelation mellem DNA beskadigelse og induktion af DNA polymerase aktiviteten. Magister OLE WESTERGAARD finder, at de optimale betingelser for det inducerede og det normale enzyms aktivitet er forskellige, og han forsøger kromatografisk adskillelse af de to aktiviteter. To afhandlinger er indsendt til publikation med dr. R. PEARLMAN som medforfatter. Med dr. C. BRUNK som tredje forfatter blev der givet en meddelelse ved en kongres afholdt i Prag, juli 1968, af »Federation of European Biochemical Societies« (FEBS). Magister OLE WESTERGAARD deltog, med støtte fra Carlsbergfondet, i et kursus om nukleinsyrer, som blev arrangeret i august 1968 af FEBS ved Weizmann Institutet i Israel.

Licentiatstuderende ved Danmarks Farmaceutiske Højskoles farmakologiske laboratorium, cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT, har, støttet af et stipendium fra højskolen og i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og cand. mag. LEIF RASMUSSEN, fortsat arbejdet over uorganiske ioners virkning på *Tetrahymena pyriformis* med en undersøgelse af disse ioners intracellulære koncentration under varierende ydre forhold. I samarbejde med stud. scient. ELSE KAY HOFFMANN har cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT studeret sammenhængen mellem transport af Na^+ og af aminosyrer gennem *Tetrahymenas* overflade. Det blev fundet, at natrium stimulerer optagelsen af visse aminosyrer, samt at aminosyrer omvendt stimulerer optagelse af natriumionen.

Mag. scient. HELGE A. ANDERSEN har siden januar 1968 som stipendiat ved Carlsbergfondets biologiske Institut studeret DNA syntesen i synkroniserede populationer af *Tetrahymena*. Dette er sket i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og dr. CLIFFORD BRUNK (se denne). Cellens genetiske materiale (DNA) kan mærkes ved indbygning af radioaktive isotoper igennem kortere eller længere tid, og der findes metoder til fysisk adskillelse af nyligt syntetiseret fra allerede tilstedeværende DNA. Disse beror på indbygning i DNA af en vægtfyldig analog (5-brom-deoxyuridin) af thymin, én af baserne i DNA. Adskillelse af tung, ny og gammel, let DNA sker ved centrifugering i en caesiumklorid gradient. Ved hensigtsmæssig anvendelse af de beskrevne metoder er det muligt at beskrive DNA syntesens (replikationens) forløb i en cellekultur i asynkron eller synkron vækst og formering. Målinger af replika-

tionens fremadskriden i *Tetrahymena* kulturer studeret før, under og efter induktion af delingssynkroni med varmechok viser, at processen forløber fuldt normalt i den enkelte celle, og at der i populationen, som tidligere fundet af HJELM og ZEUTHEN (beretninger 1962–63 til 1966–67), sker synkron initiering af DNA syntesen lige efter tidspunktet, da cellerne deler sig synkront. I andre undersøgelser har magister ANDERSEN (i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN) undersøgt mulighederne for under ovocytens vækst at mærke cytoplasmatisk DNA i hønseægget ved injektion af ^3H -thymidin i moderdyret. Hvis dette lykkes, vil der være skabt et egnet materiale til videre studium af DNAs fordeling i cytoplasma. Magister ANDERSEN deltog i FEBS-mødet i Prag i juli 1968.

Stud. scient. INGRID VILLADSEN har som studenterstipendiat i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN fortsat det i beretningen for 1966–67 omtalte arbejde. Det fandtes, at thyminsult etableret med methotrexat plus uridin hæmmer DNA syntesen selektivt, og at det er muligt at synkronisere DNA syntesen gennem thyminsult med efterfølgende tilførsel af thymin. Endvidere har INGRID VILLADSEN i samarbejde med dr. R. PEARLMAN påbegyndt undersøgelser over DNAase aktiviteter i *Tetrahymena*. Der påvist tilstedeværelse af en endo- og af en exodeoksynuklease. Stud. scient. INGRID VILLADSEN deltog, med støtte fra Carlsbergfondet, i FEBS-kongressen i Prag i juli 1968.

Stud. scient. ELSE KAY HOFFMANN har som studenterstipendiat fortsat det i forrige års beretning beskrevne samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og cand. mag. LEIF RASMUSSEN over aminosyreoptagelse i *Tetrahymena*. I samarbejde med cand. pharm. BIRTE KRAMHØFT (se denne) har hun studeret sammenhængen mellem transport af Na^+ og aminosyrer i samme organisme. ELSE KAY HOFFMANN har, med støtte af Carlsbergfondet, deltaget i symposium om »Biophysical Aspect of Permeability« i Jerusalem i juli 1968.

Stud. scient. JENS KEIDING har – tilknyttet magister OLE WESTERGAARD – påbegyndt arbejdet som studenterstipendiat.

Dr. RONALD E. PEARLMAN har med støtte af National Research Council of Canada og i samarbejde med magister OLE WESTERGAARD fortsat det under sidstnævnte beskrevne arbejde. Dr. PEARLMAN har endvidere, i samarbejde med stud. scient. INGRID

VILLADSEN. påbegyndt studier af deoxyribonukleaserne i *Tetrahymena*. I råekstrakter fandtes en exonuklease og en endonuklease. Begge enzymer er delvis karakteriserede. Dr. PEARLMAN deltog i FEBS biokemikongressen i Prag, juli 1968 (se under WESTERGAARD).

Dr. CLIFFORD BRUNK (Stanford University) har fortsat studier indledt i U.S.A. over *in vivo* reparation af beskadiget *Tetrahymena* DNA. Ved bestråling med ultraviolet lys af den levende celle etableres kemisk binding mellem thyminbaser, der er naboer i DNA, men bindingen kan igen åbnes ved bestråling med synligt lys. Processen, som er enzymatisk, fandtes at forløbe både i den levende *Tetrahymena* celle og i cellefri ekstrakter. Ultraviolet-beskadiget DNA kan også repareres i mørke, men da på anden og mere kompliceret måde: et større stykke af den beskadigede DNA enkeltråd skæres ud, og hele stykket nydannes enzymatisk. Processen betegnes »excision-repair«. Her på instituttet har dr. BRUNK undersøgt, om »excision-repair« kan ske i alle cellens faser eller kun i den periode af cellens cyklus, i hvilken DNA normalt fordobles ved replikation. Dette problem er ikke endeligt løst. Dr. BRUNKS metoder er bragt i anvendelse i det under magister HELGE ANDERSEN beskrevne samarbejde, samt i gruppearbejde med dr. R. PEARLMAN og magister OLE WESTERGAARD (se denne). Sammen med magister VAGN LEICK, Universitetets biokemiske Institut B, har dr. BRUNK udviklet en teknik, der tillader, at tiden, der medgår til separation af let (normal) og tung (enkelstrenget) DNA (med indbygget 5-bromo-deoxyuridin) gennem ultracentrifugering til ligevægt i caesiumklorid gradienter, forkortes væsentligt. En afhandling er sendt til trykning. Dr. BRUNK deltog i FEBS kongressen i Prag, juli 1968 (se under WESTERGAARD).

Dr. MARIKO IKEDA (Tokyo Metropolitan University) har, med støtte af Rask-Ørsted Fondet og i samarbejde med professor ERIK ZEUTHEN og magister JYTTE R. NILSSON (se denne) studeret sammenhængen mellem kromatinkondensation og selvabsorption af stråling fra tritieret thymidin, indbygget i kromatinet. Dr. IKEDA har desuden isoleret cellekerner af *Tetrahymena*, påvist at kernerne indeholder DNA polymerase, samt fundet at de isolerede kerner kan indbygge tritium- og ¹⁴C-mærket thymidin i DNA. Dr. IKEDA har deltaget i FEBS kongressen i Prag, juli 1968, samt, med støtte af Carlsbergfondet, i den 12. internationale cellebiologkongres i

Bruxelles, august 1968, og i den 8. embryologkongres i Paris, september 1968.

Cand. med. KARIN NILAUSEN har som gæst fra Anatomisk Institut, afd. C, fortsat sine studier over den fremmende virkning af langkædede fedtsyrer og af lysolecithin på væksten af hamster-celler i kultur.

Dr. C. CHAPMAN-ANDRESEN har som gæst fra Carlsberg Laboratoriets fysiologiske afdeling (se denne) samarbejdet med magister NILSSON (se denne).

Instituttet har i årets løb været besøgt, blandt andre af dr. G. CLEFFMANN (Vesttyskland), dr. M. BRZIN (Jugoslavien), dr. R. NEFF (U.S.A.), dr. M. ISHIKAWA (Japan), dr. A. M. ZIMMERMAN (Canada), dr. F. SEIDLOVA (Czekoslovakiet), dr. R. J. BAYLY (England). Disse gæster hidrog med foredrag, deltog i samarbejdet i kortere tid eller de lærte metoder. Professorerne P. HALLDAL og R. FÄNGE (Sverige) besøgte instituttet med hver sit hold af studenter.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

- ANDRESEN, N., C. CHAPMAN-ANDRESEN og J. R. NILSSON: The fine structure of *Pelomyxa palustris*. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 16, p. 285-317 (1968).
- CANN, J. R.: On the leakage of ultraviolet absorbing materials and alanine from synchronized *Tetrahymena pyriformis*. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 17, p. 319-325 (1968).
- CHAPMAN-ANDRESEN, C. og J. R. NILSSON: Electron microscopic observations using alcian blue. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 10, p. 189-207 (1967).
- HJELM, K. K. og E. ZEUTHEN: Synchronous DNA-synthesis induced by synchronous cell division in *Tetrahymena*. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 8, p. 127-160 (1967).
- HJELM, K. K. og E. ZEUTHEN: Synchronous DNA synthesis following heat-synchronized cell division in *Tetrahymena*. Exptl. Cell Res. **48**, p. 231-232 (1967).
- KOVIC, M. og E. ZEUTHEN: Malarial periodicity and body temperature. An experimental study of *Plasmodium lophurae* in chicken embryos. Compt. Rend. Trav. Lab. Carlsberg **36**, 11, p. 209-223 (1967).
- NILAUSEN, K.: Growth-promoting effect of lysolecithin on Chinese hamster cells *in vitro*. Nature **217**, 5125, p. 268-269 (1968).
- NILSSON, J. R.: Reversible degeneration in *Tetrahymena pyriformis* GL. Abstract from the 21st Annual Meeting of the Society of Protozoologists, Columbus, 1968. J. Protozool. **15** (Supplem.), p. 29 (1968).

- RASMUSSEN, L.: Effects of metabolic inhibitors on *Paramecium aurelia* during the cell generation cycle. Exptl. Cell Res. **48**, p. 132–139 (1967).
- ZEUTHEN, E.: Thymine starvation by inhibition of uptake and synthesis of thymine-compounds in *Tetrahymena*. Exptl. Cell Res. **50**, p. 37–46 (1968).

Rapporter fra mødet i den Skandinaviske Sektion af Society of Protozoologists på Carlsbergfondets biologiske Institut, 28.–29. april, 1967, publiceret i J. Protozool. **15** (Supplem.), p. 35–38 (1968):

- WAND, M.: The effects of self-radiolysis on the specificity of tritiated thymidine as a tracer for DNA synthesis. Abstr. no. 140.
- HJELM, K. K.: Transition from asynchrony to essential synchrony of DNA-synthesis at the time of heat-synchronized cell division in *Tetrahymena*. Abstr. no. 141.
- ZEUTHEN, E.: Thymidine starvation in *Tetrahymena* by control of synthesis and of uptake of thymine compounds. Abstr. no. 142.
- PLESNER, P.: The formation of ribosomes in *Tetrahymena pyriformis*. Abstr. no. 143.
- LEICK, V.: Growth rate dependency of protein and nucleic acid composition of *Tetrahymena pyriformis* and the control of synthesis of ribosomal and transfer RNA. Abstr. no. 144.
- PEARLMAN, R. og O. WESTERGAARD: DNA polymerase from *Tetrahymena pyriformis*, GL. Abstr. no. 145.
- RASMUSSEN, L.: Effects of DL-*p*-fluorophenylalanine on nucleic acid metabolism in *Tetrahymena pyriformis*, GL. Abstr. no. 147.
- NILSSON, J. R. og C. CHAPMAN-ANDRESEN: Correlation between vacuole forming capacity and division stage in *Tetrahymena pyriformis*, GL. Abstr. no. 148.

Instituttets personale består ved udgangen af året 1967–68 af følgende:

Professor, dr. ERIK ZEUTHEN er forstander (ansat i denne stilling 1. august 1957).

Cand. mag. LEIF RASMUSSEN er ordinær assistent (tilknyttet instituttet siden 1958, ansat i nuværende stilling 1. oktober 1966).

Cand. mag. fru KIRSTEN HAMBURGER er ekstraordinær deltids-assistent (tilknyttet instituttet siden 1958, ansat i nuværende stilling 1. april 1967).

Mag. scient. fru JYTTE REICHSTEIN NILSSON er ekstraordinær deltids-assistent (ansat i denne stilling 15. marts 1961).

Mag. scient. OLE WESTERGAARD er ekstraordinær assistent (tilknyttet instituttet 1. september 1965, ansat i nuværende stilling 1. oktober 1967).

Mag. scient. HELGE A. ANDERSEN er stipendiat under Carlsbergfondet (tilknyttet instituttet 1. januar 1968).

Afdeling C

Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg

Fra museets bestyrelse er modtaget følgende beretning¹:

Museets Samlinger

Tilvækst.

I det forløbne år fra 1. oktober 1967 til 30. september 1968 har Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg forøget sine samlinger på følgende måde:

A. Ved køb:

Malerier og skulptur.

1. Gruppebillede af arveprins Frederik med sin familie og en amme. Skitse af Jens Juel, udført ca. 1789 som forarbejde til et maleri. (Inv. nr. A 7742). Erhvervet i Frankrig.
2. Georg Nielsen, kgl. håndbibliotekar og chatolkasserer. Maleri af U. F. Beenfeldt 1779; signeret på lærredets bagside. (Inv. nr. A 7737). Erhvervet i Tyskland.
3. Joachim Frederik Schouw, botaniker, politiker. Knæstykke, siddende i interiør. Lille maleri, udført i Rom 1840 af Wilh. Marstrand som forarbejde til et større billede, der nu tilhører Folketinget. (Inv. nr. A 7726). Erhvervet fra den afbildedes sønnesøn.
4. Carl Nielsen, komponist. Knæstykke, siddende i interiør. Malet af datteren Anne Marie Telmanyi 1922; signeret. (Inv. nr. A 7744).
5. Anne Marie Carl Nielsen, født Brodersen, billedhuggerinde, foregåendes hustru. Knæstykke, siddende i interiør. Malet af Anne Marie Telmanyi 1940; signeret. (Inv. nr. A 7745).

¹ Genpart af den allerunderdanigste beretning, som det påhviler bestyrelsen årligt at afgive til H. M. Kongen om museets virksomhed.

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. IV.

6. Vagn Jacobsen, bryggeridirektør. Halv figur, siddende. Maleri af Niels Hansen. Formentlig forarbejde til et i 1925 udført portræt, som nu findes i Carlsberg Museet. (Inv. nr. A 7743).
7. »Christian den Første indstifter Elefantordenen«. Lille historiemaleri, udført af C. W. Eckersberg ca. 1835 som forarbejde til maleri i Parolesalen på Christiansborg slot. (Inv. nr. A 7738).
8. Slagscene fra felttoget 1848, formentlig episode af slaget ved Bov den 9. april 1848. Lille maleri, udført af Edvard Lehmann 1848, sandsynligvis på grundlag af en i kataloget over kunstnerens efterladenskaber anført blyantstegning; signeret. (Inv. nr. A 7722).

Tegninger og grafiske blade.

9. Hertug Ulrik, kong Christian IV's broder. Hel figur. Lille blyantstegning, udført af Heinrich Hansen på Frederiksborg efter et ved slottets brand i 1859 ødelagt maleri. (Inv. nr. A 7723).
10. Carl Julius Flensborg, generalmajor, krigsminister. Brystbilde. Blyantstegning med kinesisk hvidt. Udført af J. Vilhelm Gertner 1851; signeret. (Inv. nr. A 7725).
11. Harald Høffding, filosof, professor. Skulderstykke. Blyantstegning, udført af Magdalene Hammerich 1904; signeret. (Inv. nr. A 7735).
12. Hans Nicolaus Brix, litteraturhistoriker, professor. Knæstykke, siddende. Blyantstegning, udført af Hans Bendix 1960; signeret. (Inv. nr. A 7727).
13. Knuth Becker, forfatter. Hel figur, siddende. Bly- og tuschtegning, udført af Hans Bendix 1961; signeret. (Inv. nr. A 7729).
14. Gustav Pedersen, politiker. Halv figur, siddende. Sortkridt-tegning, udført af Hans Bendix 1963; signeret. (Inv. nr. A 7730).
15. Thorkil Kristensen, nationaløkonom, politiker, finansminister. Halv figur. Tegning med bly og tusch, udført af Hans Bendix 1964; signeret.

Samlingen af grafiske portrætblade er blevet suppleret på vanlig vis, bl. a. med en serie linoleumssnit af K. J. Almquist,

forestillende museumsdirektør Otto Andrup, digteren Sophus Claussen, forfatteren Hans Kirk, skuespilleren Johannes Poulsen og tegneren Robert Storm Petersen.

Portrætmedaljer og historiske medaljer.

16. Kong Christian IV. Guldmedalje fra 1592. Avers med kongens profilportræt og omskrift: CHRISTIANVS IIII D[EI] G[RA-TIA] PRI[NCEPS] ET ELECT[VS] REX DAN[IÆ] NO[R-VEGLÆ]. Revers med elefant, på hvis skaberak bogstavet C og omskrift: REGNA FIRMAT PIETAS og årstallet 1592. (Inv. nr. M 419). Erhvervet i Holland.
17. Prinsesse Benediktes bryllup med prins Richard. Sølvmedalje. Avers med brudeparrets profilportrætter og omskrevne navne. Revers med sol og to korslagte hvedeneg. Omskrift: BRYLLUPPET PÅ FREDENSBORG 3. FEBRUAR 1968. Udført af Frode Bahnsen. (Inv. nr. M 418).
18. Sølvtikrone i samme anledning. Avers med kong Frederik IX's profilportræt, revers med prinsessens profilportræt. Udført af Harald Salomon. (Inv. nr. M 416).

Møbler og kunstgenstande.

19. Dåbsfad af messing med drevne, graverede og indslåede figurer og ornamenten. I bunden fremstilling af Mariæ bebudelse. På kraven er senere indgraveret slægterne Abildgaards og Juels våbner, bogstaverne DAF og DAM, betegnende Dorte Abildgaards fædrene og mødrene (våben), samt årstallet 1633. Fadet er udført i Nürnberg i det 16. århundrede. (Inv. nr. B 4262).
20. Vitrineskab af egetræ med skuffe i underdelen. Fra 17. århundrede. (Inv. nr. B 4252). Oprindeligt hidrørende fra Rosenborg slot.
21. Voxpousseret rustning i heroisk stil, dekoreret med farver, forgyldning og forsølvning. Legemsstørrelse. (Inv. nr. B 4253) Oprindeligt hidrørende fra det kgl. kunstkammer og Rosenborg slot. Rustningen er rest af en påklædt voxfigur, forestillende kong Christian V og katalogiseret i inventarfortegnelse over kunstkammeret 1690 som det første nr. i »Helte-salen«.

Avers.

Revers.

Kong Christian IV. Guldmedaille, 1592.
(Inv. nr. M 419).

Voxpousseret rustning, dekoreret med farver, forgyldning og forsølving. (Inv. nr. B 4253). Oprindeligt hidrørende fra det kgl. kunstkammer og Rosenborg slot. Rustningen er rest af en påklædt voxfigur, forestillende kong Christian V.

Arveprins Frederik med sin familie og en amme. Skitse af Jens Juel, udført ca. 1789 som forarbejde til et maleri.
(Inv. nr. A 7742).

Ove Hoegh-Guldberg, gehejmekabinetsskretær, statsminister (1731–1808).
Tegning udført af W. Hauffner 1780. (Inv. nr. A 7740).

Ove Malling, historiker, gehejmestatsminister (1747–1829). Rundt profilrelief af gips. Udført ca. 1825.
(Inv. nr. A 7741).

Joachim Frederik Schouw, botaniker, politiker (1789–1852). Lille maleri, udført i 1840 af Wilh. Marstrand som forarbejde til et større billede, der nu tilhører Folketinget. (Inv. nr. A 7726).

Slagscene fra felttoget 1848, formentlig episode af slaget ved Bov den 9. april 1848. Lille maleri, udført af Edvard Lehmann 1848. (Inv. nr. A 7722).

Carl Nielsen, komponist (1865–1931). Malet af datteren Anne Marie Telmanyi 1922.
(Inv. nr. A 7744).

22. Vinglas med indgraveret, oprindelig guldbelagt, Frederik V-monogram i kronet kartouche. Fremstillet i Nøstetangen, Norge. (Inv. nr. B 4261). Den oprindelige guldbelægning er senere erstattet med nyere guldbronzering.
23. Skålføremet lysekrone af patineret og forgyldt bronze. Med seks lysarme. G. F. Hetsch-stil. I skålens bund pånittet sølvplade med inskription: Forfærdiget til Mesterstykke af A. M. Mossin 1838. Kjøbenhavn. (Inv. nr. B 4251).
24. Niarmet prismelysekrone med messingstel. Fra det 19. århundrede. (Inv. nr. B 4254).

B. Som gave:

Fra gesandt F. E. Høegh-Guldberg:

25. Kong Christian VII som prins. Halv figur. Iført rød uniformskjole, brystharnisk samt hermelineskappe. Elefantordenens blå bånd og bryststjerne. Malet af Peter Wichmann. (Inv. nr. A 7739).
26. Ove Høegh-Guldberg, gehejmekabinetsekretær, statsminister. Hoftestykke. Dannebrogordenens skulderbånd og bryststjerne. Tegning; pen, blyant og laveret tusch. Udført af W. Haffner 1780; signeret. (Inv. nr. A 7740).
27. Ove Malling, historiker, gehejmestatsminister. Rundt profilrelief af gips. Skulderstykke med antikiserende draperi. Gråmalet baggrund. Udført ca. 1825. (Inv. nr. A 7741).
28. Sølvmedalje, slået i anledning af enkedronning Juliane Maries 24 års bryllupsdag den 8. juli 1776. Avers med enkedronningens brystbillede og navn samt medaljøjrens signatur. Revers med to genier holdende en laurbærkrans samt inskription: SOSPITA MATER og dato. Udført af D. J. Adzer efter tegning af Johs. Wiedewelt. (Inv. nr. M 420).
29. Spillebord af palisander med tredobbelt udklappelig bordplade og dyb sarg, hvori indbygget en hævelig indsats med dels toilet-, dels skrivebord. Kinesisk arbejde. (Inv. nr. B 4255).

Endvidere forskellige af statsminister Ove Høegh-Guldbergs personlige efterladenskaber, såsom

30. Guldlommeur, udført af William Owen, London. I guldkapsel med statsministerens våben. (Inv. nr. B 4256).

31. Trekantet våbensignet af bjergkrystal, monteret i sølvbøjle (Inv. nr. B 4257).
32. Sølvsnustobaksdåse med graverede rokokkoornamenter. Rester af forgyldning på låget og indvendig. I låget indsat en italiensk sølvmedalje for storhertug Ferdinand I Medici af Toscana, dateret 1601. (Inv. nr. B 4258).
33. Drejet elfenbensdåse med skruelåg. (Inv. nr. B 4259).
34. Stor foldekniv (barberkniv) med skildpaddeskaft. (Inv. nr. B 4260).

Fra den kgl. Mønt:

35. Sølvtikrone i møntpræg og uden værdiangivelse. Udført af Harald Salomon i anledning af prinsesse Benediktes bryllup med prins Richard den 3. februar 1968. (Inv. nr. M 417).

Fra stukkator E. Frederiksens bo:

36. Kong Christian VIII. Gipsafstøbning af Thorvaldsens buste. (Inv. nr. A 7731).

Endvidere støbeforme til museets buste af kong Frederik II, figuren af prinsesse Agnes på Christoffer II's gravmæle i Sorø kirke, S. Grossi's buste på Corselitze af Elisabeth Iselin, født Fabritius-Tengnagel, og Gianelli's buste på Corselitze af Lise Calmette, født Iselin.

Af museets samlinger er i årets løb følgende billeder og genstande ført til afgang:

Kong Christian VI. Lille Maleri, formentlig udført af Andreas Møller. Billedet er bortstjålet fra sin plads i stue 47. (Inv. nr. A 6728).

To stole, der var helt skørnede af ormeangreb. (Inv. nr. B 1936 og 1937):

Revision.

Inventarrevisionen, der varetages af overinspektør Gudmund Boesen og dr. phil. Jan Steenberg, er blevet videreført efter de fastsatte retningslinier. Der har i årets løb være aflagt tre revisionsbesøg.

Konservering og restaurering.

I museets atelier for malerikonservering færdigbehandlede i årets løb 43 malerier, hvoraf 16 fra museets egne samlinger, 1

fra Conseilgangen på Frederiksborg, 2 fra Rosenborg, 18 tilhørende kongehuset (i forbindelse med tronfølgeren, prinsesse Margrethes og prins Henriks indflytning i Christian IX's Palæ på Amalienborg) samt 6 fra privat eje.

Et nyerehvervet skitse-maleri af Jens Juel, forestillende arveprins Frederik med familie, blev undersøgt og rensset. Farvelaget var en del afslidt. Efter afrensning af de overlaserede partier fremstod billedet med betydeligt større kvaliteter. Under det nuværende maleri ligger en anden skitse, som på grund af slitagen anes svagt, men som en røntgenoptagelse viser tydeligere. Det underste billede forestiller et helfigurs mandsportræt med elefantorden.

Et af Conseilgangens store bjerglandskabsmalerier, udført af Josse de Momper, er blevet rentoileret og rensset. Det viste sig herunder, at billedet i sin tid er blevet beskåret, samt at tre figurer i venstre hjørne fornedet er blevet overmalede, sandsynligvis af kompositions-mæssige grunde i forbindelse med tilpasningen til vægfeltet på Conseilgangen.

Ved beretningsårets udgang henstod på atelieret som værende under arbejde 7 malerier fra museet samt 5 store vægmalerier af William Scharff fra Carlsberg Bryggeriernes kantine.

Fotografisamlingen.

Museets samling af fotografier af portrætter, historiske billeder og genstande er blevet forøget såvel ved optagelser på museets egen foranstaltning som ved indkøb. Tilgangen af negativer androg i alt 680 numre, deraf 422 fra Frederiksborg slotskirke i forbindelse med dennes bearbejdelse til værket »Danmarks Kirker«.

Som medhjælpere ved den igangværende omordning af fotografisamlingen har ligesom sidste år medvirket fru Bodil Eller og stud. mag., fru Kirsten Nannestad.

Håndbiblioteket.

er blevet suppleret med 294 bøger og publikationer, deraf 123 som gave eller i bytte med inden- og udenlandske museer og institutioner.

Museets Virksomhed

Lokaler og bygninger m. v.

Den projekterede restaurering og ombygning af Slotsherrens Hus er blevet videreført efter de af arkitekt Peter Koch udarbejdede planer og under dagligt tilsyn af arkitekt Jens Lundqvist. Det omfattende arbejde ventes fuldført i løbet af sommeren 1969.

I henhold til en af boligministeriet i 1958 givne tilladelse har museet i det forløbne år ladet installere elektrisk belysning og stikkontakter på hovedslottets trapper samt ved kort- og billet-salget i museets forhal.

På foranledning af en henvendelse fra arbejdstilsynet i Hillerød er der i hovedslottets kælder indrettet toilet- og aftrædelsesrum med garderobeskabe for funktionærer og opsynspersonale.

Der er endvidere udført malerarbejde på trappegange, i forhallen, i stue 66 og i den lange gang i Prinsessefløjens stueetage.

På museets bekostning er der blevet etableret et blødgøringsanlæg til Neptunspringvandet i slotsgården for at modvirke kalkdannelser på bronzefigurer og marmorkumme.

Besøgende.

Antallet af besøgende i det forløbne år androg i alt 224.222, fordelt med 40.531 i månederne oktober–april og 183.871 i maj–september. I forhold til det foregående år betegner dette en nedgang på henved 8 0/0.

Blandt de repræsentative besøg kan nævnes Kongehuset med de udenlandske gæster ved prinsesse Benediktes bryllup, Cyperns præsident, ærkebiskop Makarios, den sovjetrussiske boligminister, den hollandske landbrugsminister, den rumænske kulturminister og Malaysias sundhedsminister. Endvidere en række officielle forhandlingsdelegationer samt deltagere i internationale og nordiske kongresser og møder, f. eks. en kulturdelegation fra Polen, en gruppe polske kunsthistorikere, europæiske radiochefer, nordiske kemikere, nordiske jurister, nordiske gymnasiaststipendiater, Frederiksberg kommunalbestyrelse med engelske gæster og Frederiksborg Amts Centralsygehus med deltagere i et WHO-lægekursus. Af udenlandske og danske besøgsgrupper kan nævnes The Corcoran Gallery of Art, Washington D.C., Association of the Brazilian War College, en gruppe fra the Goodwill Mission, bestående af højtstående politikere og embedsmænd fra Ceylon,

Columbia, Ethiopien, Indonesien og Nigeria, Danmarks Provsteforening, Danmarks Biblioteksskole, Danmarks Lærerhøjskole, Oehlenschläger-selskabet, Danske Livregiment samt Turistførerforeningen.

Gruppebesøgene med pædagogisk formål omfattede et samlet antal personer på 29.090, hvoriblandt 646 skoleklasser, der fordelte sig med 458 fra folke- og realskoler, 51 fra gymnasieskoler, 137 fra højskoler, seminarier, fagkurser o. l. Af skoleholdene var 422 danske, 12 norske, 91 svenske og 121 fra andre lande.

I månederne juli og august arrangerede museet i samarbejde med slotsorganist Per Kynne Frandsen 6 turistkoncerter på Compenius-orglet i Frederiksborg slotskirke. Hver koncert varede ca. 45 minutter, og adgangen var fri. De medvirkende var, foruden slotsorganisten, Dr. Harro Schmidt, Celle, professor Aksel Andersen, København, organist Mogens Melbye, Tønder, organist Achille Berruti, Biella, og organist Jørgen Ernst Hansen, København.

Af kataloger og vejledninger blev der solgt 5741 danske, 4705 engelske, 1955 tyske og 739 franske; endvidere 1070 billedhæfter samt 51 eksemplarer af »Danish Museums«.

Museets danske vejledning blev trykt i 5. oplag (80–105.000 eksemplarer).

Foto- og postkortsalg.

Salget af fotografiske aftryk fra museets billedarkiv havde samme omfang som det foregående år, nemlig ca. 10.000 kr.

I postkortsalget solgtes desuden 107.446 prospektkort, 5.334 leporelloer à 12 stk. farvebilleder, 29.850 stk. color-slides, 1740 askebægre og plaketter fra Den kgl. Porcelainsfabrik samt 299 grammofonplader med gengivelse af musik på slotskirkens Compenius-orgel.

Omvisnings- og foredragsvirksomhed.

Der blev i sommerhalvåret ydet vederlagsfri omvisning i videst mulig udstrækning til skoleklasser, grupper fra seminarier, kursus o. l. Som skoleomvisere virkede stud. mag.'erne Annette Brendholdt, Susanne Szomlajski og Leif Szomlajski. I alt blev der givet 104 gratis omvisninger og modtagelser.

I månederne februar og marts afholdtes i museets foredragssal fire lysbilledforedrag omhandlende:

Rom, ved registrator B. Juel Weber, samt Grækenland og Persien, ved museumsinspektør, dr. phil. H. Henningsen.

Foredragssalen blev i øvrigt benyttet ved adskillige introduktioner til besøg på slottet og museet samt som klasseværelse ved skolegrupperes udarbejdelse af skriftlige opgaver i forbindelse med museumsbesøget. Den blev endvidere stillet til rådighed for møder i det af Frederiksborg amts vejinspektorat nedsatte »Møntportudvalg« samt for foredragsmøder i Foreningen Norden og Frederiksborg Amts historiske Samfund.

Uden for museet har museumsdirektør Jørgen Paulsen holdt foredrag om emner med tilknytning til museet og slottet i Danmarks Provsteforening, Arbejdernes Oplysningsforbund, Hillerød Venstreforening, Hillerød og Omegns Malerlaug, Sønderjysk Forening for Virum-Sorgenfri og Slangerup aften-skole.

Udstillinger.

Ligesom i det foregående år var lokalerne i Prinsessefløjens stueetage optaget af udstillingen af danske portrætmalerier og -miniaturer fra Statens Museum for Kunst.

Der blev i årets løb udlånt malerier og kunstgenstande til følgende udstillinger:

Kunstforeningens Sigurd Swane-udstilling.

»Danish Arts and Crafts« i Victoria and Albert Museum, London.

Sorø Kunstmuseums 25 års jubilæumsudstilling.

Udstilling i anledning af Christianshavns 350 års jubilæum.

Deponeringer.

Der blev deponeret malerier og genstande i følgende institutioner:

Æresboligen på Carlsberg.

Jyske Dragonregiments kaserne i Holstebro.

Domhuset i Fredericia.

Dansk Sygeplejeråds hus i Vimmelskiftet, København (inv. nr. A 6495: Charlotte Norrie, født Harbou, medstifter af Dansk Sygeplejeråd).

Endvidere blev de fra malerinden Anne Marie Telmanyi erhvervede portrætmalerier af hendes forældre, komponisten Carl

Nielsen og billedhuggerinden Anne Marie Carl Nielsen, deponeret hos kunstnerinden for livstid.

Det museet tilhørende portræt af skuespilleren Poul Reumert (inv. nr. A 4272), som siden det blev malet af G. F. Clement i 1928 har været deponeret hos den portrætterede, blev efter dennes død afleveret til museet og ophængt i samlingen.

Anden virksomhed.

Registreringen og katalogiseringen af portrætter og historiske billedfremstillinger er blevet videreført på sædvanlig måde. Arbejdet med systematisk indsamling af oplysninger om ældre portrætter blev fortsat under inspektør Povl Ellers tilsyn. Ved stud. mag. Leif Szomlajski blev der på Rigsarkivet foretaget udskrifter af Rosenborg slots inventarregnskaber 1790–1839, Kunstkammerets til- og afgang 1690–98, 1775–1827, afgang ved Kunstkammerets opløsning 1827 samt af prinsesse Charlotte Amalies dødsbofortegnelse 1782.

På museets foranstaltning blev den fra herregården Lykkesholm hidrørende, nu på Gl. Viffertsholm anbragte, Lindegaard'ske portrætsamling fotograferet og registreret.

Museumsdirektøren har offentliggjort en afhandling »Johanne Luise Heiberg på Frederiksborg« i årsskriftet »Kultur og Folke-minder« XIX.

Den af overinspektør H. D. Schepelern for Det danske Sprog- og Litteraturselskab besørgede oversættelse til dansk af Ole Worms latinske brevveksling er udkommet med tredje og sidste bind.

Museumsdirektøren foretog i september måned en studierejse til Østrig (Innsbruck, Graz, Wien og Salzburg).

Museet afholdt overinspektør H. D. Schepelerns rejseudgifter i forbindelse med studieophold på institutionen San Cataldo i Italien.

Ved Dansk kulturhistorisk Museumsforenings årsmøde i Svendborg i august måned var museet repræsenteret ved museumsdirektøren og inspektør Povl Eller.

Som medlem af det i 1965 af Frederiksborg amts vejinspektorat nedsatte udvalg til overvejelse af de fremtidige trafik- og

parkeringsforhold ved Frederiksborg slot deltog museumsdirektøren i de i årets løb afholdte 4 møder i udvalget.

Efter ansøgning bevilgedes tilskud til Danmarks Kirker til fotografering i slotskirken samt til Turistforeningen for Hillerød og Omegn.

På museets stiftelsesdag den 5. april uddeltes legatportioner af Det nationalhistoriske Museums Understøttelsesfond til registrator B. Juel Weber, opsynsbetjentene Martin Larsen og Jens Hansen, rengøringsassistent, fru Else Petersen og fhv. opsynsbetjent Jens Ungstrup.

Personale.

Museumsinspektør H. D. Schepelern, der efter ansøgning fik bevilget studieorlov med løn for tiden 1. oktober 1967 til 30. september 1968, udnævntes ved sit 25 års jubilæum den 1. april 1968 til overinspektør.

Under inspektørens orlov vikarierede mag. art., fru Helga Bloch Kvaale i tidsrummet 1. november 1967 til 30. september 1968 med løn fra Carlsbergfondet af det til inspektør Schepelern bevilgede tilskud til vikar.

Med konservator Artur Ketnath fra München blev der truffet ny aftale om yderligere to års arbejde i konservatorateliet fra 1. oktober 1968 at regne.

Konservatorelev, frk. Cathrine Clemmesen ophørte efter eget ønske med sit arbejde i atelieret fra udgangen af maj måned.

Museets faste og kontraktlønnede personale består ved udgangen af regnskabsåret 1967/68 af følgende:

Museumsdirektør, cand. mag. Jørgen Paulsen, ansat 1. oktober 1935, i sin nuværende stilling 1. oktober 1953.

Overinspektør, cand. mag. H. D. Schepelern, ansat 1. april 1943, i sin nuværende stilling 1. april 1968.

Museumsinspektør, cand. mag. Povl Eller, ansat 10. maj 1954, i sin nuværende stilling 1. april 1956.

Konservator Niels Wivel, ansat 1. oktober 1959.

Registrator B. Juel Weber, ansat 1. februar 1938.

Vagtmester N. H. Skovholm Hansen, ansat 1. september 1955.

Museumssnedker Holger Sørensen, ansat 1. april 1936.

Varmemester Kristian Jensen, ansat 1. januar 1940.

Museumsbetjent Harald Nielsen, ansat 1. oktober 1964.

Museumsbetjent Walther Ernst Jensen, ansat 1. oktober 1964.

Museumsbetjent Erhardt Andersen, ansat 1. april 1966.

Herudover er på museet beskæftiget 1 konservatormedhjælper, 6 kontormedhjælpere, 13 opsynsbetjente, 1 garderobeassistent, 5 rengøringsassistenter og 2 kiosksælgersker.

Frederiksborg, den 29. januar 1969.

G. BARDENFLETH.

STIG IUUL.

P. V. GLOB.

JØRGEN PAULSEN.

Ny Carlsbergfondet

Fra Ny Carlsbergfondets direktion er modtaget følgende beretning:

Til nedenfor angivne fundatsmæssige formål er der for Ny Carlsbergfondets midler i regnskabsåret 1967–68 disponeret som følger:

A.

INDKØB OG UDELING AF KUNSTVÆRKER, KUNSTNERISKE
UDSMYKNINGER M. M.

I.

Der er i løbet af året til museer eller andre offentlige institutioner skænket eller givet tilskud til erhvervelse af følgende kunstværker.

1. Museer og andre offentlige samlinger i København.

Ny Carlsberg Glyptotek:

1. *Kvindehoved. Marmor. Fra det græske Syditalien. 5. årh. f. Kr.
2. Bevilling til Glyptotekets egen rådighed, for hvilken der efter museets meddelelse er erhvervet:
 - Græsk geometrisk kande. Dipylonstil. Brændtler. 8. årh. f. Kr.
 - *Lågvase. Brændtler. Athen. 7. årh. f. Kr.
 - *Østgræsk vase i form af fløjtespillerske. Brændtler. 6. årh. f. Kr.
 - Trefodet smykkeskrin uden låg. Brændtler. Korinth. 6. årh. f. Kr.
 - *Parfumeflaske i form af siddende tyksak. Brændtler. Korinth. 6. årh. f. Kr.
 - Græsk terrakottahoved af kvinde, brudt af en statuette. Sicilien. 5. årh. f. Kr.

Græsk terrakottahoved af kvinde med krone, fra statuette af tronende gudinde. Sicilien. 5. årh. f. Kr.

Græsk terrakottahoved af kvinde med krone. Sicilien. 5. årh. f. Kr.

Græsk terrakottabuste af kvinde. Sicilien. 5. årh. f. Kr.

Ung mand med spids hue. Græsk marmorhoved. 5. årh. f. Kr.

Etruskisk vinkrukke med røde figurer. På hver side gruppe af kappeklædt mand og kvinde. 5. årh. f. Kr.

*J. B. CARPEAUX: Ugolino og hans sønner. Ca. 1861. Statuettegruppe. Skitse. Bronze.

*A. J. DALOU: Høbinder med neg og segl. 1894–1901. Statuette. Bronze.

*GERHARD HENNING: 25 skitser, heraf 24 af ubrændt ler og én af voks.

Det danske Kunstindustrimuseum:

3. L. MAHLEBA og V. MUCUBE: »Afbrænding af græs«. 1967. Afrikansk billedtæppe.
4. *Kinesisk landkabsmaleri dateret 1669. Pensel. Tusch.
5. *Kinesisk munk. Hvidt porcelæn (blanc de Chine). 17. årh.
6. *Kinesisk gudinde. Hvidt porcelæn (blanc de Chine). 17. årh.
7. Tepotte. Hvidt porcelæn (blanc de Chine). Kina. 17. årh.
8. Kinesisk vase med frugter og ranker i relief. Porcelæn, (émail sur biscuit). K'ang-Hsi. (1662–1722).
9. Kinesisk vase dekoreret med landskab og tre figurer. K'ang-Hsi. (1662–1722).
10. Kinesisk skål. Hvidt glaseret porcelæn. Yung-Cheng. (1723–1735).
11. Moderne japansk kunsthåndværk. Arbejder i træ, lak, porcelæn, metal og tekstil.

Statens Museum for Kunst:

Den Kongelige Kobberstiksamling:

12. OTTO CHRISTENSEN: Portræt af Alberto Giacometti. 1965. Tegning.
13. *EDGAR DEGAS: Monsieur H. de Clermont. New Orleans. Ca. 1872. Tegning. Tilskud.

14. CHR. HORNEMAN: 18 tegnede skitser.
15. *CORNELIUS HØYER: 47 tegnede skitser.
16. ANDERS KIRKEGAARD: Bevidstløs af angst og forventning ligger han og venter på visheden. 1967. Tegning.
17. RICHARD MORTENSEN: Selvportræt. 1939. Tegning.
18. OLE SCHWALBE: Romerske synonymmer. 1967. Grafisk mappe.
19. SIGURD VASEGAARD: Saxo's Oldkvad. 1961–62. 71 træsnit.

Nationalmuseet:

Etnografisk Samling:

20. Kinesisk tempelklokke af bronze. Chung. (722–481 f. Kr.).
21. *Krukke af porcelænsagtigt stentøj. Kina. 3.–4. årh.
22. Skål med Celadon glasur. Nordkina. Sung. (960–1279).
23. Den fastende Buddha. Statuette. Porcelæn. Kina. 17. årh.
24. *Kinesisk vase med ferskenblomstdekoration. Yung Cheng. (1723–1736).

Den Kongelige Mønt- og Medallesamling:

25. 17 antike græske mønter fra Syditalien og Sicilien.
26. Tetradrachme af sølv med Antimachos Theos' portræt (ca. år 170 f. Kr.). Tilskud.

Statens Pædagogiske Studiesamling:

27. ARNE GØRKI SCHMIDT: Tegninger og akvareller. (1913–1919).

2. Museer og andre offentlige samlinger
uden for København.

Esbjerg Kunstforening:

1. VILHELM LUNDSTRØM: Selvportræt. 1920. Olie.

Frederikssund, Willumsen Museet:

2. J. F. WILLUMSEN: S. S. Annunziata Pladsen i Firenze. Ca. 1914. Pastel.

Helsingør Bymuseum:

3. Prismelysekrone. Ca. 1780, til Marienlyst Slot. Tilskud.

Holstebro Kunstmuseum:

4. ASTRID NOACK: Hvilende model. 1941. Bronze. Støbt 1955.

Kalundborg og Omegns Museum:

5. Glas af renæssancetype fra 1ste halvdel af det 16. århundrede.

Louisiana, Humlebæk:

6. *PIERRE ALECHINSKY: Autoportrait sans trait. 1965. Olie.
 7. *MAX BILL: Construction. 1937. Granit.
 8. *LYNN CHADWICK: Boy and Girl IV. 1967. Opus 540. Bronze.
 9. *JEAN IPOUSTÉGUY: Remoulus. 1962. Bronze.
 10. *LUCEBERT: Little Whale. 1960. Olie. Erhvervet 1967.
 11. *HENRY MOORE: Reclining Figure nr. 5. (Seagram). 1963/64. Bronze.
 12. ANTON ROOSKENS: Decorated head. 1965. Olie. Erhvervet 1967.
 13. Endvidere er følgende 18 kunstværker, der alle tidligere har været deponeret, overdraget som gave:
 KAREL APPEL: Animal de la terre. 1955. Olie. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1963/64.
 JEAN ARP: Concrétion humaine sur coupe ovale. 1948. Bronze. Erhvervet 1962. Gengivet i årsberetningen 1962/63. Samme: Vénus de Meudon. 1956. Bronze. Erhvervet 1962. Gengivet i årsberetningen 1962/63.
 *ALEXANDER CALDER: Quatre systèmes rouges. 1960. Mobile. Jern. Erhvervet 1962. Samme: Nervures Mincees. 1963. Jern. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1963/64.
 GUILLAUME CORNEILLE: Le ciel entrebaillé sur une prairie verte. 1963. Olie. Erhvervet 1966.
 WESSEL COUZIEN: Dans. 1962. Bronze. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1963/64.
 LUCIO FONTANA: Concetto spaziale. Olie. Erhvervet 1966.

- QUINTO GHERMANDI: Figura quinta. 1961. Bronze. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1963/64.
- ALBERTO GIACOMETTI: Stående kvinde IV. 1960. Bronze. Erhvervet 1965. Gengivet i årsberetningen 1965/66.
- BARBARA HEPWORTH: 'Stringed figure (Curlew). 1956. Bronze. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1964/65.
- AUGUSTE HERBIN: Jaune. 1946. Olie. Erhvervet 1966. Gengivet i årsberetningen 1966/67.
- FRITZ HUNDERTWASSER: Nachbarn III. 1964. Maleri. Blandet teknik. Erhvervet 1965. Gengivet i årsberetningen 1964/65.
- *LUCIANO MINGUZZI: Seks personer. 1958. Bronze. Erhvervet 1961.
- REINHOUD D'HAESE: Je n'ai rien vu. 1963. Bronze. Erhvervet 1964. Gengivet i årsberetningen 1963/64.
- *KURT SONDERBORG: Tegning. 1965. Tusch. Erhvervet 1966.
- SHINKICHI TAJIRI: Made in U.S.A. 1965. Bronze. Erhvervet 1966.
- VICTOR VASARELY: Zilah. 1957. Olie. Erhvervet 1966. Gengivet i årsberetningen 1966/67.

Odense Bys Museer, Fyns Stiftsmuseum:

14. N. A. ABILDGAARD: Liggende kvinde. Blyant, pen. Erhvervet 1966.
15. EJLER BILLE: Hvidt, okker, grønt. 1966. Olie. Erhvervet 1967.
16. NIELS BJERRE: Røde skur på Bovbjerg. 1940. Blyant. Erhvervet 1966.
17. KARL ISAKSON: Studieblad. Ca. 1918–20. Blyant. Erhvervet 1966.
18. Samme: Skitsebog med 19 modelstudier. Blyant. Erhvervet 1965.
19. *Samme: Landskab ved »Mindet«, Christiansø. 1911. Olie. Erhvervet 1959.
20. *P. C. SKOVGAARD: Parti fra Iselinge Skov. 1861. Olie. Tilskud.

Randers Kunstmuseum:

21. PIERRE ALECHINSKY: A vue d'Oeil d'Oiseau. 1966–67–68. Olie. Tilskud.

22. MOGENS ANDERSEN: Maleri. Februar. 1967. Olie.
 23. JENS FLEMMING SØRENSEN: Tanke om en skulptur i bronze. 1967. Bronze.

Ribe Kunstmuseum:

24. GEORG JACOBSEN: Nature Morte. 1921. Olie.

Rønne, Bornholms Kunstmuseum:

25. BØRGE HERMAN HANSEN: Luftbillede. 1966. Olie.
 26. *SØREN GEORG JENSEN: Eos III. 1967. Terracottaskulptur.

Skive Museum:

27. LAURITZ HARTZ: Dybesø, Rørvig. 1956. Olie. Erhvervet 1961.
 28. VILHELM LUNDSTRØM: Selvportræt. 1920–25. Olie. Erhvervet 1966. Gengivet i årsberetningen 1965/66.

Sorø Kunstmuseum:

29. *CLAUS BERG eller hans værksted: Maria og Johannes. To figurer. Træ. Ca. 1520.
 30. SIGURD VASEGAARD: 3 grafiske arbejder.

Sønderborg Slot, Kunstsamlingen:

31. JOHANNES CARSTENSEN: Opstilling med oksekranie. 1964. Olie. Erhvervet 1967. Gengivet i årsberetningen 1966/67.

Vejen Museum:

32. JENS NIELSEN: De raadvilde (indestængt). 1937. Olie. Erhvervet 1966.
 33. Samme: Landskab. 1938. Olie. Erhvervet 1966.

Vejle Museum:

34. *POUL S. CHRISTIANSEN: Selvportræt. 1896. Olie. Erhvervet 1966.
 35. FREDERIK CHRISTOFFERSEN: Jern. 1962. Olie. Erhvervet 1967.

36. GUNNAR HOSSY: Insektliv. 1967. Bronze.
37. ROBERT JACOBSEN: Voltige Spatiale. 1961. Jern. Erhvervet 1965.
38. FRANK RUBIN: 2 grafiske arbejder.

Aabenraa Museum:

39. *Kommode og spejl udført af LORENZ NIELSEN fra Aabenraa. Ca. 1780.

Aalborg, Nordjyllands Kunstmuseum:

40. EBBA CARSTENSEN: Opstilling med Venushoved. 1931. Olie.
41. Samme: Tre træer. 1933. Olie.
42. ERIK HOPPE: Udsigt fra Wilders Plads mod Havnegade. 1936. Olie.
43. VILHELM LUNDSTRØM: Opstilling med saucekande. 1920. Olie.
44. EDVARD WEIE: Sletten. 1914. Olie.

Aarhus Universitet:

Institut for Oldtids- og Middelalderforskning:

45. 34 antike græske sølvmonter fra Syditalien og Sicilien.

II.

Andre Kunstindkøb:

1. POUL BJØRKLUND: Grafiske arbejder.
2. IB BRAASE: Skulptur. 1967. Bronze.
3. *EBBA CARSTENSEN: Vindueskarm. 1929. Olie.
4. Samme: Bøgeskov i sne. 1929. Olie.
5. Samme: Læsende dame. 1932. Olie.
6. ELSE FISCHER-HANSEN: Tiberen. 1968. Olie.
7. WILHELM FREDDIE: Lingerie. 1967. Olie.
8. EDGAR FUNCH: Skulptur. 1967. Granit.
9. JOHAN GALSTER: Portrætbuste (ing. Niels Munk Plum). 1930'erne. Bronze. Støbt 1968.
10. KNUD HANSEN: Interieur I. 1967. Olie.

11. Samme: Grafiske arbejder.
12. PREBEN HANSEN: Grafiske arbejder.
13. SØREN HANSEN: Hans to erindringer. 1967. Olie.
14. SVEN HAUPTMANN: Assemblage II. Collage. 1965.
15. Samme: Ehlers. Collage. 1966.
16. Samme: Nostalg. Collage. 1967.
17. SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN: Sauerbær. Island. Landskab. 1967. Olie.
18. JØRGEN TANG HOLBEK: Landskab. 1968. Olie.
19. PREBEN HORNING: Den hvide mur. 1967. Olie.
20. FRITZ HUNDERTWASSER: Heavy Grass Wind. 1968. Olie.
21. Samme: Grafisk arbejde.
22. POUL JANUS IPSEN: Fem blyantstegninger. 1967.
23. HOLGER JACOBSEN: Opstilling. 1966. Olie.
24. JOHN HERLUF JENSEN: Grafiske arbejder.
25. CHR. K. JEPPESEN: Grafiske arbejder.
26. LEIF JEPSEN: Silhuet. 1968. Gouache.
27. ARNE JOHANNESSEN: Granskoven. 1950. Olie.
28. HASSE JUUL: Landskab. Gullerup. 1966. Olie.
29. POUL H. KERBER: Baggård. 1967. Olie.
30. OLE KIELBERG: Blomstrende magnolie. 1966–67. Olie.
31. ANDERS KIRKEGAARD: Uddrag af mit kærlighedsarkiv, portræt af mit verdensbillede. 1967/68. Olie.
32. HEROLD G. KRISTENSEN: Billede i 3 dele. 1968. Olie.
33. JAN LETH: Grafiske arbejder.
34. KAI LINDEMANN: Rød torso. 1968. Olie.
35. MOGENS LOHMANN: Komposition. 1967. Olie.
36. LOUI MICHAEL: Den tabte frihed. 1968. Olie.
37. Samme: Alt hvad som fuglevinger fik. 1969. Olie.
38. JANE MUUS: Grafiske arbejder.
39. RASMUS NELLEMAN: Grafiske arbejder.
40. GUNNAR BAY NIELSEN: Collage. 1968.
41. Samme: Collage. 1968.
42. PALLE NIELSEN: Grafiske arbejder.
43. SØREN HJORTH NIELSEN: Grafiske arbejder.
44. PETER NYBORG: Inferno motiv. 1967. Olie.
45. Samme: Nervebyen. 1967. Olie.
46. ERIK NYHOLM: Dekoreret vægskulptur. 1968. Keramik.
47. JOHN OLSEN: Grafiske arbejder.

48. SERGE POLIAKOFF: Komposition. 1946. Olie.
49. FREDDY POULSEN: Grafiske arbejder.
50. FRANK RUBIN: Selvportræt. 1964. Olie.
51. Samme: Blå kreds komposition. 1968. Akvarel.
52. HANS CHR. RYLANDER: Teatralsk adfærd i et landskab. 1967-68. Olie.
53. JØRGEN RØMER: Grafiske arbejder.
54. OLE SCHWALBE: Grafiske arbejder.
55. HANS M. VOIGT STEFFENSEN: Landskab med træer. 1968. Olie.
56. Samme: Landskab med træer. 1968. Olie.
57. DAN STERUP-HANSEN: Grafiske arbejder.
58. TOMMY STORKHOLM: Trilogiansk vision. Rom. Maj 1968. Olie.
59. NIELS SYLVEST: Grafiske arbejder.
60. HENNING THERKILDSSEN: Vinteraften i Østerild. 1965. Olie.
61. HELLE THORBORG: Grafiske arbejder.
62. ANDERS TINDSBO: Flammen. 1963. Tin.
63. KURT TRAMPEDACH: Grafiske arbejder.
64. KARIN NATHORST WESTFELT: Tågeregn. 1968. Olie.
65. NIELS WINKEL: Amalienborg Plads set fra Marmorkirken. 1967. Olie.
66. RICHARD WINTHER: Stående figurer i landskab med thepotte og løsevne hoveder i luften. 1968. Oliekriddt og tusch.
67. MERETE ZACHO: Vægtæppe. 1967. Vævning.

III.

Udsmykninger.

1. *Albertslund. Herstedernes Kommune.
OLE CHRISTENSEN: Springvandskumme. 1968. Svensk marmor.
2. Assens. Salbrovadskolen.
WILLI BIRCKNER: Hustage, aften. 1967. Olie.
4 grafiske arbejder af JANE MUUS, VERA MYHRE, ELSA NIELSEN og MOGENS ZIELER.
3. Birkerød. Kajerødskolen.
HELGE BERTRAM: Tippen. 1965. Olie. Erhvervet 1965.

- KNUD HANSEN: Interieur I. 1967. Olie.
 P. O. HANSEN: Collage. 1967.
 ALBERT MERTZ: Skure og skrubbe. 1963. Gouache. Erhvervet 1966.
 Samme: Knas og chokolade. 1959. Gouache. Erhvervet 1966.
 Grafisk arbejde af FREDDY POULSEN.
4. Brande. Midtjysk Kunstforening.
 EGON FISCHER: Studie i form og tern. 1967. Farvelakeret blik og rundjernstativ.
 5. Brejning Centralskole. Ringkøbing amt.
 VIGGO STRANGE: Otte. 1967. Olie.
 4 grafiske arbejder af SØREN HJORTH NIELSEN, FREDDY POULSEN, HELLE THORBORG og KAREN WESTMAN.
 6. Broager, Centralskolen. Sønderborg amt.
 HUGO ARNE BUCH: Monamo 2. 1965. Olie. Erhvervet 1966.
 1 grafisk arbejde af FREDDY POULSEN.
 7. Farstrup Centralskole. Aalborg amt.
 HANS M. VOIGT STEFFENSEN: Huse. 1966. Olie.
 3 grafiske arbejder af RASMUS NELLEMANN og FREDDY POULSEN.
 8. Faster Skole. Ringkøbing amt.
 CHR. DAUGAARD: Landskab. Rød himmel. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
 9. Frederikshavn Bibliotek.
 HELGE HOLMSKOV: Tyrefægterscene. 1961. Jern. Erhvervet 1961.
 HANS W. LARSEN: Niels Bohr. 1957. Bly, tin. Erhvervet 1966.
 10. Faaborg Ny Skole.
 POUL H. KERBER: Elementer. 1967. Olie.
 NIELS WINKEL: København XVI. 1967. Olie.
 11. Gentofte, Boldklubben 1903.
 5 grafiske arbejder af FRITHIOFF JOHANSEN, JAN LETH, FREDDY POULSEN, DAN STERUP-HANSEN og MOGENS ZIELER.
 12. Give Skole. Vejle amt.
 5 grafiske arbejder af POUL BJØRKLUND, POVL CHRISTEN-

- SEN, SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN, JANE MUUS og RASMUS NELLEMANN.
13. Glostrup Statshospital.
LEO THELLEFSEN: Fugleperspektivisk sommerbillede. 1967. Olie.
10 grafiske arbejder af POUL EKELUND, SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN, ELSA NIELSEN, SØREN HJORTH NIELSEN og HELLE THORBORG.
 14. Glæsborg Skole. Randers amt.
6 grafiske arbejder af CARL FÅRUP CHRISTENSEN, POUL EKELUND, SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN, JANE MUUS, VERA MYHRE og NIELS SYLVEST.
 15. Haderslev Katedralskole.
5 grafiske arbejder af LARS BO, JØRGEN TANG HOLBEK, REIDAR MAGNUS, DAN STERUP-HANSEN og HELLE THORBORG.
 16. Hald Ege Centralskolen. Viborg amt.
EBBA CARSTENSEN: Bøgeskov. 1966. Olie.
3 grafiske arbejder af VERA MYHRE og FREDDY POULSEN.
 17. Haslev Gymnasium.
8 grafiske arbejder af DEA TRIER MØRCH, SØREN HJORTH NIELSEN, ROGER MARTYN PRING og DAN STERUP-HANSEN.
 18. Herlev. Køllegårds- og Dyrholmskolen.
ARNE L. HANSEN: Keramisk udsmykning i forbindelse med svømmehallen. Anden udbetaling. Afleveret. Jfr. årsberetning 1966/67.
 19. Herlufsholm Skole.
12 grafiske arbejder af RICHARD MORTENSEN.
 20. Herning Handelsskole.
STEFFEN JØRGENSEN: Deskriptiv geometrisk metode nr. 1. tavle 2. 1965. Olie.
8 grafiske arbejder af OLE SCHWALBE.
 21. Hillerød. Frederiksborg Statsskole.
OLE HEERUP: Splittet med stol. 1967. Olie.
ALBERT MERTZ: Ting eller ikke ting. 1963. Gouache.
HELLE THORBORG: Collage. 1962. Erhvervet 1967.
5 grafiske arbejder af JENS PETER HELGE HANSEN, HENRY HEERUP, DEA TRIER MØRCH, ELSA NIELSEN og NIELS SYLVEST.

22. *Holstebro, Nørrelandsskolen.
ANNA THOMMESEN: Vævet tæppe. Bestilt 1966. Afleveret 1968.
23. Horsens, Langmarkskolen.
SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN: Liggende tyr. 1965. Olie. Erhvervet 1966.
24. Hørsholm Kommuneskole.
3 grafiske arbejder af SIGURD VASEGAARD.
25. Hørup Centralskole. Als.
3 grafiske arbejder af POVL CHRISTENSEN.
26. Karlslunde. Strandskolen. Københavns amt.
4 grafiske arbejder af SØREN HJORTH NIELSEN, FREDDY POULSEN og DAN STERUP-HANSEN.
27. Knebel. Molsskolen. Randers amt.
EMIL GREGERSEN: Komposition. 1962. Olie. Erhvervet 1962.
ALBERT MERTZ: Heknelandaplanen. 1964. Akvarel.
3 grafiske arbejder af GUNNAR HOSSY, JANE MUUS og VERA MYHRE.
28. Kværkeby Centralskole. Sorø amt.
3 grafiske arbejder af JANE MUUS, VERA MYHRE og RASMUS NELLEMAN.
29. København. Folketinget. Christiansborg.
CHR. FAARUP: Afhøstet mark. 1966. Olie. Deponeret.
SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN: Tyrekalv. 1964. Olie. Erhvervet 1964. Deponeret.
WILLIAM SCHARFF: Forarbejde til »Legende II«. 1916. Olie. Erhvervet 1966. Deponeret.
30. København. Folkets Hus.
KNUD NELLEMOSE: I livets aldre. Relief. Kunststen.
31. København. Sønderbro Hospital.
ALBERT MERTZ: Kikkekassen på landet. 1966. Akvarel.
10 grafiske arbejder af POUL AGGER, VERA MYHRE, SØREN HJORTH NIELSEN, FREDDY POULSEN, HELLE THORBORG og KAREN WESTMAN.
32. København. Toftegårds Statskursus.
TONNING RASMUSSEN: Til Vladimir. (Rumfartsbillede). 1967. Olie. Deponeret.
2 grafiske arbejder af ROBERT RISAGER.
33. København. Ældre Klubbernes Samvirke.
ANDERS GLOB: Nysløjet mark. 1962. Olie. Deponeret.

- WILLIAM SCHARFF: Mand med sæk. (Forarbejde til figur på udsmykningen af Bjersjöholm Slot. 1929–30). Olie. Erhvervet 1966. Deponeret.
- NIELS WINKEL: Fabrik. 1968. Olie. Deponeret.
- Samme: Mur. 1968. Olie. Deponeret.
- 3 grafiske arbejder af FOLMER BENDTSEN.
34. Langesø Skole. Als.
P. O. HANSEN: Collage. 1967.
Samme: Collage. 1967.
HOLGER JACOBSEN: Trin. 1959. Olie. Erhvervet 1964.
35. Lihme Centralskole, Viborg amt.
ALBERT MERTZ: Slagter. 1957. Akvarel.
Samme: Den lille pige. 1959. Akvarel.
Samme: Cirkus. 1964. Akvarel.
1 grafisk arbejde af JENS URUP JENSEN.
36. Lundtofte. Danmarks Tekniske Højskole.
SØREN GEORG JENSEN: Tre sten. 1961–65. Granitskulptur.
Anden udbetaling. Afleveret. Jfr. årsberetning 1966–67.
37. Nakskov Gymnasium.
POUL EKELUND: Landskab. 1966. Olie. Erhvervet 1967.
KJELD HANSEN: Komposition. 1966. Olie. Erhvervet 1967.
JEPPE VONTILLIUS: Landskab, oktober. 1966. Olie. Erhvervet 1967.
2 grafiske arbejder af HOLGER J. JENSEN og SIGURD VASEGAARD.
38. Nordborg Skole. Als.
HELLE THORBORG: 3 Collager. 1961–62. Erhvervet 1967.
39. Nærum. Nærumgårdskolen.
MOGENS LEHN: Skulptur 1967. Gasbeton.
KURT TRAMPEDACH: Selvportræt. 1967–68. Olie.
40. Nærum. Rundforbiskolen.
RICHARD WINTHER: Det første 360' maleri. 1967. Olie.
41. Næstved Centralsygehus.
IB GEERTSEN: Udsmykning til forhallen. 1. udbetaling.
42. Odense. Handicapcentret.
HANS W. LARSEN: Atelier. 1960. Olie.
4 grafiske arbejder af SVEN HAVSTEEN-MIKKELSEN, RASMUS NELLEMAN, SØREN HJORTH NIELSEN og CHRISTIAN BENZON SIEVERT.

43. Ramløse Skole. Frederiksborg amt.
7 grafiske arbejder af FREDE CHRISTOFFERSEN, TORBEN
HERON og JANE MUUS.
44. Ribe Statsseminarium.
POVL CHRISTENSEN: Parafrase over Amled-sagnet. 1967.
11 træsnit.
45. Ringkøbing. Vestjyllands Højskole.
JEPPE VONTILLIUS: Sommer-landskab. Lønholt. 1967.
Olie.
4 grafiske arbejder af MOGENS BALLE, JANE MUUS og ELSA
NIELSEN.
46. Roskilde Amts og Bys Sygehus (Sygeplejeskolen).
POUL H. KERBER: Kværnen. 1967. Olie.
Samme: Dele. 1967. Olie.
Samme: Skrot. 1967. Olie.
EVA SØRENSEN: Skulptur, vægform. 1967. Stentøj.
Grafiske arbejder af HELLE THORBORG.
47. Roskilde. Sct. Maria Syge- og Plejehjem.
JØRGEN TANG HOLBEK: Landskab. 1967. Olie.
OLE KIELBERG: Udsigt over Stockholm. 1964. Olie. Erhvervet
1965.
OTTO LAWÆTZ: Birgit. 1965. Olie. Erhvervet 1965.
Samme: Korn. 1967. Olie.
48. Rude Kirkeskovsskolen. Sorø amt.
KAI MÖTTLAU: Spæde træer, vinter. 1966. Olie.
49. Rødning Borger- og Realskole. Haderslev amt.
ROBERT RISAGER: Oplevelser i menneskehavet. 1966. Olie.
Erhvervet 1967.
5 grafiske arbejder af RASMUS NELLEMAN, SØREN HJORTH
NIELSEN og BØRJE OTTOSSON.
50. Saxild Strand. Rekonvalescenthjem. Aarhus amt.
ALFRED JENSEN: Bagsiden af smedien. 1967. Olie.
51. Skibelund Efterskole. Ribe amt.
POUL EJE: Januar. 1966. Olie.
PETER NYBORG: Den gale maler. 1967. Olie.
3 grafiske arbejder af VERA MYHRE og RASMUS NELLEMAN.
52. Skjern. Vestjydsk Handelsskole.
ELMER HEMMINGSHOLT: Ung pige. 1967. Olie.
REIDAR MAGNUS: Solopgang. 1964. Olie. Erhvervet 1967.

- EIGIL WENDT: Himmel og jord. Dragør serie V. 1966. Olie. Erhvervet 1967.
- ANNE ZEHNGRAFF: Billedvæv. 1967. Vævning.
53. Sæby. Administrationsbygningen.
EGILL JACOBSEN: Maske i grønt. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
Deponeret.
54. Sæby Bibliotek.
SØREN KJÆRSGAARD: Figur. 1967. Olie. Deponeret.
55. Sæby Politigård.
3 grafiske arbejder af JENS PETER HELGE HANSEN og
HELLE THORBORG.
56. Tarm Kommuneskole.
TONNING RASMUSSEN: Spillefuglen. 1965. Olie.
57. Vejle. Statens Seminarium for Småbørnslærerinder.
POUL HØM: Barn. 1967. Olie.
5 grafiske arbejder af POVL CHRISTENSEN, VERA MYHRE,
RASMUS NELLEMAN, FREDDY POULSEN og JEPPE VON-
TILLIUS.
58. Videbæk. Dansk Røde Kors' Børnehaven. Ringkøbing amt.
KAJ NIELSEN: Flodhest. 1967. Granit.
59. Aalborg. Nordjydsk Handelskollegium.
ARNE HAUGEN SØRENSEN: Tre søstre. 1967-68. Olie.
7 grafiske arbejder af POUL BJØRKLUND, JØRGEN BRYNJOLF,
SVEND WIIG HANSEN, REIDAR MAGNUS, FREDDY POULSEN
og MOGENS ZIELER.
60. Aarhus Seminarium.
ERLING GREGERS: Hvidt nulpunkt. 1967. Olie.
KURT GYLVIN HANSEN: Selvportræt. 1967. Olie.
ANDERS KIRKEGAARD: Apologi for mine forgængere. 1966.
Olie. Erhvervet 1966.
KAI LINDEMANN: Slagtet kalv. 1967. Olie.
GERT NIELSEN: Skulptur III. Træ og plastik. Erhvervet
1967.
KURT TRAMPEDACH: Model. 1966. Olie. Erhvervet 1966.
61. Aarhus. Social-pædagogisk Børnehaveseminarium.
EGON SVARRER: Vindene spejler sig i det gule vand. 1965.
Olie. Erhvervet 1966.

B.

I.

Publikationer.

I 1967–68 er følgende bøger, tidsskrifter m. v. udkommet med støtte fra Ny Carlsbergfondet til en samlet sum af 328.492,34 kr.

Bøger:

1. Danmarks Kirker, til værkets fortsatte udgivelse (Nationalmuseet).
2. MERETE BODELSEN og THORKILD HANSEN: Ib Andersen. (Udg. af Det danske Kunstindustrimuseum). København 1967.
3. LOUIS EHLERS: Dansk Lertøj. København 1967.
4. SVEND ERIKSEN: Louis Delanois. Menuisier en Sièges (1731–1792). Paris 1967.
5. ERIK IVERSEN: Obelisks in Exile. Vol. I. The Obelisks of Rome. København 1968.
6. GUNNAR JESPERSEN: De abstrakte. København 1967.
7. H. A. JOHANSEN: Fortegnelse over kunstværker i Ribe Kunstmuseum. Ribe 1968.
8. HANS LASSEN: Stolen. En stilhistorisk gennemgang. (Udg. af Købstadmuseet »Den gamle By«). Århus 1968.
9. HARALD LANGBERG: Skorstenspiber. (Udg. af Foreningen til gamle bygningers bevaring). København 1968.
10. KS. MALEVICH: Essays on art. 1915–1928. Vol. 1–2. (Udg. af Troels Andersen). København 1968.
11. HAAVARD ROSTRUP: Gottfred Eickhoffs tegninger. København 1968.
12. SIGURD SCHULTZ: Willumsens Grafik. Tillæg. København 1967.
13. POUL VAD: Billedet, Væggen og Rummet. Et Essay om moderne dansk Vægkunst. København 1968.
14. JAN ZIBRANDTSEN: Moderne dansk maleri. 2. forøgede udgave. København 1967.
15. GRETHE ØRSKOV: Om skulptur og skulpturoplevelse. København 1967.

Tidsskrifter og årbøger:

16. Acta Archaeologica. København.
17. Arkitektur. København. (Udg. af Arkitektens Forlag. Red. Poul Erik Skriver).
18. Bogvennen. København. (Udg. af Forening for Boghaandværk).
19. Dansk Kunsthåndværk. København. (Udg. af Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk).
20. Havekunst. København. (Udg. af Dansk Havearkitektforening).
21. Meddelelser om konservering. 1967. Særkonto.
22. Personalhistorisk Tidsskrift. 1967–68. 2. bind. 3. hæfte. Kli-cheer. Særkonto.

II.

Studierejser.

Følgende rejser er i årets løb foretaget med støtte fra Ny Carlsbergfondet til en samlet sum af 78.267,00 kr.

1. DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER: Italien 50 dage for 1 billedhuggerstuderende. Tilskud.
2. Museumsinspektør, mag. art. INGE MEJER ANTONSEN: Sverige 13 dage.
3. Kunsthistorikeren MERETE BODELSEN: Paris 8 dage.
4. Overinspektør, cand. mag. GUDMUND BOESEN: Berlin, Dresden og Prag 11 dage.
5. Overbibliotekar HENRIK BRAMSEN: Grækenland 16 dage.
6. Museumsinspektør, mag. art. JØRGEN SCHOU CHRISTENSEN: Amsterdam, Paris og Tyskland 20 dage.
7. Samme: London 15 dage.
8. Bibliotekar, mag. art. SVEND ERIKSEN: Frankrig 14 dage.
9. Samme: Frankrig 3 uger.
10. Samme: Portugal 1 uge.
11. Overinspektør, mag. art. ERIK FISCHER: Sverige 9 dage.
12. Kunsthistorikeren POUL GAMMELBO: London 23 dage.
13. Museumsinspektør, mag. art. MOGENS GJØDESEN: U.S.A. 4 uger. Tilskud.

14. Arkivar BREDO L. GRANDJEAN: Frankrig 12 dage.
15. Samme: London og Frankrig 14 dage.
16. Museumsdirektør, mag. art. MINNA HEIMBÜRGER: Italien 1 måned.
17. Mag. art. ULLA HAASTRUP: Tyskland 8 dage.
18. Museumsinspektør, mag. art. KRISTIAN JAKØBSEN: England, Tyskland og Holland 4 uger.
19. Samme: Tyskland 11 dage.
20. Museumsinspektør, mag. art. LISBETH BALSLEV JØRGENSEN: Tyskland 18 dage.
21. Arkitekt VIGGO STEN MØLLER: Jylland og Oslo 1 uge.
22. Overinspektør, dr. phil. OTTO MØRKHOLM: Leningrad 1 uge.
23. Professor, dr. phil. P. J. RIIS: München og Rom 10 dage.
24. Kunsthistorikeren JØRGEN RØMER: Tyskland 10 dage.
25. Museumsinspektør, cand. mag. H. D. SCHEPELERN: Rom 1 måned.
26. Lektor, dr. phil. JAN STEENBERG: Østrig 3 uger.
27. Museumsinspektør, mag. art. VIBEKE WOLDBYE: Stockholm 5 dage.
28. Ny Carlsberg Glyptotek har fået bevilget en rejsekonto på 18.817,76 kr. til brug for museets embedsmænd.

III.

Ny Carlsberg Glyptotek.

1. Dækning af underskud i finansåret 1967–68: 428.387,08 kr.
2. Hovedreparation af Glyptotekets bygninger: 215.000,00 kr.

IV.

Til andre fundatsmæssige formål er bevilget følgende beløb:

1. DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER, Biblioteket GABRIEL-MARTIN DUMONT: »Détails des plus intéressantes parties d'architecture de la basilique de St Pierre de Rome«. Paris 1763. 1.205,50 kr.
2. Bibliotekar, mag. art. SVEND ERIKSEN: Fotografering af fransk kunsthåndværk i det 18. århundrede. 1.875 kr.

3. FONDEN FOR BYGNINGS- OG LANDSKABSKULTUR: Støtte til Fondens arbejde i 1968. 20.000 kr.
4. FORENINGEN »CLAUSHOLMS VENNER«: Tilskud til restaurering af orglet i slotskapellet. 1.000 kr. Bevillingen givet af Særkontoen.
5. FORENINGEN KUNST PÅ ARBEJDSPLADSEN: Tilskud til katalogarbejde. 1.000 kr.
6. Museumsinspektør, mag. art. JAN GARFF: Tillægsbevilling til fotografering på Rosenborg Slot. 458,20 kr. Se årsberetning 1966/67.
7. KOMITEEN FOR KULTUREL UDVEKSLING MED GRØNLAND: Støtte til illustreret katalog til udstilling på Grønland. 4.500 kr.
8. DET DANSKE KUNSTINDUSTRIMUSEUM: Forøgelse af renterne i Helge Jacobsens legat til indkøb af ældre kunsthåndværk. 15.000 kr.
9. DANSK KUNSTMUSEUMSFORENING: Årligt bidrag 1.500 kr.
10. LISELUND GL. SLOT: Restaurering af møbler. 10.000 kr.
11. LYNGBY KUNSTFORENING: Støtte til katalog over Holger J. Jensens mindeudstilling. 2.000 kr. Bevillingen givet af Særkontoen.
12. Museumsdirektør, dr. phil. HAAVARD ROSTRUP: Tillægsbevilling til fotografering af arbejder af Harald Giersing. 500 kr. Se årsberetning 1963/64.
13. SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE KUNSTFORENINGER: Tilskud til jubilæumsvandreudstilling af Henry Heerups arbejder. 2.500 kr.
14. SELSKABET TIL HAANDARBEJDETS FREMME: Tilskud til konkurrence. 10.000 kr.
15. Stipendiat til Italien og Grækenland (Romerstipendiet) 1968. 2 portioner: billedhugger KIRSTEN DUFOUR og billedhugger JENS FLEMMING SØRENSEN, ialt 24.300 kr.
16. Lektor, dr. phil. JAN STEENBERG: Til fotografiske optagelser og gennemgang af Fredensborg Slots regnskaber. 2.000 kr.
17. Samme: Tilskud til tegninger af arkitekt H. W. Schmidt samt opmålingsarbejde på Fredensborg Slot. 4.000 kr.
18. TØNDER MUSEUM: Tilskud til ny museumsbygning. 25.000 kr.
19. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL GYMNASIESKOLERNE: Tilskud for skoleåret 1968/69. 3.500 kr. Desuden er der udlånt

- 21 malerier af yngre danske kunstnere samt 39 grafiske blade af Asger Jorn, Richard Mortensen og Ole Schwalbe.
20. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL SEMINARIERNE: Tilskud for skoleåret 1967/68. 3.500 kr. Desuden er der udlånt 12 malerier, 3 skulpturer og 6 grafiske arbejder.
21. Museumsinspektør, mag. art. HANNE WESTERGAARD: Tilskud til fotografering til bog om Lorenz Frølich. 5.000 kr.
22. Kunstkritikeren PREBEN WILMANN og museumsassistent MARIANNE BRØNS: Fotografering til bog om Vilhelm Lundstrøm. 6.000 kr.
23. Dr. phil. KNUD VOSS: Fotografering til bog om Den danske Guldalders Arkitekturmaleri. 3.000 kr.
24. AARHUS PERMANENTE Udstilling: Tilskud til overflytning af Charlottenborg udstillingens arkitektoniske afdeling til Aarhus. 700 kr.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet, den 6. januar 1969.

TORBEN HOLCK COLDING.

ELSE KAI SASS.

JØRGEN STHYR.

Regnskab og status
for Carlsbergfondet samt afdelingerne
A, B og C og Ny Carlsbergfondet

Carlsbergfondet.

Fondet har i 1967/68 haft følgende indtægt:

Bryggeriernes overskud for 1967/68 har efter foretagne henlæggelser udgjort	10.000.000 kr. 00 ø.
Ny Carlsbergfondets andel heraf	4.522.833 - 33 -
	5.477.166 kr. 67 ø
Renter m. v.	6.185.797 - 74 -
Ejendomsindtægter	427 - 31 -
	11.663.391 kr. 72 ø.
Til administration m. v., fondets bygning og hovedbygningen på Gamle Carlsberg er medgået	1.654.523 - 26 -
Fondets overskud udgør herefter	10.008.868 kr. 46 ø.
Heraf er afsat til uddeling som rådighedssum for afdelingerne for 1968/69 ¹	8.750.000 - 00 -
Til formueforøgelse er således	1.258.868 kr. 46 ø.

hvilket beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ på grundfondet og $\frac{1}{3}$ på reservefondet.

¹ Det afsatte beløb er pr. 1. oktober 1968 fordelt med 2.000.000 kr. til afdeling A, 5.500.000 kr. til afdeling B og 1.250.000 kr. til afdeling C.

Status pr. 30. september 1968.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Ejendomme og anlæg med fradrag af afskrivning	281.832.693 kr. 00 ø.
Værdipapirer	51.367.562 - 00 -
Beholdninger	70.867.144 - 00 -
Udestående fordringer samt kasse- og bankbeholdning	62.376.448 - 00 -
	466.443.847 kr. 00 ø.
Prioriteter	36.271.433 kr. 00 ø.
Anden gæld	197.889.580 - 00 -
	234.161.013 - 00 -
Rest: Kapital og reservefonds	232.282.834 kr. 00 ø.

II

Øvrige aktiver:

Mellemregning med Carlsberg Bryggerierne	20.243.832	kr. 11 ø.
Værdipapirer m. v.	110.319.880	- 53 -
Ejendomme	5.461.942	- 91 -
Mellemregning med Carlsbergs Pensionskasse.....	221.095	- 99 -
Tilgodehavende hos Ny Carlsbergfondet i henhold til aftale pr. 1/10 1962	467.538	- 46 -
Andet tilgodehavende.....	1.251.855	- 53 -
Interimskonto	3.632.244	- 03 -
Kasse- og bankbeholdning	620.207	- 29 -
Forudbetalte udgifter m. v.	202.243	- 18 -
	374.703.674	kr. 03 ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Carlsbergfondets kapital i Carlsberg Bryggerierne	232.282.834	kr. 00 ø.

Øvrige passiver:

Prioriteter	298.364	- 98 -
Legatstiftelsen for J. C. Jacobsens og Carl og Ottilia Jacobsens descendens	29.119	- 93 -
Carlsbergfondets legat for Den kgl. Veterinær- og Landbo- højskole	508.837	- 06 -
Mellemregning med Ny Carlsbergfondet	3.681.681	- 02 -
Anden gæld.....	27.591.706	- 34 -
Skyldige udgifter	9.899	- 50 -
Afdelingerne:		
Afdeling A	2.787.945	kr. 29 ø.
— B	11.105.352	- 74 - ¹
— C	2.964.510	- 06 -
Dispositionskonto	1.466.289	- 74 -
	18.324.097	- 83 -
Kapital i fondets bygning på H. C. Andersens Boulevard	1.800.000	- 00 -
Grundfondet.....	54.284.755	- 58 -
Reservefondet	27.142.377	- 79 -
Afsat til uddeling til afdelingerne som rådighedssum for 1968/69	8.750.000	- 00 -
	374.703.674	kr. 03 ø.

¹ Heri indbefattet meddelte, endnu ikke udbetalte bevillinger til et beløb af 4.819.822,08 kr., jfr. s. IV.

Afdeling A (Carlsberg Laboratorium).

Indtægt:

Rådighedssum for 1967/68.....	1.750.000	kr. 00 ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.....	73.557	- 80 -
Diverse indtægter	78.461	- 22 -
	1.902.019	kr. 02 ø.

III

Udgift:

Lønninger	1.208.050	kr. 35 ø.
Ulykkesforsikring	5.430	- 13 -
Bygninger, fast inventar, haverne	188.575	- 35 -
Biblioteket	43.901	- 02 -
Forbrug	249.487	- 84 -
Udgivelse af »Comptes rendus«	22.840	- 31 -
Bestyrelsesudgifter	880	- 31 -
Ekstraordinære udgifter	26.465	- 99 -
Udgifter ved gærgenetisk arbejde	37.294	- 76 -
Isotoplaboratoriet, driftsudgifter	24.542	- 72 -
	1.807.468	kr. 78 ø.
Overskud	94.550	- 24 -
	1.902.019	kr. 02 ø.

Status pr. 30. september 1968.

Aktiver:

Krav på fondets formue	900.000	kr. 00 ø.
Kassebeholdning	261.473	- 62 -
Forudbetalte udgifter	56.603	- 67 -
Forskud, kemisk afdeling	10.000	- 00 -
— , fysiologisk afdeling	7.500	- 00 -
Ejendommen Gl. Carlsbergvej 10	1.530.000	- 00 -
— — — 8	81.622	- 09 -
	2.847.199	kr. 38 ø.
÷ skyldige udgifter	59.254	- 09 -
	2.787.945	kr. 29 ø.

Passiver:

Kapitalkonto:

Saldo pr. 1/10 1967	2.693.395	kr. 05 ø.
Overskud fra årsregnskabet	94 550	- 24 -
Saldo pr. 30/9 1968		2.787.945
		kr. 29 ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige bevillinger).

Rådighedssum for 1967/68	5.500.000	kr. 00 ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.	604.156	- 59 -
Salgsindtægter	58.429	- 07 -
Refusioner vedrørende ældre bevillinger	5.013	- 47 -
	6.167.599	kr. 13 ø.
Ydelser bevilget i 1967/68	7.946.377	kr. 45 ø.
÷ bortfaldne ældre bevillinger	80.649	- 30 -
÷ bortfaldne bevillinger 1967/68	13.968	- 25 -
	7.851.759	- 90 -
Underskud (dækket af formuen)		1.684.160
		kr. 77 ø.

IV

Status pr. 30. september 1968.

Aktiver:

Krav på fondets formue	9.000.000		kr. 00		o.
Kassebeholdning	1.613.547			- 35	
Forudbetalte udgifter	98.086			- 67	
Forskud	3.000			- 00	
Biologisk Instituts bygning	517.000			- 00	
				11.231.634	kr. 02 o.
÷ skyldige udgifter	126.281			- 28	
				11.105.352	kr. 74 o.

Uhævede bevillinger:

Passiver:

Saldo pr. 1/10 1967					4.820.882 kr. 22 o.
Bevilget i 1967/68	7.946.377				kr. 45 o.
÷ bortfaldne bevillinger	94.617			- 55	
				7.851.759	- 90 -
				12.672.642	kr. 12 o.
Udbetalt i 1967/68:					
Videnskabeligt arbejde m. v.	6.654.864				kr. 90 o.
Tilskud til Videnskabernes Selskab .	106.111			- 68	
Carlsbergfondets biologiske Institut:					
Lønninger ..	589.580				kr. 50 o.
Forsikringer,					
skatter m. m.	23.781			- 19	
Vedligeholdelse m. m.	227.090			- 74	
Forbrug	236.468			- 81	
Ekstraordinære udgifter .	14.922			- 22	
				1.091.843	- 46 -
				7.852.820	- 04 -
Saldo pr. 30/9 1968					
				4.819.822	kr. 08 o.
Kapitalkonto:					
Saldo pr. 1/10 1967	7.969.691				kr. 43 o.
Underskud overført fra årsregnskabet	1.684.160			- 77	
Saldo pr. 30/9 1968					
				6.285.530	- 66 -
				11.105.352	kr. 74 o.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Indtægt:

Rådighedssum for 1967/68	1.250.000				kr. 00 o.
Rente af afdelingens krav på fondets formue m. v.	146.452			- 84	
Indtægter af billet salg og katalog salg	397.285			- 65	
Forskellige indtægter	103.933			- 78	
Tilskud fra afdelingernes dispositionskonto til ombygning af					
Slotsherrens Hus	250.000			- 00	
				2.147.672	kr. 27 o.

V

Udgift:

Administration	456.636	kr. 59 ø.
Museets drift	560.330	- 01 -
Samlingerne	222.202	- 21 -
Oplysningsvirksomhed og videnskabeligt arbejde	40.330	- 81 -
Forskellige udgifter	27.961	- 84 -
Ombygning af Slotsherrens Hus samt andre ekstraordinære foranstaltninger	740.673	- 76 -
	2.048.135	kr. 22 ø.
Overskud	99.537	- 05 -
	2.147.672	kr. 27 ø.

Status pr. 30. september 1968.

Aktiver (bortset fra samlingerne):

Krav på fondets formue	1.800.000	kr. 00 ø.
Kassebeholdning	817.477	- 86 -
Diverse debitorer	21.203	- 01 -
Værdipapirer	29.029	- 00 -
Beholdning af kataloger og billedhæfter	216.788	- 91 -
Mellemregningskonti	85.511	- 28 -
	2.970.010	kr. 06 ø.
÷ skyldige udgifter	5.500	- 00 -
	2.964.510	kr. 06 ø.

Kapitalkonto:

Passiver:

Saldo pr. 1/10 1967	2.862.152	kr. 01 ø.
Overskud fra årsregnskabet	99.537	- 05 -
Kursregulering obligationer	2.821	- 00 -
Saldo pr. 30/9 1968	2.964.510	kr. 06 ø.

Dispositionskonto for afdelingerne A, B og C.

Krav på fondets formue pr. 1/10 1967	1.641.740	kr. 03 ø.
Rente af krav på fondets formue	74.549	- 71 -
	1.716.289	kr. 74 ø.
Udbetalt til afdeling C	250.000	- 00 -
Krav på fondets formue pr. 30/9 1968	1.466.289	kr. 74 ø.

Foranstående regnskab for Carlsbergfondet, hvori indgår et sammendrag af det af statsautoriseret revisor Kaj Nielsen underskrevne regnskab for Carlsberg Bryggerierne, samt foranstående regnskaber for afdelingerne A, B og C og dispositionskonto for disse, er gennemgået og fundet i overensstemmelse med fondets bogføring, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af fondets likvide beholdninger og beholdninger af værdipapirer og har modtaget de af mig begærede oplysninger til bedømmelse af regnskabet, som jeg anser for aflagt i overensstemmelse med lovgivningen og fondets fundats.

København, den 23. april 1969.

NIELS NOIESEN
statsautoriseret revisor
cand. jur.

VI

Ny Carlsbergfondet.

Fondets indtægt i 1967/68 har udgjort:

Andel i bryggeriernes overskud for 1967/68	4.522.833	kr. 33 ø.
Renteindtægt m. m.	1.415.990	- 67 -
Overskud ved drift af ejendom	17.408	- 33 -
	5.956.232	kr. 33 ø.

Indtægten er anvendt således:

Til administration m. v. er medgået	741.951	kr. 84 ø.
Henlæggelse til grundfondet	1.640.944	- 44 -
Henlæggelse til konto for fundatsmæssige bevillinger	3.573.336	- 05 -
	5.956.232	kr. 33 ø.

Bevilget til fundatsmæssige formål i 1967/68:

Kunstindkøb	1.610.977	kr. 94 ø.
Andre fundatsmæssige formål	1.444.092	- 11 -
	3.055.070	kr. 05 ø.

Status pr. 30. september 1968.

Aktiver:

Værdipapirer	22.592.949	kr. 39 ø.
Indestående i fast ejendom	904.628	- 34 -
Mellemregning med Carlsbergfondet	3.681.681	- 02 -
Kasse- og bankbeholdning	762.493	- 21 -
Diverse debitorer	15.000	- 00 -
Forudbetalte udgifter og bevillinger	23.268	- 00 -
	27.980.019	kr. 96 ø.

Passiver:

Skyld til Carl og Ottilia Jacobsens descendens	1.866.666	kr. 67 ø.
Skyld til Carlsbergfondet	467.538	- 46 -
Mellemregning med Carlsbergs Pensionskasse	61.980	- 10 -
Diverse kreditorer	12	- 60 -
Meddelte, endnu ikke udbetalte bevillinger	1.090.155	- 65 -
Konto for fundatsmæssige bevillinger:		
Rådighedssum 1968/69	3.097.201.40	
Fundatsmæssig reserve	1.018.879.29	
	4.116.080	- 69 -
Grundfondet	20.377.585	- 79 -
	27.980.019	kr. 96 ø.

Foranstående regnskab for Ny Carlsbergfondet er gennemgået og fundet i overensstemmelse med fondets bogføring, som jeg har revideret. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af fondets likvide beholdninger og beholdninger af værdipapirer og har modtaget de af mig begærede oplysninger til bedømmelsen af regnskabet, som jeg anser for aflagt i overensstemmelse med lovgivningen og fondets fundats.

København, den 23. april 1969.

NIELS NOIESEN
statsautoriseret revisor
cand. jur.

Almindelige meddelelser

Carlsbergfondets direktion bestod i året 1. oktober 1967 – 30. september 1968 af følgende:

Professor, dr. STIG IUUL

(valgt for tiden indtil 30/9 1978), direktionens formand

Professor, dr. AKSEL TOVBORG JENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1976)

Professor, dr. FRANZ BLATT

(valgt for tiden indtil 30/9 1972)

Professor, dr. P. BRANDT REHBERG

(valgt for tiden indtil 30/9 1974)

Professor, dr. ARNE NOE-NYGAARD

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Carlsberg Laboratoriets bestyrelse bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor, dr. P. BRANDT REHBERG

Professor, dr. ARNE NOE-NYGAARD

Professor, dr. AKSEL TOVBORG JENSEN, bestyrelsens formand

Som tilforordnede:

Professor ved Københavns Tandlægehøjskole, dr. E. HOFF-
JØRGENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, cand. pharm. K. GEORG
SØRENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1970)

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme tidsrum af følgende:

Kammerherre G. BARDENFLETH, bestyrelsens formand

Rigsantikvar, dr. P. V. GLOB

Professor, dr. STIG IUUL

(valgt for tiden indtil 30/9 1978)

Ny Carlsbergfondets direktion bestod i samme tidsrum af følgende:

Direktør JØRGEN STHYR, direktionens formand

(valgt for tiden indtil 30/9 1972)

Professor ELSE KAI SASS

(valgt for tiden indtil 30/9 1977)

Direktør, dr. TORBEN HOLCK COLDING

(valgt for tiden indtil 30/9 1982)

VIII

Som følge af sin udnævnelse den 2. februar 1968 til økonomi- og markedsminister måtte professor, dr. oecón. P. NYBOE ANDERSEN med øjeblikkelig virkning fratræde sin stilling som kvæstor for Carlsbergfondet og Ny Carlsbergfondet. Kontorchef TROELS BRUUN, som med virkning fra 1. december 1966 er trådt uden for nummer i sin tjenestemandstilling i Skattedepartementet for at kunne arbejde på heltidsbasis i fondet, blev herefter konstitueret i stillingen som de to fonds kvæstor.

Direktør, civilingeniør KNUD THOMSEN, der indvalgte som forretningskyndigt medlem af Carlsbergfondets bryggeriråd pr. 1. oktober 1960, måtte som følge af sin udnævnelse den 2. februar 1968 til handelsminister med øjeblikkelig virkning nedlægge sit hverv i bryggerirådet.

Til medlem af bestyrelsen for Rask-Ørsted Fondet genvalgte Carlsbergfondets direktion professor STIG IUUL for tiden 1. november 1967 – 31. oktober 1971.

Den 24. oktober 1967 indviedes den nye bygning for DET DANSKE INSTITUT I ROM. Institutbygningen, der er opført på en af den italienske stat skænket grund, er en gave fra Carlsbergfondet til den danske stat i anledning af 150 års dagen for brygger J. C. Jacobsens fødsel den 2. september 1961, jfr. beretning 1960–61 s. 21–22.

Instituttet, hvortil tegningerne er udført, og hvis opførelse er forestået af arkitekterne professor Kay Fisker, Robert Duelund Mortensen og Svend Høgsbro, er beliggende på Via Omero, hvor også andre udenlandske videnskabelige institutter har til huse.

Indvielseshøjtideligheden overværedes i lighed med grundstensnedlæggelsen den 22. april 1964 af H. M. Kong Frederik IX og H. M. Dronning Ingrid. Endvidere deltog den danske minister for kulturelle anliggender, den italienske undervisningsminister samt forskellige andre repræsentanter for dansk og italiensk kulturliv.

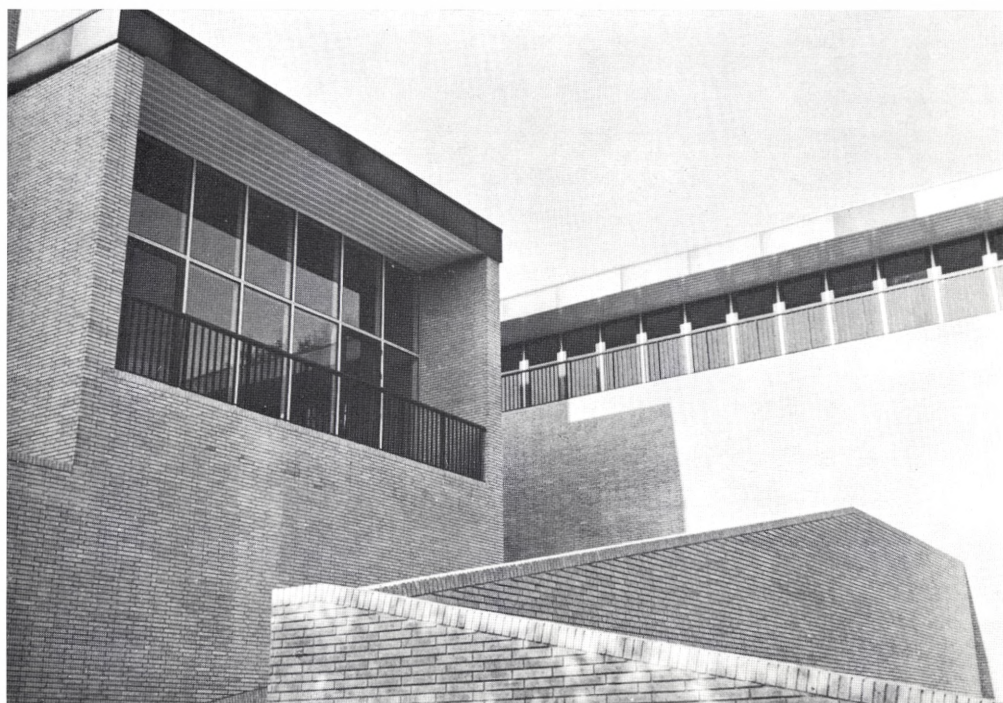
Grundkapitalen i CARLSBERGS MINDELEGAT FOR BRYGGER J. C. JACOBSEN, der pr. 30. september 1966 var blevet forhøjet til ca. 12 mill. kr., blev i efteråret 1968 forhøjet til ca. 14 mill. kr. pr. 30. september 1968.

Direktionen for Carlsbergfondet, den 27. maj 1969.

FRANZ BLATT. P. BRANDT REHBERG. STIG IUUL.

ARNE NOE-NYGAARD. AKSEL TOVBORG JENSEN.

NIELS PETRI.

Det danske Institut i Rom, indviet den 24. oktober 1967.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1968–JUNI 1969

Oversigt.

	kr. ø.
Oversigt over Selskabets Virksomhed, juni 1967–maj 1968. Med 4 portrætter. Résumé en français. 1968.....	40.–

Historisk-filosofiske Meddelelser.

BIND 42:

5. RUBOW, PAUL V.: Goldschmidt og Nemesis. 1968.....	24.–

BIND 43:

1. JONES, SCHUYLER: A Bibliography of Nuristan (Kafiristan) and the Kalash Kafirs of Chitral. Part Two. Selected Documents from the Secret and Political Records, 1885–1900. 1969	50.–
2. ØHRGAARD, PER: C. F. Meyer. Zur Entwicklung seiner Thematik. 1969	30.–
3. PRASSE, KARL-G.: A propos de l'origine de <i>h</i> touareg (tähgart). 1969.....	35.–
4. KÖLLN, HERMAN: Oppositions of Voice in Greek, Slavic, and Baltic. 1969.....	20.–

BIND 44:

1. BECH, GUNNAR: Das germanische reduplizierte Präteritum. 1969.....	14.–

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 36:

15. SUHONEN, ESKO: General Relativistic Fluid Sphere at Mechanical and Thermal Equilibrium. 1968.....	8.–
16. MØLLER, C.: Gibb's Statistical Mechanics in the Theory of Relativity. 1968	25.–

17. REIZ, A., PETERSEN, J. OTZEN, and HEJLESEN, P. M.: A Preliminary Calibration of the Hertzsprung-Russell Diagram in Terms of Mass and Age for Population I Main-Sequence Stars of 1.0–1.6 Solar Masses. 1968..... kr. 6.
11.–

BIND 37:

1. CHRISTIANSEN, J. A.: A Hypothesis on the Interaction between Permanent Molecular Quadrupoles and Polarized Photons. 1968 6.–
2. HEILMANN, OLE J.: Mathematical Polymers. I. 1968..... 9.–
3. AABOE, ASGER: A Computed List of New Moons for 319 B.C. to 316 B.C. from Babylon: B.M. 40094. 1969..... 15.–
4. MØLLER, C.: The Thermodynamical Potentials in the Theory of Relativity and their Statistical Interpretation. 1969... 16.–
5. JENSEN, H. HØJGAARD, and NIELSEN, P. HEDEBOL: Particle Aspects of Phonons. 1969..... 17.–

Biologiske Skrifter.

BIND 16:

3. BÖCHER, TYGE W., and LYSHEDE, OLE B.: Anatomical Studies in Xerophytic Apophyllous Plants. I. *Montea aphylla*, *Bulnesia retama* and *Bredemeyera colletioides*. 1968 30.–

Særskilt udgivne arbejder:

- A Critical Pāli Dictionary. Begun by V. TRENCKNER. Vol. II. Continuing the Work of DINES ANDERSEN and HELMER SMITH. Fasc. 5: (āroha–āha). 1968 20.–